Nr 53.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om förmynderskap m. m.; given Stockholms slott den 22 februari 1924.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt 87 § regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om förmynderskap,

2) lag angående införande av lagen om förmynderskap,

3) lag om vård av omyndigs värdehandlingar,

4) lag om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet,

5) lag om ändrad lydelse av 5 kap. 12 och 13 §§ giftermålsbalken,

6) lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap,

7) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption,

8) lag angående ändring i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap,

9) lag om ändrad lydelse av 12 kap. 4 § och 16 kap. 2 § ärvdabalken,

10) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 10 § handelsbalken,

11) lag om ändrad lydelse av 6 kap. 6 § och 22 kap. 14 § strafflagen,

12) lag om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo,

13) lag om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet,

14) lag om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom,

15) lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden,

16) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse,

17) lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden,

18) lag angående ändrad lydelse av 77 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården,

19) lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1921 med vissa bestämmelser om förmynderskap för omyndig medlem av det kungliga huset,

20) lag angående ändrad lydelse av 3, 6 och 7 §§ i lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter,

21) lag angående ändrad lydelse av 24 § i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker,

22) lag angående ändring i lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap, samt

23) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion;

ävensom föreslå riksdagen att godkänna härvid fogade förslag till

24) förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, 3 och 4, § 3 mom. 2 och § 4 i förordningen den 21 juni 1922 angående postsparbanken.

GUSTAF.

Birger Ekeberg.

Förslag till lag om förmynderskap.

Härigenom förordnas som följer:

1 kap. Om omyndiga.

1 §.

Den, som är under tjuguett år *(minderårig)*, vare omyndig.

2 §.

Den, som fyllt tjuguett år, skall av rätten förklaras omyndig:

1. om han på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten är ur stånd att vårda sig eller sin egendom;
2. om han genom slöseri eller annan grov vanvård av sin egendom eller eljest genom otillbörligt förfarande i avseende å egendomen äventyrar sin eller sin familjs välfärd;
3. om han är hemfallen åt missbruk av rusgivande medel och i följd därav icke kan vårda sig eller sin egendom; eller
4. om han på grund av sjukdom, försvagat hälsotillstånd, lyte, oerfarenhet eller annan orsak behöver annans bistånd i vården av sina angelägenheter och av sådan anledning själv begär att bliva förklarad omyndig eller samtycker därtill.

3 §.

Föreligger beträffande minderårig sådant fall, som i 2 § sägs, må rätten förklara, att han skall förbliva omyndig jämväl efter uppnådd myndighetsålder.

4 §.

Omyndighetsförklaring skall av rätten hävas, om den omyndige finnes vara i stånd att själv taga vård om sina angelägenheter.

2 kap. Om förmyndare.

1 §.

För minderårigt barn i äktenskap vare fadern förmyndare. Dör fadern, eller kan han enligt 4 § icke vara förmyndare, eller varder han entledigad från förmynderskapet, vare modern barnets förmyndare.

Går föräldrarnas äktenskap åter, eller vinna de hemskillnad eller äktenskapsskillnad, vare den barnets förmyndare, som skall hava vårdnaden om det. Varder eljest förordnat, att vårdnaden skall tillkomma allenast den ene av föräldrarna, vare han ock förmyndare.

2 §.

För minderårigt barn utom äktenskap vare modern förmyndare. Har vårdnaden om barnet tillagts fadern, vare han dess förmyndare.

3 §.

Finnes ej någon, som, efter vad ovan eller i lagen om adoption stadgas, skall vara förmyndare för minderårig, skall rätten förordna förmyndare.

För den, som är förklarad omyndig, skall ock förmyndare förordnas.

4 §.

Den, som själv är omyndig, må ej vara förmyndare; och upphöre därför förmyndares befattning, då han varder förklarad omyndig.

5 §.

När förmyndare skall förordnas, skall därtill utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna, helst någon, som är med den omyndige besläktad eller besvågrad eller eljest står honom nära.

För minderåriga syskon bör gemensam förmyndare förordnas, såvida icke särskilda skäl tala däremot.

6 §.

Skall efter föräldrarnas död förmyndare förordnas för minderårig, och hava föräldrarna eller en av dem givit tillkänna, vem de önska till förmyndare för den minderårige, varde han därtill förordnad, såframt han ej finnes olämplig.

7 §.

För omyndig må, när omständigheterna sådant påkalla, flera förmyndare förordnas.

Finnes den, som på grund av lag skall vara förmyndare, icke lämpligen böra ensam handhava förmynderskapet, skall jämte honom annan förmyndare förordnas.

8 §.

Ej må någon undandraga sig att på grund av förordnande vara förmyndare i andra än följande fall:

1. om han uppnått en ålder av sextio år;

2. om han på grund av sjukdom eller försvagat hälsotillstånd icke utan avsevärd olägenhet kan utöva förmynderskapet;

3. om han till följd av befattning i statens eller kommuns tjänst skulle av förmynderskapet oskäligt betungas;

4. om han redan förut innehar två förmynderskap för andra än egna barn eller ett sådant förmynderskap av vidlyftig beskaffenhet, därvid förmynderskap för flera minderåriga syskon räknas såsom ett;

5. om han genom förmynderskapet skulle bliva nödsakad att eftersätta egna angelägenheter av synnerlig vikt;

6. om han skall tillsammans med annan utöva förmynderskapet eller vårdnaden om den omyndige skall tillkomma annan;

7. om han förpliktas att ställa säkerhet för den omyndiges egendom.

Utövas förmynderskapet för minderårig av någon av föräldrarna, äge denne på begäran bliva entledigad från förmynderskapet, allenast om jämte honom annan förordnas till förmyndare eller han förpliktas att ställa säkerhet för den omyndiges egendom.

9 §.

Gör förmyndaren sig skyldig till missbruk eller försummelse vid utövandet av sin befattning, eller kommer han på ekonomiskt obestånd, och prövas han på grund härav vara olämplig såsom förmyndare, eller finnes han av annan orsak icke längre lämplig att innehava förmynderskapet, varde han entledigad.

10 §.

Dör förmyndaren, och finnes ej någon, som på grund av lag skall vara förmyndare, skall det av den, som har boet i sin vård, utan dröjsmål anmälas till den rätt, hos vilken förmynderskapet är eller skall vara inskrivet.

3 kap. Om överförmyndare.

1 §.

Den närmaste tillsynen över förmyndares förvaltning tillkommer överförmyndaren.

2 §.

I varje tingslag, så ock i stad, där rådstuvurätt finnes, skall överförmyndare av rätten förordnas. Kan tillsynen icke utövas av en överförmyndare ensam, må flera överförmyndare förordnas. Erfordras flera överförmyndare, äge rätten indela tingslaget eller staden i förmynderskapsdistrikt, ett för varje överförmyndare, eller ock bestämma annan lämplig grund för förmynderskapens fördelande mellan överförmyndarna.

Äro flera tingslag förenade till en domsaga, må till överförmyndare i ett tingslag förordnas den, som blivit därtill utsedd inom annat tingslag i domsagan. Ej må eljest någon samtidigt vara överförmyndare i mera än ett område.

3 §.

Överförmyndare förordnas för en tid av fyra år. Avgår överförmyndare, innan tiden för hans uppdrag är ute, skall i hans ställe annan förordnas att tjänstgöra under den tid, som återstår.

Överförmyndare kan när som helst entledigas, om han finnes icke vara lämplig för befattningen.

4 §.

Till överförmyndare skall förordnas en i praktiska värv väl förfaren svensk man eller kvinna, som uppnått tjugufem års ålder. Överförmyndare i stad, där rådstuvurätt finnes, skall hava sitt hemvist i staden. Å landet samt i stad, där rådstuvurätt ej finnes, skall överförmyndaren hava sitt hemvist inom det område, för vilket han förordnas, eller i stad, som gränsar därintill; har någon blivit förordnad till överförmyndare för två eller flera tingslag, skall han hava sitt hemvist inom ett av tingslagen eller i stad, som gränsar till något av dem. Undantag från vad om överförmyndarens hemvist är stadgat må medgivas av rätten, om skäl därtill äro.

Domhavande må ej vara överförmyndare inom domsagan, ej heller må ledamot av rådstuvurätt, som arbetar å endast en avdelning, vara överförmyndare i staden.

5 §.

För varje överförmyndare skall av rätten förordnas en ersättare. Vad i 2 § andra stycket, 3 och 4 §§ stadgas om överförmyndare skall äga motsvarande tillämpning å ersättare för honom.

6 §.

Överförmyndaren vare skyldig att föra bok angående de förmynderskap, som stå under hans tillsyn.

7 §.

Överförmyndaren äge uppbära arvode till belopp, motsvarande ett för hundra av den omyndiges behållna årsinkomst, där denna icke överstigit tvåhundra kronor, och eljest två för hundra därav. Inkomsten skall beräknas enligt årsräkning eller sluträkning eller, såvitt fråga är om omyndigs andel av inkomst från dödsbo, däri delägarna sammanleva i oskiftat bo, enligt årsuppgift rörande boet. Arvodet skall av förmyndaren inbetalas vid räkningens eller årsuppgiftens avgivande, och äge förmyndare ur dödsbo, däri den omyndige har del, förskottsvis utbekomma det belopp, som skall utgå i arvode.

Avlämnas gemensam årsuppgift för minderåriga syskon, skall vid beräkning av arvodets belopp hänsyn tagas till vad av boets inkomst belöper på syskonen samfällt.

Skall ej räkning eller årsuppgift avgivas, äge rätten, om särskilda skäl därtill äro, tillägga överförmyndaren skäligt arvode att gäldas av den omyndiges medel.

8 §.

I stad, där rådstuvurätt finnes, äger staden, om det finnes lämpligt, lämna bidrag till arvode åt överförmyndaren och till bestridande av de med hans verksamhet förenade kostnaderna. Staden äger ock att i ordning, som av Konungen godkännes, bestrida samtliga utgifter för dessa ändamål, och äger i sådant fall staden uppbära belopp, som i 7 § avses.

9 §.

Vad i 25 kap. strafflagen är stadgat om statens ämbetsmän skall ock gälla om överförmyndaren.

10 §.

Närmare bestämmelser om överförmyndarens verksamhet samt om förandet av den bok, varom i 6 § förmäles, meddelas av Konungen.

4 kap. Om förmynderskapsdomstol.

1 §.

Det åligger rätten att tillse, att förmyndare varder förordnad, då det skall ske, samt att utöva tillsyn över de förmynderskap, som skola hos rätten inskrivas. Rätten skall ock vaka över att överförmyndaren fullgör sina åligganden.

2 §.

Förmynderskap för minderårig skall inskrivas, då fader, efter vilken den minderårige är arvsberättigad, eller moder avlider, eller då dessförinnan egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, tillfaller den minderårige eller någon rättens åtgärd vidtages i fråga, som rör förmynderskapet.

Inskrivningen skall ske hos rätten i den ort, där den av föräldrarna, som utövar eller intill sin död utövat förmynderskapet, har eller senast haft hemvist inom riket. Finnes ej domstol, som efter vad ovan stadgas är behörig att verkställa inskrivningen, skall denna ske vid Stockholms rådstuvurätt.

3 §.

Då någon, som uppnått myndig ålder, förklaras omyndig, varde förmynderskapet inskrivet vid den rätt, där ansökningen om omyndighetsförklaring gjordes.

4 §.

Finner rätten, där förmynderskap är inskrivet, med hänsyn till den omyndiges eller hans föräldrars boningsort eller av annan orsak, att tillsynen över förmynderskapet lämpligen bör överflyttas till annan rätt, äge den rätt, där

förmynderskapet är inskrivet, därom besluta. Om beslutet skall ofördröjligen underrättelse givas den rätt, till vilken tillsynen sålunda överflyttas, och varde förmynderskapet där inskrivet.

5 §.

Äro flera överförmyndare förordnade i tingslag eller stad, skall rätten, när förmynderskap där inskrives, angiva, vilken överförmyndare det tillkommer att utöva tillsyn över förmynderskapet.

Har tingslag eller stad indelats i förmynderskapsdistrikt, skall, i fråga om förmynderskaps överflyttning från ett distrikt till ett annat, vad i 4 § sägs äga motsvarande tillämpning.

6 §.

Då rätten meddelat beslut om inskrivning av förmynderskap, skall anteckning därom ske i förmynderskapsbok, som vid rätten föres.

Närmare bestämmelser om förmynderskapsbokens förande, så ock om vissa åtgärder, som åligga rätten eller domaren i avseende å förmyndarvården, givas av Konungen.

5 kap. Om verkan av omyndighet.

1 §.

Den, som är omyndig, äge, såvitt ej nedan annorlunda stadgas, icke själv råda över sin egendom eller åtaga sig förbindelser.

2 §.

Minderårig, som fyllt sexton år, äge i den omfattning, varom är särskilt stadgat, själv taga tjänst eller annat arbete.

3 §.

Den, som är förklarad omyndig, må utan hinder därav själv sluta avtal om tjänst eller annat arbete. Dock äge rätten, när hänsynen till den omyndiges välfärd kräver det, förordna, att sådant avtal skall för honom ingås och uppsägas av förmyndaren. Har sådant förordnande givits, äge förmyndaren jämväl häva avtal, som efter omyndighetsförklaringen träffats av den omyndige.

4 §.

Den, som är omyndig, äge själv råda över vad han genom eget arbete förvärvat efter det han fyllt sexton år eller, om han är förklarad omyndig, efter omyndighetsförklaringen. Detsamma gäller avkastningen av sådan egendom och vad som trätt i egendomens ställe.

Förmyndaren må med överförmyndarens samtycke omhändertaga egendom, varom i första stycket sägs, såvitt det må anses erforderligt med hänsyn till den omyndiges uppfostran eller välfärd. Innan samtycke meddelas, skall överförmyndaren bereda den omyndige tillfälle att yttra sig.

5 §.

Har genom gåva eller testamente egendom tillfallit omyndig under villkor, att han må själv råda däröver, skall, såframt den omyndige fyllt sexton år, vad i 4 § andra stycket stadgas äga motsvarande tillämpning; och vare överförmyndaren pliktig att, innan samtycke meddelas, bereda jämväl fångesmannen eller hans arvingar tillfälle att yttra sig, om det utan märklig omgång eller tidsutdräkt kan ske.

6 §.

Idkar omyndig, som fyllt sexton år, näring med tillstånd, varom i 8 kap. 12 § sägs, äge han ingå sådana rättshandlingar, som falla inom området för rörelsen. Vad nu är stadgat gälle dock ej i fråga om rättshandling, som i 8 kap. 14 eller 15 § avses.

7 §.

Om omyndigs rätt att ingå vissa rättshandlingar på familjerättens och arvsrättens område är särskilt stadgat.

8 §.

Har omyndig utan erforderligt samtycke ingått avtal, äge den, med vilken avtalet slöts, frånträda avtalet, så länge det ej blivit godkänt eller behörigen fullgjort. Visste han, att avtalet slöts med en omyndig, må han dock ej, med mindre han hade anledning antaga, att den omyndige ägde behörighet att sluta avtalet, frånträda detta under den tid, som vid dess ingående må hava blivit bestämd för godkännande eller eljest skäligen kunde beräknas åtgå därför. Ej må den, hos vilken omyndig tagit tjänst eller annat arbete, frånträda avtalet härom, så länge detta fullgöres av den omyndige.

Meddelande, varigenom avtalet frånträdes, må ske jämväl till den omyndige själv.

9 §.

Varder avtal, som den omyndige utan erforderligt samtycke ingått, ej gällande, bäre envar åter vad han mottagit eller utgive, om det ej kan ske, ersättning för dess värde. Dock vare den omyndige, där ej i andra stycket annorlunda stadgas, icke pliktig att utgiva sådan ersättning i vidare mån än vad han mottagit använts till skäligt underhåll eller eljest finnes hava för honom medfört nytta.

Har den omyndige vid avtals ingående genom falska uppgifter om sin behörighet vilselett den, med vilken avtalet slöts, vare han, om avtalet ej blir gällande, pliktig att i den omfattning, som prövas skälig, utgiva ersättning för den förlust, som föranletts av avtalet. Var den omyndiges förfarande straffbart, skall ersättning gäldas efter vad i strafflagen sägs.

6 kap. Allmänna bestämmelser om förmyndares plikter.

1 §.

Förmyndaren har, såvitt ej annat i denna lag stadgas eller vid förvärv genom gåva eller testamente blivit bestämt, att förvalta myndlingens förmögenhet och företräda honom i angelägenheter, som röra denna.

2 §.

Uppstår fråga om rättshandling mellan myndlingen och förmyndaren eller hans make eller någon, som han företräder, äge förmyndaren ej den rätt att företräda myndlingen, varom i 1 § sägs. Hava syskon gemensam förmyndare, äge denne dock företräda myndlingarna vid arvskifte dem emellan, såframt de ej hava inbördes stridande intressen.

Har förmyndaren slutit avtal, vartill han, enligt vad i första stycket sägs, saknat behörighet, skall angående skyldigheten att återbära vad jämlikt avtalet må vara uppburet eller att utgiva ersättning därför vad i 5 kap. 9 § första stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning.

3 §.

Är förmyndare förordnad för minderårig, och tillkommer ej vårdnaden hans föräldrar eller en av dem, have förmyndaren vårdnaden om honom, och skall i sådant fall vad om föräldrars vårdnad om barn i äktenskap är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Det åligger förmyndaren för den, som är förklarad omyndig, att sörja för myndlingens person, i den mån det med hänsyn till grunden för omyndighetsförklaringen eller eljest finnes nödigt.

4 §.

Förmyndaren skall med omsorg och nit vårda myndlingens rätt och främja hans bästa.

5 §.

Har myndlingen fyllt sexton år, bör förmyndaren, såframt det lämpligen kan ske, höra myndlingen om hans mening i angelägenheter av vikt. Är myndlingen gift, skall jämväl makens mening inhämtas.

6 §.

Förmyndaren skall rörande allt vad till förmynderskapet hörer giva överförmyndaren ävensom rätten eller domaren de upplysningar, som av dem infordras.

7 §.

För den omyndiges egendom skall förmyndaren, såframt rätten prövar skäl därtill vara för handen, lämna inteckning eller annan säkerhet till visst av

rätten bestämt belopp. Säkerheten skall, på sätt rätten bestämmer, förvaras och förvaltas av överförmyndaren eller i annan lämplig ordning.

8 §.

Har omyndig flera förmyndare, skola de, såvitt egendomen rörer, handhava förmynderskapet gemensamt; dock må rätten förordna, att tillgångarna skola för förvaltning på visst sätt dem emellan fördelas, eller att, med bibehållande i övrigt av gemensam förvaltning, vissa tillgångar skola förvaltas av en förmyndare ensam. Den, som skall ensam råda över vissa tillgångar, må ock ikläda den omyndige sådana förbindelser, som falla inom området för dessa tillgångars förvaltning.

Tillkommer ej vårdnaden om minderårig föräldrarna eller en av dem, skall vårdnaden, om flera förmyndare förordnas, utövas av den bland förmyndarna, som rätten därtill utser. Denne må, om det finnes lämpligt, av rätten befrias från skyldigheten att deltaga i handhavandet av den omyndiges övriga angelägenheter. Har den, som är förklarad omyndig, flera förmyndare, förordne rätten en av dem att hava den omsorg om myndlingens person, som i 3 § sägs.

Kunna, där den omyndige har flera förmyndare, dessa ej enas i ärende, vari avgörandet tillkommer dem, gälle den mening, som överförmyndaren finner sig kunna biträda. Är fråga om åtgärd, vartill överförmyndarens eller rättens samtycke erfordras, må utan hinder av meningsskiljaktighet mellan förmyndarna samtycke till åtgärden givas. Innan i dessa fall beslut meddelas, skall överförmyndaren eller rätten bereda medförmyndare tillfälle att yttra sig.

9 §.

Förmyndare vare pliktig ersätta skada, som han uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndat den omyndige.

Äro flera förmyndare ansvariga för skada, som de tillskyndat den omyndige, svare de för ersättningen en för alla och alla för en. Ersättningsbeloppet varde förmyndarna emellan slutligen fördelat efter den större eller mindre skuld, som prövas ligga envar av dem till last. Finnes någon sakna tillgång till gäldande av vad på honom belöper, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas efter enahanda grunder.

10 §.

Vill den omyndige, sedan han blivit myndig, eller ny förmyndare göra anspråk på ersättning efter vad i 9 § stadgas, skall han, såframt de handlingar, varom i 9 kap. 12 § förmäles, blivit efter vad där sägs till honom överlämnade, inom ett år därefter genom stämning göra sitt anspråk gällande, eller vare sin talan förlustig. Vad sålunda stadgats skall ej äga tillämpning, om den avgående förmyndaren gjort sig skyldig till brottsligt förfarande.

7 kap. Om vård av omyndigs rätt i oskiftat bo.

1 §.

Har omyndig del i oskiftat bo, skall förmyndaren, med iakttagande av vad nedan stadgas, vårda den omyndiges rätt i boet.

2 §.

Förmyndare, som för omyndig delägare i oskiftat dödsbo vid förvaltningen av den dödes egendom deltager i rättshandling, vare pliktig att till rättshandlingen inhämta överförmyndarens eller rättens samtycke, såframt sådant samtycke för giltigheten av dylik rättshandling vid förvaltningen av omyndigs egendom är erforderligt.

Det åligger ock förmyndaren att, då anledning därtill föreligger, genom urarvagörelse bereda den omyndige befrielse från den dödes gäld.

3 §.

Förmyndare må ej för omyndig delägare i dödsbo sluta avtal om sammanlevnad i oskiftat bo utan överförmyndarens samtycke. Ej må avtalet gälla för längre tid, än omyndigheten varar.

Visar det sig, att den omyndiges bästa skulle genom avtalets fortsatta bestånd äventyras, äge rätten häva avtalet, ändå att den tid, för vilken avtalet slutits, ej tilländagått.

Innan beslut fattas i fråga, som avses i andra stycket, skall rätten bereda övriga delägare i boet tillfälle att yttra sig i ärendet.

4 §.

Slutes ej för omyndig delägare i dödsbo avtal om sammanlevnad i oskiftat bo, skall förmyndaren tillse, att bodelning och skifte, så snart ske kan, förrättas. Samma lag vare, om dylikt avtal upphört att gälla eller ock sådan händelse inträffat, att avtalet, enligt vad i 11 kap. 2 § ärvdabalken stadgas, icke utgör hinder för skifte.

5 §.

Förmyndare, som för omyndig delägare i dödsbo deltager i bodelning eller skifte, vare pliktig att inhämta överförmyndarens samtycke till egendomens fördelning, såvitt denna ej sker genom lottning.

Avtal, varigenom delägare i boet mot vederlag, som gives eller utfästes, övertager den omyndiges lott i boet, äge förmyndaren ej träffa utan överförmyndarens samtycke.

6 §.

Vad i 4 och 5 §§ är stadgat om förmyndares skyldighet i fråga om bodelning i anledning av dödsfall skall äga motsvarande tillämpning, då för omyndig bodelning eljest skall ske.

7 §.

Inhämtas ej överförmyndarens eller rättens samtycke, då detta enligt 2, 3, 5 eller 6 § bort ske, skall vad för sådant fall är stadgat beträffande förvaltning av omyndigs egendom äga motsvarande tillämpning.

8 §.

Uppteckning av dödsbo, däri omyndig äger del, skall, så snart ske kan efter det boupptecknin inregistrerats hos rätten, av förmyndaren i avskrift ingivas till överförmyndaren.

Skall av annan anledning än dödsfall bodelning ske för omyndig, vare förmyndaren pliktig att ofördröjligen, efter det avskrift av boupptecknin ingivits till rätten eller domaren, ingiva sådan avskrift till överförmyndaren.

Är i fall, varom i första eller andra stycket sägs, boupptecknin av vidlyftig beskaffenhet, må avskrift av handlingen lämnas allenast i erforderliga delar.

9 §.

Varder dödsbo, däri omyndig äger del, ej skiftat inom sex månader från det boupptecknin förrättades, skall förmyndaren, där ej avtal träffats om sammanlevnad i oskiftat bo, inom nämnda tid till överförmyndaren avgiva redogörelse för det hinder, som mött för skifte, och vare förmyndaren pliktig att därefter, intill dess skifte sker eller avtal, varom ovan sägs, träffas, avgiva sådan redogörelse var sjätte månad, där ej överförmyndaren bestämmer annan tid.

Slutes för omyndig delägare i dödsbo avtal om sammanlevnad i oskiftat bo, vare förmyndaren pliktig att före den 15 februari varje år till överförmyndaren avlämna årsuppgift angående boet, upptagande den behållna inkomsten under föregående år samt en översikt av boets tillgångar och skulder vid årets slut. Möter till följd av boets storlek eller av annan orsak hinder att inom nämnda tid avlämna årsuppgift, skall inom samma tid anmälan om hindret göras till överförmyndaren; och utsätte denne ny tid, inom vilken förmyndaren har att ingiva handlingen.

Hava minderåriga syskon samma förmyndare, må för dem gemensam redogörelse eller årsuppgift avlämnas.

10 §.

Försummar förmyndaren att i rätt tid ingiva boupptecknin, redogörelse eller årsuppgift efter vad i 8 och 9 §§ sägs, anmäle överförmyndaren försummelsen hos rätten eller domaren, och äge rätten att genom vite tillhålla förmyndaren att fullgöra sitt åliggande. Innan anmälan göres efter vad nyss är sagt, skall överförmyndaren, där det lämpligen kan ske, erinra förmyndaren om hans skyldighet.

11 §.

Förmyndaren äge för vård av omyndigs rätt i oskiftat dödsbo åtnjuta skäligt arvode. Träffas avtal om sammanlevnad i oskiftat bo, skall arvodet utgå årligen och må ej, med mindre rätten annorledes förordnar, överstiga för år räknat ett belopp, motsvarande fem för hundra av så stor del av boets inkomst, som enligt årsuppgift rörande boet belöper på den omyndige. Arvodet skall förskjutas av boet.

Fader eller moder, som på grund av lag är förmyndare, äge ej uppbära arvode efter vad i första stycket sägs, med mindre rätten med hänsyn till särskilda omständigheter lämnar tillstånd därtill.

8 kap. Om förmyndares förvaltning av omyndigs egendom.

1 §.

Förmyndaren vare pliktig tillse, att den omyndiges tillgångar äro anbragta sålunda, att erforderlig trygghet finnes för deras bestånd och skälig avkastning erhålles.

2 §.

Lösören, som icke böra behållas till nytta för den omyndige, skola avyttras; dock att föremål, som hava särskilt värde för den omyndige eller hans familj, må behållas, såframt icke föryttring är påkallad med hänsyn till den omyndiges förmögenhetsförhållanden.

3 §.

Aktier och andra värdepapper böra, om de icke kunna med trygghet till den omyndiges fördel behållas, av förmyndaren försäljas, när det lämpligen kan ske.

Fordringar, som icke kunna med trygghet till den omyndiges fördel förbliva utestående, böra av förmyndaren så snart ske kan indrivas. Har fordran tillkommit därigenom, att delägare i oskiftat bo med överförmyndarens samtycke övertagit den omyndiges lott i boet, må den förbliva utestående, så länge den omyndiges bästa ej därigenom äventyras.

4 §.

Den omyndiges penningmedel skola göras räntebärande, och äge förmyndaren för sådant ändamål inköpa obligationer eller förvärva fordran, som inskrives eller inskrivits i statsskuldboken, eller utlåna medlen mot säkerhet av inteckning i fast egendom eller ock i myndlingens namn insätta dem hos postsparbanken eller sparbank eller för längre tid hos annan bank. Närmare bestämmelser om de obligationer, som må inköpas, om beskaffenheten av den inteckningssäkerhet, varemot utlåning må ske, samt om de räkningar, å vilka insättning hos bank må äga rum, meddelas av Konungen.

5 §.

Vill förmyndaren göra den omyndiges penningmedel räntebärande på annat sätt än i 4 § avses, eller vill han använda dem till inköp av aktier eller därmed jämförliga värdepapper eller eljest göra dem fruktbärande, tage han därtill överförmyndarens samtycke.

6 §.

Böra den omyndige tillhöriga penningmedel hållas tillgängliga för bestridande av utgifter för hans underhåll eller för vården av hans egendom, och kunna av sådan anledning medlen icke anbringas under villkor, som i 4 § avses, skola medlen likväl, i den mån det lämpligen kan ske, i den omyndiges namn insättes hos bank å en för ändamålet lämpad räkning.

7 §.

Penningar eller värdepapper, som av förmyndaren innehavas för den omyndiges räkning, skola av honom så förvaras, att de ej sammanblandas med penningar eller värdepapper, som tillhöra förmyndaren själv eller eljest innehavas av honom.

Har den omyndige aktier eller andra därmed jämförliga värdepapper, över vilka enligt lag bok eller förteckning föres, skall förmyndaren tillse, att den omyndige, så snart ske kan, där som ägare upptages.

8 §.

Aktier, obligationer, skuldebrev och andra sådana värdehandlingar skola, såframt sammanlagda värdet överstiger tvåtusen kronor, i den omyndiges namn nedsättas i öppet förvar hos riksbanken eller annan bank. Vill förmyndaren uttaga nedsatt värdehandling, söke han överförmyndarens tillstånd. De nedsatta värdehandlingarna skola under överförmyndarens tillsyn vårdas i enlighet med vad om dylik vård av omyndigs värdehandlingar särskilt stadgas.

Vad sålunda om nedsättning av omyndigs värdehandlingar föreskrivits skall ej äga tillämpning i avseende å bevis eller motbok rörande tillgodohavande å räkning hos bank, ej heller i avseende å bevis, som utfärdats om inskrivning i statsskuldboken eller Sveriges allmänna hypoteksbanks skuldbok, såframt å beviset finnes antecknat, att inskrivningen skett med förbehåll, att kapitalbelopp å inskriven fordran eller därå utställd obligation eller ock inskriven obligation eller å sådan obligation belöpande kapitalbelopp ej må lyftas utan överförmyndarens tillstånd.

Hava minderåriga syskon gemensam förmyndare, skola vid tillämpning av det i första stycket givna stadgandet syskonens värdehandlingar sammanräknas.

9 §.

Rörande omyndigs medel, som insättas eller innestå hos bank, skall av förmyndaren förbehåll göras, att medlen ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd efter vad särskilt är stadgat. Sådant förbehåll gälle ej ränta, som innestått kortare tid än ett år.

Vad i första stycket sägs skall ej äga tillämpning i fråga om medel, som i 6 § avses, ej heller i något fall, om sammanlagda beloppet hos bank insatta medel icke överstiger ettusen kronor. Hava minderåriga syskon gemensam förmyndare, skola vid beräkningen av nämnda belopp syskonens medel sammanräknas.

10 §.

Ej må förmyndaren överlåta eller pantsätta omyndigs värdehandling, medan den är nedsatt. Betalning av kapitalbelopp å omyndigs värdehandling må, medan den är nedsatt, uppbäras allenast av banken.

Ej heller må överlåtelse eller pantsättning ske av bevis, som utfärdats om inskrivning i statsskuldboken eller Sveriges allmänna hypoteksbanks skuldbok, eller av bevis eller motbok rörande tillgodohavande å räkning hos bank, såframt å beviset eller motboken finnes antecknat förbehåll, varom i 8 och 9 §§ sägs.

11 §.

Försummar förmyndaren att, enligt vad i 8 och 9 §§ är stadgat, nedsätta den omyndiges värdehandlingar eller rörande den omyndiges hos bank insatta medel göra sådant förbehåll, som i sistnämnda paragraf avses, anmäle överförmyndaren försummelsen hos rätten eller domaren, och äge rätten att genom vite tillhålla förmyndaren att fullgöra sitt åliggande. Innan anmälan göres efter vad nyss är sagt, bör överförmyndaren, där det lämpligen kan ske, erinra förmyndaren om hans skyldighet.

12 §.

Ej må förmyndaren låta den omyndige driva näring, med mindre denne fyllt sexton år.

Utan överförmyndarens samtycke må ej förmyndaren låta den omyndige idka handel eller annan näring, som efter vad därom är stadgat ej må drivas utan tillstånd av offentlig myndighet eller särskild anmälan, ej heller själv å den omyndiges vägnar driva sådan näring. Ej må ansökan om överförmyndarens samtycke av honom bifallas, med mindre den omyndige äger nödiga medel för rörelsens drivande.

Av förmyndaren till den omyndige givet tillstånd att driva näring må han återkalla, om det må anses erforderligt med hänsyn till den omyndiges uppfostran eller välfärd; tage dock, där den omyndige fyllt aderton år, överförmyndarens samtycke. Överförmyndaren må ock återkalla sitt samtycke till idkande av näring, som i andra stycket avses, om skäl därtill äro. Till-

fälle att avgiva yttrande skall, innan överförmyndaren lämnar förmyndaren medgivande till återkallelse, beredas den omyndige samt, innan eljest beslut av överförmyndaren meddelas om återkallelse, förmyndaren, så ock den omyndige, om han driver rörelsen.

13 §.

Utan överförmyndarens samtycke må ej förmyndaren å den omyndiges vägnar upptaga lån eller ingå växelförbindelse. Vad sålunda är stadgat äge dock ej tillämpning, om åtgärden faller inom området för rörelse, som av förmyndaren med överförmyndarens samtycke drives för den omyndiges räkning. Överförmyndarens samtycke vare ej heller erforderligt i fråga om lån mot säkerhet av inteckning i omyndigs fasta egendom eller tomträtt, såframt lånet upptages inom tre månader från det inteckningen meddelades och vid lånets upptagande eftergift av förmyndaren ej göres i fråga om de villkor, som äro angivna i det intecknade skuldebrevet.

Förmyndaren äge ej heller utan överförmyndarens samtycke å den omyndiges vägnar ingå borgen eller ställa den omyndiges gods såsom säkerhet för annans förbindelse. Till sådan rättshandling må samtycke ej givas, med mindre särskilda skäl därtill äro.

Ej må förmyndaren bortgiva den omyndige tillhörig egendom, såvitt ej fråga är om sedvanliga skänker, vilkas värde ej står i missförhållande till myndlingens villkor. Dock äge förmyndaren, med samtycke av överförmyndaren, av den omyndiges inkomster giva understöd åt anhöriga eller andra den omyndige närstående personer, då detta på grund av omständigheterna må anses tillbörligt.

14 §.

Förmyndaren må ej utan överförmyndarens samtycke sluta avtal, varigenom å den omyndiges fasta egendom lägges servitut, eller upplåta rätt till avkomst av egendomen eller rätt att annorledes än för egendomens behov avverka skog, ej heller annan nyttjanderätt, med mindre den avser viss tid, ej överstigande fem år.

Före besluts fattande skall överförmyndaren, såframt det utan märklig omgång eller tidsutdräkt kan ske, bereda den omyndige, om han fyllt sexton år, ävensom hans make och närmaste fränder tillfälle att yttra sig.

15 §.

Vill förmyndaren överlåta eller med inteckning för gäld belasta den omyndiges fasta egendom eller tomträtt, tage han till överlåtelsen eller inteckningen rättens tillstånd. Ej må sådant tillstånd givas, med mindre viktiga skäl därtill äro.

Det åligger rätten att före besluts fattande inhämta yttrande från överförmyndaren samt, såframt det utan märklig omgång eller tidsutdräkt kan ske,

bereda den omyndige, om han fyllt sexton år, ävensom hans make och närmaste fränder tillfälle att yttra sig.

Tillstånd, varom i första stycket sägs, gälle under sex månader från det tillståndet meddelades. Erinran härom skall göras i rättens beslut.

16 §.

Har förmyndaren i fall, då, enligt vad ovan i detta kapitel är stadgat, överförmyndarens eller rättens samtycke bort inhämtas, å den omyndiges vägnar ingått avtal utan sådant samtycke, må den, med vilken avtalet slöts, icke frånträda avtalet, såframt förmyndaren söker godkännande inom den tid, som må vara genom avtalet bestämd, eller ock, där sådan bestämmelse ej givits, inom en månad eller, om ärendet hör till häradsrätt, sist vid det ting, som infaller näst efter en månad från det avtalet slöts. Varder ansökan avslagen av den myndighet, av vilken den först skall prövas, äge den, med vilken avtalet slöts, härefter frånträda avtalet.

17 §.

Varder avtal, som i 16 § avses, ej gällande, efter vad där sägs, skall angående skyldigheten att återbära vad jämlikt avtalet må vara uppburet eller att utgiva ersättning därför vad i 5 kap. 9 § första stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning.

18 §.

Förmyndaren äge årligen uppbära arvode med belopp, som kan anses skäligt med hänsyn till förvaltningens omfattning. Arvodet må icke, med mindre rätten annorledes förordnar, överstiga för år räknat ett belopp, motsvarande fem för hundra av den omyndiges behållna inkomst enligt årsräkning eller sluträkning, med avdrag likväl för avgift, som erlagts för vård av den omyndiges värdehandlingar efter vad särskilt är stadgat. Avdraget må dock ej uppgå till mer än två för hundra av inkomsten av nämnda värdehandlingar.

Arvode, varom nu är sagt, tillkomme ej fader eller moder, som på grund av lag är förmyndare, med mindre rätten med hänsyn till särskilda omständigheter lämnar tillstånd därtill.

9 kap. Om förmyndares redovisningsskyldighet.

1 §.

Förmyndaren vare pliktig att över sin förvaltning av den omyndiges egendom föra räkenskaper på sådant sätt, att därigenom för varje år en noggrann redovisning lämnas för den omyndiges tillgångar och skulder samt för förvaltningens gång.

2 §.

När egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, första gången tillfaller minderårig, skall förmyndaren inom en månad därefter till överförmyndaren ingiva förteckning över egendomen. Varder den, som uppnått myndig ålder, förklarad omyndig, skall förmyndaren, inom tre månader från det förmynderskapet inskrevs, till överförmyndaren ingiva förteckning över den omyndiges egendom vid tiden för omyndighetsförklaringen.

Har den omyndige efter den tid, som i första stycket avses, erhållit egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, skall förteckning över denna egendom ingivas till överförmyndaren inom en månad därefter.

Är det andel i oskiftat bo, som tillfallit omyndig, skall förteckning, varom ovan stadgas, ingivas först inom en månad efter det bodelning eller skifte skett.

3 §.

Har egendom tillfallit den omyndige under de tre sista månaderna av året, vare förteckning, varom i 2 § sägs, ej erforderlig, men skall i stället uppgift angående egendomen lämnas i årsräkning, som avgives påföljande år efter vad i 5 § stadgas.

4 §.

Saknar omyndig tillgångar, då förmynderskap för honom inskrives, skall förmyndaren därom göra anmälan till överförmyndaren inom tre månader från det inskrivningen ägde rum.

5 §.

Före den 15 februari varje år avgive förmyndaren till överförmyndaren årsräkning, innefattande redogörelse för förvaltningen under föregående år eller den del av året, varunder förmyndaren innehaft sin befattning. Då förmyndares befattning upphör, skall förmyndaren ofördröjligen till överförmyndaren avgiva sluträkning, avseende förvaltningen under det löpande året intill befattningens upphörande.

I årsräkning och sluträkning skola upptagas tillgångar och skulder vid början av den tid räkningen avser, en sammanställning av inkomster och utgifter under nämnda tid samt tillgångar och skulder vid samma tids utgång.

6 §.

Har förmyndaren till överförmyndaren ingivit anmälan eller annan handling, enligt vilken den omyndige saknar tillgångar eller icke har andra tillgångar än lösören, som ej lämna inkomst, vare förmyndaren fri från skyldighet att avgiva räkning, intill dess genom föryttring av sådana lösören eller eljest tillgångar av annan beskaffenhet tillfalla den omyndige.

7 §.

I förteckning över omyndigs egendom, så ock i årsräkning och sluträkning skola tillgångar och skulder fullständigt angivas med uppgift å de särskilda tillgångarnas värde. Finnes hos den omyndige fordringshandling, som blivit intecknad i honom tillhörig fastighet eller tomträtt, skall detta särskilt angivas. Äro medel insatta hos bank, skall uppgift lämnas om den räkning, varå medlen innestå. I fråga om värdepapper, som ej äro nedsatta hos bank efter vad i 8 kap. 8 § stadgas, skall nummer eller annan beteckning anmärkas. Finnas tillgångar, som stå under den omyndiges eller annans särskilda förvaltning, skall förmyndaren jämväl lämna uppgift därom, så ock om dessa tillgångars värde, såframt det är honom kunnigt. Skola i årsräkning eller sluträkning upptagas tillgångar eller skulder, för vilkas fullständiga angivande erfordras utförlig uppräkning, må, där det lämpligen kan ske, beträffande dem hänvisning göras till förut avgiven förteckning eller årsräkning.

Förteckning och räkning skola innehålla fullständig uppgift å förmyndarens och den omyndiges namn och hemvist samt förmyndarens postadress.

8 §.

Innehåller förteckning över omyndigs egendom uppgift å tillgångar, som på grund av giftorätt, arv, testamente eller gåva tillfallit den omyndige, eller upptager årsräkning eller sluträkning sådana tillgångar, om vilka uppgift förut ej lämnats, skall vid förteckningen eller räkningen fogas besannad avskrift av bodelnings- eller skifteshandling, testamente eller gåvobrev, om sådant finnes, så ock av bouppteckning, där den ej förut ingivits till överförmyndaren. Är handling, varom nu sägs, av vidlyftig beskaffenhet, må avskriften lämnas allenast i erforderliga delar.

Upptager förteckning, årsräkning eller sluträkning värdehandlingar, som skola hos riksbanken eller annan bank nedsättas efter vad i 8 kap. 8 § stadgas, skall förvaringsbevis, utfärdat av banken, därvid fogas, såframt ej sådant bevis förut ingivits till överförmyndaren. Vid förteckning eller räkning skall ock fogas intyg av två personer, att värdehandlingar, som ej äro sålunda nedsatta, finnas i förmyndarens förvar. Innestå medel hos bank, skall genom bevis från banken styrkas beloppet av innestående medel, så ock förbehåll, som gjorts, att medlen ej må uttagas utan överförmyndarens samtycke. Beloppet av medel, som innestå enligt motbok, må ock styrkas av två personer.

9 §.

Möter till följd av förmynderskapets vidlyftiga beskaffenhet eller av annan orsak hinder att inom tid, som är för varje särskilt fall bestämd, avlämna förteckning, årsräkning eller sluträkning, skall inom samma tid anmälan om hindret göras till överförmyndaren; och utsätte denne ny tid, inom vilken förmyndaren har att ingiva handlingen.

10 §.

Försummar förmyndaren att i rätt tid avgiva förteckning, årsräkning eller sluträkning eller anmälan, varom i 4 § sägs, anmäle överförmyndaren försummelsen hos rätten eller domaren, och äge rätten att genom vite tillhålla förmyndaren att fullgöra sitt åliggande. Innan anmälan göres efter vad nyss är sagt, skall överförmyndaren, där det lämpligen kan ske, erinra förmyndaren om hans skyldighet.

11 §.

Då förmyndarens befattning upphör, vare förmyndaren pliktig att till myndlingen, om han blivit myndig, eller, om förmynderskapet övergått å annan, till denne ofördröjligen utgiva de tillgångar, som förmyndaren för myndlingens räkning har om händer.

12 §.

Sedan av förmyndaren avgiven sluträkning blivit granskad, skall överförmyndaren till den, som äger mottaga redovisning för förmyndarens förvaltning, överlämna, förutom sluträkningen, hos överförmyndaren förvarad förteckning över den omyndiges tillgångar och skulder, så ock samtliga de årsräkningar, som avgivits under hela den tid omyndighetstillståndet varat. Var förmyndaren, då hans befattning upphörde, fri från skyldighet att avgiva sluträkning, skola de handlingar, varom ovan sägs, av överförmyndaren tillställas den, som äger mottaga redovisning, endast såframt denne eller den avgående förmyndaren därom framställer begäran eller ock överförmyndaren, på sätt i 10 kap. 4 § sägs, å sådan handling gjort anteckning om anmärkning, utan att anmärkningen föranlett ansökan till rätten.

Hava de handlingar, som i första stycket avses, tillställts ny förmyndare, åligger det denne att inom två månader därefter till överförmyndaren återställa handlingarna. Överförmyndaren skall vid handlingarnas överlämnande skriftligen erinra förmyndaren härom. Försummar förmyndaren att återställa handlingarna, skall vad i 10 § stadgas om påföljd av försummelse, varom där sägs, äga motsvarande tillämpning.

Skall åtgärd, varom i första stycket sägs, av överförmyndaren vidtagas, och varder den avgående förmyndarens förvaltning godkänd av myndlingen eller ny förmyndare, innan handlingarna tillställts honom, vare godkännandet utan verkan.

13 §.

När förmyndarens befattning upphört, skola de rörande förmynderskapet förda räkenskaper samt de betalningsbevis och andra handlingar, som finnas förvarade till styrkande av särskilda poster i räkenskaperna, av förmyndaren hållas för granskning tillgängliga å tid och ort, som i händelse av tvist bestämmas av överförmyndaren. Sedan tiden för anställande av talan om ersättning mot förmyndaren gått till ända, eller, där sådan talan anställts, målet

blivit slutligen avgjort, skola nämnda räkenskaper och handlingar utgivas till den, som äger mottaga redovisning för förmyndarens förvaltning.

14 §.

Vad i 5—13 §§ stadgas om förmyndare skall, om förmyndaren är död, äga motsvarande tillämpning å delägarna i hans bo eller, i fall hans kvarlåtenskap är avträdd till konkurs, konkursförvaltningen.

10 kap. Om tillsyn över förmyndares förvaltning.

1 §.

Förmyndarens förvaltning av den omyndiges egendom skall med ledning av ingiven förteckning samt års- och sluträkningar granskas av överförmyndaren. Vid granskningen skall särskilt tillses, att omyndigs tillgångar äro anbragta sålunda, att erforderlig trygghet finnes för deras bestånd och skälig avkastning erhålles, så ock att utgifterna för den omyndige icke överstigit vad med hänsyn till hans förmögenhetsförhållanden och omständigheterna i övrigt må anses skäligt.

2 §.

Överförmyndaren äge själv eller genom någon, som av honom därtill utses, genomgå de av förmyndaren förda räkenskaperna ävensom de betalningsbevis och andra handlingar, som finnas förvarade till styrkande av särskilda poster i räkenskaperna, så ock hos förmyndaren förvarade värdehandlingar. Dessa räkenskaper och handlingar skola av förmyndaren hållas tillgängliga å tid och ort, som bestämmas av överförmyndaren.

Är förmyndaren icke bosatt i det distrikt, där tillsynen utövas, vare överförmyndaren i det distrikt, där förmyndaren bor, pliktig att på anmodan av den överförmyndare, som det tillkommer att utöva tillsynen, verkställa den granskning, som i första stycket avses.

Medför åtgärd, som i första stycket sägs, särskilda kostnader eller avsevärt besvär, äge rätten förordna, att särskild ersättning skall gäldas av den omyndiges medel.

3 §.

Finner överförmyndaren vid granskningen eller eljest anledning til anmärkning mot förmyndarens förvaltning, skall överförmyndaren bereda förmyndaren tillfälle att förklara sig. Inkommer ej förmyndaren inom förelagd tid med förklaring, eller finner överförmyndaren avgiven förklaring otillfredsställande, vare överförmyndaren, såframt den omyndiges rätt och bästa kräver, att av rätten åtgärd mot förmyndaren utan dröjsmål vidtages, pliktig att hos rätten därom göra ansökan.

4 §.

Angående verkställd granskning skall å förteckning, årsräkning eller sluträkning tecknas bevis. Har överförmyndaren funnit anledning till anmärkning, som icke efter ingiven förklaring förfallit, skall jämväl därom anteckning göras å handlingen. Underrättelse om sådan anteckning skall meddelas förmyndaren, därvid särskilt skall angivas, huruvida anmärkningen föranlett ansökan till rätten eller ej.

Har, på sätt i första stycket sägs, anteckning skett om anmärkning, äge förmyndaren, såframt anmärkningen innebär, att ersättningsskyldighet i förhållande till den omyndige skulle åvila förmyndaren, efter stämning utföra talan mot den omyndige om frihet från sådan ersättningsskyldighet.

5 §.

Äger den omyndige del i oskiftat bo, skall överförmyndaren med ledning av boupptecknigen och avgivna årsuppgifter tillse, att förmyndaren väl vårdar den omyndiges rätt i boet. Finner överförmyndaren anledning till anmärkning, skall vad i 3 och 4 §§ stadgas äga motsvarande tillämpning.

6 §.

Den omyndige må, om han fyllt sexton år, taga del av de räkningar och andra handlingar rörande förmynderskapet, som förvaras hos överförmyndaren. Enahanda rätt tillkommer den omyndiges make och närmaste fränder.

7 §.

Överförmyndaren skall varje år, i enlighet med de närmare bestämmelser, som meddelas av Konungen, till rätten eller domaren överlämna uppgift rörande tillsynen över förmyndares förvaltning under föregående år.

11 kap. Om god man.

1 §.

Är förmyndaren för sjukdom eller annan orsak ur stånd att utöva förmynderskapet, eller varder han enligt 12 kap. 15 § skild från utövningen därav, skall god man av rätten förordnas att i förmyndarens ställe vårda den omyndiges angelägenheter.

2 §.

Hava förmyndaren eller hans make och den omyndige del i oskiftat dödsbo, skall god man av rätten förordnas att vårda den omyndiges rätt i boet vid boutredningen, så ock vid bodelning och skifte eller ingående av avtal om sammanlevnad i oskiftat bo. God man skall ock förordnas för den omyndige, om eljest å hans vägnar rättshandling skall företagas, vid vilken för-

myndaren, efter vad i 6 kap. 2 § stadgas, ej äger företräda den omyndige, eller fråga uppstår om rättegång mellan den omyndige och förmyndaren eller hans make, eller någon, som förmyndaren företräder.

Förekommer i annat fall än i första stycket sägs angelägenhet, däri förmyndaren eller hans make kan hava ett intresse stridande mot myndlingens, förordne ock rätten god man för den omyndige, om förmyndaren det begär eller det eljest finnes lämpligt.

3 §.

Är någon för sjukdom, som kan antagas vara övergående, ur stånd att bevaka sin rätt eller förvalta sin egendom, skall rätten, där så erfordras, förordna god man att bevaka hans rätt eller förvalta egendomen; dock må sådant förordnande ej givas utan den sjukes samtycke, med mindre sjukdomen medför hinder mot samtyckes inhämtande.

4 §.

Är, då dödsfall inträffar, någon dödsbodelägare å okänd ort eller så fjärran, att han ej kan bevaka sin rätt i boet, skall det hos rätten anmälas av den, som har boet i sin vård, och nämne rätten, när sådan anmälan sker eller förhållandet eljest varder kunnigt, god man att bevaka den bortovarandes rätt och förvalta hans lott i boet.

Tarvas eljest, att bortovarandes rätt bevakas eller hans egendom förvaltas, skall ock god man förordnas att bevaka hans rätt eller förvalta egendomen.

5 §.

Till god man skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna. Skall god man förordnas att bevaka omyndigs eller bortovarandes rätt i dödsbo, och har den avlidne nämnt, vem han önskar till god man, varde denne därtill förordnad, såframt han ej finnes olämplig.

När omständigheterna sådant påkalla, må flera gode män förordnas.

Vad i 2 kap. 4, 8, 9 och 10 §§ stadgas om hinder att vara förmyndare, skyldighet att övertaga förmynderskap, förmyndares entledigande och skyldighet att anmäla förmyndares död skall äga motsvarande tillämpning i fråga om god man eller godmanskap.

6 §.

Den närmaste tillsynen över god mans förvaltning tillkommer överförmyndaren.

I fråga om de godmanskap, som stå under överförmyndarens tillsyn, skall anteckning ske i den av överförmyndaren jämlikt 3 kap. 6 § förda bok.

Om överförmyndarens arvode för tillsyn över godmanskap och om bidrag

till de med denna verksamhet förenade kostnaderna skall vad i 3 kap. 7 och 8 §§ stadgas med avseende å förmynderskap hava motsvarande tillämpning.

7 §.

Det åligger rätten att utöva tillsyn över de godmanskap, som enligt vad nedan sägs skola inskrivas hos rätten.

Godmanskap varde genast inskrivet hos den rätt, som meddelat förordnandet. Anteckning om inskrivningen skall ske i förmynderskapsboken.

Vad i 4 kap. 4 och 5 §§ stadgas om överflyttning av tillsynen å förmynderskap och om inskrivning av förmynderskap i fall, då flera överförmyndare äro förordnade i tingslag eller stad, skall äga motsvarande tillämpning i fråga om godmanskap. Överflyttning av godmanskap, som i 1 eller 2 § avses, må ej ske annat än i samband med överflyttning av förmynderskapet.

8 §.

Vad i 5—10 kap. stadgas i fråga om förmyndare skall i tillämpliga delar gälla i avseende å god man, med iakttagande dock av vad här nedan i 9—11 §§ föreskrives.

9 §.

God man, som förordnats att förvalta egendom, vare, såframt förvaltningen ej avser andel i oskiftat bo, pliktig att, inom en månad från det inskrivning av godmanskapet ägde rum, till överförmyndaren ingiva förteckning över egendomen.

Förteckning, som avgives av god man, varom i 1 § stadgas, skall upptaga den lösa egendom, som omhändertages av honom. Upphör godmanskapet, innan tid för avgivande av årsräkning eller sluträkning rörande förmynderskapet för den omyndige inträffar, må sluträkning rörande godmanskapet upptaga redogörelse allenast för de åtgärder, som vidtagits av gode mannen, och skall i övrigt redogörelse för förvaltningen av den omyndiges egendom jämväl under den tid, godmanskapet varat, avgivas av förmyndaren.

10 §.

Är behov av god man ej längre för handen, skall han av rätten entledigas. Har god man förordnats enligt 3 eller 4 §, skall han entledigas, så snart den, för vilken han förordnats, det begär.

Då god man slutfört sitt uppdrag, skall det av honom ofördröjligen anmälas hos rätten eller domaren.

11 §

God man vare, såframt han ej äger uppbära årligt arvode, berättigad att efter uppdragets slutförande erhålla skäligt arvode för uppdraget, så ock ersättning för sina kostnader.

12 kap. Vissa bestämmelser om rättegången.

Om omyndighetsförklaring och sådan förklarings hävande.

1 §.

Ansökan, att någon skall förklaras omyndig, varde, då fråga är om den, som uppnått myndig ålder, upptagen av rätten i den ort, där den, som avses med ansökningen, har sitt hemvist. Har han ej hemvist inom riket, höre målet till rätten i den ort, där han senast haft sitt hemvist. Finnes ej behörig domstol efter vad nu är sagt, upptages målet av Stockholms rådstuvurätt.

Avser ansökningen, att minderårig skall förbliva omyndig jämväl efter uppnådd myndighetsålder, höre målet till den rätt, där förmynderskapet är inskrivet, eller, om inskrivning icke ägt rum, till den rätt, där inskrivning skall ske.

Ansökan om hävande av omyndighetsförklaring upptages av den rätt, där förmynderskapet för den omyndige är inskrivet.

2 §.

På landet samt i stad, där rådstuvurätt ej finnes, må å tid, då rättegångsdag ej inträffar, ansökan om omyndighetsförklaring eller sådan förklarings hävande ingivas till domaren.

3 §.

Ansökan om omyndighetsförklaring må göras, förutom av den, som avses med ansökningen, jämväl av hans make och närmaste fränder, så ock av överförmyndaren samt i fall, varom i 1 kap. 3 § sägs, av förmyndaren. Sinnessjuk, som åtnjuter vård å allmän sinnessjukanstalt, må ock förklaras omyndig på anmälan av anstaltens styrelse.

Omyndighetsförklarings hävande må sökas av den omyndige själv eller hans förmyndare.

4 §.

Har ansökan om omyndighetsförklaring gjorts av annan än den, om vars försättande i omyndighet är fråga, och har denne icke heller medgivit, att omyndighetsförklaring må meddelas, skall rätten utfärda kallelse å honom att å utsatt dag inställa sig för rätten; och åligge det sökanden att, på sätt om stämning i tvistemål är stadgat, i god tid före nämnda dag giva honom del av kallelsen. Kommer han ej, när kallelse behörigen skett, och visar han ej heller laga förfall, äge rätten ändock företaga målet till avgörande.

Är ansökan ingiven till domaren, skall denne utfärda kallelse, varom i första stycket sägs.

I fall, då fråga är, att någon skall förklaras omyndig på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten, äge vad nu är stadgat om kallelse ej tillämpning, såframt det må antagas, att hans hörande skulle vara utan gagn.

5 §.

När den, som försatts i omyndighet, gjort ansökan att bliva förklarad myndig, skall rätten, såframt ansökningen ej finnes böra omedelbart avslås, inhämta yttrande från förmyndaren eller, om så erfordras, utfärda kallelse å honom att å utsatt dag inställa sig för rätten.

Är ansökan ingiven till domaren, äger denne inhämta yttrande eller utfärda kallelse, varom ovan sägs.

6 §.

Har ansökan gjorts, att någon skall förklaras omyndig på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten, förordne rätten eller domaren rättegångsbiträde att bevaka hans rätt i målet, om han det begär eller det eljest med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligt. Begär den, som på sådan grund försatts i omyndighet, att förklaras åter myndig, må ock rättegångsbiträde förordnas, om det finnes erforderligt.

Den, som förordnats till rättegångsbiträde, åtnjute av allmänna medel efter rättens prövning skäligt arvode för det arbete, han nedlagt å målet för dess förberedande och utförande, så ock ersättning för nödvändiga utgifter och tidsspillan. I det slutliga utslaget skall den, för vilken rättegångsbiträde förordnats, förpliktas att till statsverket återgälda vad biträdet tillerkänts i arvode och ersättning, såframt ej sådan skyldighet finnes böra åläggas motparten.

Vad i denna paragraf är stadgat skall ej äga tillämpning, om fri rättegång beviljats den, för vilken biträde må förordnas.

7 §.

I mål om omyndighetsförklaring eller sådan förklarings hävande må rätten, därest part det begär eller rätten eljest finner det lämpligt, förordna, att målet skall handläggas inom stängda dörrar.

8 §.

Kan i mål om omyndighetsförklaring utslag ej omedelbart givas, äge rätten, såframt dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara för den, vars försättande i omyndighetstillstånd är i fråga, eller för hans egendom, förordna, att han skall vara omyndig under tiden intill dess rätten meddelar slutligt utslag. Innan målet förevarit vid rätten, äge jämväl domaren meddela förordnande efter vad nu är sagt. Rätten tage dock vid första rättegångstillfället under omprövning, huruvida förordnandet skall äga bestånd.

Innan förordnande meddelas efter vad i första stycket sägs, skall, om det utan märklig tidsutdräkt kan ske, tillfälle beredas den, vars försättande i omyndighet är i fråga, att yttra sig. Förordnandet kan när som helst av rätten återkallas.

Mot rättens eller domarens förordnande, varom i första stycket stadgas, så

ock mot beslut, varigenom domarens förordnande förklarats skola äga bestånd, skall, i händelse av missnöje, särskild talan föras.

9 §.

Ej må någon förklaras omyndig på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten, ej heller den, som på sådan grund försatts i omyndighet, förklaras myndig, med mindre läkarintyg angående hans sinnestillstånd blivit företett. Närmare bestämmelser om sådant intyg meddelas av Konungen.

10 §.

Har den, som förklarats omyndig, blivit förklarad åter myndig, må talan mot beslutet föras av envar, som enligt 3 § är behörig att föra talan om hans försättande i omyndighetstillstånd, så ock av förmyndaren.

11 §.

Om slutligt utslag, varigenom någon förklarats omyndig, så ock om förordnande, som i 8 § avses, skall ofördröjligen genom rättens eller domarens försorg kungörelse införas i allmänna tidningarna.

Har slutligt utslag, varigenom någon förklarats omyndig, blivit i högre rätt ändrat genom utslag, som vunnit laga kraft, eller har den, som förklarats omyndig, genom laga kraft ägande utslag förklarats myndig, eller har förordnande, som i 8 § sägs, förklarats icke skola äga bestånd eller återkallats eller i högre rätt upphävts, skall därom kungörelse ske, efter vad i första stycket sägs.

Om ärenden angående förmynderskap.

12 §.

Fråga om förordnande av förmyndare för minderårig upptages av den rätt, där förmynderskapet är inskrivet, eller, om inskrivning av förmynderskapet icke ägt rum, av den rätt, där inskrivning skall ske.

Då någon, som uppnått myndig ålder, förklaras omyndig, skall förmyndare förordnas av den rätt, där ansökningen om omyndighetsförklaring gjordes. Erfordras ny förmyndare, skall sådan förordnas av den rätt, där förmynderskapet är inskrivet.

Fråga om entledigande av förmyndare upptages av den rätt, där förmynderskapet är inskrivet eller skall inskrivas.

13 §.

Ej må någon förordnas till förmyndare eller entledigas från sådan befattning, med mindre han erhållit tillfälle att yttra sig i ärendet.

14 §.

Kan i ärende angående förmyndares förordnande beslut ej omedelbart givas, äge rätten, såframt omedelbar vård erfordras om den omyndiges angelägenheter, förordna förmyndare för tiden intill dess slutligt beslut meddelas. Å landet samt i stad, där rådstuvurätt ej finnes, äge ock i fall, varom nu är sagt, domaren för samma tid förordna förmyndare.

Har i mål om omyndighetsförklaring rätten eller domaren, på sätt i 8 § stadgas, meddelat beslut, att den, vars försättande i omyndighetstillstånd är i fråga, skall vara omyndig under tiden tills slutligt utslag meddelas, skall rätten eller domaren med avseende å nämnda tid för honom förordna förmyndare.

Mot rättens eller domarens beslut i fråga, varom i denna paragraf stadgas, skall, i händelse av missnöje, särskild talan föras.

15 §.

Uppkommer fråga om förmyndares entledigande av orsak, varom i 2 kap. 9 § sägs, och kan utslag ej omedelbart givas, äge rätten, såframt dröjsmål skulle medföra fara för den omyndiges rätt och bästa, förordna om förmyndarens skiljande från utövningen av förmynderskapet under tiden intill dess rätten meddelar slutligt utslag. Å landet samt i stad, där rådstuvurätt ej finnes, äge domaren, innan frågan om förmyndarens entledigande förevarit vid rätten, meddela förordnande efter vad nu är sagt. Rätten tage dock vid första rättegångstillfället under omprövning, huruvida förordnandet skall äga bestånd.

Innan beslut fattas om förmyndarens skiljande från utövningen av förmynderskapet, skall, om det utan märklig tidsutdräkt kan ske, tillfälle beredas förmyndaren att yttra sig.

Mot rättens eller domarens förordnande, varom i första stycket stadgas, så ock mot beslut, varigenom domarens förordnande förklarats skola äga bestånd, skall, i händelse av missnöje, särskild talan föras.

16 §.

Ansökan om förmyndares förordnande och entledigande, så ock om annan rättens åtgärd i avseende å förmynderskap må, såframt fråga ej är om ärende, varom i 17 § stadgas, göras, förutom av överförmyndaren och förmyndare, jämväl av den omyndige själv, om han fyllt sexton år, så ock av hans make och närmaste fränder. Förmyndare, som gjort sig skyldig till försummelse i vårdnaden om minderårig, må entledigas jämväl på ansökan av allmän åklagare eller barnavårdsnämnd. Frågor, som avses i denna paragraf, skall ock rätten, när anledning därtill är, upptaga utan att särskild ansökan blivit gjord.

Mot rättens beslut i ärende, varom i första stycket sägs, må talan fullföljas, förutom av den, som beslutet särskilt rörer, av envar, som äger göra ansökan efter vad nyss är sagt.

Mot beslut, varigenom det förelagts förmyndare att vid vite fullgöra visst

åliggande, må talan fullföljas allenast i samband med klagan över rättens beslut om utdömande av vitet.

17 §.

Överförmyndarens eller rättens tillstånd till åtgärd beträffande omyndigs egendom må sökas allenast av förmyndaren. Mot överförmyndarens eller rättens beslut i avseende å sådant tillstånd må ock talan föras allenast av förmyndaren samt, såframt ärendet angår omhändertagande av egendom, varöver den omyndige äger råda, eller återkallelse av förmyndarens eller överförmyndarens tillstånd för omyndig att driva näring, av den omyndige själv, om han fyllt sexton år.

Mot överförmyndarens eller rättens beslut i fall, varom i 6 kap. 8 § tredje stycket sägs, må talan ej föras.

18 §.

Har i förmynderskapsärende, som skall handläggas vid häradsrätt, ansökan ingivits till domaren, äger denne, innan ärendet förevarit vid rätten, vidtaga de åtgärder för infordrande av yttrande eller beredande av tillfälle för förmyndare eller annan att yttra sig, som enligt denna lag ankomma på rätten.

Om ärenden angående godmanskap.

19 §.

Fråga om förordnande eller entledigande av god man, som i 11 kap. 1 eller 2 § avses, skall upptagas av den rätt, där förmynderskapet för den omyndige är inskrivet eller skall inskrivas.

God man, varom i 11 kap. 3 § eller 4 § andra stycket sägs, skall förordnas av rätten i den ort, där den, för vilken god man förordnas, har egendom eller eljest behov av god man yppat sig. Skall god man förordnas efter vad i 11 kap. 4 § första stycket stadgas, ankomme det på den rätt, varunder den dödes bo lyder. Erfordras ny god man eller uppstår fråga om entledigande av god man, ankomme ärendet på den rätt, där godmanskapet är inskrivet.

20 §.

Vad i 13—15 §§ stadgas beträffande förmyndare skall i tillämpliga delar gälla i fråga om god man.

Å landet samt i stad, där rådstuvurätt ej finnes, äge domaren entlediga god man, som förordnats enligt 11 kap. 3 eller 4 §, om den, för vilken han förordnats, det begär. Det åligger domaren att å nästa rättegångsdag anmäla sitt beslut för rätten.

21 §.

Vad i 16—18 §§ stadgas om förmyndare och förmynderskap skall i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande god man och godmanskap, och skall vad

där sägs om omyndig, hans make och närmaste fränder, då fråga är om godmanskap, varom i 11 kap. 3 eller 4 § förmäles, hava avseende å den, för vilken god man förordnats, samt dennes make och närmaste fränder. Då fråga är om godmanskap för omyndig, skall i ärende, som i 16 § avses, även förmyndaren äga den behörighet, varom där sägs; dock äge förmyndaren i fall, som i 11 kap. 2 § första stycket avses, ej föra talan mot rättens beslut.

Allmänna bestämmelser.

22 §.

I mål och ärenden, varmed rätten tager befattning, har rätten att sörja för fullständig utredning.

Rätten äger förordna, att förmyndaren, den omyndige eller, i mål om omyndighetsförklaring, den, som avses med ansökningen, eller god man skall inställa sig personligen. Kommer han ej, varde han, om så finnes lämpligt, till rätten hämtad.

Då fråga är om omyndighetsförklaring på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten, må förordnande, varom i andra stycket sägs, ej givas beträffande den, som avses med ansökningen, såframt det finnes, att inställelsen skulle för honom kunna medföra men eller fara.

23 §.

I mål eller ärende, däri överförmyndaren fört talan, äge rätten, när skäl därtill äro, i det slutliga utslaget tillerkänna överförmyndaren ersättning av allmänna medel för det arbete han nedlagt å målets utförande ävensom för nödiga utgifter. Rätten pröve ock i utslaget, huruvida ersättningen skall till statsverket återgäldas av överförmyndarens motpart.

Varder någon på begäran av överförmyndaren eller enligt rättens förordnande inkallad såsom vittne eller för att upplysningsvis höras, skall beträffande ersättning av allmänna medel för inställelsen och sådan ersättnings återgäldande i tillämpliga delar gälla vad i avseende å brottmål är stadgat.

Överförmyndaren äge i mål eller ärende, däri han för talan, anlita fullmäktig.

24 §.

Har rätten eller domaren på framställning av överförmyndare eller barnavårdsnämnd i ärende angående förmynderskap eller godmanskap, eller ock i anledning av ansökan, varom i 5 § sägs, meddelat beslut, som är avsett att tillställas förmyndare, god man eller annan, vare rätten eller domaren pliktig att själv draga försorg därom, att delgivningen varder verkställd.

25 §.

Vill någon föra talan mot överförmyndarens beslut, göre det skriftligen hos rätten. Klagandens inlaga skall ingivas i stad, där rådstuvurätt finnes, till

rätten och eljest till domaren inom tjugu dagar från det klaganden erhöll del av beslutet eller ock på klagandens eget äventyr med posten insändas så tidigt, att inlagan må vara rätten eller domaren tillhanda före utgången av den tid, som nyss stadgats.

26 §.

Talan mot rättens eller domarens beslut föres genom besvär. Klagan över domarens beslut föres i hovrätten, och varde tiden för besvärs anförande räknad från det klaganden erhöll del av beslutet.

I ärenden, som först handlagts av överförmyndaren, så ock i frågor, varom i 8 § första stycket samt 14 och 15 §§ förmäles, må talan mot hovrättens beslut ej föras.

27 §.

Beslut, som av överförmyndaren, rätten eller domaren meddelas i mål och ärenden enligt denna lag, skola lända till efterrättelse utan hinder av att talan däremot föres, utom för så vitt angår rättens beslut, varigenom omyndighetsförklaring eller avtal om sammanlevnad i oskiftat bo häves eller förordnande meddelas om gäldande av särskild ersättning, på sätt i 10 kap. 2 § tredje stycket sägs, eller förmyndare eller god man dömes till utgivande av försutet vite.

I beslut om omyndighetsförklaring eller om förordnande eller entledigande av förmyndare eller god man eller om skiljande av förmyndare eller god man från utövningen av hans befattning skall erinran göras därom, att beslutet länder till omedelbar efterrättelse på sätt i första stycket sägs.

Förslag till lag angående införande av lagen om förmynderskap.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Den nu antagna lagen om förmynderskap skall jämte vad här nedan stadgas lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1925. Dock skola bestämmelserna om förordnande av överförmyndare, så ock om de övriga åtgärder, som i samband därmed ankomma på rätten, äga tillämpning redan under år 1924.

2 §.

Genom nya lagen upphävas med de begränsningar nedan stadgas:

19—23 kap. ärvdabalken;

4:de, 5:te och 8:de punkterna i förordningen den 7 juni 1749 till hämmande av varjehanda med ungdomen förövade bedrägerier;

förordningen den 29 april 1756 angående lån i riksens ständers bank på omyndiges fasta egendom;

lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom;

lagen den 11 juni 1920 om god man för bortovarande;

4 kap. 7 och 8 §§ jordabalken;

1 kap. 8 § och 10 kap. 13 § handelsbalken;

tillika med alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring eller förklaring av vad sålunda upphävda lagrum innehålla eller tillägg därtill;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot nya lagens bestämmelser; dock skall nya lagen ej medföra ändring i vad som är stadgat angående gode män, som enligt särskilda bestämmelser skola förordnas i vissa fall.

3 §.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

4 §.

I fråga om kvinna, som, då nya lagen träder i kraft, är under tjuguett år och ingått äktenskap, innan lagen den 11 juni 1920 om ändring i vissa delar av ärvdabalken trädde i kraft, skall vad före sistnämnda tid fanns i lag stadgat om myndighet fortfarande äga tillämpning.

Förklaras hustru omyndig, och är äldre giftermålsbalken tillämplig å makarnas förmögenhetsförhållanden, skall vad i nya lagen stadgas om förmynderskap för omyndig ej lända till inskränkning i mannens målsmanskap, såvitt det består.

Utan hinder av vad i nya lagen stadgas skall den, som före nämnda lags ikraftträdande fyllt femton men ej sexton år, äga själv råda över vad han kan förvärva efter det han fyllt femton år, dock skall jämväl i avseende å honom gälla vad i 5 kap. 4 § andra stycket av nya lagen stadgas.

5 §.

Skall någon jämlikt 20 kap. 4 § ärvdabalken vara förmyndare, men har han icke, innan nya lagen trädde i kraft, anmält, att han tillträtt förmynderskapet, varde förmyndare förordnad efter vad i nya lagen stadgas.

Föreligger, när nya lagen träder i kraft, beträffande omyndig sådant fall, varom i 6 kap. 8 § andra stycket nya lagen sägs, skall rätten, så snart ske kan, meddela beslut, som där avses.

6 §.

I fråga om avgivande av årsräkning för år 1924 skola bestämmelserna i 9 kap. 5—10 §§ nya lagen i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

7 §.

Har förmyndares befattning upphört, innan nya lagen trätt i kraft, men har förmyndaren då ännu icke avgivit slutredovisning för sin förvaltning, skall sådan redovisning lämnas enligt äldre lag.

När omyndighetstillstånd omfattar tid, för vilken årsräkning icke avgivits enligt nya lagen, skall förmyndare, som frånträder sin befattning efter det nya lagen trätt i kraft, vare sig han tillträtt förmynderskapet före eller efter ikraftträdandet, alltid för nämnda tid avgiva slutredovisning enligt äldre lag. Den i 6 kap. 10 § nya lagen stadgade tid för talans anställande skall i sådant fall räknas från det ej mindre redovisning, varom nyss är sagt, avgivits än även de handlingar, som i 9 kap. 12 § nya lagen avses, tillställts den omyndige eller ny förmyndare.

8 §.

Har omyndig före nya lagens ikraftträdande enligt § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet vunnit rättighet att idka handelsrörelse eller annat näringsyrke, skall sådan rättighet för den omyndige medföra samma behörighet att ingå rättshandlingar, som enligt 5 kap. 6 § nya lagen i vissa fall tillkommer omyndig. Överförmyndaren äge dock meddela förbud mot fortsatt idkande av handelsrörelse eller annat näringsyrke, vartill rättighet vunnits efter vad ovan sägs.

9 §.

Vad i 7 kap. 3 § andra stycket nya lagen stadgas om befogenhet för rätten att häva avtal om sammanlevnad i oskiftat bo skall gälla, även om avtalet slutits, innan nya lagen trädde i kraft.

Har i dödsbo bouppteckning förrättats, innan nya lagen trädde i kraft, vare förmyndaren pliktig att, där ej inom sex månader efter ikraftträdandet skifte skett eller avtal träffats om sammanlevnad i oskiftat bo, inom nämnda tid till överförmyndaren avgiva redogörelse, varom sägs i 7 kap. 9 § första stycket nya lagen.

Årsuppgift jämlikt 7 kap. 9 § andra stycket i nya lagen skall för år 1924 avlämnas före den 15 februari 1925, ändock att avtal om sammanlevnad i oskiftat bo träffats, innan nya lagen trädde i kraft.

10 §.

De, som valts till gode män för tillsyn å förmynderskap, skola frånträda sina befattningar med utgången av år 1924.

Gode männen vare pliktiga att omedelbart sedan nya lagen trätt i kraft till överförmyndaren avlämna de handlingar rörande förmyndares förvaltning, som de innehava. Försummar god man vad sålunda är föreskrivet, anmäle överförmyndaren försummelsen hos rätten eller domaren, och äge rätten att genom vite tillhålla gode mannen att fullgöra sitt åliggande. Innan anmälan

göres efter vad nyss är sagt, skall överförmyndaren erinra gode mannen om hans skyldighet.

11 §.

Den vårdnad över vissa förmynderskap, som tillkommer hovrätt enligt lagen den 29 november 1895 angående upphävande av rätt för utländske adelsmän, vilka hit i riket inkommit, till särskilt forum i vissa mål och lagen den 24 mars 1916 om rätt domstol i vissa mål och ärenden angående frälsemän, skall med nya lagens ikraftträdande upphöra.

Förmynderskap, som i första stycket avses, skola inskrivas vid underrätt. Förmynderskap för minderårig, vilket innehaves av fader eller moder till den minderårige, skall inskrivas hos rätten i den ort, där förmyndaren har sitt hemvist eller, om denne ej har sådant inom riket, där han senast haft sitt hemvist. Andra förmynderskap skola inskrivas hos rätten i den ort, där den omyndige själv har eller senast inom riket haft hemvist. Finnes ej domstol, som efter vad nu stadgats är behörig att verkställa inskrivningen, skall denna ske vid Stockholms rådstuvurätt.

Angående de åtgärder, som för inskrivningens verkställande må ankomma på hovrätten, utfärdas närmare bestämmelser av Konungen.

12 §.

Vad här ovan i denna lag stadgas om förmyndare och förmynderskap skall i tillämpliga delar gälla i avseende å god man och godmanskap. Då vid nya lagens ikraftträdande hovrätts vårdnad över godmanskap för bortovarande upphör, skall godmanskapet inskrivas hos underrätt i den ort, där förvaltningen huvudsakligen utövas.

13 §.

Med den nya lagens ikraftträdande skall Stockholms förmyndarkammare upphöra med den verksamhet, som i enlighet med äldre föreskrifter utövats; dock skall den förmyndarkammaren enligt 3 § i instruktionen den 21 juni 1907 tillkommande förvaltning av omyndigas samt frånvarande och okända arvingars kontanta medel fortfarande av förmyndarkammaren handhavas, såvitt angår medel, som där innestå, när nya lagen träder i kraft.

För Stockholms stad skall, intill dess Konungen annorlunda förordnar, överförmyndare icke utses. Under tiden skall vad i 3 kap. 6 § och 5—12 kap. nya lagen ävensom i denna lag stadgas om överförmyndare i stället gälla i fråga om förmyndarkammaren. Dock må frågor om samtycke eller tillstånd, varom sägs i 8 kap. 5, 8, 9 och 13 §§ nya lagen, upptagas och avgöras av viss ledamot av förmyndarkammaren, någon dess tjänsteman eller annan lämplig person, som rådstuvurätten förordnar, och skall i sådant fall å denne tillämpas vad i nya lagen stadgas om överförmyndare. I avseende å fullföljd av talan mot beslut, som förmyndarkammaren meddelar, skall vad i 12 kap.

25 § nya lagen stadgas ej äga tillämpning, utan skall i stället härom gälla vad som är föreskrivet om talan mot rättens beslut.

Under tid, som i andra stycket avses, skall arvode enligt de i 3 kap. 7 § nya lagen stadgade grunder utgå till förmyndarkammaren, såvitt fråga är om förmynderskap för omyndigförklarad eller om sådant förmynderskap för minderårig eller godmanskap, som ställts under Stockholms rådstuvurätts tillsyn i samband med inregistrering av bouppteckning, för vilken bouppteckningsavgift ej utgått, eller om förmynderskap för minderårig eller godmanskap, varå tillsynen från annan domstol överflyttats till rådstuvurätten.

Angående avvecklingen av förmyndarkammarens förvaltning av medel, varom i första stycket sägs, samt angående handhavandet under avvecklingstiden av de åligganden, som enligt nya lagen ankomma på överförmyndare, meddelas närmare bestämmelser av Konungen.

Förslag till lag om vård av omyndigs värdehandlingar.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Hava för omyndigs räkning värdehandlingar blivit hos riksbanken eller annan bank i öppet förvar nedsatta efter vad i lagen om förmynderskap är stadgat, svare banken för de sålunda nedsatta värdehandlingarnas förvaring och förvaltning i enlighet med vad här nedan i 2—7 §§ stadgas. Ej må i vidare mån än där sägs avtal träffas om befrielse från de förpliktelser, som enligt nämnda lagrum åvila banken; har så skett, vare avtalet utan verkan.

2 §.

I fråga om inhemska värdehandlingar vare banken pliktig

1. att, om nedsättning skett av omyndigs aktier eller andra därmed jämförliga värdepapper, över vilka enligt lag bok eller förteckning föres, ombesörja, att den omyndige där som ägare upptages, varvid tillika anmälan om förmyndarens namn och adress skall göras,

2. att lyfta ränta å obligation samt, där uppgift om tid och ort för vinstutdelning å aktie eller annat därmed jämförligt värdepapper kan av banken utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas eller eljest på förfrågan meddelas av förmyndaren, lyfta jämväl sådan utdelning,

3. att, om utlottning eller uppsägning av obligation tillkännagives i allmänna tidningarna, därom underrätta förmyndaren samt i sådant fall, så ock

då underrättelse om utlottning eller uppsägning meddelas av förmyndaren, uppbära betalning för utlottad eller uppsagd obligation,

4. att, då enligt kungörelse i allmänna tidningarna företrädesrätt till teckning av ny aktie eller lott i solidariskt bankbolag tillkommer den omyndige, därom underrätta förmyndaren, samt efter framställning av denne verkställa teckningen och jämväl i övrigt lämna erforderligt biträde till aktiernas eller lotternas utbekommande eller ock föranstalta om försäljning av teckningsrätten,

5. att, då enligt kungörelse i allmänna tidningarna ny aktie eller lott i solidariskt bankbolag tillkommer den omyndige till följd av aktiekapitalets eller grundfondens ökning medelst överföring av besparade vinstmedel, vidtaga erforderliga åtgärder för aktiernas eller lotternas utbekommande,

6. att å intecknat skuldebrev eller annat fordringsbevis uppbära betalning av förfallna räntor och kapitalbelopp, då betalning frivilligt erlägges, så ock, där uppgift om gäldenärens adress kan av banken utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas eller eljest på förfrågan meddelas av förmyndaren, hos gäldenären vid utebliven betalning verkställa enskilt krav och efter framställning av förmyndaren jämväl uppsägning,

7. att, då å värdehandling uppburits kapitalbelopp, därom ofördröjligen underrätta såväl förmyndaren som överförmyndaren och, då medel eljest uppburits av banken, underrätta förmyndaren i den ordning, varom överenskommelse träffats med honom,

8. att ombesörja förnyelse av inteckning och, där uppgift om gäldenärens adress kan av banken utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas eller eljest på förfrågan meddelas av förmyndaren, vidtaga laga åtgärder för fordrans vidmakthållande, samt

9. att, om exekutiv auktion å intecknad fast egendom blivit utlyst, därom underrätta förmyndaren.

Beträffande utländska värdehandlingar vare banken ansvarig allenast för handlingarnas förvaring.

3 §.

Medel, som uppbäras av banken, skola, såvitt ej annan bestämmelse givits av förmyndaren, göras räntebärande genom insättning i den omyndiges namn å sådan bankräkning, att medlen kunna utan föregående uppsägning uttagas.

4 §.

För skada till följd av krig, uppror, upplopp eller annan utomordentlig tilldragelse (force majeure) vare banken ej ansvarig.

5 §.

Vill förmyndaren uttaga nedsatt värdehandling, eller vill han giva banken uppdrag att överlåta eller pantsätta sådan handling, vare banken pliktig tillse,

att överförmyndarens tillstånd till handlingens uttagande föreligger. Påkallar i sistnämnda fall förmyndaren bankens biträde till influtna medels anbringande, skall banken ock tillse, att tillståndet innefattar samtycke därtill, om sådant samtycke erfordras.

Skall aktieteckning enligt 2 § 4 ombesörjas av banken, åligger det ock banken tillse, att överförmyndarens samtycke föreligger.

6 §.

Vid nedsättning av omyndigs värdehandlingar skall banken till förmyndaren överlämna skriftligt förvaringsbevis i två exemplar, innefattande erkännande, att banken till förvaring och förvaltning enligt denna lag mottagit de nedsatta värdehandlingarna. I beviset skola handlingarna förtecknas med angivande av deras nominella värde och skall i fråga om värdepapper nummer och annan beteckning anmärkas.

Då för omyndig nedsättning första gången äger rum, skall av förmyndaren uppgift lämnas å den omyndiges och förmyndarens namn och postadress, å den överförmyndare, under vilkens tillsyn förmynderskapet står, samt, om den omyndige är minderårig, å hans ålder och föräldrarnas namn och hemvist. Sker ändring av förmyndarens eller den omyndiges hemvist eller postadress, eller varder tillsynen å förmynderskapet överflyttad till annan överförmyndare, vare förmyndaren pliktig göra anmälan därom.

7 §.

Banken vare pliktig att årligen före januari månads utgång till förmyndaren översända uppgift rörande de värdehandlingar, som för myndlingens räkning voro nedsatta i bankens förvar vid föregående års utgång, så ock avskrift av bankens räkning för året med den omyndige.

8 §.

För den vård av omyndigs värdehandlingar, som enligt denna lag åligger banken, må banken betinga sig en årlig avgift, icke överstigande i fråga om inhemska värdehandlingar en krona och utländska värdehandlingar 50 öre för varje påbörjat tusental av handlingarnas värde. Hava minderåriga syskon gemensam förmyndare, skola syskonens värdehandlingar sammanräknas. Närmare bestämmelser om avgiftens beräkning må, såvitt angår andra banker än riksbanken, meddelas av Konungen.

Den avgift, varom i första stycket sägs, innefattar ej ersättning för bankens särskilda utgifter till följd av uppdraget, ej heller för åtgärd, som banken efter särskilt avtal vidtagit.

För fordran å avgift eller ersättning, varom i första stycket sägs, äge banken innehålla vad av de nedsatta handlingarna i värde svarar mot fordringen. Banken äge ock för sådan fordran uttaga betalning av medel, som för den omyndiges räkning uppburits av banken.

9 §.

Då tillstånd att uttaga nedsatt värdehandling sökes av förmyndaren, skall han lämna uppgift om det ändamål, för vilket handlingen skall uttagas. Vill förmyndaren utfå handlingen för försäljning, pantsättning eller fordrans indrivande, vare han pliktig att tillika uppgiva det ändamål, vartill de influtna medlen skola användas.

Erfordras i fall, som i första stycket andra punkten avses, för de influtna medlens användande till det uppgivna ändamålet överförmyndarens samtycke, och finner överförmyndaren samtycke till den ifrågasatta åtgärden ej böra givas, skall tillstånd till handlingens uttagande vägras. Eljest må, såframt handlingens utlämnande erfordras för det uppgivna ändamålet, tillstånd till handlingens uttagande ej vägras, med mindre omständigheter föreligga, på grund av vilka det kan antagas, att den omyndiges rätt och bästa skulle genom handlingens utlämnande sättas i fara.

10 §.

Tillstånd att uttaga nedsatt värdehandling gälle allenast under tre veckor från tillståndets meddelande, såframt ej överförmyndaren bestämt annan tid för tillståndets giltighet.

11 §.

Har tillstånd till nedsatt värdehandlings uttagande meddelats, skall förmyndaren sist inom en månad därefter till överförmyndaren lämna redogörelse för de åtgärder, som vidtagits, såframt ej fråga är allenast om anskaffande av medel, som böra hållas tillgängliga för den omyndiges underhåll eller vården av hans egendom. Överförmyndaren äge, om det finnes erforderligt, utsätta annan tid för redogörelsens avlämnande. Har förmyndaren mottagit avräkningsnota, betalningsbevis eller annan handling till styrkande av vidtagen åtgärd, skall handlingen i huvudskrift eller besannad avskrift bifogas redogörelsen. Då handlingen översänts i huvudskrift, skall den efter redogörelsens granskning återsändas till förmyndaren. Förmyndaren skall ock vid redogörelsen foga förvaringsbevis, utvisande att nedsättning av uttagen eller förvärvad värdehandling skett, eller ock genom intyg styrka, att influtna medel blivit så anbragta, att nedsättning ej erfordras.

Då tillstånd till värdehandlings uttagande förfallit, skall förmyndaren inom tid, som i första stycket stadgas, hos överförmyndaren anmäla, att tillståndet icke blivit använt, så ock förete bevis därom.

12 §.

När förmyndaren erhållit underrättelse, att å nedsatt värdehandling kapitalbelopp uppburits av banken, vare förmyndaren, såframt han ej skall avgiva

redogörelse enligt 11 §, pliktig att till överförmyndaren lämna redogörelse för de åtgärder, som i fråga om beloppets anbringande vidtagits, sist inom en månad efter det beloppet uppburits av banken, därest ej annan tid blivit av överförmyndaren bestämd. Redogörelsen skall vara bestyrkt på sätt i 11 § första stycket sägs. Böra medlen hållas tillgängliga för den omyndiges underhåll eller vården av hans egendom, skall anmälan därom göras inom tid, som nyss är nämnd.

13 §.

Har förmyndaren angående omyndigs medel, som innestå hos bank, gjort förbehåll, att medlen ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd, skall vad i 9 och 11 §§ stadgas angående ansökan om tillstånd att utfå nedsatt värdehandling och om sådan ansökans prövning, så ock om förmyndarens skyldighet att ingiva redogörelse för vidtagna åtgärder eller anmälan, att tillståndet icke blivit använt, i tillämpliga delar gälla rörande ansökan om tillstånd att uttaga medel, om sådan ansökans prövning och om skyldighet för förmyndaren att ingiva redogörelse för medlens användning eller anmälan, att tillståndet icke blivit använt. Då fråga är om uttagning av medel till bestridande av utgifter för den omyndiges underhåll eller för vården av hans egendom, må tillståndet givas tills vidare och avse visst sammanlagt belopp under kalenderår. I annat fall gälle ej sådant tillstånd för längre tid än tre veckor från det tillståndet meddelades.

Kunna insatta medel ej utan föregående uppsägning uttagas, skall tillstånd till medlens uttagning medföra rätt till uppsägning, och äge förmyndaren, sedan uppsägning skett, utan nytt tillstånd lyfta medlen. I sådant fall skall tiden för redogörelsens avgivande räknas från det dessa blivit för lyftning tillgängliga.

14 §.

Försummar förmyndaren att i rätt tid ingiva redogörelse eller anmälan, varom ovan sägs, anmäle överförmyndaren försummelsen hos rätten eller domaren, och äge rätten att genom vite tillhålla förmyndaren att fullgöra sitt åliggande. Innan anmälan göres efter vad nyss är sagt, bör överförmyndaren, där det lämpligen kan ske, erinra förmyndaren om hans skyldighet.

15 §.

Vad i denna lag stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om vård av värdehandlingar, som tillhöra den, för vilken god man förordnats efter vad i 11 kap. 3 eller 4 § av lagen om förmynderskap stadgas, så ock i fråga om medel, som för hans räkning innestå hos bank under förbehåll, varom i 13 § är sagt.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet.

Med ändring av vad som finnes stadgat häremot stridande förordnas som följer:

Har någon under inflytande av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten ingått avtal, vare avtalet ogiltigt, och bäre envar åter vad han mottagit eller utgive, om det ej kan ske, ersättning för dess värde. Dock vare, där ej nedan annorlunda stadgas, den, som ingått avtal i sådant sinnestillstånd, ej pliktig att utgiva ersättning i vidare mån än vad han mottagit använts till skäligt underhåll eller eljest finnes hava för honom medfört nytta.

Var den, med vilken avtalet slöts, i god tro, äge han rätt att i den omfattning, som prövas skälig, utbekomma ersättning för den förlust, som föranletts av avtalet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 12 och 13 §§ giftermålsbalken.

Härigenom förordnas, att 5 kap. 12 och 13 §§ giftermålsbalken skola hava följande ändrade lydelse:

5 kap.

12 §.

En var av makarna äge att för den dagliga hushållningen eller barnens uppfostran med förpliktande verkan jämväl för den andra maken ingå sådana rättshandlingar, som sedvanligen företagas för dessa ändamål. Rättshandlingen skall anses vara ingången i syfte att förplikta jämväl andra maken, såvida ej annat framgår av omständigheterna. Make, som är omyndig på grund av sin ålder, äge utan hinder därav ingå rättshandling, varom nyss är sagt.

Rättshandling, varom i första stycket sägs, vare ej förpliktande för andra maken, om den, med vilken rättshandlingen slöts, insåg eller bort inse, att det, som anskaffades genom rättshandlingen, ej var erforderligt. Var i fall, som nu är sagt, make, som ingick rättshandlingen, omyndig, vare den ej heller för honom bindande.

Vad sålunda är stadgat skall ej äga tillämpning, om makarna på grund av söndring leva åtskilda.

13 §.

Missbrukar make den honom enligt 12 § tillkommande behörighet, må han kunna på yrkande av andra maken av rätten förklaras behörigheten förlustig. Är han omyndig, må behörigheten frånkännas honom på yrkande jämväl av förmyndaren.

Sådant beslut varde av rätten upphävt, om makarna och, när den beslutet avser är omyndig, jämväl förmyndaren enas därom eller förändrade förhållanden visas hava inträtt.

Om rättens beslut, som i denna paragraf avses, skall ofördröjligen genom rättens försorg anmälan göras till äktenskapsregistret samt kungörelse införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 11 juni 1920 (nr 407) om barn i äktenskap.

Härigenom förordnas, att 5 § i lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap skall hava följande ändrade lydelse:

5 §.

Barn, som fyllt aderton år, må själv taga tjänst eller annat arbete. Hava föräldrarna dessförinnan låtit barnet taga tjänst eller annat arbete, varigenom barnet blivit i stånd att försörja sig, äge barnet, sedan det fyllt sexton år, själv uppsäga avtalet ävensom träffa avtal om annat arbete av liknande art.

Avtal, som barnet träffat efter vad i första stycket sägs, äge föräldrarna häva, om det må anses erforderligt med hänsyn till barnets uppfostran eller välfärd; tage dock, om barnet fyllt aderton år, rättens samtycke. Har avtalet hävts, äge barnet ej därefter rätt att träffa arbetsavtal efter vad i första stycket stadgas.

I fråga om verkan av avtal, som barnet slutit utan erforderligt samtycke, stadgas i lagen om förmynderskap.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 14 juni 1917 (nr 378) om adoption.

Härigenom förordnas, att 12 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption skall hava följande ändrade lydelse:

Adoptant have den vårdnad om adoptivbarnet, som tillkommer föräldrar. Vad i 2 kap. 2 § giftermålsbalken sägs om föräldrars samtycke till barns äktenskap skall i fråga om adoptivbarn i stället tillämpas å adoptanten.

Adoptanten vare ock barnets förmyndare; och skall vad i lagen om förmynderskap är stadgat om föräldrar och barn äga motsvarande tillämpning å adoptanten och adoptivbarnet.

Är någon adopterad av makar, eller har ena maken adopterat den andres barn, vare i de avseenden, om vilka nu är sagt, så ansett, som vore barnet deras gemensamma.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag angående ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 376) om barn utom äktenskap.

Härigenom förordnas, att 1 och 2 §§ i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap i nedan angivna delar samt den före sistnämnda paragraf upptagna rubriken skola hava följande ändrade lydelse:

1 §.

Barn — ogift.

Fadern, så ock, där modern är gift, hennes make må giva barnet sitt släktnamn. Till sådan ändring av namn erfordras samtycke av den, som har vårdnaden om barnet, där detta är under tjuguett år, och av barnet själv, om det fyllt aderton år.

Är barnet trolovningsbarn, äge den, som har vårdnaden om barnet, eller barnet själv, om det fyllt tjuguett år, bestämma, att det skall bära faderns

namn. Har barnet fyllt aderton år, må ej den, som har vårdnaden, utan dess samtycke träffa bestämmelse, som nu är sagd.

Med — — — — — — — — — — — — — — — — — — tro.

Om vårdnad.

2 §.

Modern have vårdnaden om barnet, tills det fyllt tjuguett år eller ingått äktenskap.

Äro föräldrarna ense, att fadern skall träda i moderns ställe, varde han, på anmälan, av rätten förordnad att övertaga vårdnaden om barnet, om han därtill är lämplig.

Finnes modern ej vara lämplig förese barnet, eller dör hon, skall rätten överflytta vårdnaden å fadern eller särskilt förordnad förmyndare. Uppkommer fråga härom, och kan utslag ej omedelbart givas, äge rätten att, för tiden intill dess slutligt utslag meddelas, förordna om vårdnaden, efter vad som finnes skäligt. Har å landet frågan ej förevarit vid rätten, äge domaren meddela förordnande efter vad nu är sagt. Beträffande förordnande, som sålunda meddelats av rätten eller domaren, samt slutligt utslag, varigenom överflyttning av vårdnaden skett, skall i övrigt vad nedan i 28 § andra stycket, 29 § andra och tredje styckena, 30 § samt 31 § andra stycket stadgas i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Har modern vårdnaden om barnet, äge hon, ändå att hon på grund av sin ålder är omyndig, för barnet föra talan, som i 21 eller 34 § sägs, så ock efter vad i 9 eller 11 § föreskrives sluta avtal om underhåll.

Fader — — — — — — — — — — — — — — — — emellan.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 12 kap. 4 § och 16 kap. 2 § ärvdabalken.

Härigenom förordnas, att 12 kap. 4 § och 16 kap. 2 § ärvdabalken skola hava följande ändrade lydelse:

12 kap.

4 §.

Vid skiftet skall egendomen i fast och löst, redbart, och fordringar, i jämngoda delar läggas, så att ej någon därigenom lider. Sedan behålle vardera

det honom med lott tillfaller. Åsämjas arvingar att dela arvet utan lottning; vare det så gillt, som hade var sitt med lott fångit.

16 kap.

2 §.

Man eller kvinna, som ej fyllt tjuguett år, må ej göra testamente, där ej han eller hon är eller förut varit gift. Den, som fyllt sexton år, må dock genom testamente bortgiva sådan egendom, den han eller hon genom eget arbete sig förvärvat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925; dock skall 16 kap. 2 § ärvdabalken i dess äldre lydelse äga tillämpning i fråga om den, som före den 1 januari 1925 fyllt femton men ej sexton år.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 10 § handelsbalken.

Härigenom förordnas, att 17 kap. 10 § handelsbalken skall hava följande ändrade lydelse:

Sedan uttages omyndigs fordran på ersättning i anledning av förmynderskap, som gäldenären innehaft för den omyndige. Har gäldenären innehaft flera förmynderskap, äge de omyndige sig emellan lika rätt. Om vid tiden för ingivandet av konkursansökningen mer än två år förflutit från det förmyndarens befattning upphörde, äge förmånsrätt, varom nu är sagt, ej rum, med mindre talan om fordrans utfående anhängiggjorts inom nämnda tid, så ock laga åtgärder, som därutöver erfordrats, utan oskäligt dröjsmål vidtagits och fullföljts intill tiden för ingivandet av konkursansökningen.

Vad i första stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning med avseende å fordran i anledning av godmanskap, som gäldenären jämlikt lagen om förmynderskap innehaft för borgenären.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925; dock skall i fall, då förmyndares befattning upphört före nämnda dag, äldre lag lända till efterrättelse.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 6 § och 22 kap. 14 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 6 kap. 6 § och 22 kap. 14 § strafflagen skola hava följande ändrade lydelse:

6 kap.

6 §.

Är skada gjord av person under femton års ålder eller sådan, som i 5 kap. 5 § omtalas, vare han pliktig att ersätta skadan, om och i den mån det med hänsyn till hans sinnesart, gärningens beskaffenhet och omständigheterna i övrigt må anses skäligt. Vad han sålunda utgivit äge han söka åter av den, som genom underlåten vård om hans person vållat skadan.

22 kap.

14 §.

Går fullmäktig i sak, den honom betrodd är, svikligen huvudmannens vederpart tillhanda, vare sig med skrifts uppsättande, eller med råd eller skäl, eller eljest till huvudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags utförande trolöshet emot huvudman; vare lag som i 11 § sägs; och varde fullmäktig, som med sådant brott beträdes, dömd ovärdig att vidare föra andras talan inför rätta.

Såsom syssloman skall ock straffas, efter ty nu sagt är, förmyndare och god man, som förordnats för omyndig, sjuk eller bortovarande, så ock ledamot i styrelse för bolag eller förening samt annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.

Förleder man, i sviklig avsikt, annan till oskälig rättegång; straffes med böter.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo.

Härigenom förordnas, att 3 § i förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo skall hava följande ändrade lydelse:

Nu kan så hända, att å tid, då rättegångsdag ej inträffar å landet, föreskrift tarvas, huru bo vårdas skall; då äge domaren därom tills vidare förordna; anmäle dock förhållandet å nästa rättegångsdag; och meddele rätten därefter beslut i ämnet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

Härigenom förordnas, att § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet skall erhålla följande ändrade lydelse:

Omyndig, som fyllt sexton år, kan jämväl vinna rättighet att idka handelsrörelse eller annat näringsyrke, såvida förmyndaren och överförmyndaren därtill samtycka. Under enahanda villkor må, därest handlande eller annan näringsidkare varder ställd under förmyndarvård, rörelsen kunna fortsättas.

Å omyndigs vägnar äge ock förmyndaren idka handelsrörelse eller annat näringsyrke, såframt överförmyndaren därtill samtycker.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom.

Härigenom förordnas, att 2 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom skall hava följande ändrade lydelse:

Häftar fast egendom för ogulden köpeskilling, på sätt i 11 kap. 2 § jordabalken sägs, eller är ägare av fast egendom genom domstols lagakraftvunna utslag i brottmål förpliktad att utgiva skadestånd, som ej genast är förfallet till betalning; då må inteckning beviljas till säkerhet för sådan fordran, ändå att gäldenären det ej medgivit.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden.

Härigenom förordnas, att 1 och 2 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden, 1 § i nedan angivna delar, skola hava följande ändrade lydelse:

1 §.

Över följande ärenden skola vid underrätt föras särskilda protokoll, nämligen: ett över lagfarter med fång av fast egendom; ett över inteckningar i sådan egendom; ett över inskrivningar av tomträtt samt av fång till sådan rätt, inteckningar i tomträtt, inskrivningar av vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt så ock över inteckningar i vattenfallsrätt (tomträttsprotokoll); ett över äktenskapsförord; ett över ärenden angående förmynderskap och godmanskap; samt ett över bouppteckningar, testamenten, som vid domstolen bevakas, och avhandlingar om lösöreköp. Uti lagfarts-, intecknings- och tomträttsprotokollen skall för varje ärende å bredden tecknas namnet på den egendom, ärendet rörer, uti protokollet över ärenden angående förmynderskap och godmanskap namnet å den omyndige eller den, för vilken god man förordnats, ävensom det nummer, varunder förmynderskapet eller godmanskapet blivit infört i förmynderskapsboken, samt uti övriga protokollen för ärende, som angår inregistrering av bouppteckning eller bevakning av testamente, den dödes namn och för annat ärende namnet å den person, ärendet rörer.

Vid — — — — — — — — — — — — — — — — — drives.
Hos — — — — — — — — — — — — — — — — — infört.
Har — — — — — — — — — — — — — — — — — anmärkt.

2 §.

De i 1 § nämnda protokoll skola insändas till hovrätten å landet av den, som hållit ting eller tingssammanträde, vid vilket sådant protokoll förts, inom tre månader från tingets avslutande och i stad av rådstuvurätten för varje månad inom utgången av nästa månad därefter. I det exemplar av protokollet över ärenden angående förmynderskap och godmanskap, som insändes till hovrätten, skola endast införas ärenden, som angå inskrivning av förmynderskap och godmanskap, anteckning att förmynderskap innehaves av den, som på grund av lag är förmyndare, samt förordnande och entledigande av förmyndare eller god man eller vilka röra tillstånd till åtgärd beträffande fast egendom.

Försummas skyldigheten att till hovrätten insända protokoll, varom ovan sägs, böte den försumlige minst en krona femtio öre och högst tre kronor för varje dag protokollen eller något av dem uteblivit. Hovrätten äge, när skäl därtill äro, vid vite förelägga den försumlige att inom viss tid inkomma

med felande protokoll; ställer han sig sådant föreläggande till efterrättelse och varder förty ej fälld till vitet, böte enligt vad nu är sagt även för den tid försummelsen efter föreläggandet fortfarit.

Är i fall, då ärende av beskaffenhet att skola i visst protokoll antecknas icke förekommit, anmärkning därom ej gjord såsom i 1 § sägs, gälle i fråga om böter och vitesförläggande vad i andra stycket är stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse.

Härigenom förordnas, dels att i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse skola införas två nya paragrafer av nedan angivet innehåll och betecknade 52 c och 168 c, dels ock att 3 och 113 §§ i nämnda lag skola i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse:

3 §.

De — — — — — — — — — — — — — — — — — stadfästelse.
Stiftarna — — — — — — — — — — — — — — — tio.
Finnes — — — — — — — — — — — — — — — — erfordras.
Stadfästes — — — — — — — — — — — — — — — kalenderår.

Vid meddelande av tillåtelse att driva bankrörelse äger Konungen stadga skyldighet för bankaktiebolag att vid huvudkontoret och avdelningskontor, som Konungen bestämmer, mottaga värdehandlingar till förvaring och förvaltning i enlighet med de i lagen om förmynderskap och eljest i lag givna bestämmelser.

52 c §.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt sexton år, själv insatt hos bankaktiebolag. Sådana medel må ej av bolaget utbetalas till förmyndaren utan den omyndiges samtycke. Har förmyndaren erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och därom hos bolaget företett bevis, äge dock förmyndaren ensam förfoga över medlen. I fall, varom nu är sagt, skall anteckning, att förmyndaren äger ensam förfoga över innestående medel, verkställas å bevis eller i motbok, som av bolaget utlämnats, när beviset eller motboken företes hos bolaget.

I fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man efter vad i lagen om förmynderskap är stadgat, må hos bolaget förbehåll när som helst göras, att medlen ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd.

Har förbehåll gjorts, skall anteckning därom verkställas å bevis, som utfärdas om insättningen, eller i motbok, som utlämnas av bolaget. Då med överförmyndarens tillstånd uttagning av medel skett, skall ock anmärkning om tillståndet göras. Förmyndare och god man äga på begäran erhålla bevis om beloppet av de medel, som insättas eller innestå under sådant förbehåll, så ock, om meddelat tillstånd icke blivit använt, intyg därom.

Utan hinder därav, att motbok rörande insättning å sparkasseräkning eller därmed likartad räkning förut utfärdats, må ny motbok utfärdas för den, till vilkens förmån medel insatts med förbehåll i avseende å medlens utbetalning, så ock för omyndig, som fyllt sexton år, för vilken utfärdats motbok å medel, varöver den omyndige ej äger själv förfoga. Har i fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man, förbehåll gjorts, varom i andra stycket sägs, äge jämväl förmyndaren eller gode mannen för insättning av medel utan sådant förbehåll utfå annan motbok.

113 §.

De — — — — — — — — — — — — — — — — bolagsordning.
Stiftarna — — — — — — — — — — — — — — tio.
Finnes — — — — — — — — — — — — — — erfordras.
Stadfästes — — — — — — — — — — — — — — kalenderår.

Vid meddelande av tillåtelse att driva bankrörelse äger Konungen stadga skyldighet för solidariskt bankbolag att vid huvudkontoret och avdelningskontor, som Konungen bestämmer, mottaga värdehandlingar till förvaring och förvaltning i enlighet med de i lagen om förmynderskap och eljest i lag givna bestämmelser.

168 c §.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt sexton år, själv insatt hos solidariskt bankbolag. Sådana medel må ej av bolaget utbetalas till förmyndaren utan den omyndiges samtycke. Har förmyndaren erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och därom hos bolaget företett bevis, äge dock förmyndaren ensam förfoga över medlen. I fall, varom nu är sagt, skall anteckning, att förmyndaren äger ensam förfoga över innestående medel, verkställas å bevis eller i motbok, som av bolaget utlämnats, när beviset eller motboken företes hos bolaget.

I fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man efter vad i lagen om förmynderskap är stadgat, må hos bolaget förbehåll när som helst göras, att medlen ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd. Har förbehåll gjorts, skall anteckning därom verkställas å bevis, som utfärdas om insättningen, eller i motbok, som utlämnas av bolaget. Då med överförmyndarens tillstånd uttagning av medel skett, skall ock anmärkning om tillståndet göras. Förmyndare och god man äga på begäran erhålla bevis om

beloppet av de medel, som insättas eller innestå under sådant förbehåll, så ock, om meddelat tillstånd icke blivit använt, intyg därom.

Utan hinder därav, att motbok rörande insättning å sparkasseräkning eller därmed likartad räkning förut utfärdats, må ny motbok utfärdas för den, till vilkens förmån medel insatts med förbehåll i avseende å medlens utbetalning, så ock för omyndig, som fyllt sexton år, för vilken utfärdats motbok å medel, varöver den omyndige ej äger själv förfoga. Har i fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man, förbehåll gjorts, varom i andra stycket sägs, äge jämväl förmyndaren eller gode mannen för insättning av medel utan sådant förbehåll utfå annan motbok.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1925; dock skall omyndig, som före nämnda dag fyllt femton men ej sexton år, äga utan tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som han, efter det han fyllt femton år, själv å motbok insatt, såframt ej förmyndaren enligt bevis, som företetts hos banken, erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen.

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 7 maj 1918 (nr 294) om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden.

Härigenom förordnas, att 1 § i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden skall i nedan angivna del hava följande ändrade lydelse:

I — — — — — — — — — — — — — — — — — — slag:

1. mål — — — — — — — — — — — — — — — — — — målsägande;
2. växelmål — — — — — — — — — — — — — — — — check;
3. andra — — — — — — — — — — — — — — — — räkning;
4. mål — — — — — — — — — — — — — — — — — boskillnad;
5. ärenden, som avses i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden, dock av ärenden angående förmynderskap och godmanskap endast de, som angå inskrivning av förmynderskap och godmanskap, anteckning att förmynderskap innehaves av den, som på grund av lag är förmyndare, samt förordnande och entledigande av förmyndare eller god man.
6. ärenden — — — — — — — — — — — — — — — — stad.

Vid — — — — — — — — — — — — — — — — — — — närvarande.

Mål — — — — — — — — — — — — — — — — — — — behandling.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 77 § i lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården.

Härigenom förordnas, att 77 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården skall hava följande ändrade lydelse:

Över den, som enligt 36 § genom fattigvårdsstyrelsens försorg beretts tjänst eller anställning, bör styrelsen, ändå att han icke åtnjuter fattigvård, öva tillsyn, intill dess han fyllt aderton år.

Föreligger anledning, att understödstagare bör förklaras omyndig, har fattigvårdssstyrelsen att anmäla förhållandet till vederbörande överförmyndare.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1921 (nr 159) med vissa bestämmelser om förmynderskap för omyndig medlem av det kungliga huset.

Härigenom förordnas, att lagen den 22 april 1921 med vissa bestämmelser om förmynderskap för omyndig medlem av det kungliga huset skall hava följande ändrade lydelse:

De i lagen om förmynderskap givna bestämmelser om överförmyndarens och rättens tillsyn över förmyndares förvaltning, om förmyndares skyldighet att i vissa fall inhämta överförmyndarens eller rättens samtycke, så ock om förmyndares redovisningsskyldighet skola ej äga tillämpning i avseende å förmynderskap för omyndig medlem av det kungliga huset. Beträffande sådant förmynderskap skall fortfarande gälla vad i ärvdabalken stadgas om förmyndares skyldighet att, när han frånträder förmynderskap, utgiva den omyndiges egendom samt lämna slutredovisning, så ock om talan å sådan redovisning.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 3, 6 och 7 §§ i lagen den 13 juni 1921 (nr 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter.

Härigenom förordnas, att 3, 6 och 7 §§ skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

I fall — — — — — — — — — — — — — — — — — — sammanträdet.

Kallelse å delägarna skall bevisligen tillställas dessa minst fjorton dagar före sammanträdet, såframt ej kortare tid av dem medgives, samt innehålla uppgift om tid och ort för sammanträdet ävensom det ärende, för vars behandling det påkallas. Hava ej delägarna enats om annat ställe för samman-

trädes hållande, skall detta äga rum inom någon av de fastigheter, till vilka samfälligheten hörer. Är någon delägare å okänd ort eller så fjärran, att han ej kan bevaka sin rätt, begäre den sammankallande förordnande av god man för den bortovarande enligt lagen om förmynderskap.

Äro delägarna flera än tio eller kan icke med säkerhet utrönas, vilka hava del i samfälligheten, må kallelsen delgivas sålunda, att densamma överlämnas till en av delägarna att vara för dem alla tillgänglig, varjämte kallelsen skall, med underrättelse, vilken av delägarna bekommit densamma, minst tjugu dagar före sammanträdet ej mindre uppläsas i kyrkan i den eller de församlingar, där fastigheterna äro belägna, än även införas i en eller flera tidningar i orten.

Har — — — — — — — — — — — — — — — — fastigheten.

Kostnad — — — — — — — — — — — — — — — samfälligheten.

6 §.

1 mom. Vilja — — — — — — — — — — — — — — — härav.

2 mom. För beslut om ägas utlegning för längre tid än fem år erfordras minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet, beräknat på sätt i andra punkten av 4 § 3 mom. är sagt. Beslutet skall underställas rättens prövning. Finner rätten, att beslutet icke är i laga ordning tillkommet eller att det strider mot allmän lag eller författning eller länder till märkligt förfång för delägare, som ej lämnat sitt medgivande till upplåtelsen, skall beslutet av rätten undanröjas; i annat fall varde det fastställt.

3 mom. Vad i 8 kap. 14 § av lagen om förmynderskap stadgas, skall ej äga tillämpning i avseende å upplåtelse enligt denna lag av rätt till samfällighet, vari omyndig eller ock sjuk eller bortovarande, för vilken god man förordnats, äger del. Dock må beslut om upplåtelse, som i 2 mom. avses, även om det biträtts å den omyndiges, sjukes eller bortovarandes vägnar, ej fastställas, såframt beslutet finnes lända till märkligt förfång för denne.

7 §.

Vilja delägare avhända sig äga, som i denna lag avses, och kan det ske utan märkligt förfång för delägare, som ej därtill samtycker, äge de ock härom besluta; och skall vad i 6 § 2 mom. sägs om besluts fattande och underställande äga motsvarande tillämpning. Där någon delägare det yrkar, må dock avhändandet ej äga rum annorledes än genom försäljning å offentlig auktion.

Vad i 8 kap. 15 § av lagen om förmynderskap stadgas skall ej äga tillämpning i fråga om försäljning enligt denna lag av samfällighet, vari omyndig eller ock sjuk eller bortovarande, för vilken god man förordnats, äger del, och skall i sådant fall vad i 6 § 3 mom. sista punkten stadgas angående fastställelse å beslut, som där avses, äga motsvarande tillämpning.

Har — — — — — — — — — — — — — — — — ordning.

Då — — — — — — — — — — — — — — — — underskrivas.

Är — — — — — — — — — — — — — — — — därtill.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 24 § i lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker.

Härigenom förordnas, att 24 § i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker skall hava följande ändrade lydelse:

24 §.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt sexton år, själv insatt å motbok. Sådana medel må ej från sparbanken utbetalas till förmyndaren utan den omyndiges samtycke. Har förmyndaren erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och därom hos sparbanken företett bevis, äge dock förmyndaren ensam förfoga över medlen. I fall, varom nu är sagt, skall anteckning, att förmyndaren äger ensam förfoga över innestående medel, verkställas i den avräkningsbok, som omförmäles i 31 §, så ock i motboken, när den nästa gång företes hos banken.

I fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man efter vad i lagen om förmynderskap är stadgat, må förbehåll när som helst göras, att medlen ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd. Har förbehåll gjorts, skall anteckning därom verkställas såväl i avräkningsboken som i motboken. Då med överförmyndarens tillstånd uttagning av medel skett, skall ock anmärkning om tillståndet göras. Förmyndare och god man äge på begäran erhålla bevis om beloppet av de medel, som insättas eller innestå under sådant förbehåll, så ock, om meddelat tillstånd icke blivit använt, intyg därom.

Utan hinder därav, att motbok förut utfärdats, må ny motbok utfärdas för den, till vilkens förmån medel insatts med förbehåll i avseende å medlens utbetalning, så ock för omyndig över sexton år, för vilken utfärdats motbok å medel, varöver den omyndige ej äger själv förfoga. Har i fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man, förbehåll gjorts, varom i andra stycket sägs, äge jämväl förmyndaren eller gode mannen för insättning av medel utan sådant förbehåll utfå annan motbok.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925; dock skall omyndig, som före nämnda dag fyllt femton men ej sexton år, äga utan tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som han, efter det han fyllt femton år, själv å motbok insatt, såframt ej förmyndaren enligt bevis, som företetts hos banken, erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen.

Förslag till lag angående ändring i lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

Härigenom förordnas, att i lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap dels 4 kap. skall erhålla den ändrade lydelse nedan angives, dels efter 4 kap. skall införas ett nytt kapitel, betecknat såsom 5 kap., med den överskrift och av den lydelse nedan angives och dels nuvarande 5 kap. hädanefter skall betecknas såsom 6 kap.:

4 kap. Om förmynderskap för minderåriga.

1 §.

Vad i svensk lag är stadgat om förmynderskap för minderårig skall äga tillämpning jämväl i avseende å minderårig svensk undersåte, som ej har hemvist inom riket. Varder förmynderskap för sådan minderårig anordnat i främmande stat, där han har hemvist, må dock rätten, såframt ej särskilda omständigheter påkalla, att förmynderskap är anordnat här i riket, besluta, att förmynderskap ej skall vara anordnat enligt svensk lag.

Konungen äger beträffande förmynderskap för minderåriga svenska undersåtar, som hava hemvist i främmande stat, meddela särskilda bestämmelser angående vården av minderårigs värdehandlingar, så ock förordna svensk diplomatisk eller konsulär ämbetsman att vara överförmyndare.

2 §.

Har utländsk undersåte, som enligt lagen i den stat, han tillhör, bör på grund av minderårighet förses med förmyndare, hemvist här i riket, inhämte rätten, genom bemedling av ministern för utrikes ärendena, huruvida förmynderskap kommer att anordnas i enlighet med den främmande statens lag. Upplyses det, att sådant förmynderskap ej kommer att anordnas, eller erhålles ej svar inom sex månader, varde förmynderskap anordnat enligt svensk lag. Anordnas förmynderskap i enlighet med lagen i den stat, den minderårige tillhör, förordne rätten, att förmynderskap ej längre skall vara anordnat enligt svensk lag.

3 §.

Skall förmynderskap för minderårig, som vistas här i riket, ej anordnas enligt svensk lag, eller är ännu ej utrett, om det skall ske, äge likväl rätten eller domaren, om den omyndiges angelägenheter kräva omedelbar vård, efter vad i svensk lag är stadgat förordna förmyndare för tiden intill dess förmynderskap anordnats i enlighet med den främmande statens lag eller förmyndare blivit av rätten genom slutligt beslut utsedd.

Är förmynderskap anordnat enligt lagen i främmande stat, må i trängande fall god man enligt svensk lag förordnas att vårda den omyndiges angelägenheter.

4 §.

Enligt lagen i den stat, minderårig tillhör, skall, även om förmynderskap är anordnat efter annan lag, bedömas, när behov av förmyndare upphör.

5 §.

Är förmynderskap för minderårig i överensstämmelse med vad ovan sägs anordnat enligt främmande ag, lände den lag till efterrättelse i fråga om verkan av omyndigheten och förmyndarens behörighet att handla å den minderåriges vägnar.

Har den minderårige här i riket företagit rättshandling på förmögenhetsrättens område, som han enligt den främmande lagen är obehörig att företaga, vare rättshandlingen likväl för honom bindande, om han ägt behörighet enligt svensk lag och den, emot vilken rättshandlingen företogs, varken insåg eller bort inse hans bristande behörighet.

Om verkan av förbindelse enligt växel eller check är särskilt stadgat.

6 §.

Varder förmynderskap för minderårig svensk undersåte, som har hemvist i främmande stat, anordnat här i riket, göre rätten ofördröjligen anmälan därom till ministern för utrikes ärendena.

7 §.

Konungen äger, efter avtal med främmande stat, med avseende å svenska undersåtar, som där hava hemvist, eller undersåtar i den staten, vilka hava hemvist här i riket, stadga avvikelser från de i 1, 2, 3, 4 och 5 §§ givna bestämmelser.

Skall, enligt de i viss främmande stat gällande allmänna regler om internationella rättsförhållanden, förmynderskap för minderårig anordnas enligt lagen i den stat, där han har hemvist, äger ock Konungen förordna, att förmynderskap skall enligt svensk lag anordnas för undersåtar i den staten, vilka hava hemvist här i riket, samt att förmynderskap ej skall sålunda anordnas för svenska undersåtar, vilka hava hemvist i den främmande staten.

5 kap. Om förmynderskap för omyndigförklarade.

1 §.

Vad i svensk lag är stadgat om omyndighetsförklaring och om förmynderskap för omyndigförklarade skall äga tillämpning jämväl i avseende å svensk undersåte, som ej har hemvist inom riket. Varder förmynderskap anordnat i

främmande stat för svensk undersåte, som där har hemvist men som är förklarad omyndig här i riket eller om vars försättande i omyndighet här är fråga, må dock rätten, såframt ej särskilda omständigheter påkalla, att förmynderskap är anordnat här i riket, besluta, att förmynderskap ej skall vara anordnat enligt svensk lag.

Konungen äger beträffande förmynderskap för omyndigförklarade svenska undersåtar, som hava hemvist i främmande stat, meddela särskilda bestämmelser angående vården av omyndigs värdehandlingar, så ock förordna svensk diplomatisk eller konsulär ämbetsman att vara överförmyndare.

2 §.

Har ansökan gjorts om omyndighetsförklaring av utländsk undersåte, som har hemvist här i riket, inhämte rätten, genom bemedling av ministern för utrikes ärendena, huruvida förmynderskap kommer att anordnas enligt den främmande statens lag. Upplyses det, att sådant förmynderskap icke kommer att anordnas, eller erhålles ej svar inom sex månader, varde omyndighetsförklaring av rätten meddelad och förmynderskap här anordnat enligt svensk lag.

3 §.

Är svensk undersåte förklarad omyndig i främmande stat, kan omyndighetsförklaringen hävas jämväl här i riket enligt svensk lag.

Har undersåte i främmande stat förklarats omyndig här i riket, men varder förmynderskap för honom anordnat enligt den främmande statens lag, skall den här förordnade förmyndaren entledigas.

4 §.

Skall i visst fall svensk lag ej äga tillämpning beträffande omyndighetsförklaring av någon, som vistas här i riket, eller är ännu ej utrett, om det skall ske, äge likväl rätten eller domaren, om dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara, förordna, att han skall vara omyndig under tiden intill dess vård om hans angelägenheter anordnats i enlighet med lagen i hans hemland eller rätten meddelat slutligt utslag, så ock för samma tid förordna förmyndare. I avseende å förordnande, varom nu är sagt, skall vad i lagen om förmynderskap 12 kap. 8 § och 14 § andra och tredje styckena är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Är förmynderskap anordnat enligt lagen i främmande stat, må ock i trängande fall god man enligt svensk lag förordnas att vårda den omyndiges angelägenheter.

5 §.

Om omyndighetsförklaring, som meddelats av behörig utländsk myndighet, skall genom svensk domstols försorg, på begäran, kungörelse införas i all-

männa tidningarna. Den utländska myndighetens behörighet skall styrkas genom intyg av här i riket anställd diplomatisk eller konsulär ämbetsman eller av svensk diplomatisk eller konsulär ämbetsman.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, då omyndighetsförklaring blivit hävd av behörig utländsk myndighet.

6 §.

Är förmynderskap för omyndigförklarad efter vad ovan sägs anordnat i enlighet med utländsk lag, skall vad i 4 kap. 5 § är stadgat i avseende å minderårig äga motsvarande tillämpning.

Har omyndighetsförklaringen kungjorts efter vad i detta kap. 5 § är sagt, må dock den, mot vilken den omyndigförklarade här i riket företagit rättshandling, icke åberopa, att han ej ägde eller bort äga kännedom om omyndighetsförklaringen.

7 §.

Vad i detta kap. sägs om omyndighetsförklaring och förmynderskaps anordnande enligt utländsk lag skall äga motsvarande tillämpning i avseende å annan därmed jämförlig åtgärd, som är förenad med inskränkning i den rättsliga handlingsförmågan.

8 §.

Varder svensk undersåte, som har hemvist i främmande stat, här i riket förklarad omyndig och förmyndare för honom förordnad, göre rätten ofördröjligen anmälan därom till ministern för utrikes ärendena.

9 §.

Konungen äger, efter avtal med främmande stat, med avseende å svenska undersåtar, som där hava hemvist, eller undersåtar i den staten, vilka hava hemvist här i riket, stadga avvikelser från de i 1, 2, 3, 4 och 6 §§ givna bestämmelser.

Skall, enligt de i viss främmande stat gällande allmänna regler om internationella rättsförhållanden, lagen i den stat, där hemvistet är, äga tillämpning med avseende å omyndighetsförklaring och förmynderskap för omyndigförklarade, äger ock Konungen förordna beträffande undersåtar i den staten, vilka hava hemvist här i riket, att omyndighetsförklaring må ske och förmynderskap anordnas enligt svensk lag, samt i fråga om svenska undersåtar, vilka hava hemvist i den främmande staten, att omyndighetsförklaring må ske och förmynderskap anordnas i den främmande staten.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion.

Härigenom förordnas, att 12 § i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion skall i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse:

Konsulardomaren är konkursdomare.

I fråga — — — — — — — — — — — — — — — — — landet.

Beträffande — — — — — — — — — — — — — — — — underrätt.

Han skall jämväl förordna förmyndare och god man, som i lagen om förmynderskap avses; åliggande honom att öva den tillsyn å förmyndares och god mans förvaltning, som enligt nämnda lag åligger rätten. Han äge ock förordna överförmyndare, där så erfordras.

Äktenskapsförord — — — — — — — — — — — — — — honom.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925.

Förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, 3 och 4, § 3 mom. 2 och § 4 i förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken.

Härigenom förordnas, att § 2 mom. 1, 3 och 4, § 3 mom. 2 och § 4 förordningen den 21 juni 1922 angående postsparbanken skola hava följande ändrade lydelse:

§ 2.

Mom. 1. Envar äger att för egen räkning eller till förmån för annan (enskild person, firma, förening eller dylikt) insätta medel i postsparbanken.

Insättning må icke ske annat än i helt krontal. En och samma persons tillgodohavande må ej ökas utöver 5,000 kronor annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet. Då, efter vad i mom. 4 stadgas, för samma person utfärdats flera motböcker, skall dock vad nyss är sagt gälla i fråga om tillgodohavandet enligt varje särskild motbok.

Mom. 3. Den, som begär motbok för annan, äger göra det förbehåll, att medel, som insättas å motboken, icke skola få uttagas förr än efter viss tid. Vill han göra annat förbehåll, ankommer det på generalpoststyrelsens prövning, huruvida motbok må med det förbehåll utfärdas.

I fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man efter vad i lagen om förmynderskap är stadgat, må förbehåll när som helst göras, att medlen ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd. Förmyndare och god man äge på begäran erhålla bevis om beloppet av de medel, som insättas eller innestå under sådant förbehåll, så ock, om meddelat tillstånd icke blivit använt, intyg därom.

Rörande varje förbehåll, som gäller i fråga om de å motbok insatta medlen, skall anteckning finnas i motboken.

Mom. 4. En och samma person äger i allmänhet ej utbekomma mer än en motbok. Utan hinder därav, att motbok förut utfärdats, må ny motbok utfärdas för den, till vilkens förmån medel insatts, med förbehåll i avseende å medlens utbetalning, så ock för omyndig över sexton år, för vilken utfärdats motbok å medel, varöver den omyndige ej själv äger förfoga. Har i fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man, förbehåll gjorts, varom i mom. 3 andra stycket sägs, äge jämväl förmyndaren eller gode mannen för insättning av medel utan sådant förbehåll utfå annan motbok.

§ 3.

Mom. 2. Uttagning, som icke omfattar hela det å motbok innestående beloppet, må icke ske annat än i helt krontal.

Uttaget belopp skall avföras i motboken. Då medel uttagits av förmyndare eller god man med överförmyndarens tillstånd, skall ock anmärkning om tillståndet göras.

§ 4.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt sexton år, själv insatt å motbok. Sådana medel må ej utbetalas till förmyndaren utan den omyndiges samtycke. Har förmyndaren erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och därom hos postsparbanken företett bevis, äge dock förmyndaren ensam förfoga över medlen. I fall, varom nu är sagt, skall anteckning, att förmyndaren äger ensam förfoga över innestående medel, verkställas i motboken, när den nästa gång företes hos banken.

Denna förordning skall träda i kraft den 1 januari 1925; dock skall omyndig, som före nämnda dag fyllt femton men ej sexton år, äga utan tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som han, efter det han fyllt femton år, själv å motbok insatt, såframt ej förmyndaren enligt bevis, som företetts hos postsparbanken, erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 oktober 1922.

Närvarande:

Statsråden THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Åkerman, anmäler att, sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 25 januari 1918 förordnat, att lagberedningen skulle, efter det revisionen av giftermålsbalken fullbordats, företaga revision av ärvdabalken med vad därmed ägde samband, varvid det skulle tillåtas beredningen att, därest sådant funnes lämpligt, framlägga förslag i särskilda, efter ämnenas beskaffenhet lämpade avdelningar, beredningen med underdånig skrivelse den 30 september 1921 överlämnat av motiv åtföljda förslag till

1) lag om förmynderskap;

2) lag angående införande av lagen om förmynderskap;

3) lag om vård av omyndigs värdehandlingar;

4) lag om verkan av avtal, som s ttits under inflytande av rubbad själsverksamhet;

5) lag om ändrad lydelse av 5 kap. 12 och 13 §§ giftermålsbalken;

6) lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap;

7) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption;

8) lag angående ändring i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap;

9) lag om ändrad lydelse av 12 kap. 4 § och 16 kap. 2 § ärvdabalken;

10) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 10 § handelsbalken;

11) lag om ändrad lydelse av 6 kap. 6 § och 22 kap. 14 § strafflagen;

12) lag om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo

13) förordning om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet;

14) lag om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom;

15) lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden;

16) lag om ändrad lydelse av 23, 24 och 26 §§ i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker;

17) lag om ändrad lydelse av 3, 52, 113 och 168 §§ i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse;

18) lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden;

19) lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1921 med vissa bestämmelser om förmynderskap för omyndig medlem av det kungl. huset;

20) lag angående ändring i lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap; samt

21) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion.

Föredraganden anför: »I skrivelse den 15 april 1902, vilken av Kungl. Maj:t överlämnats till lagberedningen att tagas i övervägande vid utarbetandet av förslag till ny förmynderskapslagstiftning, har riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes taga i övervägande, huruvida icke mera betryggande föreskrifter rörande kontrollen över förmyndares förvaltning av omyndigs tillgångar i kontanta medel och värdehandlingar kunde ernås och i sådant fall låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag i ämnet. Lagberedningen, som avvisat tanken på inrättande av förmyndarkamrar för övertagande av förvaltningen av de omyndigas kontanta medel och värdehandlingar främst av hänsyn till de med en sådan ordning förbundna kostnader, har i förslaget till lag om förmynderskap sökt bereda de omyndiga ökad trygghet dels genom inrättande av ett nytt kontrollorgan, överförmyndaren, i den nuvarande godemansinstitutionens ställe, dels genom vissa bestämmelser rörande förvaltningen av omyndigs egendom i syfte att tillförsäkra omyndig betryggande placering av hans tillgångar, dels genom föreskrift om särskilda kontrollåtgärder för det fall, att omyndigs tillgångar äro till större belopp anbragta i värdehandlingar eller insatta hos bank. Sålunda föreslås, att omyndigs aktier, obligationer, skuldebrev och andra sådana värdehandlingar skola, såframt sammanlagda värdet överstiger femtusen kronor, nedsättas i öppet förvar hos riksbanken eller annan bank, vilken därefter äger ombesörja den löpande förvaltningen i huvudsaklig överensstämmelse med gällande regler för öppen deposition. Sedan nedsättning skett, skall förmyndaren ej äga uttaga nedsatt värdehandling utan överförmyndarens tillstånd. Värdehandlingarna skola sålunda komma att i regel finnas förvarade hos banken för den omyndiges räkning under överförmyndarens kontroll. Rörande omyndigs medel, som insättas eller innestå hos bank, skall enligt förslaget förbehåll göras, att medlen ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd. Sådant förbehåll skall dock

ej göras i fråga om medel, som böra hållas tillgängliga för bestridande av utgifter för den omyndige, ej heller såframt sammanlagda beloppet hos bank insatta medel icke överstiger ettusen kronor. I fråga om nedsatta värdehandlingar och medel, som innestå hos bank under förbehåll, varom nyss är sagt, vinnes genom beredningens förslag i huvudsak samma trygghet som genom inrättande av förmyndarkamrar. Även för de fall, då omyndig har värdehandlingar till sådant belopp, att nedsättningsplikt ej föreligger, eller medel innestående i bank utan nyssnämnda förbehåll, innehåller förslaget stadganden, som äro ägnade att bereda den omyndige avsevärt större trygghet än nu gällande bestämmelser. Lagberedningens förslag tillgodoser därför enligt min mening, så långt det är utan allt för dyrbara organisatoriska anordningar möjligt, på ett lyckligt sätt de önskemål, som uppställts i riksdagens förutnämnda skrivelse.

Med hänsyn till den trygghet, förslagets bestämmelser om förvaltningen av omyndigs egendom och kontrollen däröver får anses bereda de omyndiga, anser lagberedningen de särskilda fördelar, Stockholms förmyndarkammares bibehållande kunde medföra i vissa hänseenden, icke motsvara de kostnader, som i en framtid skulle bliva därmed förenade för det allmänna, till följd varav enligt förslaget förmyndarkammarens verksamhet skall avvecklas.

Efter remiss hava utlåtanden i ärendet inkommit från hovrätterna, från häradshövdingarna i Uppsala läns norra domsaga, Nyköpings domsaga, Gotlands södra härads domsaga, Nordmarks härads domsaga och Kullings m. fl. härads domsaga, från Stockholms rådstuvurätt och rådstuvurätterna i Nyköping och Örebro, från fullmäktige i Sveriges riksbank, från medicinalstyrelsen, från Svenska bankföreningen och från styrelsen för Sveriges advokatsamfund.

Stockholms rådstuvurätt har på anförda skäl hemställt om förmyndarkammarens bibehållande. Vad rådstuvurätten härutinnan åberopat har icke synts mig innefatta anledning att frångå lagberedningens förslag.

Vad de hörda myndigheterna i övrigt anfört avser huvudsakligen detaljbestämmelser i förslagen. Av de framställda anmärkningarna har jag, efter samråd med lagberedningen, ansett vissa nu böra beaktas. I 1 kap. 4 § av förslaget till lag om förmynderskap har upptagits en bestämmelse av innehåll, att innan kungörelse om omyndighetsförklaring ägt rum, förklaringen skall vara utan verkan mot den, som ej därom ägt eller bort äga kännedom. Mot denna bestämmelse har såväl Stockholms rådstuvurätt som styrelsen för Sveriges avdokatsamfund erinrat, att det dröjsmål med förklaringens rättsverkan, som härav blir en följd, kan innebära en fara för den omyndige, och hemställt, att som olägenhet för tredje man av gällande rätts ståndpunkt härutinnan ej försports, förslaget måtte ändras sålunda, att verkan av omyndighetsförklaringen kommer att inträda, oberoende av kungörelsen, redan genom beslutets meddelande. Då syftet med den av lagberedningen föreslagna bestämmelsen icke torde kunna till fullo vinnas, utan att omyndighetsför-

klaringens rättsverkan framflyttas till tidpunkten för anteckningens verkställande i det av beredningen föreslagna registret över omyndigförklarade, men därigenom ytterligare ett betänkligt dröjsmål med omyndighetsskyddets inträde skulle uppstå, har jag ansett mig böra biträda de av Stockholms rådstuvurätt och styrelsen för Sveriges advokatsamfund framställda yrkanden. Med anledning därav anser jag ändrade bestämmelser om omyndighetsförklarings kungörelse ej heller erforderliga. 1 kap. 4 § bör således utgå ur förslaget och 12 kap. 11 § undergå jämkning. Tillika bör till följd av dessa ändringar i förmynderskapslagförslaget motsvarande ändringar vidtagas i förslaget till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 13 § giftermålsbalken.

I 8 kap. 13 § av förslaget till lag om förmynderskap har upptagits förbud för förmyndare att å den omyndiges vägnar ingå borgen eller ställa den omyndiges gods som säkerhet för annans förbindelse. Av styrelsen för Sveriges advokatsamfund har häremot erinrats, att fall kunna förekomma, då det måste anses ligga i den omyndiges intresse, att exempelvis borgen kan ingås för den omyndige av förmyndaren. Sålunda kan, då arv tillfaller omyndig efter person, som häftat för borgensförbindelse, det understundom vara vida fördelaktigare för den omyndige, att borgensansvar övertages av honom, än att borgensförbindelsen inbetalas med boets medel. Erforderligt skydd mot att rättshandling, varom här är fråga, ingås i strid mot den omyndiges intresse, torde kunna vinnas därigenom, att till rättshandlingen kräves överförmyndarens samtycke. Jag har därför ansett 8 kap. 13 § böra i detta hänseende omarbetas. Härvid bör uttryckligen uttalas, att samtycke ej må av överförmyndare givas, utan att särskilda skäl därtill äro.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har påpekat, att vid formuleringen av 4 kap. 3 § och 12 kap. 12 § av förslaget till lag om förmynderskap förbisetts det fall, då omyndighetsförklaring efter klagan meddelats av överrätt. Vidare har upplysts, att hovrätt i visst fall fortfarande, på grund av föreskrift i lagen den 29 november 1895 angående upphävande av rätt för utländske adelsmän, vilka hit i riket inkommit, till särskilt forum i vissa mål, utövar vårdnad över förmynderskap för omyndigförklarad utländsk adelsman. Svea hovrätt har hemställt, att 11 § av förslaget till lag angående införande av lagen om förmynderskap måtte erhålla sådan avfattning, att jämväl denna vårdnad komme att upphöra. Med anledning av vad sålunda anmärkts får jag föreslå erforderliga ändringar i lydelsen av 4 kap. 3 § och 12 kap. 12 § av förslaget till lag om förmynderskap och av 11 § av förslaget till promulgationslag.

Under år 1921 vidtagna ändringar i 52 och 168 §§ av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse samt 1 § av lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden böra givetvis införas i lagberedningens förslag till ny lydelse av nämnda lagrum.

Vad de hörda myndigheterna i övrigt anfört har jag funnit icke vara av

beskaffenhet att böra föranleda ändring i förslagen. Då dessa anmärkningar allenast röra detaljbestämmelser, torde det icke vara nödigt att i detta sammanhang ingå på en närmare redogörelse för desamma.»

Härefter hemställer föredraganden att, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, lagrådets utlåtande över ifrågavarande av lagberedningen utarbetade lagförslag med de ändringar föredraganden nu angivit, de ändrade förslagen av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, måtte inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
N. Cervin.

Bilaga.

Förslag till lag om förmynderskap.

1 kap. Om omyndiga.

4 § utgår.

5 § blir 4 §.

4 kap. Om förmynderskapsdomstol.

3 §.

Då någon, som uppnått myndig ålder, förklaras omyndig, varde förmynderskapet inskrivet vid den rätt, där ansökningen om omyndighetsförklaring gjordes.

8 kap. Om förmyndares förvaltning av omyndigs egendom.

13 §.

Utan överförmyndarens samtycke — — — — — inteckningen meddelades.

Förmyndare äge ej heller utan överförmyndarens samtycke å den omyndiges vägnar ingå borgen eller ställa den omyndiges gods såsom säkerhet för annans förbindelse. Till sådan rättshandling må samtycke ej givas, med mindre särskilda skäl därtill äro.

Ej må förmyndare bortgiva — — — — — — — — — anses tillbörligt.

12 kap. Vissa bestämmelser om rättegången.

11 §.

Om slutligt utslag, varigenom någon förklarats omyndig, så ock om förordnande, som i 8 § avses, skall ofördröjligen genom rättens eller domarens försorg kungörelse införas i allmänna tidningarna och anmälan göras till registret över omyndigförklarade.

Har slutligt utslag — — — — — — — — — — stycket sägs.

Det register över — — — — — — — — — — av Konungen.

12 §.

Fråga om förordnande — — — — — — — — — — skall ske.

Då någon, som uppnått myndig ålder, förklaras omyndig, skall förmyndare förordnas av den rätt, där ansökningen om omyndighetsförklaring gjordes. Erfordras ny förmyndare, skall sådan förordnas av den rätt, där förmynderskapet är inskrivet.

Fråga om entledigande — — — — — — — — — skall inskrivas.

Förslag till lag angående införande av lagen om förmynderskap.

11 §.

Den vårdnad över vissa förmynderskap, som enligt lagen den 29 november 1895 angående upphävande av rätt för utländske adelsmän, vilka hit i riket inkommit, till särskilt forum i vissa mål och lagen den 24 mars 1916 om rätt domstol i vissa mål och ärenden angående frälsemän tillkommer hovrätt, skall med nya lagens ikraftträdande upphöra.

Förmynderskap, som — — — — — — — Stockholms rådstuvurätt.

Angående de åtgärder — — — — — — — — av Konungen.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 12 och 13 §§ giftermålsbalken.

13 §.

Missbrukar make — — — — — — — av förmyndaren.

Sådant beslut — — — — — — — hava inträtt.

Om rättens beslut, som i denna paragraf avses, skall ofördröjligen genom rättens försorg anmälan göras till äktenskapsregistret samt kungörelse införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten.

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 3, 52, 113 och 168 §§ i lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse.

52 §.

Varda penningar — — — — — — — — — — — hos bolaget.
Å medel, — — — — — — — — — — — — — i motboken.
Har motbok — — — — en gång i allmänna tidningarna och en gång i tidning, som i orten — — — — — — mot bolaget.
I fråga — — — — — — — — överförmyndarens tillstånd.

168 §.

Varda penningar — — — — — — — — — — — hos bolaget.
Å medel, — — — — — — — — — — — — — i motboken.
Har motbok — — — — en gång i allmänna tidningarna och en gång i tidning, som i orten — — — — — — mot bolaget.
I fråga — — — — — — — — överförmyndarens tillstånd.

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 7 maj 1918 (nr 294) om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden.

Härigenom förordnas — — — — — — — — i bilagd räkning;

4. mål angående gäldenärs försättande i konkurs, angående fastställelse å ackord i konkurs eller i ackordsförhandling utan konkurs, angående skyldighet för gäldenär att avlägga utmätningsed samt angående boskillnad;

5. ärenden, som — — — — den 1 januari 192 .

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 8 februari 1924.

Närvarande:

justitierådet SUNDBERG,
regeringsrådet THULIN,
justitierådet STENBERG,
justitierådet KÖERSNER.

Enligt lagrådet tillhandakommet, härvid fogat utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 5 oktober 1922, hade Kungl. Maj:t förordnat, att, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, lagrådets utlåtande skulle inhämtas över upprättade förslag till

1) lag om förmynderskap,
2) lag angående införande av lagen om förmynderskap,
3) lag om vård av omyndigs värdehandlingar,
4) lag om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet,
5) lag om ändrad lydelse av 5 kap. 12 och 13 §§ giftermålsbalken,
6) lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap,
7) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption,
8) lag angående ändring i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap,
9) lag om ändrad lydelse av 12 kap. 4 § och 16 kap. 2 § ärvdabalken,
10) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 10 § handelsbalken,
11) lag om ändrad lydelse av 6 kap. 6 § och 22 kap. 14 § strafflagen,
12) lag om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo,
13) förordning om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet,
14) lag om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom,
15) lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden,
16) lag om ändrad lydelse av 23, 24 och 26 §§ i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker,

17) lag angående ändrad lydelse av 3, 52, 113 och 168 §§ i lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse,

18) lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 7 maj 1918 (nr 294) om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden,

19) lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1921 med vissa bestämmelser om förmynderskap för omyndig medlem av det kungliga huset,

20) lag angående ändring i lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap samt

21) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion.

Härefter hade med utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 24 november 1923, till lagrådet överlämnats, för att tagas i övervägande vid avgivande av nämnda utlåtande, två underdåniga skrivelser angående ifrågasatt avskaffande av Stockholms förmyndarkammare, avlåtna den ena av Stockholms rådstuvurätts första avdelning och förmyndarkammaren den 5 november 1923 och den andra av samfällda rådstuvurätten den 23 i samma månad.

De remitterade förslagen, utgörande de förslag, som framlagts uti ett av lagberedningen den 30 september 1921 avgivet betänkande angående revision av ärvdabalken, med vissa däri vid frågans behandling i statsrådet den 5 oktober 1922 vidtagna ändringar, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Arthur Lindhagen beträffande 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10 och 12 kap. av förslaget till lag om förmynderskap, förslagen under 2), 7) och 8), förslaget under 9), så vitt angår 12 kap. 4 § ärvdabalken, samt förslagen under 10), 14), 15) och 18) och av revisionssekreteraren Einar Stenbeck beträffande de remitterade förslagen i övrigt; och blevo förslagen nu företagna till slutlig behandling.

Beträffande den ifrågasatta lagstiftningens allmänna grunder yttrade *lagrådet:*

Vid utarbetandet av det förslag till lagstiftning om förmynderskap, som föreligger till lagrådets granskning, har — frånsett behovet att ersätta föråldrade stadganden med nya och att i vissa delar fullständiga den gällande lagen — syftet huvudsakligen varit att avhjälpa de brister, som otvivelaktigt vidlåda den nuvarande kontrollen över förmyndarnas förvaltning av de omyndigas tillgångar i kontanta medel och värdehandlingar. Det är sålunda de kapitel i den föreslagna förmynderskapslagen, vilka reglera förvaltningen av de omyndigas egendom samt tillsynens anordnande och utövande, som i praktiskt avseende erbjuda största intresset. Hithörande frågor hava enligt lagrådets uppfattning blivit i de remitterade förslagen lösta på ett i stort sett lyckligt sätt. Genom inrättande av överförmyndarinstitutionen, genom brytandet med den gamla uppfattningen om förmyndarens rätt att ställa sig som gäldenär i fråga om myndlingens av honom förvaltade medel och fastslåendet av plikt för förmyndaren att handhava dessa såsom anför-

trott gods, genom inskränkningen i förmyndarens frihet vid val av placeringsobjekt och övriga begränsningar av hans förvaltningsbefogenhet samt genom föreskrifterna om värdehandlingars deponerande hos bank och penningmedels insättande därstädes under betryggande villkor blir myndlingens säkerhet i väsentlig mån ökad. Det lärer emellertid icke kunna förnekas, att arbetet för förmyndarvården kommer att bliva mera betungande än hittills och att den frihet i förvaltningen, som är av vikt för ett gott utövande av förmyndarfunktionen, blir avsevärt beskuren. De betänkligheter, som i dessa hänseenden yppa sig, torde dock ej vara av den styrka, att man med hänsyn till dem bör avstå från den större trygghet, som med den föreslagna anordningen står att vinna. Vad arbetsbördan beträffar, lärer för övrigt få antagas, att vid lagens tillämpning skall utbilda sig en praxis, ägnad att medföra lättnader och förenklingar.

Lagrådet tillstyrker alltså, att ny förmynderskapslagstiftning bygges på den grund, varå förevarande förslag vila.

Förslaget till lag om förmynderskap.

Följande yttranden avgåvos av lagrådet och dess särskilda ledamöter.

1 kap.

1 §.

Sundberg och *Thulin:*

För att med ett kort uttryck beteckna dem, som äro omyndiga på grund av sin ålder, har använts ordet minderårig. Till stöd därför har åberopats, att detta uttryck äger internationell användning i nämnda betydelse och jämväl på denna väg redan vunnit insteg i vårt lagspråk genom lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap. Då emellertid enligt svenskt språkbruk med beteckningen minderårig i regel förknippas betydelse av en ålder ej oväsentligt lägre än myndighetsåldern och denna beteckning i åtskilliga lagar användes i sådan betydelse, t. ex. i 1918 års lag om fattigvården 1 § sista stycket (den som icke fyllt sexton år) samt 1912 års lag om arbetarskydd 8 § och 1902 års lagstiftning om tvångsuppfostran (den som är under aderton år), synes det vara mindre lämpligt att i en lag, som är avsedd att ingå bland balkarna i vår allmänna lagbok, för dem, som äro omyndiga på grund av ålder, använda sagda beteckning, utan torde därför böra väljas något annat uttryck, t. ex. underårig eller åldersomyndig.

Därest uttrycket minderårig bibehålles, bör i lagtexten tydligt angivas, att den däråt förlänade betydelsen gäller allenast så vitt uttrycket användes i den nu föreslagna lagen.

1 kap. 2 §.

Kôersner:

I nyare utländsk lagstiftning är väl såsom villkor för omyndighetsförklaring uppställd fordran, att vederbörandes oförmåga har sin grund i någon av vissa noggrant angivna och begränsade orsaker, så att, därest oförmågan härleder sig av annan orsak, omyndighetsförklaring är utesluten. Men antagligen beror detta huvudsakligen på historiska skäl. Med sinnessjukdom och slöseri, vilka omständigheter redan i den romerska rätten gåvo anledning till förmynderskap eller kuratel, hava anledningarna till omyndighetsförklaring befunnits alltför ofullständigt angivna. Vid tillkomsten av reformerad lagstiftning hava därför nya grunder av olika slag och med olika formulering tillkommit. En viss osäkerhet om innebörden av de uttryck, som begagnats för att angiva orsakerna, har också försports, och för varje ny lagstiftning har yppats behov av grundernas fylligare utformning eller deras komplettering. Några verkligt klara riktlinjer i fråga om det angivande av orsaker, som en modern lag bör upptaga, erbjuder således icke nyare utländsk lagstiftning. Men densamma giver ej heller något belägg för att, om man haft blicken öppen för den grundtanken, att det avgörande för om en person bör mot sin vilja förklaras omyndig är, huruvida han kan vårda sina angelägenheter eller icke, denna grundtanke icke också skolat bliva tillämpad i lagstiftningen. Förhållandet synes snarare vara, att problemet icke upplagts på sådant sätt, att motsättningen mellan å ena sidan en direkt tillämpning av denna grundtanke och å andra sidan nödvändigheten att angiva vissa begränsade orsaker till oförmåga kommit under avgörande debatt.

Det föreliggande förslaget upptager såsom dylika orsaker rubbning av själsverksamheten, grov vanvård av egendom och hemfallenhet åt missbruk av rusgivande medel. Mot sin vilja kan enligt förslaget ingen förklaras omyndig, om icke oförmågan visas hava sin grund i någon av angivna tre orsaker. Andra grunder få således icke därför åberopas, såsom t. ex. kroppslig sjukdom, ålderdomssvaghet, lyte eller oerfarenhet, även om dessa omständigheter äro förknippade med fullständig oförmåga ej blott att tillvarataga sina angelägenheter utan även att instruera och kontrollera en medhjälpare.

Vad i förslagets motivering anförts angående dess ståndpunkt härutinnan synes icke vara till fyllest, särskilt som förslaget i förevarande hänseende avser att åstadkomma ändring i gällande rätt, vars tillämpning under närmare tvåhundra år icke visats medföra några olägenheter. Att den fria prövningsrättens bibehållande icke skulle vara förenligt med rättssäkerhetens fordringar motsäges i viss mån av det vitsord, som i motiven gives åt de svenska domstolarnas försiktighet i fråga om omyndighetsförklaring, och vinner icke stöd av rättsutvecklingen på andra områden, där den fria prövningsrätten — t. ex. i fråga om insolvens, då det gäller en persons försättande i konkurs — vunnit allt vidsträcktare tillämpning. Fast hellre synes det vara en fördel, att domstolarnas prövning kan ske på grundvalen av alla de omständigheter,

som i varje särskilt fall utgöra bevis på oförmågan. Det torde nog också ej sällan möta viss svårighet att avgränsa och precisera den föreliggande orsaken, en svårighet, som emellanåt ganska tydligt tager sig uttryck däruti, att domsmotiveringen endast innehåller ett allmänt uttalande, huruvida vederbörande kan anses vara i stånd att vårda sig och sin egendom. Visserligen är det, då själsliga rubbningar åberopas såsom grund för oförmågan, ofta fallet, att föreliggande omständigheter av sakkunniga rubriceras såsom sådana, men i detta hänseende står också ej sällan utlåtande mot utlåtande. Med tillämpning av förevarande förslag blir domstolen i sådan händelse ur stånd att lämna en verkligt oförmögen den förmyndarhjälp, som han under nuvarande lagstiftning lyckligtvis erhåller även mot sin vilja. Detsamma gäller, när i trots av visst lyte, t. ex. kombinerad blindhet och dövstumhet, eller synnerligen stor oerfarenhet någon grov vanvård av angelägenheter visserligen icke ännu är konstaterad, men enligt domstolens mening mycket väl kan tänkas inträffa, då vederbörande uppenbarligen själv saknar personlig kompetens och icke heller äger förmåga att kontrollera det biträde, som lämnas honom av annan. 1 kap.

Begär någon själv att bliva förklarad omyndig eller biträder han annans ansökan härom, bör ansökningen givetvis icke vinna bifall under annan förutsättning än att vederbörande, såsom i förslaget angives, behöver annans bistånd i vården av sina angelägenheter. Men anledning synes icke föreligga att, på sätt i 4. av förevarande paragraf ägt rum, begränsa möjligheten att erhålla förmyndarhjälp till de fall, då biståndet erfordras på grund av sjukdom, försvagat hälsotillstånd, lyte eller oerfarenhet, utan vederbörandes egen önskan om att bliva försatt i omyndighetstillstånd bör tillgodoses även då såsom skäl härför åberopas rubbning av själsverksamheten, vanvård av egendom eller svaghet för rusgivande medel eller annan i 4. ej angiven grund samt behovet av bistånd är uppenbart, ehuru fullständig oförmåga ej anses föreligga.

Kravet på bevisning i detta fall synes ej böra särskilt strängt upprätthållas. Sällan torde nämligen en dylik ansökan göras utan att verkligt behov ligger bakom; i regel torde därför till och med sökandens blotta uppgift om ett visst förhållande kunna godkännas, naturligtvis under förutsättning att uppgiften icke uppenbarligen står i strid med verkliga förhållandet eller direkt motbevisas.

Det förhållandet, att nu gällande lag medgiver domstolarna rätt att efter fri prövning av alla omständigheter meddela omyndighetsförklaring, har nog också mången gång underlättat underhandsuppgörelser, som resulterat i att personer, vilka behövt förmyndarvård, föredragit att själva under åberopande av försvagade kropps- eller själskrafter, oerfarenhet eller annan mera allmänt hållen grund begära sig under förmyndare framför att utsätta sig för en rättegång, där ömtåliga och familjelivets helgd störande moment kunna väntas bliva framdragna. Att detta medfört stort gagn lärer vara otvivelaktigt. Och det må

1 kap. befaras, att benägenheten för dylika uppgörelser skulle väsentligt minskas, om det föreliggande förslaget med dess begränsningar bleve lag.

I övrigt kan det, även då det gäller att få någon tvångsvis förklarad omyndig, vara synnerligen motbjudande att nödgas framlägga den verkliga orsaken, där oförmågan på annat sätt konstateras.

Det bör i detta sammanhang bemärkas, att behovet att få erforderligt skydd för den, som på grund av sjukdom icke är förmögen att vårda sig och sin egendom, icke tillgodoses genom bestämmelserna i förslagets 11 kap. 3 § om god man, enär dylik god man kan förordnas utan den sjukes samtycke allenast om sjukdomen medför hinder mot samtyckes inhämtande.

Ävenså bör uppmärksammas, att det i 4. använda ordet »önskar» bör utbytas mot annat uttryck till undvikande av den ej avsedda tolkningen, att stadgandet äger tillämplighet allenast i det fall, att initiativ i ärendet tages av den, vars omyndighetsförklaring ifrågasättes.

Jag hemställer således, att förevarande paragraf måtte omarbetas i den riktning, att den, som fyllt tjuguett år, skall av rätten förklaras omyndig, om han i följd av någon av de i 1.—3. upptagna grunder eller av annan orsak är ur stånd att vårda sig eller sin egendom eller om han på grund av något av de i 1.—4. upptagna skäl eller av annan uppgiven orsak behöver bistånd i vården av sina angelägenheter och av sådan anledning själv söker att bliva förklarad omyndig eller biträder annans ansökan härom.

Sundberg:

Med huvudsakligt instämmande i vad justitierådet Kôersner anfört och då antagas må, att förevarande paragraf under 1.—4. inrymmer en uttömmande uppräkning av tänkbara orsaker till en persons oförmåga att vårda sina angelägenheter, hemställer jag om sådan ändring av paragrafen, att jämväl uti de i 4. uppräknade fallen styrkt oförmåga skall utgöra anledning till omyndighetsförklaring samt att, då ansökan om omyndighetsförklaring grundas på någon av de i paragrafen angivna omständigheter, men den åberopade omyndighetsgrunden ej visas föreligga i sådan grad, att den ovillkorligen bör föranleda omyndighetsförklaring, ansökningen ändock må bifallas, därest den gjorts av den, som avses med densamma, eller han därtill lämnat medgivande.

Thulin:

Mot förslagets ståndpunkt, att de fall, då en person tvångsvis må kunna sättas under förmynderskap, skola fullständigt angivas i lagen, synes ej vara något att erinra, men det kan ifrågasättas, om icke den i 1.—3. gjorda uppräkningen borde utvidgas genom upptagande av åtminstone vissa utav de i 4. avsedda fall. Då fråga däremot uppstår om en persons ställande under förmynderskap allenast på grund därav att han behöver annans bistånd i vården av sina angelägenheter och vederbörande själv begär eller samtycker till åtgärden, synes en större frihet böra tillkomma rätten sålunda, att omyndig-

hetsförklaring må meddelas även där behovet av bistånd föranledes av annan omständighet än någon av de i 4. angivna. I enlighet härmed torde paragrafen böra omformuleras. 1 kap.

Stenberg:

I de fall, då omyndighetsförklaring är medgiven allenast under förutsättning, att vederbörande själv begär eller samtycker till åtgärden, synes det icke vara erforderligt att göra möjligheten att få dylik förklaring till stånd beroende av att det behov, som för ifrågavarande person uppkommit att erhålla annans bistånd i vården om sina angelägenheter, har sin grund i sjukdom, försvagat hälsotillstånd, lyte eller oerfarenhet; utan olägenhet lärer, genom tillägg av orden »eller eljest», stadgandet kunna i detta hänseende erhålla allmän tillämplighet. Med sådan avfattning bleve ock klart — vad enligt motiven är avsett men icke med önskvärd tydlighet framgår av lagtexten — att paragrafens ifrågavarande stadgande under 4. kan komma till användning i alla de fall, då beträffande en person väl föreligger en omyndighetsgrund av beskaffenhet, som angives under 1., 2. eller 3., men icke i så utpräglad grad, att man utan eller mot hans egen vilja kan skrida till omyndighetsförklaring.

För tydligare utmärkande av vad som åsyftas torde i stadgandet under 4. förutsättningen om vederbörandes egen medverkan till en omyndighetsförklaring böra uttryckas så, att han själv begär eller samtycker till åtgärden.

Sundberg och *Thulin:*

På sätt vid 2 kap. 3 § kommer att närmare utvecklas, synes det önskvärt, att gränsen mellan vårdnad om och förmynderskap för den, som ej uppnått myndig ålder, upprätthålles. I enlighet härmed torde beträffande omyndighetsförklaring förmynderskapsbegreppet böra begränsas till skötseln av vederbörandes ekonomiska angelägenheter. Något behov av vårdnad i den betydelse detta begrepp har i fråga om barn föreligger därvid icke. Den omvårdnad en sinnessjuk eller sinnesslö behöver och den tillsyn, som till hans förbättrande bör ägnas åt en alkoholist, lämnas enligt särskilda, för ändamålet utfärdade författningar och utan hans ställande under förmynderskap. Det bör alltså vara uteslutet, att någon skulle kunna, på sätt förevarande paragraf under 1. och 3. innehåller, förklaras omyndig allenast på den grund, att han är ur stånd att vårda sig själv; skäl till hans ställande under förmynderskap må icke sökas annat än i oförmåga att vårda egendom, som tillhörer eller kan tillfalla honom. Vi hemställa alltså om ändring av paragrafen i nu angivet syfte.

Bifall härtill torde föranleda, att ur 12 kap. 8 § uteslutes den i första styckets första punkt angivna förutsättningen av fara för den, vars försättande i omyndighetstillstånd är i fråga.

1 kap.

3 §.

Köersner:

De erinringar, som jag gjort vid 2 §, torde ha betydelse jämväl och icke minst i fråga om förlängning av minderårigas omyndighetstillstånd, enär dylik förlängning emot den omyndiges önskan lärer böra komma till stånd även i fall, då anledning förekommer, att han vid uppnådd myndighetsålder av andra orsaker än de i 1.—3. av 2 § angivna blir ur stånd att vårda sig och sitt gods, liksom behov av bistånd i vården av hans angelägenheter, oberoende av grunden, bör åstadkomma bifall till minderårigs begäran om att även efter uppnådd myndighetsålder fortfarande vara ställd under förmyndare.

Stenberg:

Då fråga är om att minderårig skall förklaras omyndig jämväl efter uppnådd myndighetsålder, lärer det icke vara lämpligt att i något fall göra omyndighetsförklaringen beroende av medverkan från den minderåriges sida; uppställande av krav härå skulle ofta omintetgöra en av omständigheterna i hög grad påkallad åtgärd till skydd för den minderårige. Härutinnan synes ändring böra vidtagas i paragrafen.

Sundberg:

Vad i fråga om 2 § 4. anmärkts gäller i särskilt hög grad beträffande kvarhållande av en person i omyndighetstillstånd efter det han uppnått myndig ålder. De skäl, som kunna tala för en förlängd omyndighet, äro i regel — frånsett sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten — vederbörandes efterblivenhet i utveckling, hans ännu ej stadgade karaktär eller andra dylika omständigheter, vilka icke äro av beskaffenhet att inrymmas bland de i 2 § 1.—3. angivna grunder. Att i många sådana fall ett kvarhållande i omyndighetstillstånd skulle vara den åldersomyndige till stort gagn är otvivelaktigt; och att i fråga härom tillmäta avgörande betydelse åt hans egen önskan synes sakna fog. Synnerligen angeläget torde fördenskull, därest min rörande 2 § gjorda hemställan ej vinner bifall, vara, att förevarande paragraf undergår sådan ändring, att omyndighetsförklaring kan äga rum även utan den åldersomyndiges önskan av andra grunder än som omnämnas i 2 § 1.—3.

Vid bifall till min nyssberörda hemställan erfordras ingen ändring av förevarande paragraf för vinnande av nu antydda syfte.

4 §.

Thulin:

Enligt mitt förmenande lärer innebörden av ifrågavarande stadgande vara, att den, som efter 2 § 1.—3. tvångsvis förklarats omyndig, ej må, även om det förhållande, som föranlett omyndighetsförklaringen, ej längre föreligger, förklaras myndig, därest han fortfarande av annan i nämnda punkter angiven

grund befinnes vara ur stånd att vårda sina angelägenheter, samt att likaledes den, som med sin vilja enligt 2 § 4. av viss grund förklarats omyndig, ej må, även om denna grund ej längre föreligger, förklaras myndig, därest han med föranledande av annan i sistnämnda punkt omförmäld omständighet befinnes behöva annans bistånd i vården av sina angelägenheter eller fall föreligger, som i 1.—3. sägs. Däremot torde ej hava avsetts, att den, som tvångsvis försatts under förmynderskap enligt 1.—3., mot sin vilja skulle kunna kvarhållas i omyndighet allenast därför, att han fortfarande anses behöva bistånd i vården av sina angelägenheter. Då detta senare emellertid ej torde kunna utläsas av den alltför sammandragna lagtexten, synes nödig omformulering av denna böra ske. Även om förslagets mening skulle vara, att den, som enligt 2 § 4. av viss grund förklarats omyndig, ej må mot sin vilja kvarhållas i omyndighetstillstånd av annan i 4. angiven grund, kräves förtydligande av det i förevarande paragraf intagna stadgandet. 1 kap.

2 kap.

1 och 2 §§.

Thulin, Stenberg och *Köersner:*

Det lärer icke vara lämpligt, att ett förordnande, varigenom vårdnaden om ett barn tillägges viss av föräldrarna, verkar ändring beträffande förmynderskapet för barnen förr än förordnandet blivit slutgiltigt. Det skulle vålla onödigt besvär i redovisningsavseende, om förmynderskapet omedelbart överginge på vårdnadshavaren för att kanske inom kort till följd av förordnandets upphävande återgå till förre innehavaren. Skulle dennes fortsatta utövande av förmynderskapet anses medföra risk för den omyndiges ekonomi, har rätten möjlighet att jämlikt den föreslagna 9 § i kapitlet entlediga honom.

Då emellertid avfattningen av förevarande paragrafer lämnar rum för en annan mening än den nu utvecklade, få vi — under hänvisning tillika, vad angår barn utom äktenskap, till vad lagrådet kommer att anföra vid förslaget till lag angående ändring i lagen om barn utom äktenskap — hemställa om sådan ändring av samma paragrafer, att en dylik tolkning undvikes.

3 §.

Lagrådet:

Då den i första stycket intagna hänvisningen till annan lag har avseende allenast å de i 12 § adoptionslagen föreslagna bestämmelserna om förmynderskap för adoptivbarn, torde hänvisningen lämpligen kunna uttryckligen gälla nämnda lag.

Sundberg och *Thulin:*

Genom den åren 1915—1920 tillkomna lagstiftningen på familjerättens område blev i fråga om person, som ej uppnått myndig ålder, begreppet vårdnad

2 kap. utformat såsom betecknande omsorgen om hans person till åtskillnad från frågan om skötseln av hans ekonomiska angelägenheter. Uttryckliga regler gåvos sålunda, enligt vilka, på grund av det naturliga sambandet mellan den minderårige och hans föräldrar, dessa i förening eller en av dem skulle utöva vårdnaden om honom, även om ingendera av dem vore skickad att handhava skötseln av hans ekonomi, och vårdnaden endast i vissa fall skulle anförtros åt annan än föräldrarna, varjämte bestämmelser meddelades angående vårdnadsbegreppets omfattning.

Klart blev gränsen dock ej uppdragen mellan vårdnaden och det egentliga förmynderskapet. Lagstiftningen lämnade nämligen i vissa hänseenden orörd den lagens terminologi, enligt vilken ett förmynderskap innebure ej blott skötsel av den minderåriges ekonomi utan jämväl vård om hans person. Förmodligen ansågs den definitiva lösningen av spörsmålet i dess helhet böra ske i sammanhang med den revision av förmynderskapslagstiftningen, vilken då redan var påbörjad.

Det förslag till förmynderskapslagstiftning, som nu föreligger till granskning av lagrådet, innehåller en del stadganden, som gå i riktningen av att markera åtskillnaden mellan vårdnad och förmynderskap. Man har dock icke ansett sig böra taga steget fullt ut till ett fullständigt särskiljande av begreppen, utan fortfarande låtit förmynderskapet såsom sådant under vissa förhållanden omfatta ej blott skötseln av den minderåriges ekonomi utan även vården om hans person. Anledningen härtill torde förnämligast vara att söka däri att, såsom i barnlagarna tyckes vara förutsatt och i förevarande förslag till lag om förmynderskap 6 kap. 8 § andra stycket uttryckligen utsäges samt i 12 kap. 16 § av samma förslag ytterligare framhålles, man icke velat tillåta, att då vårdnaden ej handhades av föräldrarna eller någon av dem, den anförtroddes åt annan än den, som intoge en ställning, innefattande befogenhet att ombesörja jämväl den minderåriges ekonomiska angelägenheter.

Tillräcklíga skäl torde dock ej förefinnas att fasthålla vid denna regel. Väl må det vara sant, att då vårdnaden om en minderårig måste uppdragas åt annan än hans föräldrar, hans förmyndare i allmänhet är den, som därvid främst bör komma i fråga. Ej sällan lära dock inträffa sådana förhållanden, att bästa vården kan ägnas den minderårige av en hans nära anförvant eller äldre vän, ehuruväl denne saknar förutsättningar för att förvalta den minderåriges egendom. Och uppenbart är, hurusom det skulle kunna lända den minderårige till stor skada, om nu ifrågavarande regel framtvingade entledigande av en förmyndare, som på ett utmärkt sätt skötte den ekonomiska förvaltningen men befunnes olämplig att handhava den personliga vårdnaden.

Sagda regel torde fördenskull nu böra lämnas å sido och en bestämd gräns uppdragas mellan vårdnad och förmynderskap sålunda, att förmynderskapet såsom sådant endast omfattar skötseln av omyndigs ekonomiska angelägenheter. Därigenom undvikes ock oegentligheten av att hos rätten bliva inskrivna och under överförmyndares tillsyn ställda förmynderskap, som tillkommit för

och icke hava annan uppgift än att omhänderhava en minderårigs personliga vård. 2 kap.

Uppdragandet av en dylik gräns innebär naturligtvis icke, att vårdnaden om en minderårig ej må anförtros åt hans förordnade förmyndare; tvärtom torde i de flesta fall, där vårdnaden ej handhaves av den minderåriges föräldrar eller någon av dem, framstå såsom synnerligen önskvärt, att vårdnaden och förmynderskapet äro förenade hos samma person. Ej heller ligger däri något som helst hinder mot att en förmyndare ålägges skyldighet att tillse, det hans minderårige myndling varder försedd med vårdare, och att, så länge sådan saknas, ägna honom erforderlig omvårdnad och att sörja för omyndigförklarad myndlings person i den mån så finnes nödigt.

Vad ovan anförts berör följande stadganden i det föreliggande förslaget till lag om förmynderskap.

5 kap. 4 §. Ifrågasättas kan, om icke för tillämpning av första punkten i andra stycket i det fall, att fråga är om minderårig, vars vårdnad handhaves av annan än förmyndaren, bör fordras, att yrkande om egendomens omhändertagande gjorts hos förmyndaren av den, under vars vårdnad den omyndige står, eller åtminstone att denne varder i ärendet hörd.

5 kap. 8 §. Frågan om tjänst eller annat arbete för åldersomyndig är en vårdnadsfråga, vars lösning sammanhänger med stadgandena i 5 § av lagen om barn i äktenskap. Sista punkten av nu behandlade paragrafs första stycke bör fördenskull omredigeras sålunda, att däri intagna stadgande endast kommer att avse den, som är omyndig förklarad. Måhända kan därvid befinnas erforderligt att i förevarande lag intaga någon hänvisning till barnlagarna.

6 kap. 3 §. Innehållet i första stycket bör utbytas mot en hänvisning till barnlagarna angående skyldighet för minderårigs förmyndare att handhava vårdnaden, varjämte bör stadgas åläggande för sådan förmyndare att, därest och så länge vårdare saknas, ägna myndlingen erforderlig vård.

6 kap. 8 §. Andra stycket torde, såsom innehållande allenast en tämligen självfallen regel, kunna uteslutas, i sammanhang varmed ock andra stycket i 5 § av förslaget till lag angående införande av lagen om förmynderskap bör utgå. Anses emellertid sagda regel böra uttryckligen uttalas och innehållet i förstnämnda styckes första punkt icke, såsom synes ligga närmast till hands, överflyttas till lagen om barn i äktenskap, bör avfattningen av samma punkt omformuleras till föreskrift för rätten att, där minderårig har flera förmyndare, utse en av dem att ombesörja den vård om den minderåriges person, som ankommer på förmyndare. Med dylik ändring av sagda punkt kan angivna stadgande i promulgationslagen kvarstå oförändrat.

12 kap. 16 §. Med vårdnadsregler av det innehåll nu ifrågasatts lärer icke kunna förekomma, att minderårigs förmyndare entledigas allenast på den grund, att vårdnaden icke vidare må anförtros honom. I dylikt fall måste dock givetvis vårdnaden fråntagas honom och uppdragas åt annan person. Särskilt stadgande härom torde näppeligen vara erforderligt. Anses emeller-

2 kap. tid önskligt, att uttrycklig bestämmelse gives i fråga om rätt att göra ansökan om entledigande i nämnda hänseende, torde denna bestämmelse hava sin rätta plats i lagen om barn i äktenskap. Sista punkten i första stycket av förevarande paragraf bör alltså därur utgå.

12 kap. 24 §. Då framställning av barnavårdsnämnd endast lärer kunna ske i frågor, som röra vårdnaden om minderårig, men beslut i dylika frågor ej må meddelas enligt förevarande föreslagna lag, torde orden »eller barnavårdsnämnd» böra uteslutas.

Såsom förut antytts, äro de förslag till ändringar i barnlagarna, vilka framlagts i sammanhang med förslaget till lag om förmynderskap, icke till fyllest för tillgodoseende av kravet på bestämmande av tydlig åtskillnad mellan vårdnad och förmynderskap. Ytterligare ändringar betingas av sådana i barnlagarna förekommande stadganden, enligt vilka för fullgörande av en vårdnadsfunktion skall förordnas förmyndare, även om den minderårige saknar egendom att förvalta och ej heller eljest hans rätt i ekonomiskt hänseende behöver omhändertagas. Vidare bör i avfattningen av stadganden, genom vilka vissa funktioner, som äro att hänföra till vårdnaden, ålagts en förmyndare såsom sådan, ske någon jämkning till förtydligande därav att dessa funktioner icke åligga förmyndaren i annat fall än att han omhänderhar även vårdnaden om den minderårige.

Ur nu angivna synpunkter äro följande stadganden i barnlagarna att beakta.

Bestämmelserna i 8 § sista punkten och 11 § i lagen om barn i äktenskap avse icke allenast det fall, att för den minderårige redan finnes förordnad förmyndare, å vilken vårdnaden kan överflyttas, utan innebära jämväl skyldighet för rätten att förordna förmyndare i ändamål att övertaga vårdnaden. Detta framgår såväl av den motivering, vilken ligger till grund för stadgandena, som även därav att eljest regler skulle saknas för det fall, att den förut tillsatte förmyndaren av en eller annan anledning icke kan handhava vårdnaden. Jämkning i dessa bestämmelser torde böra ske sålunda, att vårdnaden skall uppdragas åt förmyndare, om särskild sådan är förordnad, eller annan därför skickad person. Motsvarande ändring bör även vidtagas i tredje stycket av det remitterade förslaget angående ändring i lagen om barn utom äktenskap. Till undvikande av tvetydighet torde ock lämpligen någon jämkning i nu angivet syfte böra vidtagas beträffande andra stycket av 20 § i lagen om adoption.

Samtycke, varom förmäles i första stycket sista punkten av sistnämnda lags 6 §, bör inhämtas icke från förmyndaren såsom sådan, utan från den, som omhänderhar vårdnaden. Genom ändring härutinnan skulle ock stadgandena i 9 § första stycket sista punkten och 23 § första punkten av samma lag få sin naturliga innebörd.

I andra punkten av sistnämnda paragraf bör den för godmansförordnande angivna förutsättningen att ej annan än adoptanten är förmyndare utbytas mot att adoptanten har vårdnaden om det omyndiga adoptivbarnet; och den

regel, som för sådant fall gives, bör innehålla, att barnets rätt i ärendet skall bevakas av dess förmyndare, där ej rätten finner skäl att därtill förordna annan person såsom god man. Förbehåll i sist angivet hänseende torde ock måhända böra intagas i 2 § första stycket och 5 § av lagen om äktenskaplig börd samt i 10 § av lagen om barn i äktenskap. 2 kap.

Vad i 1 och 20 §§ av lagen om barn utom äktenskap säges om förmyndare bör i stället göras gällande beträffande den, som utövar vårdnaden om barnet.

Stadgandena i 7 § och 19 § andra punkten av lagen om adoption torde kunna lämnas orubbade.

Någon ändring synes ej heller vara erforderlig beträffande stadgandena i 13 § av lagen om barn utom äktenskap. Då nämligen barnavårdsmannen har att ombesörja vidtagande av åtgärder, som ingå i vårdnaden om barnet, måste — om ock ej fullt i överensstämmelse med stadgandenas motivering — antagas, att förmyndare och förmynderskap, varom här talas, allenast avse skötseln av barnets ekonomiska angelägenheter. Likaledes erfordras ej ändring av stadgandet i 25 § av samma lag därom att envar, som äger att för barnet föra talan, skall erhålla tillfälle att yttra sig i målet, enär det synes vara fullt i sin ordning att låta detta gälla såväl förmyndaren som vårdaren.

Däremot torde måhända befinnas nödigt, att barnlagarna kompletteras med föreskrifter angående entledigande av vårdare.

Stadgandet i sista punkten av 2 kap. 2 § giftermålsbalken torde ock behöva undergå ändring, betingad därav att vårdaren, och icke förmyndaren, i här förutsatta fall skall träda i föräldrarnas ställe.

4 §.

Lagrådet:

I motiven till 1 § ävensom till förevarande paragraf göres gällande, att om fader på grund av egen omyndighet varit utesluten från förmynderskapet för sitt barn, han otvivelaktigt inträder i förmyndares ställning i och med att hindret bortfaller. Detta lärer emellertid bliva förhållandet endast för den händelse förmynderskapet automatiskt övergått å modern såsom legal förmyndare. Finnes däremot särskilt förordnad förmyndare, medför den omständigheten, att fadern blir myndig och således ojävig, icke i och för sig någon ändring i förmynderskapet.

5 §.

Stenberg:

Liksom i den nyligen utfärdade danska lagen torde i svensk rätt böra föreskrivas, att när förmyndare skall förordnas, därtill endast må utses vederhäftig person. På sätt i de danska motiven framhålles, behöver man i denna fordran icke inlägga krav på att förmyndaren äger förmögenhet; det innebär

2 kap. allenast, att han har en ordnad ekonomi, så att anledning icke förekommer, att hans ekonomiska förhållanden skola inleda honom i frestelse att missbruka sin ställning som förmyndare. Härmed överensstämmer ock vad i 9 § av förevarande kapitel säges angående entledigande av förmyndare på grund av iråkat ekonomiskt obestånd.

Vid bifall till vad nu föreslagits torde motsvarande föreskrift böra intagas i 11 kap. 5 §.

8 §.

Lagrådet:

Enligt förslaget skall, frånsett föräldrar, envar kunna undandraga sig förmynderskap, då vårdnaden om den omyndige tillkommer annan än förmyndaren. Givetvis föreligger, på sätt i motiven erinras, fara för personliga slitningar mellan den, som utövar vårdnaden, och förmyndaren. Envar av dem har dock sina skilda plikter; och då dessutom, därest ifrågavarande skäl till ursäkt från förmynderskap bibehålles, svårighet ej sällan lärer kunna uppstå att erhålla förmyndare, hemställes, att i första stycket 6. orden »eller vårdnaden om den omyndige skall tillkomma annan» få utgå.

Att i förevarande paragraf förmynderskap för flera minderåriga syskon räknas såsom ett förmynderskap bör måhända för undvikande av missförstånd anges i lagtexten, på sätt som å andra ställen i förslaget bestämmelser i enahanda syfte upptagits.

9 §.

Lagrådet:

Någon omformulering av denna paragraf torde företagas, så att av densamma tydligt framgår, att ej varje försummelse vid utövandet av förmynderskap skall medföra entledigande. Såsom i motiven framhålles, bör det vara möjligt att bibehålla förmyndaren vid befattningen, om försummelsen är obetydlig eller förhållandena i övrigt tala för att han ej entledigas; domstolen må i sådant fall, liksom då fråga är om t. ex. ekonomiskt obestånd, äga frihet att pröva, huruvida vad som inträffat gör förmyndaren olämplig att vidare innehava förmynderskapet.

3 kap.

2 §.

Lagrådet:

I motiven framhålles såsom mindre lämplig en sådan anordning av förmynderskapsdistrikten, att en överförmyndare skulle komma att lyda under flera domstolar. Det torde fördenskull vara med förslaget avsett, att till överförmyndare icke må utses person, som redan förut är överförmyndare inom annan domstols jurisdiktionsområde. Uttryckligt stadgande härom synes böra

intagas i sammanhang med stadgandet i sista stycket av förevarande paragraf, så mycket hellre som eljest den oriktiga tillämpningen av paragrafen ligger nära till hands, att en överförmyndare, som jämlikt lag eller med vederbörligt tillstånd bor utom det jurisdiktionsområde hans distrikt tillhör, varder förordnad till överförmyndare jämväl inom det distrikt, där han sålunda har sin bostad. 3 kap.

3 §.

Lagrådet:

Andra stycket torde vara så att förstå, att överförmyndare icke må mot sin vilja entledigas utan att det visat sig, att han icke fyller de krav, som skäligen kunna ställas på honom. Till undvikande av annan tolkning synes denna styckets innebörd böra genom erforderligt tillägg förtydligas. Genom ett dylikt tillägg skulle ock klargöras, att rätt till klagan mot beslutet är medgiven.

4 §.

Thulin och *Stenberg:*

Då i första stycket talas om var överförmyndare skall hava sitt hemvist, avses därmed att lämna föreskrifter angående den ort, där han skall vara boende. Då det emellertid icke är uteslutet, att uttrycket hemvist oriktigt uppfattas såsom syftande å mantalsskrivningsorten, hemställes, att beteckningen bostad i stället må komma till användning.

Lagrådet:

De i andra stycket upptagna bestämmelserna om obehörighet att utöva befattning såsom överförmyndare torde kunna undvaras. Att rätten skulle till överförmyndare förordna någon, som befinner sig i sådan ställning, som här angives, är säkerligen uteslutet; och därest en redan förordnad överförmyndare skulle komma i dylik ställning, kan rätten begagna sig av den befogenhet att entlediga honom, som enligt 3 § av förevarande kapitel tillkommer rätten.

5 §.

Sundberg, Thulin och *Stenberg:*

Förslaget innehåller inga särskilda bestämmelser angående tillsynen över förmynderskap, som överförmyndaren själv innehar. Med avseende å dessa är enligt förslagets motivering avsett, att tillsynen skall utövas av överförmyndarens ersättare. Då detta i regel torde vara mindre lämpligt med hänsyn till den ställning överförmyndare och hans ersättare eljest intaga till varandra och det icke lärer gå för sig att förbjuda en överförmyndare att innehava förmynderskap inom sitt distrikt, vilja vi i förevarande avseende förorda en sådan anordning, att där överförmyndare själv innehar förmynderskap, som skulle stå under hans kontroll, det ankommer på rätten att förordna, huru med tillsyn därå skall förhållas. Enahanda stadgande torde böra gälla i fråga om förmynderskap, som innehaves av överförmyndarens ersättare.

3 kap. Klart torde vara, att, huru än tillsynen anordnas, vederbörliga anteckningar om överförmyndarens och ersättarens förmynderskap skola göras i de av överförmyndaren förda böcker. Avgivna förmyndarräkningar och andra handlingar böra däremot stanna i dens förvar, som underkastat dem granskning eller annan handläggning.

6 §.

Lagrådet:

Det torde knappast vara nödigt att i lag föreskriva, vilka böcker överförmyndaren vid utövande av sin verksamhet skall föra, åtminstone för såvitt det gäller annan skyldighet än att föra bok eller annan förteckning angående förmynderskapen. Ändring härutinnan av förevarande paragraf medför behov av jämkning jämväl i avfattningen av 10 § i detta kapitel och 11 kap. 6 §.

7 §.

Kôersner:

Den i lagberedningens betänkande uttalade uppfattningen, att det besvär, som förorsakas överförmyndaren, är så mycket mera betydande, när fråga är om de större förmögenheterna, att det med avseende å dem motiverar ersättningens bestämmande efter en högre beräkningsgrund än då det rör sig om mindre förmögenheter, kan jag icke dela. Enligt min mening föreligger icke anledning att av ifrågavarande orsak låta arvodet utgå efter en högre procentsats beträffande de större förmögenheterna; ökningen i arbetet i fråga om dessa täckes väl av den höjning i arvodet, som vinnes genom procentens beräkning på högre avkastningssumma. Däremot kan med skäl göras gällande, att, med frånseende möjligen av de största förmögenheterna, ett arvode av en procent i allmänhet är synnerligen lågt och att därför en förhöjning till två procent icke vore i och för sig oskälig. Emellertid håller jag före, att då det avsedda anslaget av allmänna medel för de minsta förmynderskapen kommer att bereda överförmyndaren en viss fast inkomst och dessutom antalet av de förmynderskap, som skola tillkomma varje överförmyndare, blir så pass avsevärt, att sammanlagt i regel vinnes en jämn och icke obetydlig inkomst, någon avgörande svårighet att erhålla dugliga överförmyndare icke skall yppa sig, även om man behåller den lägre arvodesprocenten. En särskild anledning härtill föreligger ock däri, att höjning av denna procent komme att alldeles förrycka proportionen mellan överförmyndarens och förmyndarens arvoden. Skulle det föreliggande förslaget i fråga om en ovillkorlig skyldighet för förmyndaren att vidkännas avdrag å sitt arvode för kostnaderna för deposition hos bank av myndlingens värdehandlingar bliva upphöjt till lag, skulle för det dock endast undantagsvis förekommande fallet, att samtliga deponerade värdehandlingar giva avkastning, uppgående till fem procent av deras kapitalvärde, två procent av avkastningen utbetalas till vederbörande bank och därefter återstå högst tre procent såsom förmyndararvode — kanske till fördel-

ning mellan flera förmyndare — och förmyndaren vara skyldig åtnöjas där- 3 kap.
med, om rätten ej annorledes beslutar. Förmyndaren, som dock är den, vilken har ansvaret för och utövar förvaltningen, skulle således få endast en halv gång större arvode än kontrollorganet. Ännu ofördelaktigare för förmyndaren ställer sig jämförelsen, om från det normala förmyndararvodet, fem procent på avkastningen, såsom i 8 kap. 18 § förutsättes, avdrag för avgift till depositionsanstalten skall ske även för värdehandlingar, som icke lämna någon avkastning. Medan överförmyndarens arvode i sådan händelse alltid utgår med en à två procent på egendomens avkastning, oavsett i vad mån deponerade värdehandlingar däri ingå, erhåller förmyndaren arvode endast om något återstår av fem procent på avkastningen, sedan därifrån avgått 1 krona per 1,000 kronor av deponerade värdehandlingars kapitalvärde, dessa handlingar må nu lämna avkastning eller icke.

På grund härav och då det är svårt att bilda sig någon säker uppfattning, i vilken grad överförmyndarnas medverkan kommer att tagas i anspråk utöver den kontinuerliga granskningen av årsräkningarna, synes man kunna, åtminstone för närvarande, begränsa överförmyndarnas arvode till en procent av de omyndigas årsinkomster. De omyndigas tillgångar komma i alla händelser att belastas med en sammanlagd utgift av sex procent på inkomsterna.

För vissa fall synes emellertid rätten böra tilläggas befogenhet att tillerkänna skäligt arvode efter annan grund än den här angivna. Om vad vid 7 kap. 9 § kommer att föreslås i fråga om överförmyndarens kontroll angående oskiftade dödsbon, för vilka någon överenskommelse om sammanlevnad i bo oskifto icke föreligger, vinner avseende, skulle det för vissa fall vara oegentligt, om icke överförmyndaren tillerkändes ersättning, ehuru någon årsuppgift ej avgivits. Även då för visst år ingen nettoavkastning av den omyndiges tillgångar erhållits, men överförmyndarens medverkan i vidsträcktare omfattning påkallats, kan det befinnas skäligt, att någon ersättning av kapitalet tilldelas honom. Detsamma gäller, då myndlingen tilldelats äganderätten till visst kapital genom gåva eller testamente med föreskrift, att hela avkastningen utan avdrag för förvaltningskostnader under viss tid skall tillfalla annan. I dylika fall synes det vara oskäligt att pålägga överförmyndare en ej sällan rätt omfattande kontrollskyldighet utan att någon ersättning får utgå. Jag hemställer därför, att i nu förevarande paragraf måtte inflyta ett tillägg av innehåll, att där arvode enligt i paragrafen angivna grunder icke skulle utgå eller komme att utgå med otillräckligt belopp, rätten skall äga att på framställning av överförmyndaren tillerkänna honom skäligt arvode att utgå av myndlingens medel.

Att den omyndigs årsinkomst, efter vilken arvode skall beräknas, är den behållna årsinkomsten — således bruttoinkomsten efter avdrag av skuldräntor och förvaltningskostnader — torde böra, till undvikande av missuppfattning, tydligt angivas i lagtexten.

3 kap. *Stenberg:*

När den omyndiges årsinkomst överstiger 1,000 kronor, skall för det överskjutande beloppet överförmyndarens arvode enligt förslaget höjas från en till två procent. Denna fördubbling av arvodet torde, då det gäller myndlingar med de största årsinkomsterna, leda till arvoden, som icke stå i rimligt förhållande till det besvär, förmynderskapen orsaka överförmyndaren. Utan risk för svårighet att erhålla lämpliga innehavare av befattningarna synes begränsning kunna göras dels genom det högre procenttalets minskande från två till en och en halv och dels genom fastställande av 1,000 kronor såsom det högsta arvode, som må utgå för något förmynderskap. Med tillämpning av den sålunda modifierade regeln skulle maximiarvodet komma att beräknas för myndlingar, vilkas årsinkomst belöper sig till 67,000 kronor eller mera. Genom den av mig föreslagna minskningen av överförmyndarens arvode skulle även vinnas en rimligare relation mellan detta arvode och vad enligt förslaget skulle tillgodokomma förmyndarna i behållet arvode.

Lika med justitierådet Kôersner anser jag, att i lagtexten bör angivas, att det är den behållna årsinkomsten, som skall ligga till grund för arvodesberäkningen.

Sundberg och *Thulin:*

Att låta överförmyndares — likasom även i viss mån förmyndares — arvode utgå efter visst förhållande till de omyndigas behållna årsinkomster är föga tillfredsställande, då detta givetvis kommer att leda till att storleken av arvodet blir mycket växlande i förhållande till värdet av det därmed betalda arbetet. Olägenheten därav ökas, därest, såsom förslaget innehåller, arvodet för överförmyndare procentuellt höjes i fråga om förmögenheter med en årlig avkastning av mera än 1,000 kronor. Då emellertid ifrågavarande sätt att bestämma arvodet har sin historiska förklaring och står i överensstämmelse med vad för närvarande gäller, torde måhända förslaget härutinnan kunna principiellt godkännas. Dock synes vid tillämpning av den principiella regeln nödigt att för envar överförmyndare tillse ej blott, såsom i förslaget skett, att han får tillräcklig ersättning för sitt arbete utan ock att det till honom utgående arvodet ej må stiga till en oskälig höjd samt att, på sätt justitierådet Kôersner närmare utvecklat, detsamma kommer att stå i rättvis proportion till det arvode förmyndaren äger tillgodonjuta.

Givet är, att de båda sistnämnda önskemålen bäst tillgodoses, om den ifrågasatta procentuella förhöjningen beträffande större förmögenheter bortfaller. Frågan blir fördenskull, om även utan denna förhöjning tillräckligt arvode beredes överförmyndaren. Enligt vårt förmenande lärer i regel annat ej vara att befara, därest saken ordnas så, att överförmyndaren, vars befattning ju väsentligen måste vara att betrakta såsom ett förtroendeuppdrag, erhåller en krona för varje inskrivet förmynderskap med behållen årsinkomst

av högst 100 kronor samt ett för hundra av behållna årsinkomsten vid övriga förmynderskap. 3 kap.

Emellertid ligger enligt vår åsikt ingen obillighet däri, att de större förmögenheterna få vidkännas en procentuellt större bidragsskyldighet i förevarande hänseende än som anses kunna åläggas förmynderskap i allmänhet och att vad sålunda utgår av de större förmögenheterna utöver vad på dem belöper i arvode till överförmyndaren tjänar till lättnad för det allmänna i dess utgifter för bidrag till sagda arvode.

På grund av vad sålunda anförts föreslå vi, att nu ifrågavarande paragraf i förslaget utbytes mot stadganden av det huvudsakliga innehåll: att till beredande av arvode åt överförmyndare skola av behållna årsinkomsten vid ett vart förmynderskap, varöver han har tillsyn och vars årsinkomst överstiger 100 kronor, utgå de belopp, som angivas i första punkten av första stycket; att härvid inkomsten skall beräknas på sätt i andra punkten av samma stycke sägs; att arvodesbeloppen skola inbetalas såsom i sista punkten av stycket angives med den rätt för förmyndare, som där stadgas; att överförmyndaren av de inbetalade beloppen äger tillgodogöra sig ersättning med en krona för varje förmynderskap, där årsinkomsten uppgår till högst 100 kronor, och ett för hundra av årsinkomsterna vid övriga förmynderskap; samt att där de influtna medlen ej härtill föreslå, bristen skall fyllas genom bidrag från det allmännas sida, varemot eventuellt uppstående överskott skall av överförmyndaren redovisas att ingå till en fond, bildad för utgivande av nyssnämnda bidrag.

Huruvida en på detta sätt bildad fond bliver av tillräcklig storlek för att bidraget skall kunna i dess helhet utgå från fonden är naturligtvis svårt att på förhand bedöma; eventuellt låter måhända tänka sig, att därest man ej vågar beräkna, att fonden skall uppnå nämnda storlek, någon jämkning äger rum i förslagets bestämmelser angående befrielse för vissa förmynderskap från skyldigheten att utgiva arvode till överförmyndaren och angående gränsen för den procentuellt högre bidragsskyldigheten.

I särskilda fall kan, på sätt justitieråd et Kôersner framhållit, befinnas lämpligt, att rätten äger bestämma arvode åt överförmyndare efter skälig grund.

Regeringsrådet *Thulin* tillade, att han ansåge den ytterligare begränsning i överförmyndarens arvode böra göras, att detta arvode icke i något fall finge för ett förmynderskap uppgå till mera än 1,000 kronor.

Thulin:

Med tillämpning av förevarande paragraf skall arvodet utgå efter årsinkomsten, varmed avses nettoinkomsten under året, d. v. s. intäkter med frånräknande av skuldräntor och förvaltningskostnader. I regel skall enligt motiven inkomstens beräkning ske efter samma grunder som vid skattedeklaration, allenast med det undantag att i årsinkomsten ej skall inräknas belopp, vilket vid omsättning av kapitaltillgångar i penningar som realisationsvinst i beskattningsavseende räknas som inkomst. Kunde den regeln fastslås, att med

3 kap. nämnda undantag årsinkomsten skall beräknas efter samma grunder som vid skattedeklarationen, hade man fått en lätt tillämplig grund för beräkningen, men torde därmed i många fall under inkomsten komma att hänföras belopp, vilka till sin innebörd rätteligen äro att anse såsom kapitalökning, t. ex. vissa beskattningsbara konjunkturvinster, lotterivinster o. dyl. Tveksamt kan även vara, i vad mån arvode bör beräknas på beskattningsbara inkomster, som ej influtit i penningar, såsom naturaförmåner, värdet av hyresfri bostad etc. Önskligt vore, om för årsinkomstens beräkning kunde lämnas sådana regler, att i densamma komme att inräknas allenast verkliga inkomster utan någon som helst hänvisning till de grunder, som gälla för skattedeklaration, samt att det även bleve bestämt, i vad mån hänsyn skall tagas till inkomster, som ej influtit i penningar.

8 §.

Thulin och *Köersner:*

Vi anse det vara synnerligen tveksamt, om kostnaderna för den i stället för nuvarande godmansinstitutionen, som innefattar ett kommunalt förtroendeuppdrag, föreslagna överförmyndarinstitutionen kunna vara att hänföra till den rättsvård städer med egen jurisdiktion äro pliktiga att bekosta. Det stöd, man härutinnan velat hämta från fastighetsregistret, synes ej tillfyllestgörande. I allt fall torde vara mindre lämpligt att nu införa stadgande om en sådan skyldighet, då den tid ej kan anses avlägsen, när staten själv övertager kostnaden för rättsvården i nämnda städer. Den ifrågasatta anordningen innebär även en obillighet mot dessa städer i förhållande till de städer, som ej hava egen jurisdiktion. Vi anse därför lämpligast, att även i städer med egen jurisdiktion erforderligt bidrag till överförmyndare lämnas av staten.

Även om sådan ändring sker i förslaget, föreligger naturligtvis ej hinder för stad att i den ordning Konungen godkänner bestrida utgifterna för överförmyndaren mot uppbörd av hans arvode med eller utan bidrag av statsmedel.

Skall det nu föreslagna stadgandet bibehållas, måste närmare vägledning lämnas, i vilken ordning det skall bestämmas, när bidrag till överförmyndaren erfordras.

9 §.

Lagrådet:

Innebörden av här intagna bestämmelser är allenast, att överförmyndarna skola i straffrättsligt hänseende beträffande såväl ansvar som skyldighet att utgiva skadestånd likställas med de personer, som avses i 25 kap. 22 § strafflagen. Detta syftemål synes bäst vinnas genom att bestämmelserna i fråga utbytas mot ett stadgande av innehåll, att vad i 25 kap. strafflagen är stadgat om statens ämbetsmän ock skall gälla om överförmyndare.

10 §.

Thulin, Stenberg och *Köersner:*

I fråga om de administrativa bestämmelser, som med stöd av förevarande paragraf skola meddelas, anse vi oss böra fästa uppmärksamheten därå att

det är av synnerlig vikt, att överförmyndarens verksamhet icke alltför mycket bindes genom detaljerade föreskrifter i den för honom gällande instruktionen; samarbetet mellan överförmyndaren och förmyndarna kan endast vinna därpå att fria former få tillämpas, i den mån icke instruktionella bestämmelser påkallas för åstadkommande av ordning och reda. 3 kap.

4 kap.

2 §.

Thulin och *Stenberg:*

Utgångspunkt för kontrollen över förmyndarens förvaltning skall enligt förslaget vara förmynderskapets inskrivning hos förmynderskapsdomstolen. Av praktiska skäl skall emellertid förmynderskapet icke under alla förhållanden inskrivas utan endast då åtgärd från det allmännas sida kräves. Enligt 3 § skall sålunda inskrivning alltid äga rum, då förmynderskapets anordnande har sin grund i en omyndighetsförklaring, men förmynderskap för minderårig skall enligt 2 § inskrivas allenast då fader, efter vilken den minderårige är arvsberättigad, eller moder avlider, då dessförinnan egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, tillfaller den minderårige eller då någon rättens åtgärd vidtages — eller, rättare, påfordras — i fråga, som rör förmynderskapet. Det kan ifrågasättas, om icke inskrivning bör ske även i vissa andra fall. Det synes vara ett viktigt intresse, att hos rätten eller domaren alltid må kunna vinnas upplysning om vem som är förmyndare för viss omyndig, och för detta syftes vinnande torde det vara erforderligt, att regeln om inskrivning av förmynderskap vid faders eller moders död fullständigas sålunda, att hos rätten komma att inskrivas alla sådana förmynderskap för minderåriga, som utövas av annan än fader som legal förmyndare för barn i äktenskap eller moder såsom legal förmyndare för barn utom äktenskap. I följd härav skulle inskrivning stundom ske, fastän rättens åtgärd endast mera indirekt avser förmynderskapet. Hit är att hänföra det fall, då den av föräldrarna, som innehaft förmynderskapet, uteslutes från del i vårdnaden genom beslut, varigenom denna tillägges den andra av föräldrarna, vilken då också på grund av stadgande i 2 kap. 1 § övertager förmynderskapet. Ett annat fall, då den av oss föreslagna bestämmelsen medför inskrivning, som eljest ej skulle ske, är det, då fader, som är legal förmyndare för sitt barn, blir omyndigförklarad eller entledigad och förmynderskapet i följd härav övergår på modern. Även om inskrivning av förmynderskapet i nu berörda fall skulle orsaka särskilt besvär för förmyndare och myndigheter, vilket besvär kan framstå såsom betungande, eftersom det här endast gäller förmynderskap utan tillgångar — de övriga skola av annan anledning inskrivas —, vill det synas, som om inskrivning i dessa fall ur allmän ordningssynpunkt icke kan underlåtas.

Jämväl den i motiven berörda händelsen, att en legal förmyndare påkallar

4 kap. överförmyndarens samtycke till någon åtgärd beträffande ett förmynderskap, vars inskrivande ej kräves av andra orsaker, synes böra medföra, att förmynderskapet inskrives. För att rätten eller domaren skall kunna kontrollera överförmyndarens alla åtgärder, bör nämligen varje förmynderskap, varmed denne tager någon befattning, inordnas under rättens kontroll. Endast härigenom kan man ernå, att förmynderskapet i fråga, såsom väl är erforderligt, blir upptaget såväl i den av domaren förda förmynderskapsboken som i överförmyndarens på denna grundade förmynderskapsbok.

Bifall till vad sålunda föreslagits kräver jämkning av bestämmelsen i förevarande paragrafs andra stycke, varjämte torde bliva nödvändigt att i administrativ väg stadga dels skyldighet för domstol, som meddelar vårdnadsbeslut, vilket föranleder förmynderskaps överflyttning, att, där den ej är förmynderskapsdomstol, till denna om beslutet meddela underrättelse, dels ock skyldighet för överförmyndare att, där åtgärd hos honom påkallas beträffande ej inskrivet förmynderskap, därom lämna rätten meddelande för inskrivning av förmynderskapet.

4 §.

Lagrådet:

Beträffande verkställandet av förmynderskaps inskrivning hos förmynderskapsdomstolen torde den ståndpunkt förslaget intager icke böra godkännas. Att, såsom motiven föranleda, fingera, att inskrivning skett i och med företagande av viss rättens åtgärd, framstår såsom ganska oegentligt. Härtill kommer, att lagtexten icke ens omförmäler denna fiktion, utan flerstädes förutsätter en verklig inskrivningsåtgärd. Inskrivning bör tillkomma genom särskilt beslut, som rätten därom meddelar; och synes det vara nödvändigt, att detta uttryckligen angives i förslaget. Då inskrivning skall ske hos viss domstol, följer därav, att vid överflyttning av förmynderskap ny inskrivning måste ske hos den rätt, dit överflyttning ägt rum.

6 §.

Lagrådet:

Stadgandet i förevarande paragraf har till ändamål att, där i tingslag eller stad med rådstuvurätt finnas två eller flera överförmyndare, få bestämt vem av dessa skall hava tillsyn över ettvart förmynderskap inom tingslaget eller staden. Det lärer vara avsett, att vid överflyttning av förmynderskap den rätt, som beslutar överflyttningen, icke därvid har att yttra sig i nämnda avseende, utan att saken ankommer på den rätt, till vilken överflyttning skett. Ett förtydligande härutinnan synes emellertid erforderligt. Och torde i samband därmed stadgandet böra fullständigas till att gälla även i händelse tingslaget eller staden icke indelats i förmynderskapsdistrikt, utan förmynderskapen skola fördelas mellan överförmyndarna efter annan grund, som funnits lämplig. Denna grund kan väl tänkas vara sådan, att det av sig självt fram-

går, vilken överförmyndare skall hava tillsyn över visst förmynderskap, men det synes det oaktat vara lämpligt, att rätten alltid vid förmynderskapets inskrivning fastslår förhållandet. 4 kap.

7 §.

Stenberg:

Att rätten i här avsett fall skall till förmyndaren utfärda bevis om denna hans egenskap synes vara en expeditionsföreskrift, som ej har sin rätta plats i lagen; dylikt bevis är ej av annan art än en expedition i anledning av meddelat förmyndarförordnande. Däremot kan det vara lämpligt att i lagen intaga bestämmelse av innebörd, att i händelse förmynderskap, som för minderårig på grund av lag innehaves av fader eller moder, icke blivit inskrivet, fadern eller modern skall äga att få sin egenskap av förmyndare konstaterad genom anteckning i rättens protokoll. Med en sådan bestämmelse vunnes klarhet om tillvaron i det särskilda fallet av ett legalt förmynderskap men bleve även utsagt, att den nu stundom tillämpade praxis att för legal förmyndare utfärda formligt förordnande ej överensstämmer med naturen av dylikt förmynderskap.

Ändras förevarande paragraf i enlighet härmed, böra därav föranledda jämkningar vidtagas i första stycket av 2 § i 1875 års förordning angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden samt första stycket 5. i 1 § av 1918 års lag om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden, sådana dessa båda stadganden lyda enligt de till lagrådet remitterade förslagen.

Sundberg och *Thulin:*

Självfallet måste, då domstol förordnat förmyndare, denne till bevis om sin rätt att företräda den omyndige erhålla skriftligt besked om domstolens beslut. Enligt gängse praxis, som torde stödja sig allenast på förordningen angående expeditionslösen, gives detta besked sålunda, att åt förmyndaren utskrives utdrag av förmynderskapsprotokollet i ärendet att av förmyndaren utlösas med den omyndiges medel. Måhända expedieras vid några domstolar särskilt förordnande i stället för protokollsutdrag.

För fader eller moder såsom legal förmyndare föreligger däremot endast undantagsvis behov att åberopa skriftligt bevis angående förmynderskapet utöver vad som framgår av faders eller moders prästbetyg. Den i förevarande paragraf intagna föreskriften om utfärdande av dylikt bevis torde fördenskull ofta kunna föranleda en onyttig utgift för den omyndige. Anses emellertid föreskriften böra bibehållas, synes densamma icke hava sin rätta plats i förevarande civillag utan hellre böra givas genom erforderligt tillägg till förordningen angående expeditionslösen.

På grund av vad sålunda anförts hemställes, att stadgandet får ur förslaget utgå och att i sammanhang därmed vidtagas ändringar i vissa andra remitterade förslag.

4 kap. Justitierådet *Köersner* förklarade sig biträda den av justitierådet Sundberg och regeringsrådet Thulin gjorda hemställan.

Lagrådet:

Därest, med föranledande av vad inom lagrådet anförts, ändring skall vidtagas i förordningen angående expeditionslösen, torde i sammanhang därmed den i samma förordning förekommande rubriken »förmynderskapsbevis» lämpligen böra uteslutas. Med denna rubrik, vilken, om än med mera utförd avfattning, återfinnes redan i 1821 års taxa på expeditionslösen, avses bevis, huruvida någon innehar förmynderskap. Sådana bevis skulle tjäna till upplysning, i vad mån viss person hade om händer barnaarv och dylikt, som enligt 17 kap. 8 § handelsbalken, enligt detta lagrums ursprungliga lydelse, skulle i vissa fall utgå med förmånsrätt framför intecknad fordran; de antyddes i fastställda reglementen för hypoteksföreningar genom fordran på företeende av »bevis, huruvida låntagaren veterligen är förmyndare eller har om händer barnaarv, uppbörd eller andra sådana medel, som kunna lända hypoteksföreningen till förfång i dess inteckningsrätt, och, om han förmyndare eller uppbördsman varit, huruvida han avgivit redovisning, som blivit godkänd, eller icke inom behörig tid klandrad». Efter tillkomsten av förordningen den 8 oktober 1861, varigenom sagda förmånsrätt borttogs, hava dylika bevis förlorat så gott som varje betydelse och torde fördenskull numera, där de undantagsvis skulle förekomma, lämpligen kunna inrymmas under rubriken »bevis, annat». Att rubriken »förmynderskapsbevis» upptagits även i nu gällande, efter 1861 års förordning tillkomna förordning angående expeditionslösen är ägnat att föranleda missförstånd, såsom ock vid upprepade tillfällen visat sig bliva fallet.

5 kap.

3 §.

Lagrådet:

Förmyndarens rätt att häva arbetsavtal, som den omyndige ingått innan rättens förordnande gavs, synes icke böra sträcka sig därhän, att den omfattar avtal, slutna redan före omyndighetsförklaringen. I detta avseende torde paragrafen behöva förtydligas.

5 §.

Sundberg och *Thulin:*

Omyndig bör icke äga avgöra, huruvida gåva eller testamente, som ej för honom medför ekonomiska förpliktelser, skall mottagas eller icke, utan bestämmanderätten härutinnan må tillkomma vårdnadshavaren eller förmyndaren. Givetvis gäller detta även om gåvan eller testamentet förbundits med villkor, att den omyndige må själv råda över egendomen. Har i sådant fall

egendomen fått av den omyndige mottagas, böra beträffande befogenheten att fråntaga den omyndige den fortsatta dispositionen av egendomen gälla motsvarande regler som i fråga om arbetsförtjänst. Härav följer icke, att egendomen i varje fall får definitivt omhändertagas av förmyndaren; huruvida så kan ske, lärer bliva beroende på gåvo- eller testamentsvillkoren; i regel torde frågan härom icke kunna lösas utan medverkan av givaren eller testatorn eller deras rättsinnehavare. Med hänsyn härtill torde förevarande stadgande böra inskränkas till uttalande av nämnda befogenhet att i enlighet med reglerna i fråga om omhändertagande av arbetsförtjänst fråntaga den omyndige dispositionen av egendomen. 5 kap.

Vad nu sagts gäller omyndig, som fyllt sexton år. Beträffande omyndig, som ej uppnått denna ålder, ligger i sakens natur, att han icke kan utan vederbörandes samtycke vare sig mottaga eller behålla egendom, som genom gåva eller testamente tilldelats honom. Därest alltså omarbetning av stadgandet vidtages, torde detsamma böra göras gällande allenast beträffande omyndig, som fyllt sexton år. Därigenom vinnes ock den fördel, att hänvisningen till 4 § blir fullt korrekt, vilket med stadgandets föreslagna lydelse ej kan anses vara förhållandet.

Mindre lämpligt synes vara att bibehålla bestämmelsen om skyldighet att lämna fångesmannen eller hans arvingar tillfälle att yttra sig. Sådant yttrande saknar betydelse för tillgodoseende av myndlingens intresse och lärer ej hava någon inverkan på frågan om gåvans eller testamentets giltighet i det fall, att därmed förbundna villkor ej kunna upprätthållas.

Stenberg:

Då, enligt motiven, regeln att omyndig skall äga själv råda över egendom, som genom gåva eller testamente tillfallit honom under villkor om sådan förfoganderätt, skall, vad angår minderårig, gälla oberoende av hans ålder vid tiden för egendomens mottagande, men hänvisningen till 4 §, där fordran på uppnådda sexton år är i visst avseende uppställd, kan vålla missförstånd, torde detta böra undanröjas genom någon jämkning i formuleringen.

8 §.

Lagrådet:

Då i första punkten stadgas, att rätten för den omyndiges medkontrahent att frånträda avtalet upphör i och med det att avtalet blivit »rätteligen» fullgjort, avses härmed, enligt vad motiven upplysa, att avtalet fullgjorts antingen av förmyndaren eller ock av den omyndige själv med egendom, varöver han äger förfoga, eller med eget arbete. Däremot är icke meningen att uppställa fordran på att fullgörandet skett i överensstämmelse med avtalets innehåll, så att t. ex. vid ett köpeavtal anmärkning om fel i godset skall vara utesluten. För undvikande av missförstånd härutinnan lärer någon jämkning i paragrafens avfattning böra vidtagas.

5 kap.

9 §.

Lagrådet:

Den i första stycket föreslagna regleringen av den omyndiges återbärings skyldighet synes skäligen tillgodose kravet på skydd för den omyndige utan att för honom bereda möjlighet till obehörig vinst därigenom att han utan vederlag får behålla vad som kommit honom till nytta. Väl må härvid kunna invändas, att ehuru i främmande rätt obehörigt riktande i stor utsträckning utgör norm för reglering av ersättningsskyldighet, svensk rätt endast i undantagsfall såsom rättsfaktum erkänner obehörig vinst eller riktande på annans bekostnad. Men åt denna invändning synes ej böra tillmätas avgörande betydelse, då det gäller riktande i den modifierade form, som nyss sagts. I åtskilliga fall hava våra domstolar — frånsett den befattning, som de mera undantagsvis taga med växel- och sjölagarnas föreskrifter om obehörigt riktande — haft att verkställa en skälighetsprövning av liknande art som den här föreskrivna, såsom t. ex. vid frågor om undanskiftande av egendom för gäld, som tillkommit genom ena makens särskilda vållande eller förgörelse, därav den andra maken ingen nytta haft, om vederlag till make vid bodelning samt om rättshandlings giltighet enligt 18 kap. 3 § handelsbalken, jämförd med 27 § av lagen den 11 juni 1915 om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.

Sundberg:

I den mån de i andra stycket intagna skadeståndsregler icke avse jämväl det fall, att den omyndige i övertygelse om sin behörighet lämnat oriktiga och vilseledande uppgifter därutinnan, lärer skadeståndsfrågan vara att bedöma enligt gällande straffrättsliga regler. Man skulle alltså i förekommande fall hava att tillämpa såväl stadgandena i sistnämnda kapitel som bestämmelserna i nu behandlade del av förslaget. Uppenbarligen är detta föga tillfredsställande; det skulle ock kunna visa sig ogörligt, i ty att en tillämpning av stadgandet i andra punkten av 6 kap. 1 § strafflagen kan leda till annat resultat än som kräves av ifrågavarande bestämmelser i förslaget. Jag hemställer alltså, att andra stycket ur förslaget uteslutes, i den mån dess bestämmelser icke anses böra kvarstå för reglerande av skadeståndsskyldighet i fall, å vilka strafflagen icke äger tillämpning.

Stenberg och *Köersner:*

Att ersättning för skada genom den omyndiges straffbara förfarande skall utgå lärer följa av 6 kap. strafflagen, och det i andra stycket av förevarande paragraf intagna stadgandet härom är strängt taget överflödigt. Att stadga, att full ersättning skall gäldas, synes i alla händelser icke vara riktigt, då jämkning kan tänkas förekomma med hänsyn till bestämmelsen i andra punkten av 6 kap. 1 § strafflagen. Skall stadgandet kvarstå, bör det därför

undergå den jämkning, att ersättning skall gäldas i enlighet med vad i strafflagen sägs. 5 kap.

Thulin:

Genom stadgandet i första punkten av andra stycket har, där fråga är om brottslig gärning, skadeståndsskyldigheten för omyndig i vissa avseenden inskränkts, men delvis även utsträckts utöver vad som skulle bliva fallet med tillämpning av strafflagens skadeståndsregler. Det vill synas, som om näppeligen tillräckliga skäl föreligga till dessa avvikelser. Bibehålles emellertid stadgandet, torde det i varje fall böra omformuleras, så att därav tydligt framgår, att strafflagens skadeståndsregler ej skola, vare sig de äro mildare eller strängare, komma i tillämpning.

I fråga om sista punkten instämmer jag uti vad justitieråden Stenberg och Köersner hemställt.

6 kap.

2 §.

Sundberg och *Stenberg:*

Hinder för förmyndaren att vid rättshandling företräda myndlingen torde böra föreligga ej blott då medkontrahenten är förmyndaren själv eller någon, som han företräder, utan även i fråga om rättshandling mellan myndlingen och förmyndarens make; och hemställes förty om ändring härutinnan av första stycket.

I enahanda hänseende synes ändring böra vidtagas av stadgandet i 11 kap. 2 §.

7 §.

Lagrådet:

Givetvis böra bestämmelser om sättet för säkerhetens förvaring och förvaltning lämnas av rätten. Emellertid saknas anledning att, på sätt i förslaget skett, härtill knyta föreskrift därom att förvaltningen skall anförtros antingen till överförmyndaren eller till särskild god man, i synnerhet som genom en dylik föreskrift begreppet god man införes i förslaget beträffande en sysloman, som icke är att hänföra till någon av de i 11 kap. av förslaget avsedda kategorierna av gode män. Säkerheten bör kunna förvaltas även på annat betryggande sätt, t. ex. av viss banks notariatavdelning. Lagrådet hemställer alltså, att sista punkten av förevarande paragraf måtte utbytas mot stadgande, att rätten skall meddela bestämmelser om säkerhetens förvaring och förvaltning genom överförmyndaren eller i annan lämplig ordning.

Thulin och *Stenberg:*

Under det den säkerhet, som enligt gällande lag kan avfordras en förmyndare, huvudsakligen avser återbetalandet av sådana myndlingens medel, för vilka myndlingen har fordran hos förmyndaren, har den säkerhet, varom föreva-

6 kap. rande paragraf innehåller stadganden, avseende å de fordringar å skadestånd, som myndlingen kan erhålla hos förmyndaren i anledning av dennes befattning. Att uttrycka säkerhetens sålunda förändrade karaktär därmed att densamma skall till visst belopp ställas för »den omyndiges egendom» synes mindre lyckligt, utan torde ordalag, som närmare angiva säkerhetens föremål, böra komma till användning.

9 §.

Thulin, Stenberg och *Köersner:*

Att från regeln om graden av den individuella skulden såsom norm för samförmyndares inbördes ansvar för skada, som tillskyndats den omyndige, stadga undantag så till vida, att om någon handlat uppsåtligen, han skall i förhållande till annan, som allenast gjort sig skyldig till vårdslöshet, svara för ersättningens hela belopp, torde ej vara lämpligt. Väl kan det synas mindre tilltalande, att den, som med uppsåt tillfogat annan skada, undslipper en del av ersättningsbeloppet därför att skuld jämväl åvilar en medförmyndare, som exempelvis allenast brustit i tillsyn å den förres åtgöranden. Men å andra sidan lärer det ej heller i dylikt fall kunna anses obilligt, att den vårdslöse får vidkännas någon del av skadeståndet, och ett stadgande, som fullständigt fritoge honom från ansvarighet, kunde helt visst bidraga till mindre noggrannhet i den kontroll samförmyndare böra utöva gentemot varandra. Särskilt otillfredsställande bleve undantagsbestämmelsen i det av lagberedningen anförda fallet, att jämte uppsåt hos den ene sådan grov vårdslöshet föreligger hos den andre, att jämväl denne med skäl kan misstänkas för uppsåtlig gärning. Vi hemställa alltså, att berörda undantag uteslutes.

Sundberg:

Huruvida förevarande paragraf och 10 § i samma kapitel skola avse jämväl skada, förorsakad genom brottslig gärning, är oklart. Lagberedningens motiv giva därutinnan föga ledning, i ty att å ena sidan antydes, att genom stadgandena i 9 § skulle regleras även frågan om gemensam ansvarighet, då delaktighet i brott föreligger, varemot andra uttalanden synas giva vid handen, att anspråk på skadestånd på grund av brott, vartill förmyndaren gjort sig skyldig vid handhavandet av förmynderskapet, icke skall vara att hänföra till skadeståndsanspråk av den art, som avses i 9 §.

Äro nämnda båda paragrafer avsedda att vinna tillämpning även å skada, som tillskyndas den omyndige genom förmyndarens brottsliga förfarande, må beträffande 9 § anmärkas, att innehållet i första stycket och första punkten av andra stycket, så vitt fråga är om brottsliga gärningar, allenast utgör ett onödigt upprepande av strafflagens regler härutinnan. Och vad angår återstående delar av andra stycket, lärer det — vare sig strafflagen må anses vid brott, begångna av flera personer, medgiva regressrätt brottslingarna inbördes eller sådan regressrätt är utesluten — näppeligen vara tillrådligt att

giva stadganden om regressrätt att äga tillämplighet allenast beträffande visst slags brott och för såvitt brottslingarna till målsägaren intaga ställningen av förmyndare. 6 kap.

Med antydda omfattning av nämnda paragrafer blir ock fastslaget, att i fall, som avses i första stycket av 9 §, för fordran å skadestånd på grund av förmyndarens brottsliga förfarande, varå åtal ägt rum inom den i 17 kap. 10 § handelsbalken stadgade tid, men efter utgången av den ettåriga klandertiden, skall åtnjutas förmånsrätt enligt sistnämnda lagrum. Riktigheten härav torde kunna sättas i fråga.

Jag hemställer förty om den jämkning i 9 §, att från tillämpningen av däri intagna stadganden tydligt uteslutes skada, som genom brottsligt förfarande å förmyndares sida tillskyndas den omyndige. Sådan jämkning torde medföra, att stadgandena bliva begränsade till att gälla allenast skada, som uppkommer såsom följd av förmyndares vårdslöshet.

Enligt den tillämpning, som i rättspraxis givits åt gällande lag, har, när ett förmynderskap innehafts av flera personer efter varandra, den siste av dessa att avgiva redovisning för förmynderskapet i dess helhet, således även beträffande tid, som förflutit, innan han själv övertog detsamma. Redovisningsskyldigheten för sistnämnda tid må väl i regel kunna fullgöras genom att förmyndaren avlämnar de räkningar han mottagit av sin företrädare; men äro dessa räkningar i ett eller annat avseende ofullständiga, har han att själv, så gott han kan, upprätta räkningar till bristens fyllande. Klander mot förvaltningen, även så vitt den avser tid, som ligger före den siste förmyndarens, må anställas endast mot denne; och han torde näppeligen åtnjuta befrielse från ansvar för den förmyndarförvaltning, som föregått hans egen, i vidare mån än så vitt han därför kan stödja sig på dom, meddelad i anledning av klander, som han själv eller någon hans företrädare anställt mot förutgången förvaltning.

Angivna ståndpunkt torde icke hava intagits av 1734 års lag i dess ursprungliga lydelse, utan nu tillämpade regler i förevarande hänseende hava så småningom utbildat sig. De hava tillkommit med hänsyn till dels, å ena sidan, den omyndiges rätt att vid sitt myndigblivande erhålla redovisning för hela förmynderskapet och ej vara avskuren från klander av de åtgärder, som vidtagits under dettas tidigare skede, och dels, å andra sidan — och detta har vid särskilda tillfällen huvudsakligen framhållits —, en förut avgången förmyndares berättigade anspråk på att icke för befrielse från ansvar för sin förvaltning behöva avvakta den omyndiges myndigblivande utan inom viss kortare tid efter frånträdandet från förmynderskapet komma i åtnjutande av dylik befrielse.

Behöriga tillgodoseendet av dessa ömsesidiga rättigheter lärer med det sätt, varpå förmynderskapsväsendet för närvarande är ordnat hos oss, svårligen kunna åvägabringas annorlunda än därigenom att, med stark begränsning av tiden för rätt till klander mot förmyndarförvaltning, den siste förmyndaren

6 kap. gentemot den omyndige får bära ansvaret för det hela. Ett visst fog därför kan måhända ock anses ligga däri, att förmyndaren för sina ändamål äger förfoga över den omyndiges penningmedel såsom vore de hans egna.

Sagda ansvar för en förmyndare kan emellertid icke sägas följa av förmynderskapets natur. Det synes fasthellre i viss mån stridande mot att övertagande av förmynderskap gjorts till en allmänt medborgerlig plikt, som man icke äger undandraga sig annat än under vissa i lagen uttryckligen angivna omständigheter. Obestridligt är också, att omförmälda ansvarsskyldighet för en förmyndare kan i särskilda fall komma att drabba såväl oväntat och ganska oförskyllt som obilligt hårt. Våra prejudikatsamlingar erbjuda ej så få exempel härpå.

Vilken ställning det föreliggande förslaget intager till nämnda spörsmål är ej fullt klart. Eftersom emellertid enligt detsamma redovisning skall genom överförmyndarens försorg framtvingas år efter år och slutredovisning för envar förmyndare skall genom överförmyndaren tillställas myndigbliven person eller ny förmyndare, torde det kunna antagas, att för förmyndare icke vidare skall ifrågakomma skyldighet att upprätta räkning för tid, som efter den föreslagna nya lagens trädande i kraft förflutit, innan han tillträdde förmynderskapet.

Även förmyndares ersättningsskyldighet i anledning av en företrädares felaktiga förvaltningsåtgärder eller bristande verifikationer till dennes räkenskaper torde enligt förslaget ej vara fullt densamma som nu.

I det förstnämnda av dessa hänseenden må nämligen bemärkas, att vid den årliga, av kompetent person verkställda granskning av avgivna räkningar, som enligt förslaget skall äga rum, uppmärksamheten utan tvivel kommer att bliva fäst vid så gott som alla omständigheter av beskaffenhet att giva anledning till befogat klander mot förvaltningen. Ytterligt sällan torde sålunda kunna komma i fråga, att förmyndaren, efter det han frånträtt förmynderskapet, ställes till ansvar för något i hans förvaltning, som ej redan under dennas gång uppmärksammats. Har nu överförmyndaren vid sin granskning såsom klandervärd påpekat viss förmyndarens åtgärd eller underlåtenhet, men, sedan närmare utredning i saken skett, funnit den påpekade omständigheten icke vara förtjänt av att såsom anmärkning åtecknas avgiven årsräkning eller annan handling, torde anledning till klander i denna del ej förefinnas. Har åter överförmyndaren med föranledande av en uppmärksammad åtgärd eller underlåtenhet gjort anmärkning, som nyss sagts, tillerkänner förslaget under viss förutsättning förmyndaren rätt att genom provokatorisk rättegång få denna anmärknings befogenhet omedelbart prövad. Med hänsyn härtill och därest nyss antydda rätt utvidgas på sätt vid 10 kap. 4 § kommer att framhållas, lärer det knappast vara tänkbart, att en förmyndare skulle kunna göras ansvarig för en företrädares förvaltningsåtgärder i annat än det säkerligen helt sällsynta fall, att deras felaktighet upptäckes först efter överförmyndarens granskning.

Vad åter beträffar brist i fråga om verifikationer torde, med hänsyn till det sätt varpå förslaget ordnat frågan om avgivande av redovisning, anspråk på tillhandahållande av verifikationer icke, såsom nu är fallet, kunna gentemot en förmyndare göras gällande i lika mån beträffande räkningar, vilka han fått mottaga av sin företrädare, som angående dem han själv upprättat. Hans ansvar i sådant hänseende för äldre räkenskaper må nämligen enligt förslaget anses vara begränsat till det fall, att han genom underlåtenhet att väcka ersättningstalan i anledning av bristande verifikationer gjort sig skyldig till uppsåtlig gärning eller vårdslöshet vid sin egen förvaltning. 6 kap.

I betraktande av såväl den vid jämförelse med nuvarande förhållanden inskränkta omfattning, i vilken förmyndare enligt förslaget får omyndigs medel till disposition, som ock gängse praxis att icke verificera utgifter för den omyndiges vård och underhåll, torde, med den ståndpunkt förslaget, enligt vad ovan sagts, må anses intaga, den omyndiges rätt vara fullt tillgodosedd, helst som därigenom en förmyndares underlåtenhet att klandra en företrädares förvaltning blir att bedöma efter alldeles samma norm, som skall gälla beträffande positiva åtgärder å hans sida.

Ett förtydligande av förslaget är emellertid önskligt, särskilt med hänsyn till det föreliggande ämnets synnerliga vikt.

I detta sammanhang lämnas å sido frågor om ansvar och skadestånd på grund av förmyndares brottsliga förfarande, vilka frågors lösning bör förläggas utanför nu förevarande lagstiftningsområde.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag om sådan jämkning i avfattningen av förevarande paragraf, att däri uttalas, att förmyndare för skada, som tillkommit under en föregående förmyndares förvaltning, må göras ansvarig endast i det fall, att han genom underlåtenhet att väcka talan mot sin företrädare angående skadans ersättande i sin egen förvaltning förfarit på sätt i första stycket av paragrafen sägs.

Thulin:

Det är oklart, om, i motsats till vad enligt motiven gäller 10 §, förevarande paragraf jämväl skall avse skada förorsakad genom brottslig gärning. Uteslutes paragrafens näst sista punkt, torde varje anledning saknas att för förmyndares skadeersättningsskyldighet vid brottslig gärning meddela särskilda bestämmelser. Anses emellertid sådana bestämmelser böra upptagas i paragrafen, torde stadgandet därom böra så formuleras, att därav tydligt framgår, att strafflagens skadeståndsregler ej skola komma i tillämpning, och bör i samband därmed i 10 § ersättningsanspråk på grund av brottslig gärning uttryckligen uteslutas från samma paragrafs tillämpningsområde.

10 §.

Stenberg och *Köersner:*

Det torde vara avsett, att bestämmelserna i 9 § skola vara tillämpliga även i kriminella fall, något som också lärer framgå av vissa uttalanden i lag-

6 kap. beredningens motiv till samma paragraf. I sådana fall skall däremot, enligt motiveringen till 10 §, denna paragrafs preskriptionsstadgande ej gälla. Då emellertid, med den omfattning som ersättning enligt 9 §, efter vad nyss sagts, får anses äga, formuleringen av 10 § blivit sådan, att bestämmelsen efter orden avser jämväl ersättningsanspråk på grund av brott, torde sådana anspråk böra uttryckligen uteslutas från sistnämnda paragrafs tillämpningsområde.

Thulin:

Det synes mig vara erforderligt, att ett förtydligande av paragrafen äger rum, så att därav klart framgår, att för ny förmyndare ersättningsskyldighet för fel eller försummelse av föregående förmyndare inträder endast om han vid granskningen av den sistnämndes förvaltning gjort sig skyldig åtminstone till vårdslöshet. Detta innebär väl en obillighet mot den omyndige, som därigenom avskäres från klander efter ettårspreskriptionens förlopp för fel eller försummelse av avgången förmyndare, där denne ej gjort sig skyldig till brottslig gärning, och detta desto mer, som vid bedömande av om vårdslöshet må anses hava förelegat rätten säkerligen kommer att kräva bevisning om en vida högre grad av vårdslöshet än som kan tålas av förmyndaren i fråga om hans egen förvaltning. Men synes med den kontroll, som enligt förslaget införts över förmyndarräkningar, denna obillighet icke vara av den art, att den bör förhindra en lagstiftning, varigenom för en avgående förmyndare möjliggöres att inom begränsad tid få ansvarsfrihet för sin förvaltning. Anses bättre skydd härutinnan böra beredas den omyndige än förslaget medför, torde detta ej kunna ske på annat sätt än att ettårspreskriptionen ej blir tillämplig å förmyndare, som efterträdes av annan förmyndare.

7 kap.

1 §.

Lagrådet:

Till vården om omyndigs intressen med avseende å delägarskap i oskiftat bo hör även att genom urarvagörelse iakttaga myndlingens rätt till befrielse från boets gäld. Om den skyldighet, som härutinnan åligger förmyndaren, torde erinran ej böra saknas i förslaget, helst försummelse att fullgöra skyldigheten medför den påföljd, att förmyndaren själv blir ansvarig för den gäld, som ej kan utgå av vad den omyndige i boet äger.

Regeringsrådet *Thulin* tillade, att det kunde ifrågasättas, om icke i samband med förevarande lagstiftning ändring borde ske i stadgandet angående nämnda, med försummelse att göra myndlingen urarva förknippade alltför stränga påföljd.

3 §.

Lagrådet:

Att i lagen uttala, att överförmyndaren ej må samtycka till avtal om sammanlevnad i oskiftat bo, med mindre han prövar avtalet lända till den omyndiges bästa, synes överflödigt, då kravet på överförmyndarens samtycke givetvis är uppställt för att myndlingens intresse må på ett betryggande sätt bliva iakttaget. Då bestämmelsen därjämte genom sin kategoriska form kan föranleda, att överförmyndaren icke tillbörligen beaktar omständigheter, som i delägarnas samfällda intresse tala för bifall till framställningen, hemställes, att andra punkten i första stycket måtte uteslutas.

Av enahanda skäl torde sista punkten av andra stycket i 5 § böra utgå.

8 §.

Stenberg och *Köersner:*

Överförmyndaren torde ej alltid hava behov av en i alla delar så specificerad uppgift angående tillgångarna i ett bo, som en boupptecknin innehåller; exempelvis i fråga om vad som är att hänföra till ett lösörebo lärer väl i allmänhet ett sammandrag av boupptecknin vara till fyllest. För undvikande av onödig kostnad, vilken komme att drabba myndlingen, synes till förevarande paragraf böra fogas ett stadgande, varigenom medgives, att i de där föreskrivna boupptecknin savskrifterna utelämnas specifikationer av sådana tillgångar, om vilka detaljerade uppgifter finnas icke vara erforderliga. Skulle överförmyndaren av särskild anledning sedermera anse sig behöva avlämnad transumerad avskrift fullständigad i något hänseende, kan han jämlikt 6 kap. 6 § anmoda förmyndaren att föranstalta om sådan komplettering.

I enahanda syfte, som nu angivits, torde ändring böra vidtagas jämväl i första stycket av 9 kap. 8 §.

9 §.

Sundberg, Stenberg och *Köersner:*

Har avtal träffats om sammanlevnad i oskiftat bo, kräves utan tvivel en fortlöpande kontroll över förmyndarens vård av den omyndiges rätt i boet. För detta ändamål synes också den i förevarande paragraf föreslagna anordningen vara lämplig, under förutsättning likväl att icke alltför stora krav ställas på årsuppgifts fullständighet, så att därav orsakas ett mot nyttan ingalunda svarande besvär. Beträffande inkomsterna synes sålunda erforderligt allenast att av uppgiften framgår boets behållna inkomst, d. v. s. inkomsten efter avdrag av förvaltningsutgifter och skuldräntor. Boets tillgångar och skulder vid årets utgång torde ock kunna få tämligen summariskt angivas. En årsuppgift av denna art bör i allmänhet vara tillräcklig för att bereda överförmyndaren möjlighet att efter jämförelse med boupptecknin och föregående årsuppgifter vinna erforderlig kännedom om ställningen för bedömande, om

7 kap. ingripande från överförmyndarens sida erfordras för att åvägabringa ett rättens beslut om avtalets hävande. Skulle överförmyndaren i något fall anse närmare underrättelse om förhållandena behövlig, kan han med stöd av bestämmelsen i 6 kap. 6 § från förmyndaren infordra mera detaljerade upplysningar.

Även för tiden, innan avgörande träffas om arvskifte eller sammanlevnad i oskiftat bo, kunna visserligen årsuppgifter vara av nytta med avseende å överförmyndarens kontroll över boutredningen. Det skall dock säkerligen ofta möta svårighet för förmyndaren att erhålla material för en tillförlitlig årsuppgift; och ändamålet med en sådan synes kunna på lämpligare sätt vinnas genom en föreskrift, att förmyndaren skall inom viss tid efter boupptecknings förrättande till överförmyndaren ingiva avskrift av instrument över arvskifte, om sådant ägt rum, eller uppgift om anledningen till att boet fortfarande är oskiftat. Inkommer sådan uppgift, kan därvid tills vidare få bero, om överförmyndaren, med den kännedom han äger om förhållandena, anser dröjsmålet ej innebära fara för åsidosättande av den omyndiges intressen. I annat fall kan han förelägga ny tid eller vidtaga andra av omständigheterna betingade åtgärder, därvid han naturligtvis äger rätt att infordra de upplysningar angående boets ställning, som han finner vara nödiga. Det vill synas, som om kontrollen över boutredningarna genom dylik anordning skulle bliva för förmyndaren mindre besvärande men också möjligen mera effektiv än genom den i förslaget upptagna.

Om den nu föreslagna ändringen genomföres, blir därav en följd, att arvode åt överförmyndaren för tiden till dess avtal om sammanlevnad i oskiftat bo träffas eller skifte sker icke kommer att utgå; för arvode förutsättes nämligen årsuppgift. I regel är ej heller överförmyndarens arbete under denna begränsade tid av mera avsevärd omfattning; det torde ej behöva bliva nämnvärt större än det, som åligger honom, då det gäller att tillse, att förmyndaren för en omyndigförklarad i tid inkommer med förteckning över ställningen.

11 § i förevarande kapitel lärer ock böra så jämkas, att förmyndarens rätt till årsarvode inskränkes att avse det fall, att avtal om sammanlevnad i oskiftat bo kommit till stånd.

Thulin:

Det ligger i sakens natur, att årsuppgift för oskiftat bo ej behöver hava samma fullständighet som en årsräkning, men synas dock, särskilt då årsuppgiften skall ligga till grund för arvodesberäkning, betänkligheter möta mot att göra den så summarisk, som enligt förslaget skulle bliva fallet och jämväl med vissa lindringar tillstyrkts av lagrådets övriga ledamöter. I vad nämnda ledamöter i övrigt anfört vid förevarande paragraf anser jag mig i huvudsak kunna instämma.

Enligt förslaget skall årsuppgift för oskiftat bo avlämnas före den 15 februari varje år samt avse föregående kalenderår. Vad årsräkning angår, skall den jämväl avlämnas före den 15 februari, men har ej stadgats, att den skall

avse kalenderår utan »föregående år», vilket torde medgiva, att där räkenskaperna ej föras för kalenderår, räkenskapsåret, liksom för skattedeklaration, må läggas till grund. Någon anledning, varför motsvarande regler ej skulle vinna tillämpning å årsuppgift, synes ej föreligga. Uttrycket »föregående kalenderår» torde därför böra utbytas mot »föregående år». 7 kap.

Thulin, Stenberg och *Köersner:*

Av enahanda skäl, som föranlett, att i 9 kap. 9 § föreslagits rätt för överförmyndaren att, då undantagsvis längre rådrum än det i lagen stadgade skulle krävas för avgivande av egendomsförteckning eller räkning, som i nämnda kapitel avses, efter anmälan om hindret bevilja anstånd, synes i förevarande paragraf böra intagas motsvarande bestämmelse i fråga om årsuppgift.

10 §.

Lagrådet:

Såsom förevarande paragraf i förslaget avfattats lärer, i motsats till vad i lagberedningens motiv vid 8 kap. 11 § uttalas, utövning av här föreslagna befogenhet för rätten att meddela vitesföreläggande ej kunna ifrågakomma utan att föreskriften om erinran från överförmyndaren behörigen iakttagits samt, då förmyndaren under den i paragrafen angivna tid uraktlåtit att ställa sig sagda erinran till efterrättelse, anmälan om hans försummelse skett hos rätten eller domaren. Stadgandet kan alltså befaras komma att verka såsom ett hinder för rätten att i här omhandlade fall omedelbart ingripa mot förmyndaren. Då detta icke är önskligt, hemställes, att paragrafen underkastas omredigering sålunda, att berörda erinran och anmälan icke framstå såsom ovillkorliga förutsättningar för vitesföreläggande.

Vad sålunda anförts gäller jämväl beträffande 8 kap. 11 § samt 9 kap. 10 § och 12 § andra stycket i förevarande förslag ävensom 14 § i förslaget till lag om vård av omyndigs värdehandlingar.

Måhända skall vid eventuell omredigering befinnas lämpligast, att samtliga fyra i förevarande förslag intagna bestämmelser sammanarbetas till ett gemensamt stadgande, tillämpligt för varje fall, då överförmyndaren finner förmyndaren ej fullgöra sina skyldigheter på ett tillfredsställande sätt.

11 §.

Lagrådet:

I fråga om andra stycket i förevarande paragraf hänvisas till de yttranden, som komma att avgivas beträffande 8 kap. 18 § andra stycket.

8 kap.

3 §.

Sundberg och *Köersner:*

Såväl formuleringen av första stycket som motiven därtill föranleda närmast den tolkning av stadgandet, att detsamma utgör en föreskrift för förmyndaren att sälja den omyndiges aktier och andra värdepapper, så snart det är tveksamt, om de med trygghet kunna behållas. Visserligen innehåller stadgandet förbehåll därom att försäljning lämpligen skall kunna ske, men häri lärer näppeligen kunna inläggas annan modifikation i vad nyss sagts än att försäljning icke får äga rum till vad pris eller villkor som helst och att fördenskull förmyndaren i vissa fall nödtvunget måste behålla papper, som helst borde säljas. Själva principen, att försäljning skall ske, så snart förmyndaren icke känner sig övertygad därom att papperen med trygghet till den omyndiges fördel kunna behållas, har icke blivit begränsad genom nämnda förbehåll.

Denna regel synes icke böra lagfästas. Förekommande ovisshet därom huruvida värdepapper kunna med trygghet behållas eller helst böra avyttras innebär, att risken av förlust synes lika stor, vare sig försäljning äger rum eller icke. Om ett värdepapper visar tendens att sjunka i värde, är det ofta ej lätt att klargöra, huruvida detta beror på marknadens allmänna läge, på någon mera tillfällig omständighet, vilkens verkningar bliva så småningom undanröjda, eller slutligen på förhållanden, som leda till att papperets värde kommer att ytterligare nedgå. Endast om sistberörda fall skäligen kan antagas hava inträffat, synes förpliktelse för förmyndaren att sälja vara för handen. I andra fall lärer förmyndarens åtgärd, vare sig han behåller papperet eller försäljer detsamma till gällande kursvärde, i regel icke kunna bliva föremål för anmärkning. Man kan vid en dylik situation icke av förmyndaren fordra mera än att han handlar så, som hans egen framsynthet bjuder.

Anses emellertid lagen böra genom uttrycklig föreskrift anvisa den väg, som skall väljas i tveksamma fall, torde, i motsats till vad som må antagas vara förslagets innebörd, föreskriften inriktas på att försäljning ej skall äga rum. Ej sällan lärer vara fallet, att omyndig tillhöriga värdepapper för honom och hans familj äga ett ideellt, och kanske även ekonomiskt, värde utöver det noterade kursvärdet. Man uppmärksamme i avseende härå t. ex. det fall, att fråga är om aktier i ett företag, inom vilket sedan lång tid tillbaka familjen ägt aktiemajoriteten, och att denna majoritet genom försäljningen skulle frångå familjen.

Med nu angivna principiella ståndpunkt skulle naturligtvis någon rubbning icke ske i den förmyndaren åliggande skyldigheten att städse söka tillgodose myndlingens trygghet i ekonomiskt hänseende. Inhämtar han sådana upplys-

ningar, att han finner verklig positiv anledning föreligga att hellre sälja för att rädda det befintliga värdet än vänta med antaglig risk, att förlust därigenom uppkommer, skall han givetvis sälja utan att därvid låta sig påverka av andra hänsyn än den omyndiges bästa. Det må sålunda fasthållas, att den angivna regeln endast äger tillämpning i fall av ovisshet om vilken väg kommer att medföra förlust. 8 kap.

Enligt vårt förmenande bör alltså en omformulering av ifrågavarande stadgande ske i den riktning, att myndlingens värdepapper böra av förmyndaren försäljas, därest omständigheterna giva vid handen, att sådant är för myndlingens trygghet erforderligt.

Thulin:

Det synes mig tveksamt, om beträffande bibehållande eller försäljning av aktier och andra värdepapper några bestämmelser erfordras utöver vad i 1 § av förevarande kapitel stadgas. Varje regel därutöver kommer att innebära, att lagen åt det ena eller andra förfaringssättet giver ett företräde, som i förekommande fall för den omyndige kan medföra en förlust, vilken, om förmyndaren ej varit bunden av en lagföreskrift, måhända kunnat undgås. Jag anser därför stadgandet böra utgå. Skulle emellertid, vid det förhållande att specialregler givits för samtliga övriga förmögenhetsobjekt, särskilda regler anses böra givas jämväl beträffande aktier och andra värdepapper och förslaget därvid böra intaga en mera bestämd ståndpunkt till frågan om värdepapperens bibehållande eller försäljning, har jag ej något att erinra mot förslaget.

Lagrådet:

I motiven angives, att innebörden av sista punkten i paragrafens andra stycke är, att fordran, som tillkommit därigenom att delägare i oskiftat bo med överförmyndarens samtycke övertagit den omyndiges lott i boet, må förbliva utestående, så länge förändrade förhållanden icke inträtt. Under åberopande av vad som anförts vid 7 kap. 3 § hemställes om någon jämkning av lagtexten för dess bringande i bättre överensstämmelse med stadgandets sålunda angivna innebörd.

4 §.

Lagrådet:

Genom den uti riksgäldskontoret inrättade svenska statsskuldboken, för vilken reglemente fastställts den 4 februari 1918, hava särskilda fördelar beretts vid medels placering i svenska statsobligationer. Inskrivning i statsskuldboken kan ske ej blott i samband med avlämnande av obligationer utan även efter kontant inbetalning av kapitalbelopp, avseende visst statslån. Den

8 kap. senare inskrivningsformen, vilken kommit till ganska vidsträckt användning, torde utgöra ett placeringssätt, som vid sidan av de i förevarande paragraf nämnda bör upptagas såsom utan överförmyndarens samtycke tillåten beträffande förmyndarmedel.

Förmyndarens rätt att utan överförmyndarens samtycke använda de i denna paragraf omförmälda sätten för placering av den omyndiges penningmedel skall närmare regleras genom den administrativa författning, som Konungen med stöd av andra stycket utfärdar. Meningen är, att däri skall bestämmas, vilka obligationer förmyndaren äger inköpa, beskaffenheten av den inteckningssäkerhet, varemot utlåning må äga rum, samt de räkningar, som kunna anlitas vid insättning i bank. Att förmyndarens frihet vid placeringar av nämnda art skall vara på detta sätt begränsad framgår ej av ordalagen i första stycket; och däri lärer erforderlig modifikation icke vara gjord genom hänvisningen i andra stycket till närmare, administrativa bestämmelser om de villkor, under vilka placeringarna må ske. För undanröjande av denna ofullständighet torde paragrafen böra omarbetas.

6 §.

Thulin:

Med anledning av vad i motiven anförts därom att förmyndaren ej skulle hava rätt att av vårdnadshavaren fordra redovisning för användningen av de medel han efter prövning av förhållandena överlämnar till vårdnadshavaren, anser jag mig böra framhålla, att väl i många fall sådan redovisning ej kan ifrågakomma, men att i andra fall förmyndaren måste hava ej endast rätt utan även plikt att påfordra dylik redovisning såsom verifikation till vederbörande års- eller sluträkning.

8 §.

Lagrådet:

Ur synpunkten allenast av myndlingens säkerhet vore det givetvis bäst, om skyldighet att deponera värdehandlingar ålades förmyndaren utan hänsyn till det belopp, vartill myndlingens tillgångar av denna art uppgå. Det lärer emellertid icke kunna bestridas, att om den föreslagna anordningen med bankerna såsom depositionsanstalter kommer till stånd, en begränsning av nedsättningstvånget till värdehandlingar av viss betydenhet blir nödvändig. Denna begränsning bör dock icke göras starkare än till följd av berörda anordning oundgängligen kräves. Att med förslaget sätta gränsen vid ett värde av 5,000 kronor synes vara att stanna vid ett för högt belopp. Avgörande vid frågans bedömande torde vara kostnadssynpunkten. Då de enskilda bankernas taxa för öppna depositioner stadgar 5 kronor såsom minsta avgift för varje deposition och det ansetts knappast kunna ifrågasättas att föreslå sänkning av detta belopp, skulle — säges i motiven — deposition av någon eller

några värdehandlingar av mindre värde än 5,000 kronor medföra alltför stor kostnad. Härtill må erinras, att i betraktande av de fördelar, depositionsrörelsen åtminstone indirekt lärer bereda de enskilda bankerna, det icke torde vara obilligt att av dem fordra reducering av minimiavgiften till 2 eller 3 kronor. Med fastställande av en dylik minimiavgift skulle ur kostnadssynpunkt hinder ej möta mot att bestämma den för nedsättningsskyldigheten normerande värdegränsen till 2,000 eller 3,000 kronor. Lagrådet föranlåtes alltså att hemställa om sådan ändring i förslaget. 8 kap.

Till värdehandlingar, som skola deponeras, måste även räknas i myndlingens egen fastighet eller tomträtt intecknade skuldebrev, som innehavas av myndlingen. Detta torde böra angivas i lagen.

Ofta lärer det finnas lämpligt att placera förmyndarmedel i svenska statsobligationer. Utöver den trygghet, sådan placering erbjuder, finnes, på sätt lagrådet vid 4 § erinrat, möjlighet att genom fordringens inskrivning i statsskuldboken komma i åtnjutande av därmed förbundna förmåner. Om icke inskrivning äger rum efter kontant inbetalning å visst statslån, blir obligationsägaren, som vid inskrivningen skall till riksgäldskontoret avlämna obligationen, befriad från omsorgen om dess förvarande. Å fordringen, som, då fråga är om statsräntelån, förändrats till en i statsskuldboken för viss ägare inskriven fordran, utbetalas räntan, efter fordringsägarens önskan, antingen kontant i riksgäldskontoret eller genom postremissväxel, check eller postanvisning eller genom insättning på en av fordringsägaren uppgiven bankräkning. Om obligationen tillhör ett amorteringslån, underrättas obligationsägaren om skedd utlottning, varefter obligationens kapitalbelopp tillhandahålles dess ägare. Med tillämpning av reglementets § 7, som stadgar, att med riksgäldsfullmäktiges medgivande inskrivning må ske med angivande av viss inskränkning i ägarens dispositionsrätt, torde kunna så ordnas, att för rätten att lyfta kapitalfordringen uppställes såsom villkor, att överförmyndarens tillstånd därtill företes. Inskrivning i statsskuldboken kan sålunda sägas vara likställd med obligationens överlämnande till bank i öppet förvar; den är så till vida förmånligare för myndlingen, som någon avgift icke erlägges för inskrivningen och, med ett oväsentligt undantag, även alla andra av riksgäldskontoret vidtagna åtgärder äro avgiftsfria.

Av det sagda torde vara klart, att i fråga om myndlings statsobligation — tillhörande statsräntelån eller amorteringslån — inskrivning i statsskuldboken bör tillåtas i stället för deposition hos bank, såframt förbehåll göres om överförmyndarens samtycke till fordringens lyftande. Fråga blir härefter, huruvida deposition skall fordras av det certifikat, som riksgäldskontoret utfärdar till bevis om verkställd inskrivning. Som regel gäller visserligen, att fordringen kan genom påskrift å certifikatet överlåtas till annan man, men med hänsyn till det vid inskrivningen gjorda förbehållet, varom anteckning lärer komma att ske å certifikatet, torde anledning saknas att kräva deposition av detta. Härvid är även att beakta den möjlighet, som enligt reglemen-

8 kap. tet står öppen att, om certifikatet förstörts eller förkommit, få nytt certifikat utfärdat.

Sådan förmån i fråga om inskrivning i skuldbok, som enligt den nu lämnade redogörelsen är förbunden med placering i statsobligationer, är numera beredd även med avseende å obligationer, utfärdade av Sveriges allmänna hypoteksbank. För inskrivning av obligation i hypoteksbankens skuldbok gälla väsentligen enahanda bestämmelser som för inskrivning i statsskuldboken.

På grund av vad sålunda anförts hemställer lagrådet, att i förevarande paragraf måtte intagas en bestämmelse av innebörd, att beträffande certifikat över inskrivning i statsskuldboken eller i hypoteksbankens skuldbok vad i första stycket sägs ej skall äga tillämpning, där inskrivningen skett med angivande å certifikatet, att inskriven obligation eller kapitalbelopp av fordran, som med inskrivningen avses, ej må utlämnas utan överförmyndarens tillstånd. Av en sådan bestämmelse framgår, att inskrivningen anses ersätta bankdeposition.

Stadgandet i sista stycket av paragrafen, likasom motsvarande stadganden i 7 kap. 9 § och i sista punkten av 10 § i förevarande kapitel, böra gälla allenast där syskon, som hava gemensam förmyndare, äro minderåriga. Till undvikande av missförstånd torde nämnda stadganden härutinnan behöva förtydligas.

Köersner:

Den i paragrafen stadgade depositionsskyldigheten gäller även utländska värdehandlingar, ehuru enligt 2 § av den föreslagna lagen om vård av omyndigs värdehandlingar banken i fråga om dylika handlingar allenast är ansvarig för deras förvaring, medan alla förvaltningsåtgärder ankomma på förmyndaren. I vissa fall kan det emellertid visa sig snart sagt omöjligt att betryggande förvalta utländska värdehandlingar utan att desamma äro tillgängliga i det främmande landet. Det kan därför tänkas, att för undvikande av onödiga kostnader och omgång handlingar av detta slag med större fördel kunna omhänderhavas av utländsk bank eller böra genom svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman eller på annat betryggande sätt förvaltas å utländsk ort eller eljest böra vara underkastade särskilda föreskrifter. Jag hemställer därför, att i förevarande paragraf måtte införas stadgande om befogenhet för rätten att beträffande utländska värdehandlingar, där särskilda omständigheter därtill giva anledning, på föreskrivna villkor meddela befrielse från den här stadgade depositionsplikten.

Jämväl beträffande omyndiga, som hava sitt hemvist utom riket, kan erfordras befrielse från skyldighet att deponera hos svensk bank. Sådan befrielse lärer emellertid i allmänhet kunna uppnås med stöd av föreskrifterna i 4 kap. 1 § och 5 kap. 1 § av den föreslagna lagen angående ändring i lagen om internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

10 §. 8 kap.

Lagrådet:

Den till förhindrande av obehöriga uttag av myndlings hos bank insatta medel i förevarande paragraf föreslagna anordningen skall bringas i funktion därigenom, att förmyndaren själv gör förbehåll, att medlen ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd. Frånsett att det onekligen förefaller mindre egentligt att sålunda ålägga förmyndaren att till skydd mot missbruk från hans egen sida göra förbehåll till inskränkning i hans handlingsfrihet, torde anordningens effektivitet i väsentlig mån minskas därigenom, att spärrningen av den omyndiges medel skall bero av positiv åtgärd från förmyndarens sida. Visserligen bör genom den tillsyn, som överförmyndaren har att utöva, kunna förhindras, att föreskriven spärrning för längre tid underlåtes, men det är dock betänkligt, att förmyndaren för någon tid kan, om också icke i oredlig avsikt, sätta ifrågavarande skyddsbestämmelse ur kraft. Denna olägenhet kan avhjälpas genom att i regel göra spärrningen automatisk och fordra förbehåll av förmyndaren om rätt till uttag utan överförmyndarens tillstånd för att spärrning ej skall äga rum. Sådant, till fri förfoganderätt för förmyndaren ledande förbehåll borde då, i överensstämmelse med paragrafens föreslagna innehåll, vara medgivet endast i de uti andra stycket upptagna fall, att fråga är om medel, som erfordras för bestridande av utgifter för myndlingens underhåll eller för vården av hans egendom, eller i varje fall om så små kapitalbelopp, att de hos en eller flera banker sammanlagt icke uppgå till mera än 1,000 kronor. Därjämte borde, utan förbehåll från förmyndarens sida, gottskriven ränta, som innestått kortare tid än ett år, vara fri från spärrningen.

Givetvis kan mot det system, för vilket nu redogjorts, erinras, att ej heller detta medför full trygghet, då den befogenhet, som tillerkänts förmyndaren att förbehålla sig fri disposition — en befogenhet, som synes nödvändig för att bereda honom viss rörelsefrihet — öppnar möjlighet till förfaranden mot lagens syfte. Att, såsom korrektiv häremot, ålägga bankerna kontroll över att i det särskilda fallet någon av förutsättningarna för förmyndarens rätt att göra förbehåll är för handen lärer icke vara möjligt. Bankerna böra endast hava att iakttaga, att om insättning av annan än den omyndige sker för hans räkning och i hans namn, beloppet blir spärrat, såvida icke förbehåll sker om fritt förfogande. Helt visst kan man emellertid antaga, att förmyndaren skall draga sig för att vidtaga den positiva åtgärden att vid en insättning göra förbehåll om fri uttagning, ehuru han vet, att icke något av de fall föreligger, i vilka han har rätt därtill. Med den i det remitterade förslaget upptagna anordningen synes däremot förmyndaren vara utsatt för en större frestelse att mer eller mindre avsiktligt försumma att göra förbehåll om spärrning. Fördelarna med automatisk spärrning visa sig även däruti att, då vid sådan spärrning beloppet blir oåtkomligt i och med insättningen, underlåtenhet av förmyndaren att till överförmyndaren i enlighet med 9 kap.

8 kap. 2 § ingiva förteckning över nytillkomna medel, som insatts å den omyndiges räkning hos bank, icke kan orsaka någon skada.

Man torde knappast behöva befara, att förmyndare av oförstånd eller förbiseende skall underlåta att göra tillåtna förbehåll och därigenom vålla, att överförmyndaren kommer att besväras med ansökningar om tillstånd, som kunnat undvikas. Sannolikt komme vederbörande bankfunktionärer att taga för vana att vid insättning för omyndigs räkning efterfråga, om spärrning är avsedd eller icke, varigenom kan förekommas, att åtgärden underlåtes, där den bör ske; och i många fall komme antagligen förmyndaren att hava spärrade medel mera fast placerade på depositions-, kapital- eller annan liknande räkning, medan däremot för övriga insättningar öppnas sparkasse-, giro- eller dylika räkningar, i fråga om vilka anteckning från början göres, att de icke äro spärrade. Till sistnämnda räkningar kunna också enligt överenskommelse med förmyndaren överföras gottskrivna räntor å de spärrade räkningarna, likasom de myndlingens ränteinkomster, vilka uppbäras av banken såsom depositionsanstalt.

Det sagda föranleder lagrådet att hemställa om sådan ändring av förevarande paragraf, att däri stadgas: att omyndigs medel, som insättas eller innestå hos bank, ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd efter vad därom är särskilt stadgat; att vad nu sagts dock ej gäller gottskriven ränta, som innestått kortare tid än ett år, ej heller andra medel, i fråga om vilka förmyndaren gjort förbehåll, att de må uttagas utan överförmyndarens tillstånd; samt att sådant förbehåll må av förmyndaren göras beträffande ett sammanlagt hos bank insatt belopp av högst 1,000 kronor ävensom vad därutöver bör hållas tillgängligt för bestridande av utgifter, som i 6 § avses. Därjämte skulle bestämmelsen om beräkning av nämnda maximibelopp, då minderåriga syskon hava gemensam förmyndare, bibehållas.

De nu föreslagna ändringarna föranleda jämkningar på åtskilliga ställen i förmynderskapslagen ävensom i därmed sammanhängande lagförslag. Likaså måste bestämmelserna angående postsparbanken underkastas ändring.

Beträffande medel, som vid den nya förmynderskapslagens trädande i kraft innestå hos banker, framgår av en jämförelse mellan förevarande paragraf samt lagens 9 kap. 8 § och 6 § i den föreslagna promulgationslagen, att under tiden mellan den 1 januari det år lagen trätt i kraft och den 15 februari samma år förmyndaren skall hava i erforderlig omfattning hos banken gjort förbehåll om förbud för medlens uttagande utan överförmyndarens tillstånd, så att bevis därom må kunna bifogas den första årsräkning, som avgives efter lagens ikraftträdande. Med den av lagrådet förordade spärrningsmetoden synes med avseende å nämnda medel böra förfaras så, att förmyndaren berättigas att, i den mån han enligt lagen äger förbehålla sig fritt förfogande, göra sådant förbehåll före den 15 februari, men att medel, om vilka förbehåll sålunda ej gjorts av förmyndaren, skola anses innestå under spärrning. Att utöver den 15 februari utsträcka tiden för vidtagande av för-

myndarens berörda åtgärd torde ej vara behövligt, då förmyndaren i samband med upprättandet av årsräkningen och anskaffandet av de bevis om bankinsättningarna, som enligt 9 kap. 8 § skola bifogas räkningen, har anledning beakta nödvändigheten av att göra förbehåll. Även i detta fall komma nog bankerna att giva sina klienter nödig handledning, och det eventuella besväret för överförmyndaren att lämna en del tillståndsbevis må för övrigt anses uppvägas av den ökade säkerhet för myndlingarna, som ligger däri, att deras i bank placerade kapital från viss dag bliva spärrade. Bestämmelser i nu nämnda hänseende böra intagas i 6 § av promulgationslagen. 8 kap.

12 §.

Lagrådet:

Tveksamt synes vara, om förmyndare, resp. överförmyndare, må tillerkännas ovillkorlig rätt att återkalla tillstånd, varom fråga är i förevarande paragraf. Åtminstone beträffande den, som fyllt aderton år, torde den en gång meddelade emancipationen beträffande rätt att driva rörelse böra hava lika vidsträckt giltighet, som är föreslagen angående arbetsavtal, vadan återkallelse ej må ske utan rättens tillstånd. I varje fall synes detta böra gälla, därest, såsom vid förslaget till ändring i § 6 av 1864 års näringsfrihetsförordning kommer att föreslås, förmyndares personliga ansvarsskyldighet för de under rörelsens bedrivande uppkommande förbindelserna bortfaller. Anser man sig icke kunna på nyss angivet sätt begränsa återkallelserätten, torde genom erforderlig ändring av 12 kap. 17 § i förevarande förslag rätt böra beredas den omyndige till talan mot förmyndares eller överförmyndares åtgärd eller beslut, varigenom rörelsens fortsättande förhindras.

13 §.

Lagrådet:

I motiven till förevarande paragraf har framhållits, att om förmyndaren vill använda en inteckning såsom hypotek för ett lån under villkor, som väsentligen avvika från dem, vilka finnas upptagna i inteckningsreversen, det för lån mot inteckningssäkerhet föreslagna undantaget från kravet å överförmyndarens samtycke till upptagande av lån ej äger tillämpning, utan dylikt samtycke alltid skall inhämtas. Gives icke erinran härom i den föreslagna lagen, torde det vara att befara, att långivaren lätt förbiser en mellan villkoren i inteckningsreversen och lånevillkoren föreliggande skiljaktighet, som bort föranleda särskilt tillstånd till lånets upptagande, med påföljd att lånetransaktionen kan bliva ogiltig. Till undvikande av dylik otrygghet med avseende å fastighetskrediten synes lämpligast vara, att vid lånets upptagande ej utan överförmyndarens samtycke må från villkoren i det intecknade skuldebrevet ske någon som helst avvikelse, innebärande eftergift av dessa villkor; och torde förty såsom förutsättning för tillämpning av berörda undantag böra

8 kap. uttryckligen föreskrivas, att lånet upptages utan någon eftergift i fråga om de i det intecknade skuldebrevet angivna villkoren.

Den tid, inom vilken lånet skall upptagas för att särskilt lånetillstånd ej skall erfordras, har bestämts till sex månader, räknade från det tillstånd till inteckningen meddelades. Samma tid är emellertid i 15 § föreslagen såsom tid, varunder inteckningstillståndet skall gälla. Då nämnda tidsperioder ej synas böra sammanfalla, torde omförmälda föreskrift i nu förevarande paragraf jämkas därhän, att lånet utan särskilt lånetillstånd får upptagas intill dess viss tid förflutit från det inteckningen meddelades.

14 §.

Lagrådet:

Från gällande lags bestämmelser i 22 kap. 3 § ärvdabalken och 4 kap. 8 § jordabalken, att försäljning av omyndigs jord ej må ske utan närmaste fränders råd och rättens samtycke, har stadgats undantag i lagen om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter sålunda, att nämnda bestämmelser ej skola äga tillämpning i fråga om försäljning enligt samma lag av samfällighet, vari omyndig äger del. Principen om tillstånd av domstol till dylik försäljning har emellertid upprätthållits, men då det kan vara fråga om samfälligheter med stort antal ägare och det måste anses innebära onödig omgång, att varje förmyndare skall vara skyldig att för sina myndlingar, måhända hos särskilda domstolar, begära medgivande till försäljningen, har stadgandet i ämnet avfattats så, att försäljningsbeslut ej är giltigt, med mindre rätten i den ort, där samfälligheten är belägen, på ansökan av någon delägare finner skäl lämna tillstånd till försäljningen.

Då nu i förevarande paragraf intagits bestämmelse om samtycke av överförmyndaren till vissa upplåtelser av beskaffenhet att ej fordra rättens medgivande och härav givetvis kunna vållas olägenheter av den art, som nyss nämnts, torde till undvikande av desamma i bysamfällighetslagen böra vidtagas ändring i överensstämmelse med reglerna angående försäljning eller på annat lämpligt sätt.

16 §.

Thulin:

Av en jämförelse mellan förevarande paragraf och 12 kap. 17 § framgår, att där förmyndare å omyndigs vägnar slutit avtal utan erforderligt samtycke av överförmyndaren eller rätten, väl den, med vilken förmyndaren slutit avtalet, är bunden viss tid, men att förmyndaren när som helst, till dess vederbörligt samtycke erhållits, äger rätt frånträda avtalet, ett frånträdande, som kan ske jämväl på det sätt, att förmyndaren underlåter att söka överförmyndarens eller rättens samtycke, liksom han även kan återkalla gjord ansökning om godkännande. Givetvis kunna sådana omständigheter inträffa efter avtalets slutande, att den omyndiges intresse kräver avtalets frånträdande. Detta bör dock ske endast på rent objektiva skäl. Avgörandet härutinnan synes förden-

skull icke uteslutande böra läggas i förmyndarens hand, utan torde frågan härom böra få bero på en förmyndaren överordnad myndighet, allt efter ärendets art överförmyndaren eller rätten. Vid sådant förhållande bör jämväl den, med vilken förmyndaren slutit avtalet, tillerkännas befogenhet att underställa avtalet överförmyndarens eller rättens prövning. 8 kap.

18 §.

Thulin, Stenberg och *Köersner:*

Då förmyndaren genom depositionen hos bank av värdehandlingar, som tillhöra den omyndige, befrias från åtskilligt arbete med den löpande förvaltningen av dessa handlingar, synes det skäligt, att hänsyn härtill tages vid bestämmande av förmyndarens arvode; men att, på sätt i förslaget skett, för arvodets beräknande uppställa en regel, som utgår från att avgiften till banken för vården av värdehandlingarna skall utan inskränkning slutligen drabba förmyndaren, torde kunna medföra resultat, som måste betecknas såsom obilliga mot denne. Visserligen kan dylik obillighet undanröjas genom beslut av rätten om högre arvode än det, som utan rättens samtycke må uttagas, men då det ur såväl den enskildes som domstolens synpunkt är av vikt, att rättens befattning med arvodesfrågorna så vitt möjligt begränsas, bör det tillses, om ej bestämmelsen angående det regelmässiga maximiarvodet kan i berörda hänseende något modifieras.

Härför talar ej blott att själva förbindelsen mellan förmyndaren och banken orsakar förmyndaren besvär, som med nuvarande ordning ej förekommer, utan även att förmyndarbefattningen i övrigt enligt förslaget torde i vissa avseenden kräva ökat arbete av förmyndaren. Och en alldeles särskild anledning att här vidtaga jämkning ligger däri, att då förmyndararvodet beräknas efter avkastningen å myndlingens egendom men depositionsavgiften efter dess kapitalvärde, vilket icke alltid står i ett något så när bestämt förhållande till avkastningen, det avdrag, förmyndaren får vidkännas för avgiften till banken, kan bliva så stort, att föga eller intet återstår av arvodet.

Att för den önskvärda begränsningen finna en form, som tillbörligt tillgodoser förmyndaren utan att göra regeln alltför invecklad, torde vara ganska vanskligt; vad som åsyftas lärer emellertid väsentligen ernås genom ett till första stycket av förevarande paragraf fogat stadgande av innehåll, att därest avgift för värdehandlingars förvaring uppgår till mera än viss del, exempelvis två procent, av inkomsten å värdehandlingarna, för överskjutande del av avgiften ej skall göras avdrag vid maximiarvodets beräknande.

Thulin:

Då stadgandet av ett maximibelopp för förmyndararvodet torde komma att medföra, att i regel arvode debiteras med nämnda belopp, men detta i vissa fall lärer vara för högt, synes införande av ett dylikt maximibelopp ej böra ske med mindre i lag inskärpes plikten för överförmyndaren att granska

8 kap. debiterade förmyndararvoden och tillse, om de kunna anses skäliga med hänsyn till förvaltningens omfattning och med beaktande av de särskilda kostnader, som debiteras den omyndige.

Sundberg och *Köersner:*

Andra stycket synes böra utgå. I regel lärer väl legal förmyndare icke debitera förmyndararvode. Men det torde icke finnas tillräckliga skäl att förbjuda honom att tillgodogöra sig sådant. Ej sällan äro förhållandena av den art, att det skulle innebära en obillighet, om han vore skyldig att utan ersättning handhava förmynderskapet. Ett stadgande i dylik riktning kan ock lätteligen medföra den påföljd, att den legale förmyndaren i stället för arvode påför den omyndige en oskälig inackorderingsavgift eller på annat sätt söker kringgå stadgandet.

Av skäl, som nu anförts, bör jämväl andra stycket av 7 kap. 11 § uteslutas.

Thulin och *Stenberg:*

I regel lärer det visserligen bäst överensstämma med förhållandet mellan föräldrar och barn, att fader eller moder, som utövar legalt förmynderskap för sitt barn, icke uppbär arvode därför. Därest barnets inkomster endast förslå till täckande, helt eller delvis, av utgifterna för dess uppehälle och utbildning, följer av faderns eller moderns skyldighet att av egna medel subsidiärt bestrida dessa utgifter, att något arvode för förmynderskapet ej kräves, och även om inkomsterna äro större, torde i de flesta fall av naturliga skäl något anspråk på arvode icke framställas. Undantagsvis kunna emellertid omständigheterna vara av den art, att det vore obilligt att utesluta förmyndaren från arvode. I sådant hänseende hava i utlåtanden över förslaget erinrats om det fall, att en mindre bemedlad fader eller moder är skyldig att vara förmyndare för barn med betydande förmögenhet, vars förvaltning tager i anspråk kanske större delen av förmyndarens tid. För dylika fall synes rätten böra kunna medgiva, att förmyndaren gottskriver sig arvode. Vi hemställa alltså om sådan ändring av andra stycket i förevarande paragraf, att fader eller moder, som på grund av lag är förmyndare, förklaras ej äga uppbära arvode, varom i paragrafen är sagt, där ej rätten med hänsyn till särskilda omständigheter lämnar tillstånd därtill.

Bifall härtill föranleder motsvarande ändring i 7 kap. 11 §.

9 kap.

1 §.

Lagrådet:

För att icke giva anledning till det antagandet, att bokföring i egentlig mening skulle vara nödvändig vid varje förmynderskap, även om förvaltningen är av än så ringa omfattning, torde paragrafens avfattning böra något jämkas.

Av samma skäl bör i 13 § av förevarande kapitel och i 10 kap. 2 § termen »räkenskapsböcker» undvikas. 9 kap.

2 §.

Sundberg:

Bestämmelserna i första och andra styckena lära sakna tillämpning på det fall, att den omyndiges enda tillgång utgöres av andel i ett eller flera oskiftade bon. Huru nämligen överförmyndaren skall erhålla kännedom angående dylik tillgång stadgas i 7 kap.; och att därutöver ålägga en förmyndare att inge förteckning, upptagande endast samma tillgång, vore meningslöst. För övrigt skulle ju, med tillämpning av första punkten i första stycket eller av andra stycket på andel i oskiftat bo, förmyndaren vara pliktig ingiva där omförmäld förteckning vid en tidigare tidpunkt än som är stadgad för upprättande av boupptecknig, något som är otänkbart.

Med tredje stycket synes alltså vara avsett att dels uttala, att, så länge ett dödsbo är oskiftat, någon förteckning enligt första eller andra stycket ej ifrågakommer, dels ock lämna föreskrift, huru förmyndaren i förevarande hänseende skall förfara, då omyndigs ideella andel i oskiftat bo utbrytes, vare sig denna andel utgör hans enda tillgång eller han därjämte äger annan egendom, och den omyndige sålunda i stället för sagda andel erhåller viss egendom, varöver förteckning kan upprättas.

Stadgandena i första punkten av första stycket och i andra stycket torde för dylikt fall kunna vinna direkt tillämpning; och hemställes fördenskull, att tredje stycket får utgå.

Därest denna hemställan ej bifalles, synes i allt fall sagda tredje stycke, detsammas innebörd må vara den nyss angivna eller annan, böra undergå omredigering i förtydligande syfte.

Lagrådet:

Med anledning av vad i lagberedningens motiv anförts därom att i administrativ väg borde för vinnande av kontroll över gåvor till omyndiga föreskrivas skyldighet för deklarationsmyndighet att om sådan gåva meddela förmynderskapsdomstolen underrättelse, må erinras, att dylik anordning svårligen lärer vara möjlig utan ändring i gällande tryckfrihetsförordning.

7 §.

Lagrådet:

I anslutning till vad vid 8 kap. 8 § anförts beträffande skuldebrev, för vilka inteckning i myndlingens fastighet eller tomträtt är gällande och som innehavas av myndlingen själv, må här erinras, att föreskrift lärer erfordras därom att sådana skuldebrev skola anmärkas i förteckning över den omyndiges egendom samt i årsräkning och sluträkning.

Även i andra hänseenden än i fråga om lösören kan det i vissa fall visa

9 kap. sig önskvärt, att i årsräkning eller sluträkning finge för undvikande av upprepningar göras hänvisningar till förut avlämnade handlingar. Ett sådant medgivande vore lämpligt exempelvis då ett fastighetskomplex, bestående av ett stort antal fastigheter, skall år från år oförändrat upptagas eller då värdehandlingar, lika till antal, valörer och nummer, ingå i uppgifterna det ena året efter det andra eller då bland skulderna finnas stående inteckningslån. Lagrådet hemställer förty, att rätten att göra hänvisningar utsträckes att gälla alla fall, då sådana kunna anses lämpliga.

Thulin:

Enligt förordningen den 28 oktober 1910 angående taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering skola förmyndarkammare eller gode män för tillsyn å förmynderskap varje år till ledning för taxeringen lämna uppgift angående, bland annat, värdet av varje omyndigs förmögenhet vid utgången av nästföregående år, därest förmögenheten uppgått till minst 1,200 kronor. För såvitt denna uppgiftsskyldighet skall kvarstå, torde densamma, sedan förevarande lag trätt i kraft, komma att överflyttas å överförmyndarna. För minskande av deras arbete synes nödvändigt tillse, att årsräkningar, årsuppgifter och förteckningar upprättas på sådant sätt, att överförmyndaren utan större besvär må kunna lämna ifrågavarande uppgifter för taxeringen. Detta mål skulle på enklaste sätt vinnas, om i förevarande paragraf intoges föreskrift, att i förteckning över omyndigs egendom samt årsräkning och sluträkning tillgångarna skola upptagas med deras värde enligt de för skattedeklaration gällande grunder. Enär emellertid fall kunna förekomma, då en förmyndare finner lämpligt att i berörda räkningar och förteckningar upptaga tillgångarna till annat värde, synes åt stadgandet böra givas den innebörd, att där tillgångarnas värde ej upptagits enligt de för skattedeklaration gällande grunder, uppgift tillika skall lämnas å deklarationsvärdet.

Sundberg och *Köersner:*

Den i första stycket stadgade skyldigheten för förmyndaren att lämna uppgift jämväl om tillgångar, som stå under den omyndiges eller annans särskilda förvaltning, kan för förmyndaren vålla besvär och svårigheter och är knappast av någon vikt. Vi hemställa förty, att detta stadgande får ur förslaget utgå.

12 §.

Sundberg:

Överlämnandet av vissa handlingar, på sätt sägs i första punkten av första stycket, skapar en utgångspunkt för den tid, under vilken klander mot förmyndarförvaltningen må anställas. På grund härav är det önskligt, att överlämnandet omfattar samtliga de handlingar, som avlämnats till överförmyndaren och äro erforderliga för granskning av förvaltningen genom den omyn-

dige själv eller ny förmyndare. I förslaget hava ock fördenskull urskilts och uttryckligen uppräknats de handlingar, som äro att dit hänföra. 9 kap.

Helt naturligt bygger förslaget på det antagande, att överförmyndaren, som handlar under tjänstemannaansvar, icke vid överlämnandet skall göra sig skyldig till vårdslöshet eller förbiseende. Uteslutet är emellertid icke, att de av honom överlämnade handlingarna, vare sig av nyss antydda eller av annan orsak, komma att i ett eller annat avseende lida av ofullständighet; man uppmärksamme i sådant hänseende t. ex. det fall, att under förmyndarförvaltningen avlämnats ej, såsom i förevarande paragraf av förslaget synes förutsatt, allenast en förteckning över den omyndiges tillgångar och skulder utan flera dylika förteckningar.

Härvid må anmärkas, att, enligt vad som synes böra antagas, under årsräkningar, om vilka i förevarande stycke talas, icke skola vara inbegripna sådana redovisningsräkningar, som med tillämpning av nu gällande lag avlämnats till vederbörande granskningsmän. Avfattningen av 10 § andra stycket i det remitterade förslaget till lag angående införande av lagen om förmynderskap kan emellertid giva anledning till någon tvekan i detta hänseende.

Skulle så inträffa, att någon av de i förevarande stadgande uppräknade handlingar icke kommit med vid överlämnandet, uppställer sig frågan, om denna omständighet föranleder framskjutande av klandertidens begynnelse. Ett jakande svar på denna fråga synes, vid jämförelse av stadgandets lydelse med ordalagen i 6 kap. 10 §, vara antagligast. I så fall bleve emellertid stadgandets syfte i väsentlig mån förfelat. Till förebyggande härav är förty en ändring av förslaget härutinnan att förorda.

Denna ändring synes lämpligen kunna ske sålunda, att i förslaget utsättes viss tid, inom vilken det skall åligga den, som emottagit handlingarna, att hos överförmyndaren anmäla, att och i vad avseende han anser handlingarna vara ofullständiga, vid äventyr, om denna tid försittes, att klandertiden börjat löpa med det redan skedda överlämnandet; sker anmälan rätteligen och finner överförmyndaren den grundad, räknas klandertiden från den dag, då den felande handlingen överlämnas; leder åter sådan anmälan ej till önskad påföljd, har handlingarnas mottagare för sig öppen möjligheten att i rättegång mot överförmyndaren, eller eventuellt förmyndaren, efter befogenhet göra gällande talan om fullständig redovisning; och där han vinner rättegången, kommer domen däri att bilda utgångspunkt för klandertiden.

Mot en sådan anordning kan visserligen göras den invändning, att den med den avgivna redovisningen missnöjde, som anställt rättegång, i de flesta fall bleve nödsakad att, utan att avvakta rättegångens slutliga resultat, anhängiggöra klandertalan för att icke, i händelse sagda resultat ginge honom emot, hava försuttit sin klanderrätt. Men denna olägenhet synes dock icke vara av avgörande betydelse, så mycket mindre som förhållandet härutinnan

9 kap, skulle bliva på det hela taget detsamma, som för närvarande i praxis är gällande.

Bifall till vad nu förordats medför behov av någon jämkning i avfattningen av stadgandet i 6 kap. 10 §.

I andra punkten av förevarande paragrafs första stycke ges särskilda stadganden för det fall, att förmyndaren, då hans befattning upphörde, var fri från skyldighet att avgiva sluträkning. Såsom huvudregel därvid skall enligt förslaget gälla, att handlingarna icke skola från överförmyndaren utlämnas, utan hos denne kvarstanna. Huruvida denna huvudregel är att föredraga framför en regel därom att handlingarna städse även i detta fall skola överlämnas är en lämplighetsfråga.

Skall förslaget härutinnan bibehållas, synes det vara i sin ordning att, såsom förslaget innehåller, från sagda huvudregel göres undantag, därest handlingarnas överlämnande begäres av den, som äger mottaga redovisning, eller av den avgående förmyndaren. Kommer av sådan anledning överlämnande till stånd, torde avsett vara, att överlämnandet bildar utgångspunkt för en ettårig klandertid. Uttryckligt stadgande härutinnan synes emellertid önskligt. Det andra undantaget torde hälst böra utgå.

Thulin:

Lika med justitierådet Sundberg anser jag det vara av vikt, att bestämmelser meddelas, huru klandertiden skall beräknas, där de i förevarande paragraf uppräknade handlingar icke alla kommit med vid överlämnandet; men synes mig detta missförhållande enklast avhjälpas genom att låta förslaget intaga den ståndpunkt, att, såframt bland de av överförmyndaren avlämnade handlingarna finnes sluträkning över förmynderskapet, överlämnandet, även om annan ofullständighet vidlåder detsamma, innebär avgivande av slutredovisning, som bildar utgångspunkt för klandertiden.

I varje fall synes saknaden av en eller annan förteckning icke böra vara hinder för tillämpning av ettårspreskriptionen, om samtliga årsräkningar och sluträkningen överlämnats. Möjligen skulle en viss fördel vinnas, om den avgångne förmyndaren bereddes tillfälle genomgå de handlingar, överförmyndaren skall överlämna till myndlingen eller ny förmyndare, eller överförmyndaren ålades till avgången förmyndare överlämna en förteckning å de handlingar, som tillställts den omyndige eller ny förmyndare.

Beträffande klandertiden uti det i första styckets andra punkt omförmälda fall instämmer jag med justitierådet Sundberg.

Vad angår det andra av de i samma punkt upptagna undantagen från där stadgade huvudregel, nämligen att överförmyndaren å någon av handlingarna gjort anteckning om anmärkning utan att anmärkningen föranlett ansökan till rätten, torde tillämpningen härav i de flesta fall komma att verka såsom en uppmaning åt vederbörande att anställa klandertalan på grund av den gjorda anmärkningen och förty kunna giva upphov till rätte-

gångar av beskaffenhet att helst hava bort undvikas. Med hänsyn härtill hemställes, att detta undantag ur förslaget uteslutes.

Stenberg och *Kôersner:*

Då det är av vikt, att ny förmyndare, som får handlingar, varom i denna paragraf är fråga, sig tillställda, tager noggrann vård om dem för deras återställande inom stadgad tid, synes lämpligen böra i paragrafens andra stycke infogas en föreskrift, att överförmyndaren skall vid handlingarnas överlämnande skriftligen erinra förmyndaren om den skyldighet att återställa handlingarna, som åligger honom.

Lagrådet:

Ifrågasättas kan, om icke fastslåendet i lag av de i första stycket angivna regler tillika, till förebyggande därav att hos överförmyndarna hopas handlingar, som sakna betydelse annat än som arkivalier, bör medföra stadgande om rätt att, sedan viss längre tid förflutit från det förmynderskapet upphörde, förstöra handlingarna, där de fortfarande finnas i allmänt förvar.

14 §.

Thulin, Stenberg och *Kôersner:*

Även efterlevande make och universaltestamentstagare tillhöra kretsen av dem, som efter förmyndarens död böra träda i hans ställe i de hänseenden, om vilka här är fråga. På grund härav bör ordet arvingar utbytas mot dödsbodelägare.

10 kap.

1 §.

Sundberg, Stenberg och *Kôersner:*

Det torde vara lämpligt, att i förevarande paragraf såsom föremål för tillsyn av överförmyndaren särskilt angives jämväl att förmyndaren vid beräknande av sitt arvode icke överskridit vad enligt gällande bestämmelser tillkommer honom.

Regeringsrådet *Thulin* åberopade vad han i nu anmärkta hänseende anfört vid 8 kap. 18 §.

2 §.

Lagrådet:

Även om en särskild inventering endast mer undantagsvis lärer komma till stånd, bör överförmyndarens rätt att när som helst företaga sådan icke i lagen framstå såsom något extraordinärt. Lagrådet hemställer därför, att

10 kap. den i paragrafen förekommande mellansatsen »om det för granskningen av förmyndarens förvaltning finnes nödigt» måtte utgå.

Uttryckligt stadgande torde böra meddelas därom att, då förmyndaren är bosatt inom annat förmynderskapsdistrikt än den överförmyndare, under vars tillsyn förmynderskapet står, överförmyndaren i nämnda distrikt skall vara skyldig att i fråga om de i denna paragraf angivna åtgärder lämna erforderligt biträde.

4 §.

Lagrådet:

Anledning torde saknas att begränsa den förmyndaren i andra stycket tillerkända rätt att få frågan om honom åliggande ersättningsskyldighet prövad till de fall, att gjord anmärkning icke föranlett ansökan till rätten.

6 §.

Stenberg och *Köersner:*

På sätt lagberedningen i sitt betänkande erinrat, vilar den här upptagna föreskriften om rätt för den omyndiges make och närmaste fränder att hos överförmyndaren taga del av räkningar och andra handlingar rörande förmynderskapet på den förutsättningen, att dessa handlingar icke enligt tryckfrihetsförordningens bestämmelser i § 2 mom. 4 äro att anse såsom offentliga. Nämnda förutsättning torde knappast föreligga. Överförmyndarna bliva otvivelaktigt att betrakta såsom publika tjänstemän; och även om sagda handlingar svårligen kunna sägas röra allmänna ärenden, utan fastmer hava avseende å enskilda angelägenheter, synes det oss, särskilt i betraktande av att i vissa likartade fall uttryckliga undantag från offentlighetsprincipen funnits erforderliga, icke kunna antagas, att handlingar av ifrågavarande beskaffenhet utan sådant undantag bleve uteslutna från principens tillämpning. På grund härav och då vi lika med lagberedningen finna övervägande skäl tala för att dessa handlingar bliva undandragna offentligheten, bör enligt vår mening i samband med den nya förmynderskapslagstiftningen åvägabringas sådan ändring i tryckfrihetsförordningen, att hos överförmyndare förvarade räkningar och andra handlingar rörande förmynderskap (och godmanskap) ej må utlämnas till andra än dem, som enligt allmän lag äga taga del därav. Sådan grundlagsändring torde icke kunna slutligen antagas förr än vid 1925 års lagtima riksdag, men detta bör givetvis ej hindra civillagens tillämpning redan från samma års början.

Sundberg och *Thulin:*

Med den ställning, överförmyndarna komma att intaga såsom publika tjänstemän, måste hos dem förvarade räkningar och andra handlingar rörande förmynderskap enligt stadgandena i § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen vara att anse såsom offentliga handlingar. Anledning synes ej, särskilt vid jämförelse med bouppteckningar, förekomma till ändring härutinnan av tryckfrihets-

förordningen. På grund härav hemställes, att förevarande paragraf ur förslaget uteslutes. 10 kap.

7 §.

Sundberg och *Köersner:*

Då den här stadgade uppgiftsskyldigheten icke lärer tjäna rätten eller domaren till avsevärt gagn, men densamma i särskilda fall kan ådraga överförmyndaren betydande besvär och kostnader, hemställes, att stadgandet får utgå ur förslaget.

Justitierådet *Köersner* tillade:

En mera effektiv kontroll synes för övrigt kunna vinnas, om i den föreslagna kungörelsen om förandet av rättens förmynderskapsbok, så ock om vissa åtgärder, som åligga rätten eller domaren i avseende å förmyndarvården, infördes föreskrift om skyldighet för domaren att t. ex. vart annat år infordra den av överförmyndaren förda förmynderskapsboken för jämförelse med den hos domstolen förda boken. Om en dylik jämförande granskning av förmynderskaps böckerna företages före den i 7 § av nämnda kungörelse omförmälda inspektion, torde berörda förrättnings utförande i väsentlig grad underlättas.

11 kap.

Rubriken.

Thulin:

Enär på skilda områden av lagstiftningen förekomma stadganden om gode män, å vilka förevarande kapitel ej skall äga tillämpning, synes åt kapitlets rubrik böra givas en sålunda ändrad avfattning, att därav framgår, att här allenast avses sådana godmanskap, vilkas innehavare handla under förmyndaransvar.

1 §.

Sundberg:

Här omförmälda godmanskap är avsett att utgöra ett förmynderskap, till arten skilt från andra förmynderskap därutinnan, att det redan från början tänkts få, frånsett den omyndiges ålder, allenast begränsad varaktighet. Denna artskillnad är väsentlig. Just med hänsyn till antydda tidsbegränsning kan nämligen gode mannen i verkligheten aldrig erhålla samma ställning och ansvarighet som en förmyndare. Godmanskapets innehavare lärer vara nödsakad att inskränka sin verksamhet för den omyndige huvudsakligen till åtgärder, som icke tåla uppskov; han kan sålunda t. ex. ej anses befogad att enligt sin egen uppfattning omlägga av förmyndaren uppgjorda planer rörande förvaltningen av den omyndiges egendom eller vården om den omyndige, där denna vård handhafts av förmyndaren. Redovisningsskyldigheten blir en annan än förmyndarens, då gode mannen ej kan åläggas redovisning beträffande annat eller mera av den omyndiges egendom än han haft anledning taga befattning med, vilket högst sällan kan gälla all den omyndiges egendom. Att å gode mannen tillämpa den i 6 kap. 10 § av förslaget givna regeln på sätt som gäller om ny för-

11 kap. myndare lärer ock vara otänkbart, eftersom någon sluträkning från förmyndaren ej avgivits och gode mannen förty ej kunnat erhålla någon redovisning för förmynderskapet beträffande förfluten tid. Av samma skäl har man ock nödgats stadga skyldighet för gode mannen att inom viss tid efter godmanskapets inskrivning till överförmyndaren ingiva förteckning över den omyndiges egendom, en skyldighet, som enligt förslaget saknar motsvarighet, då ny förmyndare förordnats för den omyndige.

Godmanskapet kan sålunda näppeligen vara att anse såsom ett förmynderskap. I godmanskapets natur ligger i själva verket, att det, då förmyndare är förordnad, skall antingen ersätta förmynderskapet i visst avseende eller ock utan angiven begränsning supplera förmynderskapet, men aldrig helt ersätta eller träda i stället för detsamma.

Det synes även vara svårt att förstå, varför en sjuk person enligt förevarande paragraf skall berövas sin rättshandlingsförmåga beträffande handhavandet av förmynderskap, men enligt 3 § i fråga om alla andra sina angelägenheter få bistånd vid deras skötsel utan förlust av den egna rättshandlingsförmågan. Vad angår det andra, i förevarande paragraf angivna fallet, då god man skall förordnas att i förmyndarens ställe vårda omyndigs angelägenheter, är detta fall av så synnerligt säregen natur, att det borde kunna lämnas alldeles ur räkningen. Anses emellertid regler därom icke kunna undvaras, lärer, då av här ifrågavarande anledning ett godmansförordnande blir erforderligt, utan någon som helst olägenhet kunna ordnas så, att förordnandet kommer att omfatta vissa angelägenheter, vilka kräva ett snart ingripande; att representant för den omyndige beträffande hans övriga, mindre aktuella angelägenheter kommer att saknas under ifrågavarande, ytterst begränsade tid har endast teoretiskt intresse, som icke behöver tillgodoses.

På grund av vad sålunda blivit anfört hemställes, att förevarande paragraf uteslutes och att, därest bestämmelser anses erforderliga angående förordnande av god man i anledning därav att förmyndaren enligt 12 kap. 15 § suspenderats från utövningen av förmynderskapet, dessa bestämmelser inordnas under reglerna i 2 § av förevarande kapitel.

Bifall härtill medför behov av jämkning i avfattningen av sista punkten i 7 § samt av 12 kap. 19 §.

Justitierådet *Köersner* hänvisade till vad han komme att anföra vid 8 §.

Thulin:

Då en enligt förevarande paragraf förordnad god man i flertalet fall ej torde behöva övertaga en förmyndares alla funktioner eller helt träda i dennes ställe, synas orden »i förmyndarens ställe» böra utbytas mot »i den omfattning rätten bestämmer».

2 §. 11 kap.

Lagrådet:

Har avtal ingåtts om sammanlevnad i oskiftat bo, däri omyndig äger del, torde den omständighet, att jämväl hans förmyndare är delägare i boet, ej i och för sig utgöra hinder för denne att under avtalstiden förvalta den rätt i boet, som tillkommer den omyndige. Det godmansförordnande, varom i första styckets första punkt är fråga, skall sålunda, så vitt angår sammanlevnad i oskiftat bo, avse allenast avtalets ingående. Skulle under avtalstiden behov yppas, att den omyndige varder representerad av annan än förmyndaren, får särskilt förordnande meddelas i den omfattning förhållandena kräva. Förslagets mening lärer ock, enligt vad av dess motivering framgår, vara den nu angivna, men synes detta böra till undvikande av missförstånd tydligare än som skett utmärkas i lagtexten.

3 och 4 §§.

Thulin:

Den sjuke eller bortovarande, för vilken god man enligt stadgande i dessa paragrafer förordnas, får ej därigenom sin rättsliga handlingsförmåga inskränkt. Godmanskap, som avhandlas i 1 och 2 §§, utövas däremot för omyndiga personer. Denna väsentliga olikhet framträder icke med önskvärd tydlighet genom den avfattning nu förevarande paragrafer erhållit. Det skulle bidraga till större klarhet, om i förslaget utsades, att godmanskap enligt någon av dessa paragrafer icke länder till inskränkning i den sjukes eller bortovarandes rätt att själv råda över sin egendom.

Köersner:

Lagförslaget saknar stadgande om ett slag av gode män, som domstolarna för närvarande bruka förordna, nämligen gode män för förvaltning av viss egendom, som genom gåva eller testamente bortgivits under villkor att densamma skall förvaltas av god man under förmyndaransvar.

Dylika villkorsbestämmelser pläga tillkomma i det lovvärda syftet att skydda existensminimum för personer, som förväntas icke kunna med tillräckligt förstånd handhava sina ekonomiska angelägenheter, ehuru de icke anses böra eller ens kunna ställas under förmyndare. Jag anser det därför vara av vikt, att möjlighet beredes att allt fortfarande kunna bringa till verkställighet villkor av denna art. Om emellertid föreskrift om rätt för domstolarna att förordna dylik god man icke inflyter i lagen, är det icke osannolikt, att domstolarna efter denna lags ikraftträdande icke skola tillhandagå med sådana förordnanden. Men även om förordnanden kunna utverkas, synes det vara önskligt, att gode män för uppdrag av ifrågavarande beskaffenhet i fråga om förpliktelser och ansvarighet likställas med den nya lagens gode män av annat slag.

11 kap. Jag hemställer således, att i förevarande kapitel måtte inflyta stadgande angående antydda slag av gode män.

5 §.

Köersner:

Därest min vid föregående paragrafer gjorda hemställan om rätt för domstol att förordna god man för förvaltning under förmyndaransvar av genom gåva eller testamente bortskänkt egendom vinner avseende, synes det önskvärt, att domstolarna beredes rättighet att till god man för berörda ändamål utse jämväl annan än fysisk person, t. ex. bank eller annan institution, som blivit föreslagen i donationsurkunden eller eljest är lämplig.

I många fall skulle det bereda den bästa trygghet, om uppdraget sålunda kunde anförtros åt en juridisk person med odisputabel vederhäftighet. Den utväg, som för närvarande stundom anlitas, nämligen att, sedan avtal träffats om en banks garanti för förvaltningen, till god man föreslås och utses t. ex. chefen för bankens notariatavdelning, är ej odelat tillfredsställande och låter sig för övrigt icke under alla förhållanden genomföra.

Sundberg och *Thulin:*

Stadgandet i tredje stycket tarvar förtydligande sålunda, att därav framgår, huruvida innehavande av godmanskap medför samma rätt att undandraga sig annat godmanskap, som enligt 2 kap. 8 § 4. tillägges innehavande av förmynderskap beträffande annat sådant. I sammanhang härmed torde böra klargöras, huruvida och i vad mån innehavande av godmanskap befriar från skyldigheten att åtaga sig förmynderskap.

8 §.

Köersner:

Godmansförordnande enligt 1 § av detta kapitel innefattar väl uppdrag att i förmyndarens ställe ombesörja alla angelägenheter för den omyndige. I följd härav medför förordnandet rätt och i vissa fall plikt för gode mannen att omhändertaga och förvalta all den egendom, som tillhör eller kan tillfalla den omyndige. Har han utövat eller varit pliktig utöva nämnda befogenhet, åligger det honom också att fullgöra lagstadgad skyldighet att överlämna förteckningar och räkningar samt att vid uppdragets upphörande avgiva redovisning. Möjligen bör emellertid uttrycklig föreskrift inflyta i lagen därom att överförmyndaren har att efter granskning av gode mannens sluträkning till den ordinarie förmyndaren överlämna, förutom sluträkningen, den eller de förteckningar över den omyndiges tillgångar och skulder och de årsräkningar, som avgivits av gode mannen, samt att talan mot gode mannen skall inom ett år, efter det ifrågavarande handlingar överlämnats, genom stämning anhängiggöras vid äventyr av den i 6 kap. 10 § föreskrivna preskriptionspåföljd. Om uttryckligt stadgande i denna riktning icke intages i lagen, kan det må-

hända komma att antagas, att gode mannen för åtnjutande av klanderfrihet har att avvakta den tid, då förmyndarens uppdrag upphör och sluträkning för honom avgives, något som säkerligen icke varit förslagets mening. 11 kap.

Emellertid kan det ifrågasättas, om gode mannen skall vara ovillkorligen pliktig att övertaga alla den omyndiges tillgångar. Med hänsyn till dessa tillgångars beskaffenhet eller de omständigheter, under vilka godmanskapet tillkommit, eller den tid, det är avsett att gälla, lärer det nämligen ej sällan komma att visa sig, att något övertagande av den omyndiges hittillsvarande tillgångar icke varit nödigt eller att endast vissa tillgångar behövt övertagas. Att för sådana fall ändock påfordra, att gode mannen övertager alla tillgångarna och om dem giver förteckning samt att han skall redovisa för en förvaltning, varmed han ej tagit någon befattning, utan vilken allt fortfarande pågått i samma ordning som under den ordinarie förmyndarens förvaltningstid, synes icke vara påkallat. Skulle en dylik fordran upprätthållas, synes hela systemet med god man såsom tillfällig förmyndare enligt 1 § kunna bortfalla. Vida enklare ordna sig då förhållandena därigenom, att den ordinarie förmyndaren, såsom för närvarande i dylika fall sker, frånträder förmynderskapet och ny förmyndare förordnas, vilken i sin tur avgår och lämnar rum åt den förutvarande, när hindret för honom upphört.

Däremot får institutet god man verklig praktisk betydelse, om gode mannens skyldighet att överlämna förteckning över den omyndiges tillgångar samt att avgiva redovisning för förvaltning av hans egendom kan inskränkas till att avse den egendom, som han med anledning av godmanskapet fått om händer eller varit skyldig att omhändertaga.

Jag hemställer därför, att stadgande härom måtte inflyta på lämpligt ställe i förevarande kapitel.

10 §.

Lagrådet:

Därest, på sätt förslaget innehåller och jämväl synes lämpligt, god man skall, då det behov, som föranlett förordnande av god man, ej längre är för handen, erhålla formligt entledigande av rätten, bör så anordnas, att med dylikt entledigande ej får anstå för länge. Med hänsyn härtill torde böra i förslaget intagas stadgande, varigenom gode mannen ålägges att, sedan hans uppdrag slutförts, ofördröjligen hos rätten göra anmälan därom.

12 kap.

3 §.

Lagrådet:

Om ärende, varom här är fråga, ej skall kunna upptagas på ansökan eller anmälan av fattigvårdsstyrelse, bör 77 § sista stycket i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården ändras så, att den däri föreskrivna anmälan skall göras hos vederbörande överförmyndare i stället för hos domstol.

12 kap.

4 §.

Stenberg:

Då i tredje stycket av denna paragraf domaren icke förklarats skyldig utan endast berättigad att i fall, som i första stycket avhandlas, utfärda kallelse å den, om vars försättande i omyndighet ansökan gjorts, är härmed ej, såsom i nästföljande paragraf, avsett jämväl att domaren skall ingå i bedömande, huruvida sådant fall är för handen, att ansökningen kan av rätten avslås utan motpartens hörande, och, allteftersom dylik prövning utfallit, vidtaga åtgärd för motpartens hörande eller underlåta sådan åtgärd, utan avsikten är endast att, likasom rätten icke skall utfärda kallelse i händelse sådant förhållande föreligger, varom i andra stycket av förevarande paragraf sägs, för samma fall befria domaren från kallelseskyldighet. Med hänsyn härtill synes det vara lämpligt att, med uteslutande av tredje stycket, i första stycket ålägga domaren, då ansökan ingivits till honom, samma skyldighet med avseende å kallelses utfärdande, som där stadgas för rätten, och sålunda göra undantagsbestämmelsen i andra stycket gällande i lika mån för såväl domaren som rätten.

6 §.

Lagrådet:

Den i 22 § av förevarande kapitel föreslagna uttryckliga bestämmelsen om officialprincipens tillämpning gäller även handläggningen av mål om omyndighetsförklaring; rätten skall sörja för fullständig utredning i målet. I betraktande härav synes behov knappast föreligga att bereda den, om vars försättande i omyndighet är fråga, möjlighet att genom statens försorg erhålla biträde i rättegången; domstolen själv skall tillse, att de omständigheter, som kunna åberopas såsom grund för ansökningens avvisande, bliva förebragta och utredda. Om lagrådet det oaktat anser sig ej böra avstyrka den i föreliggande paragraf upptagna föreskriften om förordnande av god man att, när yrkande om omyndighetsförklaring riktas mot den, som är sinnessjuk eller sinnesslö eller vars själsverksamhet eljest är rubbad, bevaka hans rätt, sker det emedan det dock kan tänkas, att i något fall av särskilt grannlaga natur, där den sjuke ej själv kan anskaffa hjälp, hans intressen skulle genom mera personligt biträde av en väl kvalificerad man bliva bättre iakttagna än genom de åtgärder för utrednings åstadkommande, som domstolen kan vidtaga. Av enahanda skäl, som nu anförts, synes ej heller förslaget om biträde åt den, som försatts i omyndighet och begär att förklaras åter myndig, böra avstyrkas.

Att giva den, åt vilken rätten eller domaren lämnar uppdrag enligt denna paragraf, benämningen god man lärer emellertid vara mindre lämpligt, då det bör undvikas att enligt förmynderskapslagen anordna andra godmanskap än dem, som regleras i det särskilda kapitlet om gode män. Ifrågavarande befattnings karaktär skulle bättre framträda, om innehavaren benämndes rättegångsbiträde. Med sådan benämning bleve även klart, att — vilket torde

vara avsett — bestämmelserna i 16 kap. 10 § rättegångsbalken, så vitt de angå rätt till särskild talan mot vissa under rättegången meddelade beslut i fråga om rättegångsbiträden, komma att äga tillämpning även med avseende å dem, som erhålla uppdrag, varom nu sagts. På grund av vad sålunda erinrats hemställes om utbytande av benämningen god man mot rättegångsbiträde. 12 kap.

Tredje styckets innebörd bleve tydligare angiven genom ett stadgande, att vad förut i paragrafen sagts ej skall tillämpas, därest fri rättegång beviljats vederbörande.

7 §.

Sundberg och *Thulin:*

Då tillräckliga skäl ej torde föreligga att i här angivna fall göra avvikelse från den synnerligen betydelsefulla regeln om offentlighet vid underdomstolarna, hemställes, att förevarande paragraf måtte ur förslaget uteslutas.

11 §.

Thulin, Stenberg och *Köersner:*

Samtidigt med att lagberedningen föreslog, att omyndighetsförklarings verkan mot den, som är i god tro, ej skall inträda förr än kungörelse om förklaringen ägt rum, upptog beredningen i förevarande paragraf en bestämmelse om förklaringens kungörande ej blott, såsom för närvarande sker, i allmänna tidningarna utan även i ortstidning. Beredningen framhöll härvid vikten av att de personer, som kunna tänkas komma att inlåta sig i rättshandling med den omyndigförklarade, så snart som möjligt erhölle kännedom om omyndighetsförklaringen, något som skulle befordras genom kungörandet i ortstidning. Då sedermera det remitterade förslaget återgick till den gällande rättens regel, att verkan av omyndighetsförklaring inträder, oberoende av kungörelsen, redan genom beslutets meddelande, uteslöts bestämmelsen om kungörelsens införande i ortstidning. Detta uteslutande förklarades vara föranlett av den ändrade ståndpunkten i fråga om inträdet av omyndighetsförklaringens verkan. Det synes emellertid, som om behovet av effektivitet i kungörandet vore minst lika stort, därest ett beslut om omyndighetsförklaring skall äga omedelbar verkan, som om dess verkan skall i viss mån vara beroende av att kungörelse skett. Ett kungörande i tidning inom orten lärer ock, på sätt lagberedningen anfört, kunna bliva till avsevärt gagn. Den kostnadsökning, som skulle bliva en följd av sådant kungörande, torde ej heller vara av väsentlig betydelse, helst den omyndigförklarade i allmänhet lärer vara i sådan ekonomisk ställning, att kostnaden ej blir betungande. Vi hemställa alltså, att kungörelsens införande även i tidning inom orten föreskrives.

Lagrådet:

Uppläggandet av det här föreslagna centralregistret kommer att medföra ej ringa arbete för åtskilliga domare i fråga om anmälningars insändande till

12 kap. centralmyndigheten samt avsevärda kostnader för statsverket vid anmälningarnas registrerande och bearbetande. Till minskande av dessa olägenheter synes förfarandet böra så vitt möjligt förenklas. En förenkling i sådant hänseende torde kunna lämpligen ske sålunda, att till grund för registret läggas icke anmälningar från domstolarna utan kungörelserna i allmänna tidningarna. Härigenom skulle domarna befrias från allt besvär med registreringen och arbetet härmed skulle hos centralmyndigheten draga ringare kostnader, enär detsamma bestode allenast i att sammanföra kungörelserna i fråga till ett praktiskt register och fördenskull kunde verkställas med tämligen okvalificerad och billig arbetskraft.

Emellertid synas jämväl för en på dylikt sätt åvägabragt samling kostnaderna bliva större än som motsvaras av den nytta samlingen medför. Även utan centralregistret torde myndigheter och penninginrättningar regelmässigt erhålla kännedom om omyndighetsförklaringar, i synnerhet som de allmänna tidningarna för varje månad innehålla ett annonsregister med särskild rubrik beträffande dylika domstolsbeslut. Vad angår andra inrättningar och enskilda personer lärer ett centralregister sakna så gott som varje betydelse, även om den tryckta samlingen, på sätt är avsett, hålles lätt tillgänglig för allmänheten.

På grund av vad sålunda anförts hemställes, att bestämmelserna om centralregistret måtte uteslutas ur förslaget eller förenklas i den riktning, som nyss antytts.

Vid bifall härtill erfordras viss jämkning i 5 kap. 5 § av det till lagrådet remitterade förslaget angående ändringar i 1904 års internationella lag.

Anses den föreslagna anordningen med ett centralregister böra i huvudsak bibehållas, må erinras, att genom införskaffande av uppgifter om dem, som vid lagens ikraftträdande äro omyndigförklarade, måste sörjas för att registret från början får erforderlig fullständighet; sker ej så, skulle registret först efter ganska lång tid medföra verklig nytta.

Härjämte bör iakttagas, att det i syfte att göra registrets innehåll lättare tillgängligt föreslagna utgivandet av en samling av vad i registret införts måste, om ej ändamålet skall förfelas, ske med all möjlig snabbhet. En överskådlig uppställning av materialet är även av vikt. Att erinra härom är särskilt påkallat, enär den på äktenskapsregistret grundade publikation, som synes vara ämnad att utgöra förebild för den nu ifrågavarande samlingen, ej torde i nämnda hänseenden motsvara berättigade krav.

15 §.

Lagrådet:

Då ordalagen i början av denna paragraf kunna giva anledning till den oriktiga uppfattningen, att domstolen för att kunna entlediga en förmyndare skall genom framställning från någon utomstående hava fått fråga om sådant entledigande hos sig väckt, synes någon omformulering, som tydligt lämnar rum även för domstolens eget initiativ, böra företagas.

16 §. 12 kap.

Sundberg och *Thulin:*

Då det, på sätt vid 15 § av lagrådet antytts, lärer vara avsett, att rätten skall i frågor av beskaffenhet, som i första stycket sägs, äga vidtaga erforderliga åtgärder även utan föranledande av därom gjord framställning, synes varje begränsning i befogenheten att göra ansökan vara utan betydelse men måhända kunna leda till ett motbjudande tvång för domstolen att rent formalistiskt avvisa en, materiellt sett fullt befogad, framställning. Sagda stycke torde därför lämpligen böra ur förslaget uteslutas, i sammanhang varmed andra stycket givetvis tarvar någon omredigering.

I vad fall som helst torde sagda befogenhet böra utvidgas utöver vad förslaget därom innehåller. Att t. ex. från rätt härutinnan utestänga en boutredningsman förefaller synnerligen olämpligt, särskilt om, på sätt i 21 § sägs, god man i förevarande hänseende likställes med förmyndare.

20 §.

Lagrådet:

Om domaren jämlikt andra stycket i denna paragraf, på begäran av den, för vilken god man enligt 11 kap. 3 eller 4 § förordnats, entledigat gode mannen från befattningen, bör beslutet härom icke för sitt bestånd vara beroende av rättens prövning; vederbörandes framställning om gode mannens entledigande innebär en anmälan, att det behov, som föranlett förordnandet, upphört, och mot sådan anmälan lärer rätten ej kunna bibehålla gode mannen vid befattningen. Det meddelande om domarens beslut, som skall lämnas till rätten, bör därför endast hava till ändamål, att entledigandet antecknas i rättens protokoll. I enlighet härmed torde bestämmelsen i nämnda stycke ändras.

21 §.

Stenberg och *Köersner:*

Enligt andra punkten i denna paragraf skall förmyndare äga fullföljdsrätt i ärende angående förordnande av god man för den omyndige och entledigande av sådan god man. Av naturliga skäl bör en dylik regel icke äga tillämpning, då det gäller godmanskap enligt 11 kap. 2 § första stycket; gode mannen är i sådant fall förordnad för att i någon rättslig angelägenhet iakttaga myndlingens intresse gentemot förmyndaren eller någon, som denne företräder. En begränsning i nämnda hänseende av bestämmelsens giltighet synes erforderlig.

22 §.

Lagrådet:

Vid prövning, huruvida den enligt andra stycket rätten tillerkända befogenheten att förordna om personlig inställelse skall utövas, bör rätten givetvis, då fråga är om omyndighetsförklaring på grund av psykisk defekt, taga hän-

12 kap. syn även till sådan omständighet, som i tredje stycket avses. På grund härav lärer detta stycke såsom obehövligt kunna uteslutas.

23 §.

Lagrådet:

Då med den ställning, överförmyndaren intager, han icke torde utan särskilt i lag givet bemyndigande för utförande av talan vid domstol äga anlita fullmäktig, men ur praktisk synpunkt möjlighet härtill synes böra stå honom öppen, hemställes, att i förslaget intages föreskrift om rätt för överförmyndaren i nämnda hänseende.

Regeringsrådet *Thulin* tillade, att vid bifall till lagrådets hemställan bestämmelse tillika bör meddelas till förhindrande av att statsverket tillskyndas särskilda kostnader till följd därav att överförmyndaren anlitar fullmäktig.

Förslaget till lag angående införande av lagen om förmynderskap.

Lagrådet och dess särskilda ledamöter avgåvo följande yttranden.

2 §.

Lagrådet:

I vissa författningar, t. ex. kungl. brevet den 5 februari 1808 angående besittningsrätt å kronohemman, punkt 4:o), finnas meddelade särskilda regler angående godmanskap av den art, att den nu ifrågasatta förmynderskapslagstiftningen skulle bliva tillämplig å desamma. Även där dessa regler ej i allo överensstämma med nyssnämnda lagstiftning torde de icke böra till någon del sättas ur kraft. Till det i slutet av förevarande paragraf intagna stadgandet lärer fördenskull böra fogas tillägg, varigenom fortfarande giltighet beredes åt samma regler.

Thulin:

Enligt 77 § i lagen om fattigvården har, där någon, som icke nått myndig ålder, på fattigvårdssamhällets bekostnad åtnjuter vård utanför sina föräldrars eller målsmans hem, samhällets fattigvårdsstyrelse målsmansrätt över honom. Vad denna målsmansrätt innebär är, på sätt även framgår av fattigvårdslagstiftningskommitténs motiv till nämnda lag, tveksamt, och har kommittén jämväl i samband med förslag till lag om den offentliga barnavården hemställt om sådan ändring i lagen om fattigvården, att denna målsmansrätt helt skulle upphävas. Till stöd därför har kommittén anfört, att ifall behov skulle visa sig av legal företrädare för understödstagare, för vilken fattigvårdsstyrelsen förut haft målsmansrätt, i stället för denne lämpligen borde hos domstol begäras förmyndare. Tills lagen i detta hänseende ändrats, kvarstår emellertid målsmansrätten, och torde det därför vara nödvändigt att, om ej nämnda

ändring redan nu anses kunna göras, i förevarande lag införes föreskrift, att genom den föreslagna förmynderskapslagen ej göres ändring i fattigvårdslagens ifrågavarande bestämmelse. En sådan föreskrift torde lämpligen kunna få sin plats i den nu behandlade paragrafen.

4 §.

Lagrådet:

Enligt bestämmelser i den föreslagna lagen om förmynderskap samt vissa därmed sammanhängande författningsförslag skall den rätt, som nu efter fyllda femton år tillkommer en omyndig att råda över honom tillhörig egendom, ej inträda förr än vid uppnådd sexton års ålder. Denna förändring synes ej böra medföra, att omyndig, som enligt gällande lag förvärvat rätt i berörda hänseende, vid den nya lagstiftningens ikraftträdande går densamma förlustig. Lagrådet anser sig förty böra tillstyrka, att, efter förebild av den i första stycket av förevarande paragraf upptagna bestämmelsen, i förslaget intages stadgande därom att i fråga om den, som, då den nya förmynderskapslagen träder i kraft, fyllt femton men ej sexton år, äldre lags bestämmelser om rätt att råda över honom tillhörig egendom fortfarande skola äga tillämpning.

6 §.

Thulin, Stenberg och *Köersner:*

Även bestämmelserna i 9 och 10 §§ av 9 kap. förmynderskapslagen torde böra göras tillämpliga i fråga om avgivande av årsräkning för året näst före det, med vilket nya lagen skall träda i kraft.

7 §.

Lagrådet:

I det remitterade förslaget har den tidpunkt, intill vilken, enligt vad i andra stycket av förevarande paragraf sägs, särskild räkning skall avgivas, lämnats öppen, men synes av förslagets motivering framgå, att man såsom nämnda tidpunkt tänkt sig tiden för den nya lagens ikraftträdande. Enligt 6 § åligger det emellertid den, som då är förmyndare, att för senast tilländalupna året avgiva räkning enligt nya lagens bestämmelser. I den mån så sker, bör givetvis särskild räkning enligt äldre lag icke ifrågakomma. Vid styckets fullständiga avfattande i blivande proposition torde detta förhållande beaktas.

Första punkten av andra stycket lärer innebära, att om omyndighetstillståndet tagit sin början innan den nya lagen om förmynderskap trätt i kraft, envar förmyndare skall, utan hänsyn till huruvida han tillträtt förmynderskapet före eller efter sagda tidpunkt, vid upphörandet av sin befattning lämna redovisning enligt äldre lag beträffande den del av omyndighetstiden, för vilken årsräkning enligt nya lagen ej avgivits. Åt denna stadgandets innebörd torde böra genom erforderlig omredigering givas tydligare uttryck än i förslaget skett.

9 §.

Thulin och *Stenberg:*

Med hänsyn till vikten av att den omyndiges intresse så fullständigt som möjligt skyddas har i 7 kap. 3 § av förslaget till förmynderskapslag gjorts den avvikelsen från principen om avtals orubblighet, att om det visar sig, att den omyndiges bästa skulle äventyras, därest ett av förmyndaren med överförmyndarens samtycke för den omyndige slutet avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo finge äga fortsatt bestånd, rätten äger häva avtalet, ändå att den tid, för vilken det slutits, ej tilländagått. Om vi än icke kunna tillerkänna de betänkligheter, som i yttranden över förslaget uttalats mot detta stadgande, avgörande betydelse, anse vi dock — i enlighet med vad även anmärkts — tillräckliga skäl icke föreligga att, på sätt i förevarande paragraf föreslås, giva bestämmelsen tillbakaverkande kraft, så att rätten skulle äga att häva jämväl avtal, som träffats vid en tid, då i lagstiftningen ännu ej fanns upptaget något stadgande om sådan hävningsrätt. Vi hemställa alltså om uteslutande av första stycket i den nu behandlade paragrafen.

10 §.

Thulin:

Skulle, då den nya lagen träder i kraft den 1 januari 1925, räkning för år 1923 eller tidigare år ej hava avgivits, synes vara avsett, att räkningen skall lämnas ej till gode mannen, utan till överförmyndaren för att av honom, mot det arvode som eljest skolat tillkomma gode mannen, granskas; men torde, särskilt med hänsyn till arvodesfrågan, måhända vara lämpligt, att uttryckligt stadgande härom införes i förevarande paragraf.

13 §.

Thulin:

Enligt förslaget skall, till dess Konungen annorlunda förordnar, överförmyndare ej utses för Stockholms stad, utan vad i 3 kap. 6 § och 5—12 kap. av nya förmynderskapslagen ävensom i promulgationslagen stadgas om överförmyndare i stället gälla i fråga om förmyndarkammaren, som, enligt de närmare bestämmelser Konungen meddelar, skall handhava de åligganden, vilka enligt nya lagen eljest ankomma på överförmyndaren. Det synes mig tveksamt, om åt nämnda kammare lämpligen må kunna överlämnas att, på sätt torde vara avsett, under övergångstiden, även om denna skulle kunna begränsas till ett mindre antal år, kollegialt fullgöra dessa åligganden. För åstadkommande av det personliga samarbete mellan överförmyndaren och förmyndaren, som förslaget avsett böra äga rum, torde, därest förmyndarkammarens nuvarande arbetskrafter, så länge förmyndarkammaren består, därför företrädesvis tagas i anspråk, en arbetsfördelning redan från början av den nya lagens tillämpning böra äga rum, så att rätten åt särskilda av förmyndarkammarens tjänstemän, i den mån de finnas därför lämpade, uppdrager att envar inom sitt distrikt vara överförmyndare och där ensam sköta

en överförmyndares åligganden. Skulle tillräckligt antal för överförmyndarsysslan lämpade personer ej vara att tillgå inom förmyndarkammaren, måste rätten naturligtvis tilläggas befogenhet att till överförmyndare för visst distrikt utse person utom förmyndarkammaren. Då föreskrifterna i förevarande paragraf ej torde medgiva en sådan anordning, synes paragrafen böra i enlighet härmed omarbetas.

Även om förmyndarkammaren ej vidare kommer att såsom ett kollegialt verk handhava överförmyndarsysslorna, utgör detta givetvis ej hinder för att förmyndarkammaren, på sätt förslaget innehåller, under erforderlig övergångstid såsom ett kollegium fortfarande tills vidare handhar den förmyndarkammaren enligt 3 § i instruktionen den 21 juni 1907 tillkommande förvaltning av omyndigas samt frånvarande och okända arvingars kontanta medel, så vitt angår medel, som där innestå, när nya lagen träder i kraft.

Ovannämnda reglering av överförmyndarsysslorna utgör ej heller hinder för att i avbidan på den ytterligare utredning, som — med anledning av de nya uppslag förmyndarkammarens och rådstuvurättens första avdelnings till lagrådet remitterade underdåniga skrivelse innehåller — må anses erforderlig för att bedöma, om förmyndarkammaren fortfarande skall bestå såsom depositionsanstalt för värdepapper med penningförvaltning, låta förmyndarkammaren under erforderlig tid i enlighet med hittillsvarande bestämmelser till förvar och förvaltning mottaga omyndigas värdepapper och kontanta medel, dock med iakttagande av de i nya lagen för sådan deposition fastställda villkor och de ytterligare bestämmelser Konungen därutinnan meddelar.

Lämnas sådant medgivande, torde erfarenheten måhända komma att ådagalägga, att förmyndarkammaren för framtiden skall kunna, ehuru under ändrade förhållanden och med mera moderna arbetsmetoder, under samarbete med till kammaren intimt knutna överförmyndare fylla den uppgift att skydda de omyndigas medel, särskilt de små förmögenheterna, som den under sekler på ett tillfredsställande sätt skött, samt att det även kan vara lämpligt att på andra större platser inrätta förmyndarkammare, givetvis, därest tillräckliga fonder ej finnas, under kommunal garanti.

Följande åtgärder synas mig i ovanberörda syften påkallade:

I förmynderskapslagen likställes med bank såsom depositionsanstalt förmyndarkammare, där sådan med Konungens tillstånd inrättas.

Närmare utredning verkställes, om och under vilka villkor förmyndarkammaren i Stockholm må kunna bibehållas såsom depositionsanstalt med penningförvaltning. Denna utredning bör avse, bland annat, om erforderligt ekonomiskt underlag för en förmyndarkammare föreligger eller kommunal garanti erfordras, och måste därvid i första hand klargöras förhållandet mellan Stockholms stad och allmänna barnhuset, vars rätt till förmyndarkammarens överskottsmedel, särskilt efter nu ifrågasatt omläggning av dess verksamhet, torde kräva förnyad undersökning.

Under den övergångsperiod, som erfordras för verkställande av ovannämnda utredning, ordnas överförmyndarsysslorna i Stockholm och förmyndarkammarens verksamhet i övrigt i enlighet med ovan angivna riktlinjer.

Sundberg och *Stenberg:*

Att för Stockholms stad bibehålla den där befintliga förmyndarkammaren även efter genomförandet av en ny förmynderskapslagstiftning, som anordnar förmyndarkontrollen efter annat system än det, som legat till grund för förmyndarkammarens inrättande, synes böra ifrågakomma endast om det kan förväntas, att därigenom förmyndarvården i Stockholm blir lika väl tillgodosedd som enligt det nu föreliggande förslaget och detta utan väsentligt högre kostnad.

Vad kostnadsfrågan angår, har ny utredning tillkommit, sedan lagberedningen avgav sitt betänkande, däri uttalades, att enligt beredningens mening förmyndarkammarens bibehållande skulle draga alltför höga kostnader. Denna utredning, vilken innefattas i den till lagrådet överlämnade skrivelsen från förmyndarkammaren och Stockholms rådstuvurätts med förmyndarkammaren i viss mån sammanhörande första avdelning, har beträffande förmyndarkammarens förvaltningskostnader givit vid handen, att om de utgifter, som hänföra sig till första avdelningens utom förmynderskapsväsendet fallande verksamhet behörigen frånskiljas, kostnaderna för förmyndarkontrollen stanna vid en lägre siffra än lagberedningen synes hava antagit. I betraktande härav kan ur allmän kostnadssynpunkt något avgjort företräde icke tillerkännas det nu föreslagna kontrollsystemet. I andra avseenden torde emellertid väsentliga fördelar med detta system även för huvudstadens del stå att vinna. Sålunda lärer överförmyndarens kontroll, utövad i enlighet med den föreslagna lagstiftningens bestämmelser, i effektivitet och allsidighet överträffa den tillsyn förmyndarkammaren ägnar förvaltningen av myndlingars egendom. Bankernas förvaltning av omyndigas hos dem nedsatta värdehandlingar bleve ock betydligt mera omfattande än den befattning förmyndarkammaren tager med värdepapper, som hos kammaren lämnas i förvar. Säkerheten för värdehandlingarna bleve åtminstone ej mindre än nu, därest, enligt förslaget, deposition sker hos bank under dess garanti; och må härvid bemärkas, att den säkerhet, som förmyndarkammaren erbjuder, allenast under den förutsättning kan vara att likställa med den säkerhet, som vinnes genom deposition i bank, att depositionen hos förmyndarkammaren sker under särskild garanti, denna må nu beredas genom direkt åtagande från kommunens sida eller, såsom för närvarande är fallet, genom en fond, skapad av medel, som uttagits hos kommunens medlemmar.

Visserligen skulle enligt förslaget skyldigheten att deponera värdehandlingar icke, på sätt för närvarande i Stockholm gäller, vara obegränsad, utan undantag skulle göras för mindre poster. De betänkligheter, som kunna framföras mot dylik begränsning, lära dock väsentligen förlora betydelse, om, på sätt vid 8 kap. 8 § av den föreslagna förmynderskapslagen hemställts, värdegränsen i berörda hänseende nedsättes från 5,000 till 2,000 eller 3,000 kronor.

Vi anse följaktligen den nya lagstiftningens anordningar äga ett bestämt företräde framför det system förmyndarkammaren i sitt befintliga skick representerar.

Frågan om förmyndarkammarens fortbestånd är emellertid icke härmed fullständigt besvarad. I sitt senast avgivna yttrande har förmyndarkammaren icke ställt sig avvisande mot att förmyndarkammaren komme att övertaga alla de åligganden, som enligt förslaget skulle tillkomma överförmyndarna, samt med avseende å deponerade värdehandlingar fullgöra alla de förpliktelser, som skulle åligga bankerna. Att företaga en sådan genomgripande utvidgning av förmyndarkammarens verksamhet synes ej böra ske, såvida ej påtagliga fördelar därav äro att förvänta. Vi kunna ej finna detta vara fallet. Man måste över huvud ställa sig tveksam, huruvida den för verksamhetens omläggning erforderliga omorganisationen av ett verk, där arbetet bedrives efter sedan gammalt i huvudsak oförändrade metoder, skall låta sig genomföra på ett tillfredsställande sätt. I allt fall komme säkerligen verksamhetens utvidgning att betinga en avsevärd kostnadsökning, varigenom kostnadsfrågan åter komme i ett för förmyndarkammaren mindre gynnsamt läge, och förmyndarkammaren bleve dock fortfarande ett ämbetsverk med de olägenheter, som därav följa vid utövande av en verksamhet av ifrågavarande art. Tanken, att förmyndarkammaren kunde bibehållas, därest verksamheten omlägges, synes alltså ej vara ägnad att rubba uppfattningen, att förmyndarkammaren vid den nya lagstiftningens genomförande bör upphöra.

I detta sammanhang vilja vi ej heller underlåta att erinra om angelägenheten därav att den utbyggnad av överförmyndarinstitutionen, som måhända blir nödvändig i Stockholm, icke sker på sådant sätt, att det personliga samarbete mellan överförmyndaren och förmyndaren, som bör vara utmärkande för överförmyndarens verksamhet, äventyras och institutionen erhåller karaktär av ämbetsverk.

Den jämförelsevis långa avvecklingstid, som lagberedningen trott bliva nödvändig med avseende å förmyndarkammarens kontantförvaltning, lärer huvudsakligen hava varit betingad av de vid tiden för avgivandet av beredningens betänkande gällande låga kurserna å obligationer, i vilka allmänna fondens medel till stor del äro placerade. Med obligationsmarknadens numera förändrade läge torde vara att förvänta, att avvecklingstiden kan väsentligt förkortas.

Köersner:

Den huvudsakliga särskilda fördel, som bibehållandet av Stockholms förmyndarkammare skulle medföra, vore, att förmynderskapsdomstol, överförmyndare och depositionsanstalt bleve samlade på ett ställe. Denna fördel är givetvis betydande, men jag har icke kunnat finna, att åt densamma bör tillmätas avgörande inflytande. Ehuru med en viss tvekan anser jag mig därför, i väsentlig anslutning till vad justitieråden Sundberg och Stenberg anfört, böra biträda

det remitterade förslagets ståndpunkt, att förmyndarkammaren skall upphöra.

Härvid skulle jag dock helst se, att även för Stockholm särskilda överförmyndare bleve utsedda redan i samband med lagens ikraftträdande, så att den nya överförmyndarinstitutionen omedelbart kunde börja fungera även i huvudstaden.

Skulle emellertid uppskov med förordnande av överförmyndare meddelas i enlighet med vad i förevarande paragraf föreslagits, erfordras möjligen något tillägg till paragrafen för utmärkande av att Kungl. Maj:t, för den tid förmyndarkammaren fungerar som överförmyndare, äger förordna om sättet för talans förande mot förmyndarkammarens åtgärder såsom överförmyndare.

Förslaget till lag om vård av omyndigs värdehandlingar.

Förslaget gav anledning till följande erinringar.

1 §.

Lagrådet:

Att, såsom avsett är, bestämmelserna i 2 § av förevarande förslag skola vara av tvingande natur sålunda, att bankens skyldigheter med avseende å nedsatta värdehandlingar icke må inskränkas genom avtal, bör uttryckligen framhållas i lagtexten.

Kôersner:

För att i möjligaste mån skydda de tillgångar, om vilka här är fråga, synes önskligt, att förmånsrätt såsom för omyndigs fordran hos förmyndare beredes fordran på ersättning, som uppkommer därigenom att depositionsförpliktelserna icke blivit från bankens sida uppfyllda.

2 §.

Kôersner:

1. Med hänsyn till vikten av att den omyndiges representant erhåller de i aktiebolagslagen omförmälda underrättelser (jfr §§ 30, 41, 52, 69 och 80 aktiebolagslagen), vilka förutsätta, att aktieägares adress är för bolagets styrelse tillgänglig, torde böra i förslaget upptagas förpliktelse för banken att vid registreringen uppgiva ej endast den omyndiges utan ock förmyndarens namn och adress. Enligt 6 § av förevarande förslag skola nämnda adresser vara hos banken anmälda.

Lagrådet:

1. Innebörden av bankens skyldighet i fråga om registrering av värdepapper torde riktigare återgivas genom stadgande, att banken skall ombesörja registreringen.

2. Att i Post- och inrikes tidningar införes kungörelse om tid och ort för utdelning å aktier och andra därmed jämförliga värdepapper förekommer, åtminstone numera, i mycket ringa omfattning. Den föreslagna skyldigheten för bankerna att lyfta utdelning skulle sålunda i regel bliva beroende av att förmyndaren lämnar banken uppgift, när och var utdelningen får lyftas. Enligt vad upplyst är, lära emellertid bankerna för närvarande i stor utsträckning verkställa lyftning av utdelningar, om vilka de erhålla kännedom genom uppgifter, som för bankernas räkning insamlas genom Svenska bankföreningen. Sådana uppgifter torde även framdeles bliva att tillgå; och därest beträffande visst bolag detta ej skulle vara fallet och ej heller förmyndaren lämnar något meddelande i ämnet, lärer svårighet för banken ej möta att vinna den erforderliga upplysningen efter hänvändelse till bolaget under åberopande av att aktier i bolaget blivit enligt förmynderskapslagen nedsatta hos banken. Med hänsyn härtill synes någon begränsning i banks skyldighet att lyfta utdelning ej behöva eller böra göras. Skulle till följd av att banken ej i tid erhållit kännedom om utdelning, som för myndlingen är att lyfta, utdelningen först någon tid efter förfallodagen inflyta, är givetvis banken ej skyldig att gottgöra myndlingen ränta, såvida banken gjort vad skäligen kunnat av banken fordras för att förskaffa sig upplysning om utdelningen.

Vad nu sagts gäller dock endast beträffande utdelning av vinst. I fråga om annan utbetalning från bolag, såsom vid bolagets upplösning, lärer bankens förpliktelse att lyfta sådan böra begränsas till det fall, att förmyndaren lämnat banken meddelande om utbetalningen.

4. Bankens skyldighet att hålla förmyndaren underrättad om tillfälle, som för myndlingen yppar sig att erhålla ny aktie, bör ej blott avse företrädesrätt till nyteckning utan även omfatta det fall, att aktiekapitalet skall ökas genom överförande till detsamma av besparade vinstmedel. Stadgandet bör vidare gälla även lotter i solidariska bankbolag. Vad sålunda erinrats torde överensstämma med förslagets mening, ehuru det icke kommit till uttryck i lagtexten. Denna synes i anledning härav böra något jämkas.

På sätt bankerna för närvarande pläga åtaga sig, bör dem enligt den föreslagna lagen åläggas skyldighet att icke blott ombesörja själva nyteckningen av aktier eller lotter utan jämväl i övrigt lämna erforderligt biträde till aktiernas eller lotternas utbekommande.

5. Endast om gäldenärens adress uppgivits är enligt förslaget banken skyldig att verkställa enskilt krav å skuldebrev eller annat fordringsbevis eller att uppsäga fordringen. Att sålunda begränsa bankens förpliktelser i nämnda hänseenden synes ej böra ifrågakomma. Angående en adress, varom förmyndaren ej lämnat uppgift, kan som oftast upplysning hämtas ur tillgängliga kalendrar eller andra uppslagsböcker. Det torde därför vara lämpligare föreskriva, att de ifrågavarande skyldigheterna skola fullgöras av banken allenast med den inskränkning att, därest kännedom om gäldenärens adress ej kan vinnas

utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt, underrättelse om det uppkomna hindret för åtgärdens vidtagande skall lämnas förmyndaren.

Vad sålunda anmärkts gäller även det i 7. intagna stadgandet, så vitt detsamma avser vidtagande av laga åtgärder för fordrans vidmakthållande.

6. Att underrättelse om att banken för myndlingens räkning uppburit medel skall för varje gång ske ofördröjligen lärer vara nödvändigt i fråga om till banken gjorda kapitalinbetalningar, men beträffande avkastning kunna leda till dryga portokostnader för myndlingen och även orsaka banken onödigt besvär. Vid regelbundet återkommande uppbörd av avkastning kan besked halvårsvis eller kvartalsvis göra till fyllest. Det torde därför utan olägenhet kunna överlåtas åt banken och förmyndaren att efter förhållandenas natur överenskomma om tiden för avlämnande av uppgifter angående uppburen avkastning. Lagrådet hemställer alltså, att förevarande stadgande måtte underkastas ändring i nu angiven riktning.

I övrigt hänvisas till lagrådets yttrande vid 3 §.

3 §.

Lagrådet:

Med det kontrollsyfte, som genomgår den ifrågasatta förmynderskapslagstiftningen, överensstämmer ej väl, att förmyndaren, på sätt i förevarande paragraf förutsättes, får, även då det gäller kapitalbelopp, fritt bestämma om förfarandet med medel, som uppbäras av bank i egenskap av depositionsanstalt. I fråga om dylika belopp bör medgivandet för förmyndaren att föreskriva annat tillvägagångssätt än insättning å bankräkning uteslutas och i stället meddelas stadgande därom att kapitalbelopp, som banken uppburit, skall av banken insättas med förbehåll, att det ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd.

Med vidtagande av denna ändring i förslaget synes den förenkling i förslagets övriga bestämmelser kunna äga rum, att dels banken befrias från skyldighet, på sätt i 2 § 6. stadgas, att om mottagande av medel underrätta överförmyndaren dels ock föreskrifterna i 12 § om viss redogörelse- och anmälningsskyldighet för förmyndaren uteslutas.

8 §.

Lagrådet:

Då nedsättningsskyldigheten skall vara stadgad i lag, torde ock i lag böra angivas den gräns, vartill avgiften till bank för förvaring och förvaltning av omyndigs värdehandlingar högst må stiga. De föreskrifter i ämnet, som ytterligare äro erforderliga, lära beträffande andra banker än riksbanken lämpligen kunna meddelas av Konungen.

9 §.

Sundberg, Thulin och *Köersner:*

Med det i sista punkten av andra stycket intagna stadgandet angående rätt och plikt för överförmyndaren att vägra tillstånd till värdehandlings uttagande avses, enligt vad av motiven framgår, befogenhet för överförmyndaren till sådan vägran, då han hyser grundad misstanke, att handlingens uttagande skall ske för annat ändamål än det uppgivna eller att, efter det handlingen uttagits för försäljning, förmyndaren skall komma att slå under sig inflytande försäljningsmedel, eller ock då den föreslagna åtgärden uppenbarligen innebär ett sådant åsidosättande av den omyndiges intressen, att den skulle för förmyndaren medföra skadeståndsskyldighet. Klart är, att i dylika fall tillstånd ej bör lämnas till handlingens uttagande. En vägran av sådan anledning lärer dock ej gärna vara tänkbar annorledes än i sammanhang med framställning till förmynderskapsdomstolen om förmyndarens entledigande. Och att, då en dylik framställning gjorts eller göres, överförmyndaren äger att, därest han anser den omyndiges rätt och bästa så kräva, förhindra, att förmyndaren uttager deponerade värdehandlingar, torde otvivelaktigt vara att inbegripa i den allmänna tillsyn överförmyndaren har att utöva över förmyndarens förvaltning. Något särskilt stadgande om rätt för överförmyndaren att ingripa lärer ej vara erforderligt för här ifrågavarande fall och är så mycket mindre lämpligt, som en motsvarande rätt för överförmyndaren utan tvivel föreligger i en hel del andra fall, fastän stadganden därom ej finnas i förslaget.

Vi hemställa förty, att den föreslagna rätten för överförmyndaren att vägra handlings utlämnande på den grund, att den omyndiges rätt och bästa skulle sättas i fara, måtte utgå.

Lagrådet:

Då varje uttag av deponerad värdehandling, som förmyndaren tillåtes göra, verkar avbrott i den kontroll, som med depositionen är avsedd, böra uttag undvikas, där det kan ske utan intrång i förmyndarens förvaltningsrätt. Ett fall, då uttag i allmänhet icke behöver ifrågakomma, är det, då förmyndaren vill sälja en värdehandling för att med de därför influtna medlen inköpa annan. En dylik transaktion kan, vare sig avtalen förmedlas genom banken eller ej, genomföras på det sättet, att banken mot likvid utlämnar den sålda handlingen till köparen av densamma och tillhandahåller betalning för den handling, som för myndlingens räkning förvärvas, samt härvid mottager denna i deposition. Enär anordningen även ur praktisk synpunkt i regel erbjuder betydande fördelar, torde föreskrift om sådant förfarande böra av överförmyndaren meddelas i varje fall, då han har att fatta beslut i anledning av förmyndarens begäran att få uttaga en till försäljning ämnad värdehandling och förfarandet utan olägenhet kan användas. Möjligen skulle överförmyndaren kunna anses enligt förslaget hava befogenhet härtill, men bäst synes vara, att uttryckligt stadgande i ämnet upptages i förevarande paragraf.

11 §.

Thulin, Stenberg och *Köersner:*

Det synes icke vara erforderligt, att besannad avskrift av avräkningsnota, betalningsbevis eller annan handling till styrkande av vidtagen åtgärd bifogas redogörelse, som här avses, utan förmyndaren lärer böra äga att i stället uppvisa handlingarna i original för granskning av överförmyndaren, med rätt att därefter återfå desamma. Tredje punkten av första stycket torde alltså böra i enlighet härmed jämkas.

Justitierådet *Sundberg* hemställde på de av lagrådets övriga ledamöter anförda skäl, att tredje punkten av första stycket måtte få utgå.

Förslaget till lag om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet.

Justitierådet *Sundberg* yttrade:

Frågan om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet, är synnerligen svår att besvara. Man har ock, såsom framgår av motiven till det föreliggande förslaget, i de särskilda länderna vid försök att lösa spörsmålet kommit till principiellt ganska olika resultat. Att så skett är föga underligt, då lösningen innebär ett avgörande, i vad mån man i ändamål att skydda den, vilken saknar förmåga att rätt bedöma verkan av sina handlingar, skall våga sätta den allmänna rättssäkerheten på spel. Uppenbart är, att detta avgörande icke kan ske efter rent teoretiska linjer, utan att, vilken principiella regel man än må lägga till grund för lösningen, praktiska hänsyn måste påkalla avvikelser från grundregeln.

Så har ock skett i förslaget. Den däri uppställda grundregeln om ifrågavarande avtals ogiltighet, vilken regel otvivelaktigt måste erkännas såsom principiellt riktig, har av praktiska skäl modifierats genom det i andra stycket stadgade undantaget.

Det synes mig emellertid, att någon jämkning i detta undantagsstadgande lämpligen bör ske. Att låta ersättning utgå med belopp, bestämt allenast efter skälighet och utan ledning av några i lagen angivna skälighetsgrunder, lämnar alltför stort utrymme åt den enskilde domarens subjektiva omdöme. Det lärer ock kunna befaras, att den möjlighet, som enligt det föreslagna stadgandet medges att utdöma ett jämförelsevis lågt ersättningsbelopp, kan föranleda minskning av fordringarna på den goda tro, som utgör förutsättning för stadgandets tillämplighet. Allt emellanåt har hos oss visat sig en viss benägenhet vid rättsskipningen att utvidga omfattningen av begreppet god tro; emot denna rättsutveckling lärer man böra vara på vakt. Föreligger åter verkligen god tro i den bemärkelse, som här åsyftas, torde det vara med

den allmänna rättskänslan mest överensstämmande, att denna goda tro bereder fullt rättsskydd, så vitt avser det s. k. negativa kontraktsintresset.

Jag hemställer fördenskull om den ändring av andra stycket, att orden »i den omfattning, som prövas skälig» därur uteslutas.

Regeringsrådet *Thulin* anförde:

Att, såsom med förevarande förslag skulle bliva förhållandet, även en tillfällig rubbning av själsverksamheten skall medföra avtalets ogiltighet, så snart det kan sägas, att rubbningen utövat inflytande på avtalet, synes vara att gå för långt. Ifrågasättas kan, om icke lämpligast vore att låta avtalets ogiltighet inträda allenast när rubbningen av själsverksamheten varit av den art, att den vid tillfället för avtalets ingående uteslutit rättslig handlingsförmåga (jfr 10 kap. 3 § giftermålsbalken); men erfordras i varje fall en omformulering av första punkten i stycket för undvikande av misstolkning av det däri intagna stadgandet.

Justitieråden *Stenberg* och *Köersner* lämnade förslaget utan anmärkning.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 12 och 13 §§ giftermålsbalken.

13 §.

Lagrådet yttrade:

Förutsättningarna för upphävande av beslut, varigenom make förklarats förlustig behörighet, som i denna paragraf avses, torde lämpligen böra, i närmare anslutning till andra styckets nuvarande lydelse, angivas sålunda, att makarna och, där den beslutet gäller är omyndig, förmyndaren enas om beslutets hävande eller förändrade förhållanden visas hava inträtt.

I övrigt lämnades förslaget utan erinran.

Förslagen till lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap och lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption

lämnades utan anmärkning.

Förslaget till lag angående ändring i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap.

Förslaget gav anledning till de erinringar, som innefattas i nedan intagna uttalanden.

Stenberg och *Köersner:*

Med den skillnad, som genom 1920 års barnlagstiftning uppdragits mellan vårdnadsangelägenheter och egentliga förmyndarangelägenheter, torde bäst överensstämma, att beslutanderätten i frågor rörande barns namn tillkommer den, som har vårdnaden om barnet, även om förmynderskapet handhaves av annan. Denna uppfattning har också kommit till uttryck i de ändringar, som genom kungörelse den 11 oktober 1920 gjordes i förordningen den 5 december 1901 angående antagande av släktnamn. Enligt 1 § i lagen om barn utom äktenskap äger emellertid förmyndaren att i vissa fall träffa avgörande i frågor rörande barnets namn eller lämna sitt samtycke till beslut i sådana angelägenheter. Vidtagande av ändring härutinnan synes böra ske i samband med den ändring av 2 § i nämnda lag, som avses med det föreliggande förslaget.

Justitierådet *Sundberg* och regeringsrådet *Thulin* hänvisade i berörda hänseende till vad de beträffande förevarande förslag anfört vid 2 kap. 3 § av förslaget till lag om förmynderskap.

Lagrådet:

Då förordnande av förmyndare även enligt gällande rätt länder till efterrättelse utan hinder av att talan mot beslutet föres, torde stadgandet i 2 § tredje stycket i dess nuvarande lydelse innebära, att vårdnaden om barnet i och med förordnandet av förmyndare övergår till denne. Med den föreslagna ändringen, vilken förutsätter ett särskilt beslut i vårdnadsfrågan, torde överflyttningen av vårdnaden icke, lika litet som enligt lagen om barn i äktenskap, träda i tillämpning förr än beslutet vunnit laga kraft. I sistnämnda lag har för motsvarande fall i 20 § inrymts rätt för domstolen att för tiden intill dess laga kraft ägande dom föreligger meddela provisoriskt förordnande om vårdnaden. Efter genomförandet av den föreslagna ändringen i ovannämnda stycke torde jämväl beträffande barn utom äktenskap behov av provisoriska åtgärder för vårdnadsfrågans ordnande kunna yppas. Med anledning härav och då för närvarande i lagen saknas bestämmelse, med stöd varav domstolen skulle kunna ingripa i angivna hänseende, hemställes, att till samma stycke fogas ett tillägg av innehåll, motsvarande förut omnämnda stadgande i lagen om barn i äktenskap.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 12 kap. 4 § och 16 kap. 2 § ärvdabalken

lämnades utan anmärkning.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 10 § handelsbalken.

Justitierådet *Stenberg* anförde:

Det torde icke vara lämpligt att göra förmånsrätten beroende av ett så ovisst förhållande, som att laga åtgärder utan oskäligt dröjsmål vidtagits och fullföljts intill dess konkursansökningen ingavs. Bibehållande av gällande lags regel, att laga åtgärd, som utöver anhängiggörande av talan om fordrans utfående varit av nöden, skall hava vidtagits viss tid från det i varje fall anledning därtill yppades, är därför att förorda. Nämnda tid, för närvarande ett år, torde dock möjligen kunna förkortas. Underkastas det i förslaget intagna första stycket av paragrafen sådan ändring, följer därav, att andra stycket av paragrafen enligt dess gällande lydelse måste kvarstå, eventuellt med förkortning av nyss angivna tid.

Lagrådet ansåg sig böra erinra, att i enlighet med vad som iakttogs vid de ändringar, vilka i andra delar av förevarande kapitel genomfördes i samband med antagandet av 1921 års konkurslag, den tidpunkt, för vars betecknande i den nu föreslagna preskriptionsbestämmelsen använts uttrycket konkursens början, i stället borde utmärkas såsom tiden för ingivandet av konkursansökning.

I övrigt lämnades förslaget utan anmärkning.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 6 § och 22 kap. 14 § strafflagen.

6 kap. 6 §.

Följande yttranden avgåvos.

Köersner:

Frågan om skadestånd i utomobligatoriska rättsförhållanden är, för såvitt skadan orsakats av brottslig handling, reglerad i 6 kap. strafflagen. I 6 § av detta kapitel givas särskilda stadganden för det fall, att skadan är gjord av person under femton års ålder eller sådan, som i 5 kap. 5 § omtalas, d. v. s. sinnessjuk. Det anses vara tvivelaktigt, huruvida för ansvarigheten förutsättes, att gärningen, därest den handlande varit kriminellt tillräknelig, kunnat i såväl objektivt som subjektivt hänseende kännetecknas såsom ett brott. Antager man detta vara förutsatt, skulle därav följa, att en gärning, som allenast innefattar vållande till egendomsskada, i regel faller utanför stadgandets tillämpningsområde.

Vare sig man vill tala om analogisk tillämpning av vissa bestämmelser i 6 kap. strafflagen eller om en tillämpning, vid sidan av strafflagen, av allmänna rättsgrundsatser, lärer man emellertid — åtminstone för såvitt fråga är om egendomsskada, denna må nu vara grundad å uppsåt eller vållande av viss person och förfarandet må vara straffbart eller icke — få i stort sett, således med frånseende av vissa bestämmelser vilka icke äro av intresse i det sammanhang, varom nu är fråga, tillämpa de grundsatser, som komma till uttryck i 6 kap. strafflagen. Beträffande skada, som orsakats av omyndig eller sinnessjuk, bemärkes därvid följande.

Har skadan orsakats av minderårig, som uppnått femton år, eller av omyndigförklarad och ligger honom till last uppsåt eller vållande till skadan, skall han betala skadestånd enligt grunderna för 6 kap. 1 § strafflagen, således i regel fullt skadestånd. Detsamma gäller, om skadan orsakats av annan, som väl var i sådan sinnesförvirring, att han ej till sig visste, men själv hade skuld därtill. Har skadan orsakats av minderårig under femton år eller under inflytande av sådan rubbning i själsverksamheten, som omnämnes i 5 kap. 5 § strafflagen, och kan skadan anses tillkommen genom uppsåt eller vållande, åligger det enligt den nuvarande lydelsen av 6 kap. 6 § strafflagen honom likaledes i regel att betala fullt skadestånd, ehuru endast subsidiärt, nämligen i den mån skadestånd ej kan utfås hos någon, som för underlåten vård över honom är till ansvar för vållande förfallen. Särskilt om den minderårige eller sinnessjuke uppenbarligen icke haft sådan förståndsutveckling, att han i någon mån kan anses tillräknelig för sina gärningar, föreligger i själva verket ett fall av skadeståndsskyldighet utan skuld. Ett avvägande av intressena hos den, som blivit utsatt för skadan, och den, som omedvetet orsakat densamma, har utfallit till den förres förmån. Meningsskiljaktigheter om befogenheten av detta avvägandes resultat hava gjort sig gällande ur olika synpunkter. Det förslag, som ligger till grund för gällande stadgande i 6 kap. 6 § strafflagen, lämnade rätt för domstolen att med hänsyn till vissa omständigheter jämka skadeståndets belopp, liksom för gäldande av skadestånd ej skulle få tagas vad som till uppfostran för barn eller underhåll för avvita nödigt funnes. Detta förslag, som framlades för 1862—1863 års riksdag, vann ej rikets ständers bifall, men har nu i princip upptagits i det föreliggande förslaget. Det vill ock synas, som om den ovillkorliga ersättningsskyldighet, som enligt gällande lag åligger minderåriga och sinnessjuka, i många fall kan verka för betungande och att det vore synnerligen billigt, att en rätt för domstolarna att jämka skadeståndet införes. Härvid framstår väl såsom mindre egentligt, att ändringen sker i ett lagrum, som endast avser skadestånd på grund av brottslig handling. Men då en reform av skadeståndslagstiftningen i dess helhet icke för närvarande lärer kunna genomföras, synes man kunna antaga, att det ändrade stadgandet kommer att vinna analogisk tillämpning även beträffande egendomsskada, tillkommen genom ett vållande, som icke ens för tillräkneliga eller kriminellt myndiga

är straffbart. I det föreliggande förslaget har ifrågavarande rätt för domstolen formulerats så, att skadeståndsskyldighet i angivet fall ålägges den minderårige eller sinnessjuke, så vitt det med hänsyn till hans sinnesart, gärningens beskaffenhet och omständigheterna i övrigt må anses skäligt. Det förefaller, som om i denna formulering alltför avgörande vikt lagts vid vederbörandes sinnesart och gärningens beskaffenhet, om också dessa faktorer givetvis böra tagas i betraktande. Å andra tidan torde ej heller det vid 1862—1863 års riksdag framlagda förslaget vara av beskaffenhet att kunna utan vidare förordas, i ty att däri tagits hänsyn uteslutande till vederbörandes större eller mindre förmåga att inse handlingens skadlighet ävensom till hans ekonomiska ställning, varemot jämkning förutsatts icke kunna äga rum t. ex. på grund av den skadades ekonomiska förhållanden eller handlingens större eller mindre farlighet. Det torde ej möta hinder att även härutinnan överlämna till domstolarna att med hänsyn till samtliga förekomna omständigheter bedöma, om och till vilket belopp skadestånd bör utgå. Skulle någon inskränkning i denna fria prövningsrätt stadgas, synes endast kunna ifrågakomma att återgå till ovanberörda, i det ursprungliga förslaget upptagna stadgande, att skadestånd ej må utgå av vad som erfordras för uppfostran av barn eller underhåll av sinnessjuk. Även denna inskränkning torde emellertid helst böra undvikas, då det kan tänkas fall, där billigheten kräver, att den skadelidande tillåtes göra intrång jämväl på nämnda egendom. Jag hemställer alltså att, utan angivande av vissa grunder för bedömningen, domstol tillerkännes fri prövningsrätt, om och i vad mån skadestånd må utgå.

Thulin och *Stenberg:*

I det sammanhang, vari det nuvarande stadgandet i förevarande paragraf förekommer, torde detsamma vara tillämpligt endast då den handling, som orsakat skadan, skulle, därest den handlande ägt kriminell tillräknelighet, varit att betrakta såsom ett brott. Detta lärer även vara fallet med det föreslagna nya stadgandet, vars innehåll och avfattning icke giva anledning till antagande av ett vidgat område för dess giltighet. I motiven till förslaget anför emellertid lagberedningen, att då frågan, om och i vilken mån skadeståndsskyldighet bör inträda, skall bero på en prövning av omständigheterna i varje särskilt fall, stadgandets tillämplighetsområde syntes icke behöva inskränkas till gärningar, som i och för sig kunna kännetecknas såsom brott. Detta uttalande överensstämmer med vad vi nyss anfört endast så vitt detsamma må innebära, att beträffande skadestånd i anledning av andra handlingar enahanda jämkning av ersättningsskyldigheten kan följa av allmänna rättsgrundsatser.

Sundberg:

Det synes, särskilt i betraktande av innehållet i 6 kap. 1 § strafflagen, vara ställt utom tvivel, att 6 § i samma kapitel enligt dess nuvarande ly-

delse icke äger vidsträcktare tillämplighet än i fråga om gärning, som objektivt sett kan kännetecknas såsom ett brott och förty, där den begåtts av en tillräknelig person under de av lagen förutsatta subjektiva omständigheterna, i lagen belägges med straff.

Ändring härutinnan torde näppeligen komma till stånd, därest lagrummet erhåller den avfattning, som i det föreliggande förslaget angives.

Ej heller innebär förslaget någon principiell ändring beträffande förhållandet i förevarande hänseende mellan vårdaren och den ej tillräknelige person, som begått gärningen. Enligt gällande lag skall vårdaren, där skadan är att tillskriva straffbart vållande å hans sida, gälda skadans fulla värde; gärningsmannens egendom skall endast subsidiärt anlitas, nämligen i den mån å vårdarens sida icke föreligger något skadan förorsakande, straffbart vållande eller han ej kan till fullo gälda honom åliggande skadestånd. Samma principiella ståndpunkt i fråga om ansvarets slutliga fördelning intager ock förslaget; dess avfattning medför i själva verket härutinnan allenast en ändring av processuell art. Huruvida denna ändring må vidtagas, torde alltså vara en ren lämplighetsfråga.

Bestämmelserna i gällande lag föranleda den olägenhet för den förfördelade, att han icke kan för skadans ersättande anlita gärningsmannens egendom annorledes än medelst särskilt rättsförfarande, igångsatt efter det hans anspråk mot vårdaren slutligen avgjorts.

Denna olägenhet undvikes med förslaget. Men med detsamma äro i stället förknippade andra ganska avsevärda olägenheter.

I avseende härå må först bemärkas, hurusom det synes bäst överensstämma med den grund, varå 6 kap. strafflagen i dess helhet är byggt och som klart uttalas i dess 1 §, att den straffskyldiges skadeståndsplikt framstår såsom det primära och den ej tillräknelige gärningsmannens ersättningsskyldighet inträder allenast för det fall och i den mån så erfordras för att den förfördelade må komma i åtnjutande av sin rätt att få den lidna skadan ersatt till fullo.

Mindre egentligt förefaller ock att där, såsom regelmässigt är förhållandet beträffande omyndig, hans vårdare tillika är hans förmyndare, låta denne bevaka den omyndiges talan i rättegång mot honom, innan frågan om vårdarens ansvar är utagerad. Situationen kan då lätteligen tänkas bliva den, att förmyndaren, för att freda sig såsom vårdare för ansvar, söker sköta saken så, att skulden för gärningen helt och uteslutande vältras över på den omyndige. Och att, till förhindrande av uppkomsten utav en dylik situation, på förhand emot förmyndarens vilja utverka förordnande av god man för den omyndige för anhängiggörande av rättegång mot honom lärer näppeligen vara tillåtet.

I betraktande av nu angivna, förslaget åtföljande olägenheter synes tillräcklig anledning saknas att i förevarande processuella syftning vidtaga någon omarbetning av nu gällande lag.

Sin egentliga betydelse har förslaget genom den inskränkning, som däri stadgas beträffande den ej tillräknelige gärningsmannens ersättningsskyldighet. Huruvida denna inskränkning påkallas av en allmännare rättsåskådning i vårt land, är ej alldeles säkert; obestridligen ligger dock något tilltalande i tanken, att under vissa omständigheter den skadelidande själv må bära en del av skadan. Särskilt gäller detta den i motiven antydda, men i den föreslagna lagtexten ej angivna omständigheten, att stor olikhet äger rum i parternas förmögenhetsförhållanden sålunda, att skadeersättningens utbekommande är av långt ringare betydelse för den förfördelade än dess gäldande är för motparten. Då emellertid samtliga de skäl, som i motiven uttryckligen anförts till stöd för den föreslagna inskränkningen, nämligen dels sagda olikhet, dels gärningsmannens sinnesart och dels gärningens egen beskaffenhet, särskilt dess större eller mindre farlighet, i viss mån torde kunna åberopas jämväl såsom grund för minskning av en för gärningen straffbar persons skadeståndsskyldighet, synes mig med den tilltänkta ändringen böra anstå tills frågan anses mogen att göras till föremål för en mera allmän reglering.

Jag hemställer alltså, att det remitterade förslaget i förevarande del icke må läggas till grund för proposition till riksdagen.

Sundberg och *Thulin:*

Till undvikande av misstolkning torde det i första punkten använda ordet »såvitt» böra utbytas mot orden »i den mån» eller »om och i den mån» eller annat uttryck, som otvetydigt utmärker vad med stadgandet avsetts.

Beträffande 22 kap. 14 § lämnades förslaget utan anmärkning.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo

lämnades utan anmärkning.

Förslaget till förordning om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

Lagrådet fann förslaget giva anledning till de erinringar, som innefattas i följande yttrande:

Såsom villkor för omyndigs rättighet att idka handelsrörelse eller annat näringsyrke har i förslaget bibehållits gällande rätts krav, att förmyndaren ikläder sig ansvar för de förbindelser, som den omyndige kan komma att ingå i och för rörelsen, varjämte för den föreslagna befogenheten för förmyndaren att å omyndigs vägnar driva näringsyrke uppställts som villkor, att förmyndaren skall personligen svara för de förbindelser han ingår i och för rörelsen. Tillräcklig trygghet för tredje man har ansetts icke föreligga utan dylik ansvarighet, och har tillika framhållits, hurusom ansvarigheten så

till vida skulle lända till skydd för den omyndige, som den kan antagas medföra, att förmyndaren i sitt eget intresse iakttager en viss försiktighet vid gäldsstiftelse.

Att för tredje mans skull behålla regeln om förmyndarens personliga ansvarighet vid idkande av rörelse för omyndigs räkning, denna rörelse må nu drivas av den omyndige själv eller av förmyndaren, synes emellertid knappast vara påkallat. Då förhållandena äro sådana, att den omyndiges intresse kräver rörelsens bedrivande, synes det vara att alltför hårt tynga förmyndaren, att denne sålunda uteslutande för att iakttaga sin myndlings bästa nödgas ikläda sig direkt ekonomisk risk. Vad åter angår skyddet för den omyndige, kan, även om tillvaron av en dylik ansvarighet är ägnad att åstadkomma en ökad försiktighet hos förmyndaren och därigenom i viss mån säkerställa den omyndige, å andra sidan befaras, att förmyndaren, för att slippa personligt ansvar, skyndar sig att, måhända med förlust för myndlingen, avveckla en gammal affär, som det legat i myndlingens intresse att fortsätta. Någon skyldighet för förmyndaren att fortsätta affären och därmed ikläda sig direkta ekonomiska förpliktelser kan nämligen icke föreligga.

Ett dylikt sakernas tillstånd synes vid förmynderskapslagstiftningens reformerande icke böra upprätthållas. Överförmyndaren bör väl vaka över att förmyndaren icke fortsätter eller börjar en affärsrörelse utan att myndlingens bästa verkligen kräver det. Kan en bestående affär ombildas på sådant sätt, att den ej vidare drives för myndlingens egen räkning och med personlig risk för honom, bör detta regelmässigt ske. Men äro omständigheterna sådana, att den omyndiges bästa fordrar, att han själv fortsätter eller börjar en affärsrörelse eller att förmyndaren å den omyndiges vägnar idkar handel eller annat näringsyrke, synes detta kunna äga rum utan att förmyndaren därvid nödgas ikläda sig ansvarighet för rörelsens förbindelser. En annan sak är, att man får ställa stora krav på förmyndarens vaksamhet och praktiska duglighet, när han inlåter sig på ett dylikt, för myndlingen i viss mån riskabelt sätt att förvalta hans egendom, och att förmyndaren fördenskull kan relativt lättare än eljest bliva utsatt för ersättningskrav i följd av försummelse i förmyndarvården.

Då övervägande skäl alltså tala för att förmyndare befrias från personligt ansvar för omyndigs förbindelser vid idkande av rörelse, anser sig lagrådet böra föreslå, att stadgandena om dylikt ansvar måtte uteslutas ur förslaget.

Erinras må, att såväl gällande som nu föreslagna stadganden i förevarande hänseende icke äga tillämpning å näringsyrke, som omförmäles i § 8 av näringsfrihetsförordningen, eller å rörelse, till vars drivande tillstånd av offentlig myndighet eller särskild anmälan ej erfordras, t. ex. jordbruksrörelse.

Då ifrågavarande förslag, på sätt remissen till lagrådet innehåller, är avsett att ligga till grund för proposition till riksdagen enligt § 87 regeringsformen, torde den förslagna författningen icke böra betecknas såsom en förordning utan komma till stånd under benämningen lag.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom

lämnades utan anmärkning.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden.

2 §.

Lagrådet yttrade:

Till ärenden, som enligt den föreslagna 1 § skola upptagas i förmynderskapsprotokollet, höra även de, som angå sökt tillstånd att överlåta eller med inteckning för gäld belasta omyndigs fasta egendom eller tomträtt. Dessa ärenden protokollföras för närvarande i allmänhet i domboken, beträffande vars renovation gäller, bland annat, att i det renoverade protokollet skola införas mål och ärenden angående ägande- eller nyttjanderätt till fast egendom. Härigenom lärer hava stadgats renovationsskyldighet även i fråga om ansökningsärenden av nämnda beskaffenhet, enär desamma måste vara att hänföra till ärenden, som grundlägga eller hava inflytande på framtida rättsförhållanden, vilket uppenbarligen utgör förutsättning för renovationsskyldighet. Då det icke lärer vara skäl att härutinnan åstadkomma ändring, hemställes, att sagda ärenden i förslaget upptagas bland de till förmynderskapsprotokollet hörande, i vilka protokollet skall renoveras.

Måhända bliva, med iakttagande härav, de hithörande ärenden, vilka icke skulle komma att renoveras, till antal och beskaffenhet så oväsentliga, att för deras skull undantag från renovationsskyldigheten icke kan anses erforderligt; och bör i så fall sista punkten av första stycket i sin helhet utgå ur förslaget.

I övrigt lämnades förslaget utan anmärkning.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 23, 24 och 26 §§ i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker.

Följande yttranden avgåvos.

Lagrådet:

Efter det ifrågavarande förslag remitterats till lagrådet, har den 29 juni 1923 utfärdats ny lag om sparbanker, vilken trätt i kraft den 1 januari 1924. Den nya lagen skiljer sig, så vitt nu är i fråga, från den förut gällande därutinnan, att omyndigs rätt att utan särskild tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som den omyndige själv å motbok insatt, uttryckligen förklarats

gälla allenast sådana medel, som insatts efter det den omyndige fyllt femton år. Härjämte hava i den nya lagen uteslutits åtskilliga i förut gällande lag upptagna bestämmelser angående lämnande av vissa uppgifter beträffande den, till vars förmån insättning i sparbank första gången verkställes, med mera.

De nya stadganden, som genom det föreliggande förslaget ifrågasättas till införande, äro innefattade i sista stycket av 23 §, sista punkten i första stycket, andra stycket och sista punkten i tredje stycket av 24 § samt de två sista punkterna av 26 §, varjämte i sistnämnda paragraf åldersgränsen för inträde av omyndigs rätt att förfoga över medel av nyss angiven art bestämts till sexton i stället för femton år.

Mot dessa stadganden torde, med hänsyn till innehållet i det till lagrådet remitterade förslaget till förmynderskapslag, intet vara att erinra. Om emellertid de i samma förslag upptagna bestämmelserna om spärrning av myndlings hos bank insatta medel i enlighet med lagrådets hemställan omarbetas sålunda, att i regel spärrningen blir automatisk och för förmyndarens fria förfogande över medlen förutsättes särskilt därom gjort förbehåll, medför detta givetvis behov av åtskilliga ändringar uti ifrågavarande stadganden i sparbankslagen.

Den nya sparbankslagens uppställning är sådan, att de i förevarande hänseende erforderliga bestämmelserna böra få sin plats i 24 § av lagen. Nu förevarande förslag till ändring av vissa paragrafer i 1892 års lag bör alltså utbytas mot förslag till lag om ändrad lydelse av 24 § i den nya lagen.

Det synes nödigt att giva lämplig övergångsbestämmelse därom, huru skall förfaras med medel, som av person, vilken vid den nya förmynderskapslagstiftningens ikraftträdande uppnått femton men ej sexton års ålder, insatts efter det han fyllt femton år.

Thulin:

I den vid tiden för avgivande av lagberedningens förslag till lag om förmynderskap gällande lagen angående sparbanker av den 29 juli 1892 upptogos vissa bestämmelser om de i sparbanker av eller för omyndig insatta medel, vilka bestämmelser kompletterats i lagberedningens förslag till ändrad lydelse av vissa paragrafer i sparbankslagen. En del motsvarande bestämmelser förekommo även i förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket.

Då det gäller att bedöma dessa stadgandens lämplighet, är det av vikt att göra klart för sig, huruvida desamma allenast äro att betrakta såsom instruktoriska bestämmelser, givna inom den genom allmän lag reglerade förmynderskapsrättens ram, eller de jämväl innehålla tillägg till eller ändringar i denna rätt. För bedömande härav torde en historisk redogörelse erfordras.

Ett av utsedda kommitterade den 23 december 1882 avgivet förslag till reglemente för postsparbanken innehöll dels i § 6 mom. 3, att för en och samma persons räkning insättning å mer än en motbok ej finge äga rum, dock att minderårig, för vars räkning medel blivit av annan person insatta, kunde

utbekomma särskild motbok för insättning av egna medel, dels i § 12 mom. 2, att minderårig, som uppnått femton år, jämväl utan särskild tillåtelse av målsman finge förfoga över medel, insatta å sådan motbok, som han på grund av § 6 mom. 3 för insättning av egna medel utbekommit.

I det betänkande, vari förslaget var intaget, framhölls såsom motiv till nämnda stadganden, att ehuru kommitterade ansett förbud böra intagas mot insättning av medel för en och samma persons räkning på mer än en motbok, ett undantag därifrån synts böra medgivas. Om någon uttagit motbok i ändamål att å densamma för minderårigs räkning insätta medel, skulle, med tillämpning av föreskriften om endast *en* motboks utfärdande, nämnda omständighet kunna komma att avhålla den minderårige från att själv göra insättningar, enär han icke förr än vid uppnådd myndighetsålder kunde få disponera över medel, som blivit insatta å en sålunda, på rekvisition av annan person, utfärdad motbok. För att göra det kraftiga — moraliska såväl som ekonomiska — uppfostringsmedel, som bildades av en *egen* sparbanksbok, tillgängligt för även sådan minderårig, för vars räkning medel redan blivit av annan person i postsparbanken insatta, hade kommitterade därför föreslagit den inskränkning i förbudet mot insättning på mer än en motbok, att för insättning av egna medel minderårig kunde utbekomma särskild motbok, och i sammanhang därmed, i överensstämmelse med vad allmän lag stadgade i fråga om minderårigs rätt att själv förfoga över medel, som han sig förvärvat, föreslagit, att minderårig ägde att, vid uppnådd ålder av femton år, själv lyfta medel, som blivit å särskild motbok av honom i postsparbanken insatta.

Vad kommitterade föreslagit intogs utan förändring i § 5 mom. 3 och § 11 mom. 2 av den under den 22 juni 1883 utfärdade förordningen angående en postsparbank för riket.

Den 27 oktober 1891 avgavs av utsedda kommitterade förslag med betänkande angående sparbanker; och intogos däri bestämmelser dels i 24 § — såsom undantag från huvudregel därom att för en och samma person insättning å mer än en motbok ej finge äga rum — att minderårig, för vars räkning medel blivit av annan person insatta, kunde utbekomma särskild motbok för insättning av egna medel, och dels i 26 §, att minderårig, som uppnått femton år, utan särskilt tillstånd av målsman ägde förfoga över medel, insatta å motbok, som han på grund av 24 § för insättning av egna medel utbekommit, dock med tillägg att medel, om vilka nu vore sagt, ej finge från sparbank utbetalas till målsman utan minderårigs samtycke.

I betänkandet framhölls, att § 11 i förordningen om postsparbanken legat till grund för stadgandet i 26 §, men motiverades detsamma dock på ett något skiljaktigt sätt, i ty att stadgandet angavs vila på den presumtion, att minderårig efter uppnådda femton år själv förvärvat de medel, han på sådan motbok i sparbank insatt, samt att med stöd av denna presumtion, enligt vilken den minderårige ägde att råda över medlen, så länge de vore i spar-

banken innestående, kommitterade, utan syfte att därvid ändra gällande lagstiftning i ämnet, endast velat till förebyggande av ersättningsanspråk mot sparbanks styrelse bestämma sättet för utlämnande från sparbank av densamma för den minderåriges räkning anförtrodda medel.

Då därefter vid 1892 års riksdag förehades en på grundval av sistnämnda kommittéförslag utarbetad proposition med förslag till lag angående sparbanker, däri utan särskild motivering ordet »minderårig» utbytts mot »omyndig», blevo, på hemställan av lagutskottet, bestämmelserna i 24 § om förbud för en och samma person mot insättning å mer än en motbok och därmed även det därifrån stadgade undantaget uteslutna; varjämte åt 26 §, i angivet syfte av en förenklad redaktion, gavs den lydelse, att omyndig, som uppnått femton år, utan särskild tillåtelse av målsman ägde förfoga över egna medel, som han själv å motbok insatt, dock med tillägg i enlighet med kommittéförslaget.

I överensstämmelse med detta riksdagens beslut utfärdades sedermera lagen angående sparbanker den 29 juli 1892.

I nu föreliggande förslag till lag om ändrad lydelse av, bland annat, 26 § i sparbankslagen har upptagits motsvarande stadgande, dock med visst tillägg och med förändring av femton år till sexton år.

Efter det lagberedningen avgav det betänkande, varå nu till granskning föreliggande förslag är grundat, har, på sätt förut erinrats, den 29 juni 1923 utfärdats en ny lag om sparbanker. I denna lag har motsvarande stadgande, 24 §, fått följande ändrade lydelse: »Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndare förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt femton år, själv å motbok insatt. Sådana medel må ej utan den omyndiges samtycke utbetalas till förmyndaren».

Detta stadgande skiljer sig från 1892 års lag i två avseenden.

Den ena ändringen är, att uttrycket »egna medel» utbytts mot ordet »medel». Denna ändring har vidtagits i enlighet med förslag av 1921 års sparbankskommitté, som till stöd därför anfört följande: Uteslutandet av »egna» innebure icke en ändring av saklig natur. Att en sparbank skulle pröva, huruvida av omyndig själv insatta medel verkligen vore hans egna, kunde ju icke vara avsett. Till sin egen säkerhet borde sparbank lämpligen vid insättning å en för en omyndig utställd motbok göra anteckning om vem som verkställt insättningen.

Den andra ändringen är, att uttrycket »medel, som han själv å motbok insatt» utbytts mot »medel, som han, efter det han fyllt femton år, själv å motbok insatt». I motiven till det förslag till lag om sparbanker, som framlades vid 1922 års riksdag, anfördes såsom stöd för denna jämkning, vilken ansågs allenast vara redaktionell, att den skett för att bringa ordalagen i bättre överensstämmelse med 19 kap. 1 § ärvdabalken i dess gällande lydelse.

I ett av utsedda kommitterade den 15 november 1921 avgivet betänkande angående omorganisation av postsparbanken hade åt förevarande bestämmelse

givits följande ändrade lydelse: »Omyndig äger att förfoga över medel, som för hans räkning innestå å motbok, utfärdad efter det han fyllt femton år. Har motboken utfärdats tidigare, har däremot målsmannen förfoganderätt över medlen, ända tills ägaren blivit myndig.» Såsom motiv härför framhölls i betänkandet, att på grund av det stora antal delägare, postsparbanken hade, det i praktiken vore omöjligt att tillämpa förut gällande bestämmelse efter ordalydelsen. I det förslag till förordning om postsparbanken, som av Kungl. Maj:t förelades 1922 års riksdag, fick stadgandet emellertid utan särskild motivering samma lydelse som i lagen om sparbanker; och godkändes denna lydelse även av riksdagen samt ingick såsom § 4 i den under den 21 juni 1922 utfärdade förordningen angående postsparbanken.

Ehuru de tidigare använda uttrycken i förevarande hänseende kunnat giva anledning till den tolkning, att omyndig efter fyllda femton år finge förfoga över egna medel, som han tidigare själv å motbok insatt, är numera fastslaget, att denna förfoganderätt allenast avser medel, insatta efter det den omyndige fyllt femton år, varemot tidigare av honom insatta egna medel få disponeras av förmyndaren, där ej vid insättning för omyndigs räkning av annan än honom själv gjort förbehåll till annat föranleder. I detta avseende innehåller vid sådant förhållande den nu gällande lagstiftningen om sparbanker ej någon ändring i eller tillägg till den genom allmän lag reglerade förmynderskapsrätten. Mera tveksamt ställer det sig med den nya sparbankslagens stadgande, enligt vilket medel, som den omyndige efter fyllda femton år själv insatt, må uppbäras av honom och ej av förmyndaren, utan att utredning erfordras, om de äro hans egna medel. Är det så, att även i andra förhållanden presumtion anses föreligga, att där den omyndige efter fyllda femton år disponerat över medel, som han haft om händer, dessa äro att anse såsom hans egna medel, innebär stadgandet ej heller i denna del någon ändring i eller tillägg till förmynderskapsrätten. Men i så fall kan ifrågasättas, om bestämmelser i detta syfte böra i lag meddelas särskilt för sparbanker, helst dessa bestämmelser lätteligen kunna föranleda den missuppfattningen, att motsvarande regler ej gälla i andra likartade förhållanden. Lämpligast torde därför vara, att samtliga bestämmelser angående i sparbanker av eller för omyndig insatta medel uteslutas ur sparbankslagen och hänvisas till reglementariska bestämmelser eller att, om särskilda lagstadganden i ämnet anses erforderliga, dessa inflyttas i lagen om förmynderskap. Iakttages ej detta, torde motsvarande stadganden böra införas i banklagstiftningen.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 3, 52, 113 och 168 §§ i lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse.

Lagrådet yttrade:

I 3 och 113 §§ torde böra angivas, att däri omförmälda värdehandlingar skola mottagas till förvaltning i enlighet med de i lagen om förmynderskap och eljest i lag givna bestämmelser.

Givetvis erfordras åtskilliga jämkningar i förevarande lag, för den händelse lagrådets hemställan därom att spärrning av myndlings hos bank insatta kapitaltillgångar i regel skall inträda automatiskt vinner avseende.

Vid framläggande för riksdagen av proposition i ämnet bör uppmärksammas, hurusom 52 och 168 §§ erhållit ny lydelse genom lagen den 1 september 1923 om vissa ändringar i banklagen.

Justitieråden *Stenberg* och *Köersner* anförde:

Då enligt gällande lag hinder synes möta, att samma person innehar flera sparkasseböcker, men möjlighet härtill bör beredas av enahanda skäl, som föranlett bestämmelser i sparbankslagen angående flera sparbanksböckers utfärdande i vissa fall för samma person, hemställes, att motsvarighet till dessa bestämmelser måtte införas i banklagen.

Jämväl sådana bestämmelser, som föreslagits till införande i sparbankslagen i fråga om rätt för omyndig, som uppnått viss ålder, att utan tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som han själv insatt, ävensom om förpliktelse för bank, hos vilken omyndig insatt medel å egen räkning, att, om förmyndaren erhållit överförmyndarens samtycke att omhändertaga medlen, respektera därom gjord, vederbörligen bestyrkt anmälan, synas böra inflyta i banklagen.

Regeringsrådet *Thulin* åberopade i de av justitieråden Stenberg och Köersner berörda hänseenden sitt vid förslaget till ändringar i sparbankslagen avgivna yttrande.

I övrigt lämnades förevarande förslag utan anmärkning.

Förslagen till lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 7 maj 1918 (nr 294) om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden och lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1921 med vissa bestämmelser om förmynderskap för omyndig medlem av det kungliga huset

lämnades utan anmärkning.

Förslaget till lag angående ändring i lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

Förslaget gav anledning till de erinringar, som innefattas i nedan intagna yttranden.

4 kap. 1 §.

Thulin:

Andra stycket torde böra så omformuleras, att Konungen må äga meddela däri avsedda särskilda bestämmelser ej endast generellt för samtliga förmynderskap för minderåriga undersåtar i viss främmande stat utan även speciellt beträffande visst förmynderskap.

5 kap. 9 §.

Lagrådet:

Då föreskrifterna i 5 kap. 4 § i viss mån strida mot art. 3 i 1905 års Haagkonvention, torde, för möjliggörande av Sveriges anslutning till denna konvention, jämväl nämnda paragraf böra upptagas bland dem, från vilka Konungen enligt första stycket av nu förevarande lagrum skall äga att stadga avvikelse. Vidtages denna ändring, synes motsvarande komplettering lämpligen böra ske i 4 kap. 7 § första stycket, där 3 § av samma kapitel borde införas bland lagrum, från vilka avvikelser kunna stadgas.

Konungens förordnande enligt andra stycket av den nu behandlade paragrafen lärer böra uttryckligen reglera ej blott frågan, huruvida förmynderskap enligt vår lag skall anordnas eller icke, utan även och i främsta rummet frågan, om omyndighetsförklaring enligt svensk lag skall äga rum eller ej.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion

föranledde ej annan anmärkning av *lagrådet* än att i förslaget icke blivit iakttaget, att genom lag den 13 maj 1921 i förevarande paragraf upptagits ett första stycke av innehåll, att konsulardomaren är konkursdomare.

De till lagrådet överlämnade skrivelserna från Stockholms rådstuvurätts första avdelning och förmyndarkammaren samt från samfällda rådstuvurätten skulle återställas till vederbörande departement.

Ur protokollet

Erik Ölander.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 februari 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Ekeberg anmäler lagrådets den 8 februari 1924 avgivna utlåtande över de genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 oktober 1922 till lagrådet remitterade förslagen till

1) lag om förmynderskap,

2) lag angående införande av lagen om förmynderskap,

3) lag om vård av omyndigs värdehandlingar,

4) lag om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet,

5) lag om ändrad lydelse av 5 kap. 12 och 13 §§ giftermålsbalken,

6) lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap,

7) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption,

8) lag angående ändring i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap,

9) lag om ändrad lydelse av 12 kap. 4 § och 16 kap. 2 § ärvdabalken,

10) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 10 § handelsbalken,

11) lag om ändrad lydelse av 6 kap. 6 § och 22 kap. 14 § strafflagen,

12) lag om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo,

13) förordning om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet,

14) lag om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom,

15) lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden,

16) lag om ändrad lydelse av 23, 24 och 26 §§ i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker,

17) lag angående ändrad lydelse av 3, 52, 113 och 168 §§ i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse,

18) lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden,

19) lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1921 med vissa bestämmelser om förmynderskap för omyndig medlem av det kungliga huset,

20) lag angående ändring i lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap samt

21) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion.

Departementschefen anför:

Förslagens tillkomst.

»Det förslag till lag om förmynderskap, som nu föreligger, utgör ett led i den inom vårt land pågående revisionen av 1734 års lag. Sedan lagberedningen avslutat omarbetningen av giftermålsbalken, har åt beredningen uppdragits att företaga revision av ärvdabalken med vad därmed äger samband, därvid det tillåtits beredningen att, därest sådant funnes lämpligt, framlägga de förslag, till vilka bearbetningen föranledde, i särskilda efter ämnenas beskaffenhet lämpade avdelningar. Början har nu av lagberedningen gjorts med den sista avdelningen av den nuvarande ärvdabalken, nämligen den, som omfattar förmynderskapslagstiftningen. Att denna avdelning upptagits till behandling först har berott dels därpå, att en revision av förmynderskapsrätten sedan lång tid tillbaka stått på dagordningen och att en del förarbeten för denna revision redan tidigare blivit utförda, och dels därpå, att vissa till förmynderskapsrätten hörande frågor upptagits på det program, som på sin tid utarbetades för ett gemensamt skandinaviskt lagstiftningsarbete på familjerättens område.

I enlighet med nämnda program har det föreliggande förslaget tillkommit under samarbete med delegerade för Danmark och Norge. Redan från början var det förutsatt, att samarbetet icke skulle omfatta lagstiftningsområdet i dess helhet, och i enlighet härmed har samarbetet varit begränsat till vissa delar. En så omfattande enighet som beträffande giftermålsbalken hade på förevarande område varit otänkbar. Förmynderskapsrättens utformning är nämligen i viktiga avseenden beroende på allmänt organisatoriska och administrativa förhållanden, och då härutinnan stora skiljaktigheter föreligga mellan de skandinaviska länderna inbördes, hava till gemensam behandling kunnat upptagas endast sådana delar av lagstiftningsområdet, där dylika förhållanden icke behöva inverka. Ej heller har samarbetet i lika mån omfattat båda de andra länderna. Med både Danmark och Norge har samarbete bedrivits rörande frågorna om myndighetsålder och om villkoren för omyndighetsförklaring, om verkan av själva omyndigheten — däri inbegripna frågorna om omyndiga personers rättsliga handlingsförmåga och följderna av att omyndiga personer ingå avtal, vartill de icke varit behöriga — samt slutligen om ord-

nande av vissa spörsmål av internationellt-privaträttslig natur. Samarbetet med Danmark har härutöver omfattat, bland annat, reglerna om rätt och plikt att vara förmyndare, de allmänna bestämmelserna om förmyndares kompetens och skyldigheter samt frågan om verkan av avtal, som myndig person slutit under inflytande av rubbad själsverksamhet. Det danska förslaget har den 30 juni 1922 blivit upphöjt till lag.

Gällande rätt. Gällande rätt innehåller beträffande förmyndarvården synnerligen få bestämmelser. Åt förmyndaren har lämnats den största frihet att enligt eget omdöme bestämma angående vården och förvaltningen av den omyndiges egendom. Han skall visserligen tillse, att den omyndiges medel bliva på räntebärande sätt placerade, men hinder anses ej föreligga, att han utan vidare använder dem uti egen rörelse eller eljest för egen räkning och sålunda okontrollerat ställer sig såsom den omyndiges gäldenär. Beträffande förmyndarens redovisningsskyldighet stadgades i 1734 års lag, att han skulle redovisa för förmynderskapet till den omyndiges fränder samt att, om fränder ej funnos eller ville åtaga sig granskningen, domaren skulle förordna granskningsman i deras ställe.

Den frihet, som lagen medgivit förmyndaren, i förening med de otillfredsställande bestämmelserna om redovisning och kontroll medförde svåra förluster för de omyndiga genom vårdslösa eller oredliga förmyndare. På grund härav framställdes redan tidigt krav på förändrade eller mera betryggande bestämmelser. Reformyrkandena följde i huvudsak två olika linjer. Den ena linjen avsåg genomförande av strängare lagstiftning rörande förmyndarnas redovisningsskyldighet och kontrollen å deras förvaltning. Den andra linjen däremot avsåg, att förvaltningen skulle i större eller mindre utsträckning fråntagas förmyndarna och anförtros åt särskilda förmyndarkamrar, därvid den ända sedan år 1667 i Stockholm befintliga förmyndarkammaren tänktes skola tjäna såsom mönster. De reformer, som kommit till stånd i lagstiftningsväg, hava följt den första linjen. Resultatet har framgått i förordningar den 19 maj 1845 och den 24 september 1861 samt slutligen i den ännu gällande lagen av den 18 april 1884. Härigenom har det ålagts förmyndarna att årligen till gode män, som utses av kommunerna, avgiva räkning över sin förvaltning. Räkningen granskas av gode mannen, vilken det åligger att, om granskningen giver anledning till anmärkning, anmäla förhållandet hos rätten för vidtagande av erforderliga åtgärder mot förmyndaren.

Även efter antagandet av 1884 års lag hava krav blivit resta på förbättrad förmynderskapslagstiftning. Tid efter annan hava i riksdagen väckts motioner utvisande ett behov härav. Otvivelaktigt är också, att 1884 års lag i många avseenden är otillfredsställande. Denna lag lämnar inga regler angående sättet för förmyndarens förvaltning utan avser endast att reglera förmyndarens redovisningsskyldighet. Lagen giver emellertid gode männen föga ledning för bedömande av när ett ingripande från deras sida erfordras, och den nuva-

rande formen för utseende av gode män torde ej heller lämna erforderlig garanti för att på alla håll lämpliga och kompetenta personer utses för uppdraget.

I skrivelse den 15 april 1902 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes taga i övervägande, huruvida icke mera betryggande föreskrifter rörande kontrollen över förmyndares förvaltning av omyndigs tillgångar i kontanta medel och värdehandlingar kunde ernås, samt i sådant fall låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag i ämnet. Denna riksdagsskrivelse föranledde tillkallande av särskilda sakkunniga inom justitiedepartementet, vilka den 5 januari 1911 avlämnade ett förslag till lag om förmynderskaps förvaltning. Över detta förslag infordrades yttranden, men ärendets behandling inom departementet hade ännu icke föranlett någon åtgärd, då lagberedningens arbete med en revision av förmynderskapsrätten började.»

Departementschefen redogör härefter för såväl förslaget till lag om förmynderskap som de övriga i samband därmed framlagda lagförslagen och yttrar därvid bland annat följande:

Förslagens uppställning.

»Förslaget till lag om förmynderskap är uppdelat i tolv kapitel. Dessa kunna med hänsyn till innehållet sammanföras i olika grupper. 1 kap. bildar ensamt en grupp. Detta kap. handlar om dem, som äro omyndiga, och här givas sålunda bestämmelser om myndighetsålder och om de orsaker, på grund av vilka omyndighetsförklaring kan meddelas. I de främmande länder, där man har en systematisk civillag, behandlas dessa ämnen icke i samband med förmynderskapsrätten utan bland de s. k. personrättsliga reglerna, hörande till lagens allmänna del. Då sådan avdelning saknas i den svenska lagen, hava ifrågavarande stadganden såsom närmast sammanhörande med förmynderskapsrätten fått sin plats såsom inledning till denna. Därefter följer en annan grupp, omfattande de i 2 kap., 3 kap. och 4 kap. givna stadgandena angående de organ, som handhava förmyndarvården, nämligen dels förmyndarna, dels ett särskilt nyskapat kontrollorgan, överförmyndaren, och dels slutligen förmynderskapsdomstolen. En särskild grupp bildar härefter 5 kap., som närmare angiver, vari omyndigheten, rättsligt sett, består. Även detta ämne brukar i främmande rätt behandlas i civillagens allmänna del eller i en särskild åt personrätten ägnad avdelning av civillagen. Den därpå följande gruppen omfattar 6 kap., 7 kap. och 8 kap. Här givas regler angående förmyndarens allmänna befogenheter jämte detaljerade föreskrifter för förvaltningens utövande under olika förhållanden. En grupp för sig bilda 9 kap. och 10 kap., som innehålla bestämmelser angående omfattningen av förmyndarens redovisningsskyldighet och sättet för dess fullgörande ävensom angående utövandet av överförmyndarens tillsyn över förmyndarens förvaltning. I 11 kap. givas därefter regler om gode män för vissa fall, vilka regler i huvudsak hava karaktär av hänvisningar till vad som gäller om förmynderskap. Slutligen upptagas i 12 kap. vissa bestämmelser om det processuella

förfarandet i mål och ärenden, varå lagen om förmynderskap äger tillämpning. Bland de övriga lagförslag, som lagberedningen framlagt, äro de viktigaste — förutom förslaget till lag om införande av lagen om förmynderskap — dels ett förslag till lag om vård av omyndigs värdehandlingar, vilket förslag ansluter sig till de i 8 kap. av förslaget till lag om förmynderskap givna reglerna om förvaltningen och innehåller särskilda bestämmelser i avseende å den medverkan från bankernas sida, som kräves för lagstiftningens genomförande, och dels ett förslag till lag om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet, vilket lagförslag nära sammanhänger med de i 5 kap. föreslagna reglerna om verkan av omyndighet. Slutligen må framhållas, att lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap blivit fullständigt omarbetad i vad angår de förmynderskapsrättsliga delarna.

Förslagens innehåll.

Lagberedningen har till en början haft att taga ståndpunkt till frågan, huruvida förvaltningen av de omyndigas egendom bör i viss mån undandragas förmyndarna och överlämnas till förmyndarkamrar. Tanken därpå har med allt skäl avvisats. Först och främst ställer kostnadsfrågan oöverstigliga hinder i vägen för en sådan anordning. I vårt vidsträckta land skulle vidare kommunikationen mellan förmyndaren och en ofta avlägsen förmyndarkammare medföra avsevärt besvär och extra kostnader för de omyndiga. Slutligen är det att befara, att en förvaltning genom förmyndarkamrar skulle i stor utsträckning taga allt för byråkratiska former. De fördelar, som skulle vara förenade med förvaltning genom förmyndarkamrar, torde lika väl kunna vinnas genom förvaltningens bibehållande hos förmyndaren med de inskränkningar i hans handlingsfrihet och den kontroll, varom bestämmelser upptagits i förslaget.

Beträffande förslagens innehåll i övrigt torde följande böra framhållas:

Myndighetsålder och omyndighetsförklaring.

Med avseende å de i 1 kap. upptagna bestämmelserna om omyndiga märkes, att myndighetsåldern bibehållits vid 21 år. Under det att i gällande rätt endast gives en kortfattad regel, att omyndighetsförklaring må meddelas, när någon på grund av vanvett, slöseri eller andra orsaker är ur stånd att vårda sitt gods, hava i förslaget upptagits uttömmande och mera detaljerade bestämmelser om orsaker till omyndighetsförklaring.

Förmyndare. Vårdnad och förmynderskap.

Stadgandena om förmyndare ansluta sig i huvudsak till gällande rätts regler, sådana dessa blivit bestämda genom nyare lagändringar, särskilt i samband med antagandet av nya giftermålsbalken. Härvid torde observeras, att i den samtidigt med giftermålsbalken antagna lagen om barn i äktenskap givits särskilda regler angående vårdnad d. v. s. angående handhavandet av de angelägenheter, som röra barnets person. Härigenom har en gräns kommit till stånd mellan personliga och ekonomiska angelägenheter i vad angår dem, som äro omyndiga på grund av sin ålder. Till de personliga angelägenheterna räknas emellertid också ingåendet av arbetsavtal. Medan det i regel tillkommer

föräldrarna i förening att handhava vårdnaden, utövas bestämmanderätten i barnens ekonomiska angelägenheter av fadern i egenskap av legal förmyndare. Modern har sålunda icke del i förmynderskapet men blir förmyndare, om fadern dör eller han av en eller annan anledning blir hindrad att utöva förmynderskapet. I samband härmed må erinras, att det endast i ytterst få undantagsfall förekommer, att barnen i båda föräldrarnas livstid äga egendom, för vilken kräves förmyndarvård. Om föräldrarnas äktenskap upplöses på annat sätt än genom enderas död, skall domstolen tillägga en av föräldrarna vårdnaden, och den, som sålunda får vårdnaden, blir i och med detta också förmyndare. När båda föräldrarna äro döda, förordnas en förmyndare, och denne får i så fall omhändertaga såväl vårdnaden som de ekonomiska angelägenheterna. Den behörighet, som tillkommer förmyndaren såsom sådan, har följaktligen olika stor omfattning, när förmynderskapet innehaves av någon av föräldrarna såsom legal förmyndare och när det utövas av en förordnad förmyndare. I nu angivna bestämmelser om vårdnad och förmynderskap göres genom förslaget ingen ändring.

Överförmyndare.

Mot den nuvarande godemansinstitutionen torde förnämligast vara att invända, att distrikten ofta äro för små. Arbetet blir för ringa och ingen samlad erfarenhet vinnes, vilket hos vederbörande förminskar intresset för hans verksamhet. Det nya kontrollorganet — med benämningen överförmyndare — har därför erhållit ett större verksamhetsområde men ansluter sig i övrigt till det nuvarande systemet. Överförmyndare skall utses för varje tingslag eller stad med egen jurisdiktion. I händelse av behov skola dock flera överförmyndare kunna utses för varje sådant område. Överförmyndaren skall icke vara tjänsteman i vanlig mening, utan han förutsättes skola innehava sin befattning såsom ett offentligt uppdrag vid sidan av annan borgerlig verksamhet. Emellertid skall han icke utses genom val utan tillsättas av domstolen för en tid av fyra år i sänder. Särskilt intresse tilldrager sig spörsmålet om det arvode, som bör tillförsäkras överförmyndaren. Då denna fråga blivit föremål för behandling i lagrådets utlåtande, får jag hänvisa till vad jag i det följande har att anföra därom.

Förmynderskapsdomstol.

I förslaget har rätten bibehållits vid i huvudsak samma funktioner såsom förmynderskapsdomstol som enligt gällande rätt.

Verkan av omyndighet.

Bestämmelserna i 5 kap. reglera gränserna för den omyndiges rätt att råda över sin egendom och att ikläda sig förbindelser. Bland annat lämnas således också stadganden om rätten att råda över arbetsförtjänst. Enligt förslaget skall förmyndaren med överförmyndarens samtycke äga omhändertaga egendom, varöver den omyndige eljest äger råda, om detta må anses erforderligt med hänsyn till den omyndiges uppfostran eller välfärd. I detta kapitel upptagas även bestämmelser för det fall, att den omyndige överskrider gränserna för sin rättsliga handlingsförmåga.

Förvaltningen.

Beträffande frågan om förmyndares förvaltning har till en början fastställts, att förmyndaren skall, på samma sätt som en syssloman, förvalta den omyn-

diges egendom såsom anförtrott gods. Han får sålunda icke ställa sig såsom den omyndiges gäldenär. Skulle han det oaktat slå under sig den omyndiges egendom, blir han förfallen till ansvar för förskingring. Vid förvaltningen har förmyndaren i princip att fritt följa sin egen uppfattning om vad den omyndiges bästa kräver. Han kan ej genom instruktionella föreskrifter från överförmyndarens eller rättens sida tvingas att företaga den ena eller andra åtgärden. I två olika avseenden har emellertid förmyndarens rörelsefrihet underkastats inskränkning genom föreskrifter i själva lagen. Han får nämligen å ena sidan icke placera den omyndiges penningmedel på vad sätt som helst och måste å andra sidan inhämta särskilt tillstånd till vissa förvaltningsåtgärder.

I förra avseendet gäller, att förmyndaren utan särskilt tillstånd kan göra den omyndiges penningmedel räntebärande genom att inköpa obligationer eller utlåna medlen mot säkerhet av inteckning i fast egendom eller insätta dem i bank. Det förutsättes emellertid, att Kungl. Maj:t skall lämna närmare bebestämmelser om de särskilda villkor, varunder den omyndiges medel må placeras på detta sätt. Om förmyndaren önskar placera den omyndiges medel på annat sätt, t. ex. genom att köpa aktier eller utlåna medlen mot borgenssäkerhet, är detta icke förbjudet, men förmyndaren får icke vidtaga sådan åtgärd utan att därtill hava inhämtat överförmyndarens samtycke. Därest den omyndige redan vid förmynderskapets övertagande äger aktier eller hans medel eljest äro placerade på annat sätt än förut angivits, är förmyndaren icke skyldig vare sig att realisera tillgångarna för att placera medlen på det lagstadgade sättet eller att inhämta samtycke för tillgångarnas bibehållande. Realisation av värdehandlingar eller indrivning av fordringar företager förmyndaren, när han finner det nödigt för den omyndiges trygghet. Men om han företager en sådan åtgärd, inträder skyldighet att placera härigenom inflytande medel på det lagstadgade sättet eller i enlighet med tillstånd, som kan utverkas av överförmyndaren.

I det senare avseendet åter gäller, att domstolens samtycke skall, på samma sätt som för närvarande, inhämtas till försäljning av fast egendom eller dess intecknande för gäld. Härvid har föreskrivits, att sådant tillstånd icke må givas, med mindre viktiga skäl därtill äro. Vidare erfordras samtycke av överförmyndaren till bland annat följande åtgärder: tillåtelse för den omyndige att driva handel, upptagande av lån eller ingående av växelförbindelse, såvida åtgärden icke faller inom området för rörelse, som drives med vederbörligt tillstånd, ingående av borgen samt vissa upplåtelser av servituts-, avkomst- och nyttjanderätt till fast egendom.

Vid sidan av dessa inskränkningar i förmyndarens rörelsefrihet hava dessutom upptagits bestämmelser angående särskilda skyddsåtgärder för möjliggörande av en permanent kontroll över förvaltningen av den omyndiges värdehandlingar och banktillgodohavanden. Det har ålagts förmyndaren att, om den omyndige har aktier, obligationer eller andra värdehandlingar till ett sammanlagt belopp överstigande visst värde, nedsätta dessa värdehandlingar

i öppet förvar hos riksbanken eller annan bank. När sådan nedsättning skett, skall banken svara för värdehandlingarnas förvaring och förvaltning enligt bestämmelser, som upptagits i förut angivna särskilda lagförslag. Bankens skyldigheter härutinnan överensstämma i huvudsak med vad bankerna för närvarande åtaga sig i fråga om värdehandlingar, som mottagas såsom s. k. öppet depositum. Banken skall i stor utsträckning svara för inkassering av räntor, utdelningar och förfallna kapitalbelopp, biträda vid aktieteckning, ombesörja förnyelse av inteckning o. s. v. De nedsatta värdehandlingarna få ej uttagas utan överförmyndarens tillstånd. Då förmyndaren ensam äger besluta om försäljning och andra förvaltningsåtgärder, kan tillstånd till handlingarnas uttagande i regel icke förvägras. Tillståndets sökande har sin egentliga betydelse däri, att överförmyndaren vet, att vederbörande värdehandling nu innehaves av förmyndaren, och följaktligen håller sig beredd att kontrollera, på vad sätt förmyndaren förfogar över handlingen. Förmyndaren har skyldighet att inom viss tid efter tillståndets meddelande redogöra för de åtgärder, han vidtagit. Överförmyndaren får härigenom möjlighet övervaka, att uttagna värdehandlingar åter bliva nedsatta eller att medel, som inflyta genom deras försäljning, placeras eller eljest användas på ett med lagen överensstämmande sätt. Beträffande den omyndiges hos bankinrättning innestående medel skall förmyndaren göra förbehåll, att medlen ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd. När sådant förbehåll skett, blir banken ansvarig för att medlen ej uttagas utan tillstånd. Genom denna s. k. spärr beredas överförmyndaren möjlighet att på motsvarande sätt som i fråga om värdehandlingar utöva permanent kontroll. Skyldighet att göra förbehåll om spärr föreligger icke i fråga om medel, som behöva hållas tillgängliga för mötande av löpande utgifter, och icke heller, när sammanlagda beloppet hos bank innestående medel icke överstiger 1,000 kronor.

Förmyndaren skall enligt förslaget äga uppbära arvode med skäligt belopp. Arvodet skall dock utan tillstånd av rätten icke få överstiga 5 % av den omyndiges behållna inkomst under ett år. Då förmyndaren genom de åtgärder, som banken är skyldig vidtaga med avseende å nedsatta värdehandlingar, beredes avsevärd lättnad i sitt arbete, har det föreslagits, att förmyndaren å sitt arvode skall vara skyldig avräkna gottgörelsen till banken för dess befattning med förvaringen och förvaltningen av värdehandlingarna. Om fader eller moder är förmyndare, skall enligt förslaget arvode icke tillkomma dem.

Därest den omyndige är delägare i ett oskiftat bo, giver gällande lagstiftning icke någon möjlighet till verklig kontroll över det sätt, varpå hans intressen i boet bevakas. Detta missförhållande har man sökt undanröja i förslaget genom att i ett särskilt kapitel, det 7:de, upptaga vissa regler angående förmyndarens skyldigheter med avseende å vården av myndlingens rätt i oskiftat bo.

Beträffande förmyndarens redovisning för sin förvaltning skiljer sig förslaget i princip icke från gällande rätt. Vissa nyheter förekomma dock. En för- *Redovisning.*

teckning över den omyndiges tillgångar och skulder skall sålunda ingivas till överförmyndaren, när förvaltningen tager sin början. Enligt gällande rätt avgives till gode männen endast räkning för varje kalenderår, men då förmyndare frånträtt sin befattning under loppet av ett år, är han icke skyldig avgiva räkning för den förflutna delen av det löpande året. Denna brist har undanröjts genom föreskrift om skyldighet för förmyndaren att vid frånträdande av sin befattning avgiva en sluträkning för det löpande året. Då förmyndare frånträder sin befattning, skall han enligt nuvarande lag till myndlingen, om denne blivit myndig, eller till hans nye förmyndare avgiva en slutredovisning, avseende hela omyndighetstiden. Enligt förslaget skall sådan slutredovisning i stället avgivas genom förmedling av överförmyndaren på det sätt, att denne till den redovisningsberättigade avlämnar de räkningar och övriga handlingar, som han tid efter annan mottagit. Under den tid, den omyndige har del i ett oskiftat bo, skall enligt förslaget avgivas en årlig redogörelse angående boets förvaltning, kallad årsuppgift, som skall möjliggöra kontroll över det sätt, varpå den omyndiges intressen tillvaratagas.

Gode män. I förslaget hava införts de bestämmelser, som för närvarande äro upptagna i lagen den 11 juni 1920 om god man för bortovarande. De fall, där i övrigt enligt förslaget god man kan förordnas, äro dels då förmyndaren för omyndig är av någon anledning urståndsatt att sköta den omyndiges angelägenheter eller på grund av en intressekonflikt med den omyndige icke bör få göra detta, och dels då myndig person på grund av sjukdom, som kan antagas vara övergående, är ur stånd att bevaka sin rätt eller förvalta sin egendom.

Processuella bestämmelser. Beträffande de i 12 kap. upptagna processuella bestämmelserna märkas särskilt de mera detaljerade regler, som ansetts erforderliga för mål om omyndighetsförklaring eller sådan förklarings hävande.

Stockholms förmyndarkammare. I förslaget till lag om införande av lagen om förmynderskap tilldrager sig frågan om Stockholms förmyndarkammare särskilt intresse. Denna institution, som tillkom redan år 1667, har för närvarande en dubbel uppgift. Till en början tjänstgör förmyndarkammaren såsom bankinrättning, i det att tvång föreligger för förmyndarna att hos förmyndarkammaren insätta de omyndigas kontanta medel. Vidare tjänstgör förmyndarkammaren såsom depositionsanstalt för de omyndigas värdehandlingar. Förmyndarna äro skyldiga att nedsätta värdehandlingarna hos förmyndarkammaren. Denna förvarar desamma och tillhandagår förmyndarna med vidtagande av vissa förvaltningsåtgärder, dock icke i samma utsträckning, som enligt det föreliggande förslaget åligger bankerna. Lagberedningen har nu föreslagit, att förmyndarkammaren skall upphöra med sin verksamhet. Dess särskilda inlåningsrörelse anses sakna berättigande i vår tid med de goda placeringsmöjligheter, som stå öppna. Beträffande förmyndarkammarens funktion såsom depositionsanstalt för värdehandlingar har gjorts gällande, att då enligt förslaget sådan deposition skall ske hos bankerna, därmed vinnes lika gott skydd för de omyndiga som genom nedsättning i förmyndarkammaren, varjämte bankerna skulle komma att till-

handagå med avsevärt flera förvaltningsåtgärder än förmyndarkammaren. Slutligen har framhållits, att de boupptecknings avgifter, varmed förmyndarkammarens förvaltningsutgifter utan kostnad för de omyndiga för närvarande täckas, inom närmare framtid kunna antagas komma att genom förändrad lagstiftning upphöra att utgå, och att sålunda medel skulle komma att i framtiden saknas för ett fortsatt uppehållande av förmyndarkammarens verksamhet. Kostnaderna härför hava nämligen av lagberedningen antagits skola uppgå till väsentligt högre belopp än de kostnader, som föranledas av den föreslagna förmynderskapslagstiftningens genomförande jämväl för huvudstaden. Även om förmyndarkammaren skall upphöra, torde emellertid en övergångsperiod vara erforderlig för avveckling av dess penningrörelse. Det har föreslagits, att under denna avvecklingsperiod överförmyndare icke skall utses för Stockholm utan överförmyndarfunktionerna fullgöras av förmyndarkammaren.»

Härefter redogör departementschefen för innehållet av lagrådets utlåtande och anför därvid:

Förslagens överarbetning inom justitiedepartementet.

»Lagrådet tillstyrker, att ny förmynderskapslagstiftning bygges på den grund, varå förevarande förslag vila. De erinringar, som framställts av lagrådet eller dess särskilda ledamöter, röra detaljer och äro i stor utsträckning av formell natur. Beträffande den överarbetning av de föreliggande förslagen, som med anledning av lagrådets anmärkningar ägt rum inom justitiedepartementet, torde jag få anföra följande:

Förslaget till lag om förmynderskap. 1 kap.

Två ledamöter av lagrådet hava vid *1 kap. 1 §* av *förslaget till lag om förmynderskap* framställt anmärkning mot användandet av beteckningen »minderårig» å den, som är omyndig på grund av sin ålder. Det är visserligen sant, att ifrågavarande beteckning i andra lagar användes i annan betydelse. På sätt påpekats, är emellertid beteckningens användning icke enhetlig i dessa andra lagar, i det att med minderårig än avses den, som icke uppnått aderton års ålder, och än åter den, som icke uppnått sexton års ålder. När beteckningen minderårig användes i viss lag, avses således endast att därmed utmärka en person, som icke uppnått den ålder, vilken på det ifrågavarande lagstiftningsområdet är av särskild betydelse. Med hänsyn härtill torde hinder icke möta att å det nu förevarande lagstiftningsområdet med »minderårig» beteckna den, som är under tjuguett år. Det synes mig också mera tilltalande att använda denna beteckning, som i nämnda betydelse har internationell hävd och redan influtit i 1904 års lag om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap, än att för ändamålet särskilt skapa en ny terminologi.

Ej heller torde det vara erforderligt att, på sätt alternativt hemställts, i lagtexten särskilt angiva, att den här åsyftade betydelsen av beteckningen minderårig gäller endast såvitt uttrycket användes i förevarande lag. Även utan sådant tillägg bör det vara tydligt, att den olikartade betydelse, vari uttrycket användes

på andra lagstiftningsområden, icke rubbas genom uttryckets införande i förevarande lag.

Mot *1 kap. 2 §* hava lagrådets ledamöter i särskilda yttranden framställt anmärkningar, avseende ett ökande av möjligheterna att vinna omyndighetsförklaring antingen mot vederbörandes vilja eller i varje fall med hans eget begivande.

Vad då först angår omyndighetsförklaring mot vederbörandes vilja anser jag mig till en början böra framhålla, att vid fastställandet i lag av de anledningar, som må föranleda en dylik förklaring, alltid bör förfaras med försiktighet. Omyndighetsförklaring är en åtgärd, som ingriper synnerligen djupt i en människas liv. Med förlusten av rätten att själv bestämma över sina ekonomiska angelägenheter följer i regel en stark begränsning i förmågan att i fråga om sin livsföring över huvud följa egna åsikter och böjelser. Därtill kommer, att omyndighetsförklaringen även medför offentligrättsliga verkningar, i det den omyndigförklarade förlorar både valrätt och behörighet att bekläda allmänna förtroendeuppdrag. Med hänsyn härtill bör omyndighetsförklaring icke komma till stånd i andra fall, än då detta är oundgängligen nödvändigt för att skydda vederbörande själv eller honom närstående personer, i förhållande till vilka han är underhållsskyldig. Frågan är då, huruvida det med dessa allmänna riktlinjer överensstämmer att, på sätt inom lagrådet föreslagits, tillåta meddelande av omyndighetsförklaring — utom i de under 1.—3. angivna fall — även när någon av annan i lagen icke särskilt angiven orsak finnes vara ur stånd att vårda sig eller sin egendom. Huruvida i ett visst fall en person skall anses sakna förmåga att själv taga vård om sina angelägenheter, kan emellertid bliva föremål för högst olika bedömande, allt efter den bedömandes läggning och allmänna uppfattning. Ett handlingssätt, som för den ene vittnar om uppenbar oförmåga, utgör för den andre endast ett uttryck för tillåtlig originalitet. Först om vid frågans avgörande hänsyn också måste tagas till huruvida den påstådda oförmågan har sin grund i viss lättare bestämbar objektiv omständighet, vinnas förutsättningar för en någorlunda likformig tillämpning av reglerna angående omyndighetsförklaring. I likhet med lagberedningen anser jag sålunda, att till ledning för domstolarna böra i lagen på uttömmande sätt angivas de omständigheter, vilka kunna anses föranleda sådan oförmåga hos en person att vårda sina angelägenheter, att man på grund därav kan skrida till hans förklarande för omyndig. Häremot har visserligen inom lagrådet anmärkts, att man nyligen på ett annat område gått i motsatt riktning, i det att genom 1921 års konkurslag — i motsats mot vad förut gällde — medgivits, att gäldenär må, förutom av vissa i lagen upptagna orsaker, försättas i konkurs, jämväl när han på grund av andra, i lagen icke angivna omständigheter måste antagas vara på obestånd. Det torde dock kunna härtill erinras, att man vid bedömandet av frågan, om en person är ur stånd att fullgöra sina förbindelser, har större ledning i yttre objektiva omständigheter än då det gäller att enbart avgöra, huruvida en person saknar

förmåga att vårda sina angelägenheter, samt att i varje fall borgenärernas intresse i att konkursen icke obehörigen fördröjes är så stort, att gäldenärens intresse måste stå tillbaka, medan däremot vid frågor om omyndighetsförklaring ett utomstående intresse av denna styrka saknas.

Även om sålunda orsakerna till omyndighetsförklaring böra fullständigt angivas i lagen, kan det naturligtvis ifrågasättas, såsom ock i lagrådet skett, om icke även andra orsaker än de, som innehållas i förslaget, böra upptagas. I detta avseende har föreslagits, att jämväl de i 4. angivna omständigheterna skulle utgöra anledning till omyndighetsförklaring, då de förorsakat oförmåga för vederbörande att vårda sina angelägenheter och icke endast behov av bistånd i vården därav. Härigenom skulle visserligen alla omständigheter, under vilka en omyndighetsförklaring kunde tänkas fylla ett ändamål, bliva beaktade. Enligt min uppfattning skulle man dock härigenom, på samma sätt som vid en fri prövning av huruvida oförmåga föreligger, riskera en svävande och osäker rättstillämpning. Särskilt måste begreppet oerfarenhet anses vara för mångtydigt för att kunna läggas till grund för ett genomförande av omyndighetsförklaring i fall, där vederbörande icke själv begärt eller samtyckt till åtgärden. För övrigt skulle en omarbetning av förslaget i nämnda syfte bryta sönder den enhet, som på ifrågavarande punkt vunnits under det skandinaviska samarbetet, något som torde böra undvikas, så länge avgörande skäl för en ändring i sådan riktning icke äro för handen.

Bland de omständigheter, som vid förslagets utarbetande icke skulle hava i erforderlig mån beaktats såsom anledning till omyndighetsförklaring, har särskilt framhållits kroppslig sjukdom. I de fall, då sjukdomen icke medfört rubbning av själsverksamheten, torde det emellertid få antagas, att den sjuke själv förstår, huruvida hans sjudom innebär sådant hinder i handhavandet av hans angelägenheter, att han bör själv söka omyndighetsförklaring. Detsamma lärer gälla i fråga om lyte. Å andra sidan torde böra beaktas sådana fall, där en person avhänder sig eller eljest förfogar över sin egendom på ett sätt eller för ändamål, som utvisar fullständig brist på omdöme. Särskilt komma här i betraktande de tillfällen, där någon står under inflytande av ovärdiga personer, släktingar eller andra, som förstå att utnyttja vederbörande i ekonomiskt avseende. Ofta torde nog i dylika fall av otillbörligt förfarande i fråga om egendomen omständigheterna vara sådana, att vederbörande kan förklaras omyndig på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning av själsverksamheten. Där detta icke är händelsen, synes det kunna ifrågasättas, om icke fallet skulle kunna hänföras under 2. i förevarande paragraf. Med beteckningen »grov vanvård av egendom» torde emellertid närmast åsyftas en grovt försumlig, vårdslös eller lättsinnig förmögenhetsförvaltning och icke avhändelser av egendom utan tillfredsställande motiv. Då jag anser det vara av vikt att i alla de fall, varom sist förmäles, skydd kan beredas genom omyndighetsförklaring även mot vederbörandes vilja, har åt omförmälda punkt givits sådan förändrad avfattning, att omyndighetsförklaring kan meddelas, när

någon äventyrar sin och sin familjs välfärd icke blott genom slöseri eller annan grov vanvård utan även eljest genom otillbörligt förfarande med avseende å egendomen. Genom denna ändring bringas också punkten i närmare överensstämmelse såväl med den danska lagen som även med det stadgande om anledningar till boskillnad, som upptagits i 9 kap. 1 § nya giftermålsbalken.

Vad därefter angår frågan om omyndighetsförklaring i sådana fall, där vederbörande själv begär eller samtycker till åtgärden, torde, på sätt inom lagrådet anmärkts, avfattningen av den fjärde punkten vara något snäv. På grund härav och då man givetvis icke här behöver lika strängt fasthålla principen, att anledningarna skola vara fullständigt angivna i lagen, har ifrågavarande punkt undergått omarbetning i vissa hänseenden, som antytts inom lagrådet.

Det har inom lagrådet blivit anmärkt, att en person icke bör få förklaras omyndig allenast på den grund, att han är ur stånd att vårda sig själv. Visserligen beredes hjälp åt sinnessjuka och alkoholister i huvudsak genom bestämmelser, som tillhöra den offentliga rätten. Men jag anser det ingalunda vara utan betydelse, att hjälp i personligt hänseende kan bringas jämväl genom ingripande eller tillsyn av förmyndare. Att omyndighetsförklaring skulle komma att meddelas allenast på grund av styrkt oförmåga hos en person att vårda sig själv, måste naturligtvis bliva ytterligt sällsynt, men då från förmyndarens skyldigheter icke kan uteslutas plikten att i händelse av behov taga vård om den omyndigförklarades person, torde man vid lagens utformande icke få bortse från möjligheten, att omyndighetsförklaring kan vara påkallad ensamt av detta behov.

Inom lagrådet har framhållits, att om 1 kap. 2 § bibehålles i dess ursprungliga lydelse, sådana ändringar erfordras i *1 kap. 3 §*, att omyndighetsförklaring må kunna meddelas även utan den minderåriges samtycke i varje fall, där den minderårige kan antagas sakna förmåga att vårda sina angelägenheter. Någon ändring i förslaget i nämnda riktning har icke vidtagits. Det synes nämligen icke vara lämpligt att beträffande minderårigs kvarhållande i omyndighetstillstånd uppställa mindre stränga villkor än för fullmyndigas försättande i omyndighetstillstånd. Förevarande paragraf har till ändamål allenast att i fråga om en minderårig, vilken skulle kunna förklaras omyndig, därest han redan uppnått myndighetsåldern, hindra uppkomsten av en mellantid av myndighet, i det att uppnåendet av myndighetsåldern icke behöver avvaktas för öppnande av det erforderliga processuella förfarandet. Övergivande av denna ståndpunkt skulle i själva verket betyda en förändring i fråga om den betydelse, som tillkommer myndighetsålderns uppnående. Den minderårige skulle principiellt icke längre äga anspråk på att bliva myndig, utan det skulle i det enskilda fallet kunna komma att bero på en prövning, huruvida den minderårige med hänsyn till allmän mognad och erfarenhet borde tillåtas förvärva myndighet. Icke heller torde avfattningen av bestämmelserna i 1.—3.

av 2 § medföra svårigheter för bestämmelsernas tillämpande på minderåriga efter samma norm, som gäller fullmyndiga. Den minderårige har ju förvaltningsrätt över sin arbetsförtjänst, och där han endast har egendom under förmyndarens förvaltning, tillåter förmyndaren honom i regel att i stor utsträckning själv ombesörja utgifter med medel, som förmyndaren ställer till hans förfogande. Har den minderårige i den förvaltning, som sålunda tillkommit honom, ådagalagt oförmåga, lättsinne eller brist på omdöme, kunna givetvis ifrågavarande bestämmelser tillämpas, därest övriga erforderliga förutsättningar föreligga. Eventuella försök från den minderåriges sida att göra sig oberoende av förmyndaren, t. ex. genom upptagande av lån utan förmyndarens tillstånd, böra ävenledes beaktas, om fråga uppstår att tillämpa omförmälda bestämmelser.

Fråga har inom lagrådet väckts rörande den rätta tolkningen av *1 kap. 4 §* för det fall, att den orsak, som föranlett omyndighetsförklaringen, icke längre föreligger, men den omyndigförklarades ansökan att åter bliva myndig mötes med den invändningen, att annan grund till omyndighetsförklaring numera föreligger. Då för hävande av omyndighetsförklaring förutsättes, att den omyndige finnes vara i stånd att själv taga vård om sina angelägenheter, är det uppenbart, att omyndighetsförklaringen, oavsett av vilken orsak den meddelats, icke kan hävas, om numera föreligger en annan orsak, vilken faller under de i 1.—3. av 2 § angivna. Däremot torde av grunderna för stadgandet i 2 § 4. följa, att den, som försatts i omyndighet enligt någon av bestämmelserna i 1.—3., icke kan mot sin vilja kvarhållas i omyndighet, därför att någon av de i 4. angivna objektiva omständigheterna föreligger, ävensom att den, vilken samtyckt till omyndighetsförklaring enligt 4., icke kan kvarhållas i omyndighet på grund av annan i nämnda punkt angiven omständighet än den, som uttryckligen omfattats av samtycket. Då tillräcklig ledning för lösningen av ovanberörda spörsmål synes mig vinnas genom en sammanställning av stadgandena i 2 och 4 §§, har jag ansett en omarbetning av paragrafen i och för stadgandets förtydligande icke vara behövlig.

I likhet med vad inom lagrådet yttrats vid *2 kap. 1 och 2 §§* anser jag, att *2 kap.* ett enligt 20 § i lagen om barn i äktenskap meddelat beslut, varigenom vårdnaden om ett barn provisoriskt tillagts en av föräldrarna ensam, icke bör medföra, att jämväl förmynderskapet övergår till den vårdnadsberättigade. Sådan verkan bör tillkomma endast det lagakraftvunna slutliga beslutet i vårdnadsfrågan. Även gällande rätt står på denna ståndpunkt, vilket torde tydligt framgå av en jämförelse mellan 20 kap. 2 § ärvdabalken, å ena sidan, samt 8, 9, 11 och 20 §§ i lagen om barn i äktenskap, å den andra. Att i 2 kap. 1 § andra stycket av förslaget använts andra ordalag än i 20 kap. 2 § ärvdabalken beror, enligt vad lagberedningens motiv giva vid handen, uteslutande på att man velat vinna en mera kortfattad lydelse och innebär följaktligen icke, att förslaget uti ifrågavarande avseende står på annan ståndpunkt än gällande rätt. För undvikande av missförstånd har emellertid 2 kap. 1 §

andra stycket omarbetats på så sätt, att stadgandet i 20 kap. 2 § ärvdabalken där upptagits i oförändrad lydelse. Vad åter angår 2 kap. 2 § i förevarande kap. saknas för närvarande i lagen om barn utom äktenskap bestämmelser om provisoriska beslut i vårdnadsfrågor. Med anledning av anmärkning inom lagrådet har emellertid, på sätt längre fram under förslaget till lag om ändring i nämnda lag skall framhållas, föreslagits upptagande av sådana bestämmelser. Emellertid är det tydligt, att icke heller i fråga om barn utom äktenskap ett provisoriskt beslut i vårdnadsfrågan bör anses medföra överflyttning av förmynderskapet. Med hänsyn till den, i förhållande till lagen om barn i äktenskap, avvikande utformning bestämmelserna om tiden för provisoriska besluts giltighet och slutligt utslags verkställbarhet erhållit i lagen om barn utom äktenskap, måste däremot det slutliga utslaget rörande vårdnaden om sådant barn, oavsett att det ej vunnit laga kraft, medföra överflyttning av förmynderskapet, såframt ej rätten enligt 30 § förordnat, att det slutliga utslaget ej må verkställas såsom lagakraftägande dom. Skulle i något fall behov yppas, att förmynderskapet — vare sig fråga är om barn i eller utom äktenskap — fråntages den förutvarande förmyndaren samtidigt som vårdnaden genom ett provisoriskt beslut berövas honom, låter sig detta lätt genomföra med tillämpning av 2 kap. 9 § och 12 kap. 15 § i förslaget till lag om förmynderskap.

Enligt 1915, 1917 och 1920 års lagstiftning på familjerättens område tillkommer vårdnaden om minderårigt barn i äktenskap båda föräldrarna i förening eller på grund av rättens beslut en av dem. Så länge någon av föräldrarna lever, äger en för barnet förordnad förmyndare vårdnaden om detta allenast i de fall, då vårdnaden enligt 8 eller 11 § av lagen om barn i äktenskap överflyttats å honom. Då båda föräldrarna äro döda, tillkommer vårdnaden om barnet på grund av lag dess förmyndare. Två av lagrådets ledamöter hava vid *2 kap. 3 §* framhållit önskvärdheten därav, att vårdnaden såsom innefattande omsorgen om den omyndiges person helt skiljes från förmynderskapet såsom innefattande skötseln av den omyndiges ekonomiska angelägenheter och ej ovillkorligen tillägges förmyndaren i de fall, då vårdnaden ej innehaves av fader eller moder. I fall, som avses i 8 eller 11 § av lagen om barn i äktenskap, borde således vårdnaden efter omständigheterna uppdragas åt förmyndaren, om särskild förmyndare är förordnad för barnet, eller åt annan därför skickad person, och, om bägge föräldrarna äro döda, borde särskilt förordnande givas såväl i fråga om vårdnaden som i fråga om förmynderskapet för barnet. Härvid framhålles emellertid såsom synnerligen önskvärt, att om vårdnaden ej handhaves av den minderåriges föräldrar eller någon av dem, vårdnaden och förmynderskapet förenas såvitt möjligt hos samma person. Med denna uppfattning — som ock delas av mig — synes det mig allenast medföra onödig omgång att i princip ålägga domstolarna att, när legal vårdnadshavare och förmyndare saknas, förordna såväl vårdare som förmyndare eller i varje fall fatta särskilt

beslut om vårdnadens anförtroende åt förmyndaren. För de säkerligen mindre vanliga fall, då en person finnes, som är framför andra lämplig att handhava vårdnaden om en minderårig, medan förvaltningen av dennes egendom bör helt överlämnas till en annan person, synes mig det åsyftade önskemålet — att vårdnaden anförtros den ene och förvaltningen den andre — lämpligen kunna vinnas genom en sådan ändring i förslagets 6 kap. 8 §, att när för minderårig flera förmyndare förordnas, vårdnaden kan anförtros åt en av dem, medan de ekonomiska angelägenheternas handhavande helt överlämnas åt den eller de övriga. Genom en sådan ordning undgår man ock behovet av särskilda regler om förordnande och entledigande av vårdare, regler, vilka bliva erforderliga med den ståndpunkt, som intagits av ovannämnda två ledamöter av lagrådet.

Genom berörda ändring i 6 kap. 8 § vinnes ej möjlighet att i de fall, som avses i 8 och 11 §§ av lagen om barn i äktenskap, med bibehållande av det legala förmynderskapet hos någon av föräldrarna, anförtro allenast vårdnaden åt annan person. I detta syfte synes mig emellertid en ändring i sistnämnda lagrum så mycket mindre påkallad som ett bibehållande av förmynderskapet hos någon av föräldrarna i fall, som där avses, synes mig av sakliga grunder ej böra ifrågakomma.

Med anledning av framställd erinran därom, att i vissa stadganden i de redan antagna nya lagarna på familjerättens område vårdnadsfunktioner, exempelvis vid legal vårdnadshavares frånfälle eller vid hinder för honom, tillagts förmyndaren, utan att därvid uttalats, att dessa funktioner ålåge förmyndaren allenast under förutsättning, att vårdnaden tillkomme honom, vill jag framhålla, att det synes mig utan ändring av dessa stadganden uppenbart, att därest vårdnaden om en minderårig anförtrotts en av flera förmyndare, berörda stadganden få anses äga tillämpning å den av förmyndarna, som har vårdnaden om den minderårige.

De anmärkningar, som framställts mot åtskilliga stadganden i nämnda lagar, äro — i den mån de ej sammanhänga med yrkandet om vårdnadens fullständiga skiljande från förmynderskapet — av väsentligen formell natur och synas mig ej böra vinna beaktande förrän möjligen, om efter det nu föreliggande förmynderskapslagförslagets antagande fråga uppstår om sammanförande av förmynderskapslagen med de s. k. barnlagarna till en balk, i samband med arbetet härpå. Till vissa av de erinringar, som framställts mot stadganden i följande kapitel av detta lagförslag, återkommer jag vid nämnda stadganden.

Såvitt angår avfattningen av 2 kap. 3 § har den ändring vidtagits, att i enlighet med lagrådets hemställan införts uttrycklig hänvisning till lagen om adoption.

Den från motiven i viss mån avvikande uppfattning, som lagrådet vid *2 kap. 4 §* gjort gällande i fråga om omyndig faders rätt att vid omyndighetens upphörande inträda i utövning av förmynderskapet, synes mig riktig. Den torde bäst överensstämma med förslagets allmänna grunder, i vilket samman-

hang kan erinras om att ett godmanskap i enlighet med stadgandet i 11 kap. 10 § upphör först med entledigande, och icke redan när behovet av god man bortfaller.

Vad lagrådet anmärkt i fråga om *2 kap. 8 §* första stycket 6., har icke föranlett någon ändring i förslaget. Därest vårdnaden fortfarande skall tillkomma någon av föräldrarna, under det att de ekonomiska angelägenheterna skola handhavas av en särskilt förordnad förmyndare, måste mellan dem äga rum ett samarbete av så grannlaga natur, att man icke rimligen bör kunna tvinga någon att under angivna förhållanden åtaga sig förmynderskapet. Med den ändring, som av mig föreslås i 6 kap. 8 § andra stycket, kan samma situation uppkomma även i fall, där vårdnaden skall tillkomma förordnad förmyndare, i det att om två förmyndare förordnas, arbetet kan mellan dem fördelas så, att vårdnaden tillägges uteslutande den ene, medan den andre ensam handhar de ekonomiska angelägenheterna. På grund av anmärkning, som lagrådet framställt mot första stycket 4. i 2 kap. 8 §, har det däremot ansetts erforderligt att i nämnda punkt göra ett förtydligande tillägg. Beträffande tillämpningen av ifrågavarande punkt får jag i övrigt hänvisa till vad jag kommer att anföra vid 11 kap. 5 §.

Med anledning av vad lagrådet erinrat har formuleringen av *2 kap. 9 §* något jämkats.

3 kap. Vad lagrådet anmärkt under *3 kap. 2 och 3 §§* har föranlett vissa ändringar i nämnda lagrum. Likaså har med anledning av lagrådets anmärkning andra stycket i *3 kap. 4 §* borttagits. De i nämnda stycke innehållna bestämmelserna om vissa diskvalifikationsgrunder för överförmyndare hava väl i allmänhet motsvarighet inom lagstiftningen beträffande andra offentliga förtroendeuppdrag. Då emellertid överförmyndare icke skall utses genom medborgares val utan genom rättens förordnande samt följaktligen en förhandsprövning av den till befattningen föreslagna personens lämplighet alltid måste komma till stånd, samt utsedd överförmyndare när som helst kan entledigas, torde ifrågavarande bestämmelser vara överflödiga. Enär enligt mitt förmenande uttrycken »hemvist» och »bostad» i det avseende, varom här är fråga, icke hava olika betydelse, har jag saknat anledning att vidtaga den ändring i 4 § första stycket, varom två ledamöter av lagrådet hemställt.

Vid förslagets utarbetande har förutsatts, att överförmyndaren och ersättaren skola inbördes kontrollera varandra i fråga om förmynderskap, som de själva innehava. Tre ledamöter av lagrådet hava vid *3 kap. 5 §* uttalat, att en sådan anordning vore olämplig, och hava i stället förordat en anordning, varigenom rätten skulle förordna särskild person att utöva tillsyn över dessa förmynderskap. Då överförmyndaren och ersättaren icke till varandra stå i sådant förhållande, att den ene kan anses vara på något sätt beroende av den andre, synas inga avgörande skäl tala mot den tanke, som legat till grund för förslaget, och bestämmelser i den riktning, som förordats inom lagrådet, hava därför ansetts kunna undvikas.

Med anledning av vad lagrådet anmärkt i fråga om *3 kap. 6 §* har denna undergått omarbetning, och har härav föranletts jämkning i avfattningen av *3 kap. 10 § och 11 kap. 6 §*. I samband härmed vill jag framhålla, att det möjligen kan befinnas lämpligt, att den förmynderskapsbok, varom här är fråga, föres enligt s. k. kortsystem.

Vad angår den i *3 kap. 7 och 8 §§* behandlade frågan om överförmyndarens arvode, äga granskningsgodemännen enligt gällande rätt såsom arvode uppbära en procent av den omyndiges inkomst. Arvodet inbetalas i efterskott i samband med ingivandet av räkning för föregående år och beräknas på den i denna räkning redovisade inkomsten. De regler om arvode till överförmyndaren, som upptagits i 3 kap. 7 § av förslaget, utgå likaledes därifrån, att vid årsräknings avgivande skall till överförmyndaren inbetalas arvode av den omyndiges medel, beräknat å den i räkningen upptagna inkomsten. Grunderna för arvodets beräknande avvika dock från motsvarande regler i gällande rätt. Av hänsyn till den ringa bärkraften hos omyndiga med ringa inkomst och på grund av önskvärdheten att tillika befria överförmyndaren från inkassering av allt för små arvodesbelopp, har i det av lagberedningen utarbetade förslaget till en början föreslagits, att av omyndigs medel över huvud icke skall utgå arvode, med mindre hans inkomst under året överstigit 100 kronor. Om inkomsten överstigit detta belopp, skulle arvodet utgöra 1 procent av den del utav inkomsten, som icke överstigit 1,000 kronor, och 2 procent av överskjutande del av inkomsten. De sålunda såsom gränser fastställda inkomstbeloppen av 100 respektive 1,000 kr. motsvara — efter en räntefot av 4 procent — kapitalbelopp av 2,500 respektive 25,000 kr. Den föreslagna progressionen har motiverats med det, även relativt, större besvär, som skulle förorsakas överförmyndaren genom tillsynen över de större förmynderskapen. Vid sidan av ifrågavarande arvode av de omyndigas medel skulle på landet utgå ett statsbidrag till överförmyndaren. I förslaget har icke angivits, huru detta bidrag skulle beräknas, men lagberedningen har i sina motiv föreslagit, att statsbidraget skulle utgå i form av ersättning till överförmyndaren för hans tillsyn över de förmynderskap, där den omyndige haft så ringa inkomst, att enligt ovanstående regler arvode av den omyndiges medel icke skulle utgå till överförmyndaren. I sådant avseende skulle statsverket i efterskott för varje år betala överförmyndaren en krona för varje avgiftsfritt förmynderskap, beträffande vilket räkning under året avgivits, dock så att överförmyndaren skulle erhålla 100 kronor för varje påbörjat 100-tal sådana förmynderskap samt lägst 200 kronor. Det årliga statsanslag, som för ändamålet skulle erfordras, har approximativt beräknats till omkring 100,000 kronor. Något särskilt anslag för nödiga kostnader skulle överförmyndaren icke åtnjuta, utan det skulle åligga honom att bestrida alla utgifter med de medel, som tillfördes honom dels i arvode av de omyndigas medel och dels såsom statsbidrag. I städer med egen jurisdiktion skulle det enligt 3 kap. 8 § i förslaget åligga staden att, i mån det visade sig erforderligt, lämna bidrag till arvode åt över-

förmyndaren och till täckande av de med hans verksamhet förenade kostnaderna. Städerna skulle således icke vara skyldiga att alltid lämna bidrag, och grunderna för deras bidragsskyldighet skulle icke med nödvändighet behöva överensstämma med vad som skulle gälla om statsbidraget till överförmyndarne på landet.

Inom lagrådet har förslaget i vad angår överförmyndarens arvode föranlett åtskilliga anmärkningar. Samtliga ledamöter av lagrådet hava varit ense därom, att förslaget i vad anginge arvode till överförmyndaren av de omyndigas medel skulle genom den föreslagna progressionen komma att förrycka proportionen mellan överförmyndarens och förmyndarens arvode, särskilt med hänsyn till den skyldighet, som enligt förslaget skall åligga förmyndaren att å sitt arvode tåla avdrag för ersättning till vederbörande bank för förvaring och förvaltning av den omyndiges värdehandlingar. Dessutom har i lagrådet uttalats, att det arbete, som åsamkas överförmyndaren av ett större förmynderskap, icke är så mycket mera betydande än det arbete, som beredes av ett mindre, att skillnaden över huvud motiverar en progressiv förhöjning eller i varje fall en progressiv förhöjning av den föreslagna storleken. En ledamot har emellertid i detta sammanhang framhållit, att ett arvode av en procent — bortsett från de största förmynderskapen — innefattade ett synnerligen lågt arvode och att därför en förhöjning till två procent icke vore i och för sig oskälig. Med avseende å arvodesfrågans ordnande hava likväl lagrådets ledamöter uttalat olika meningar. En ledamot har hemställt, att stadgandet om progression i arvodet måtte utgå och övermyndarens arvode av de omyndigas medel för alla förmynderskap, där inkomsten överstiger 100 kr., bestämmas till 1 procent av inkomsten. En annan ledamot föreslår ingen annan ändring än dels det högre procenttalets minskande från 2 till 1 ½ procent och dels fastställande av ett belopp å 1,000 kr. såsom det högsta arvode, som må utgå för något förmynderskap. Båda dessa ledamöter förutsätta, att på landet statsbidrag skall utgå efter de grunder, lagberedningen angivit i motiven. Två andra ledamöter hava intagit en annan ståndpunkt. Även dessa ledamöter anse, att överförmyndaren icke bör äga i arvode behålla mera än 1 procent av inkomsten, varjämte en av dessa ledamöter därjämte föreslagit en begränsning till högst 1,000 kr. för ett förmynderskap. Däremot anse dessa ledamöter, att det icke skulle ligga någon obillighet däruti, att de större förmögenheterna finge vidkännas en procentuellt större bidragsskyldighet till överförmyndarinstitutionen såsom sådan i och för åstadkommande av lättnad för statsverket. I överensstämmelse härmed skulle överförmyndaren hava skyldighet att, där den omyndiges inkomst överstigit 100 kr., indriva en avgift, beräknad efter de i lagberedningens förslag angivna grunder. Av medel, som sålunda inflöte, skulle överförmyndaren tillgodoföra sig dels vad han enligt det föregående ägde behålla i arvode enligt procentberäkning och dels en krona för varje avgiftsfritt förmynderskap, för vilket årsräkning blivit granskad under året. Därest de influtna

medlen icke räckte härtill, skulle överförmyndaren äga utbekomma skillnaden av en för ändamålet bildad fond. För den händelse åter de indrivna medlen lämnade överskott, skulle överförmyndaren redovisa detta till fonden. Underskott i fonden skulle fyllas genom bidrag av statsverket. Ifrågavarande ledamöter hava dessutom ifrågasatt, huruvida gränsen för de avgiftsfria förmynderskapen samt gränsen för det högre procenttalets beräknande möjligen skulle kunna sänkas till lägre inkomstbelopp för att på detta sätt ytterligare minska behovet av bidrag från det allmänna. Med avseende å lagrådets behandling av frågan må här ytterligare erinras därom, att två ledamöter av lagrådet ifrågasatt, huruvida skyldighet kan åläggas städer med egen jurisdiktion att lämna bidrag till överförmyndaren, och hava samma ledamöter ansett för varje fall lämpligast, att sådant bidrag lämnas av staten och icke av staden.

Då överförmyndarbefattningen är ett offentligt förtroendeuppdrag, torde från principiell synpunkt ej något vara att invända mot att överförmyndarens arvode icke utgör full ersättning för det arbete, han utför. Ej heller torde på allvar behöva befaras, att svårighet skall yppas att erhålla dugliga överförmyndare, även om endast ett relativt lågt arvode kan beredas. Sedan lagberedningens förslag avgavs, har penningvärdet avsevärt stigit, och på grund av denna omständighet lärer det icke möta betänkligheter, om överförmyndarens sammanlagda arvodesförmåner skulle komma att utgå med lägre belopp än lagberedningen beräknat.

Då här är fråga om kontroll över en förmögenhetsförvaltning, synes det principiellt böra åligga dem, i vilkas intresse kontrollen inrättas, att själva bära kostnaderna för denna. Med hänsyn härtill torde invändning icke kunna resas mot bibehållande av den för närvarande gällande grundsatsen att även omyndiga med obetydlig förmögenhetsförvaltning skola lämna bidrag till arvode åt kontrollorganet. Häremot talar visserligen den av lagberedningen framhållna synpunkten, att överförmyndaren bör besparas besväret att indriva allt för små arvodesbelopp. Det torde emellertid nu hava utbildats en bestämd praxis, att förmyndaren själv beräknar beloppet av det arvode, som tillkommer kontrollorganet, och inbetalar detta belopp vid ingivandet av årsräkning. Ett bibehållande av skyldighet för alla omyndiga, vilka haft inkomst av kapital under förmyndares förvaltning, att bidraga till arvode åt kontrollorganet lärer med hänsyn härtill icke behöva befaras skola i allt för stor utsträckning medföra besvär för överförmyndarne.

Beträffande därefter frågan om grunderna för arvodets beräknande, anser jag ett arvode av två procent på den behållna inkomsten vara skäligt, om hänsyn tages till såväl det arbete överförmyndaren kan förväntas få utföra som även till den nytta de omyndiga hava av överförmyndarinstitutionen som sådan. På grund härav synes anledning ej föreligga att i allmänhet bestämma arvodet efter lägre grund i vad angår inkomst, som icke överstiger ettusen kronor. Man torde dock icke kunna även för de allra minsta förmynderskapen uttaga arvode efter två procent å inkomsten. Det bör obser-

veras, att skyldigheten att nedsätta den omyndiges värdehandlingar i bank, enligt förslag till ändring av 8 kap. 8 §, som jag på grund av lagrådets anmärkning kommer att framlägga, skall inträda, då värdehandlingarnas värde överstiger 2,000 kr., samt att omyndigs bankräkningar enligt förslaget skola vara spärrade, så snart sammanlagda beloppet där innestående medel, vilka icke erfordras för löpande utgifter, överstiger 1,000 kr. I de fall, där varken nedsättningsskyldighet föreligger eller spärr erfordras, är det arbete, som förorsakas överförmyndaren, avsevärt mindre än i andra fall. Det omfattar då huvudsakligen granskning av ingivna räkningar. Samtidigt blir den omyndiges nytta av överförmyndarinstitutionen ävenledes mindre. I dessa fall torde det därför vara påkallat, att arvode utgår efter lägre beräkningsgrund, och synes här den nu gällande beräkningsgrunden av en procent på inkomsten böra förordas. Emellertid skulle det vara allt för besvärligt och även lätt medföra tvekan, om avgörandet, vilkendera beräkningsgrunden borde komma till tillämpning, skulle bero på, huruvida i det enskilda fallet förelåge skyldighet att nedsätta värdehandlingar eller träffa förbehåll om spärr. Gränsen bör lämpligen dragas vid viss inkomst, och för att man med säkerhet skall kunna beräkna, att alla de fall undantagas, där lägre arvode bör utgå, torde gränsen böra sättas vid ett inkomstbelopp av 200 kr., motsvarande, efter en räntefot av fyra procent, ett kapitalbelopp av 5,000 kr. Om gränsen mellan olika beräkningsgrunder kommer att dragas på detta sätt, lärer det icke vara lämpligt att i fråga om de högre inkomstbeloppen beräkna arvodet progressivt, utan synes samma beräkningsgrund böra gälla även för den del av inkomsten, som icke överstiger 200 kr. Härigenom uppkommer visserligen någon ojämnhet i fråga om belastningen av inkomster, som till storleken äro ungefär lika stora men falla på olika sidor om gränsvärdet. Olägenheten härav är dock ringa i jämförelse med fördelen av ett förenklat beräkningssätt.

Genom de nu av mig förordade ändringarna rörande det arvode, som skall utgå av de omyndigas medel, skulle enligt verkställda beräkningar komma att på landsbygden inflyta cirka 47,000 kr. utöver det belopp av omkring 90,000 kr., som överförmyndarne där skulle komma att uppbära enligt de av lagberedningen föreslagna grunderna för arvodesberäkningen. Härigenom synes överförmyndarnes arvode komma att sammanlagt uppgå till sådant belopp, att bidrag från statens sida icke erfordras. Visserligen skulle överförmyndarne komma att åtnjuta något mindre än enligt lagberedningens förslag, men av anledningar, som jag tidigare framhållit, lärer detta icke behöva möta betänkligheter.

I enlighet med nu angivna grunder har stadgandet i 3 kap. 7 § omarbetats. Vid omarbetningen hava vissa andra anmärkningar och förslag, som framställts inom lagrådet, blivit beaktade.

Det torde emellertid icke kunna förnekas, att det även med dessa nya grunder för arvodets beräknande kan komma att inträffa, att vissa överförmyndare av de omyndigas medel erhålla arvode till så ringa belopp, att

detta icke med säkerhet täcker ens de utgifter vederbörande måste ådraga sig för befattningens vederbörliga uppehållande. Detta kan särskilt befaras beträffande vissa tingslag i övre Norrland. Det bör därför tagas under övervägande, huruvida icke sådana överförmyndare skola av statsmedel tillförsäkras ett ringa förvaltningsbidrag. Av verkställda undersökningar framgår att, vilka grunder man än bestämmer för ett sådant bidrag, det anslag, som för ändamålet bleve erforderligt, antagligen icke skulle behöva uppgå till högre belopp än 5,000 kr. Då eventuella bidrag skola utgå i efterskott, är ej erforderligt, att anslag för ändamålet äskas av innevarande års riksdag.

Då arvodesfrågan för överförmyndarna på landsbygden sålunda skulle ordnas utan arvodesbidrag från det allmännas sida, synes det icke längre böra uppställas skyldighet för städer med egen jurisdiktion att lämna bidrag till arvode åt överförmyndaren i staden eller till de med hans verksamhet förenade kostnaderna. Med de nu föreslagna grunderna för beräknande av arvode av de omyndigas medel torde det icke heller i regel yppas något behov av sådant bidrag. Då likväl en mera fast organiserad överförmyndarinstitution kan visa sig önskvärd i vissa städer, särskilt de största, lärer det böra genom lagstiftningen sörjas för att frågor om sådant bidrag kunna av de särskilda städerna göras till en kommunens angelägenhet. I enlighet härmed hava ändringar vidtagits i 3 kap. 8 §.

Med anledning av lagrådets erinran hava bestämmelserna i *3 kap. 9 §* utbytts mot en hänvisning till 25 kap. strafflagen.

Vid *4 kap. 2 §* hava två ledamöter av lagrådet gjort en hemställan, enligt vilken de fall, då inskrivning av förmynderskap bör äga rum, skulle komma att ökas. En sådan ändring synes mig dock knappast önskvärd. Särskilt torde de olägenheter för domstolar och förmyndare, som skulle föranledas av att inskrivning komme till stånd på grund av vårdnadsbeslut i samband med hemskillnad eller äktenskapsskillnad, betydligt överväga de fördelar, som en sådan anordning i vissa undantagsfall kunde bereda genom lätthet för utomstående att erhålla kännedom om vilken av föräldrarna förmynderskapet tillkommer. *4 kap.*

I likhet med lagrådet har jag funnit det erforderligt, att åt stadgandet i *4 kap. 4 §* i förslaget gives något förändrad lydelse för att utmärka, att inskrivningen bör ske genom ett rättens därom meddelade beslut. Det torde emellertid i samband härmed böra framhållas, att ett sådant beslut icke får upptaga större utrymme i protokollet. Beslutet bör sålunda icke meddelas under särskild paragraf i protokollet utan ske i form av ett tillägg till den paragraf, varunder det ärende, som föranlett inskrivningen, behandlats. Med hänsyn till de i 12 kap. 1, 12 och 19 §§ givna reglerna om rätt domstol för upptagande av åtskilliga ansökningsärenden, torde det dessutom vara erforderligt att i 4 kap. klarlägga, att »inskrivning» icke är liktydig med den åtgärd, varigenom ett förmynderskap, som förut icke stått under kontroll, först ställes under domstols tillsyn, utan att förmynderskapet skall inskrivas jämväl vid den domstol, till vilken tillsynen kan komma att över-

flyttas. Med anledning härav har ett tillägg i detta syfte gjorts i *4 kap. 5 §*, som handlar om överflyttning av förmynderskap från den ena domstolen till den andra. På grund av sistnämnda ändring har jag ansett det lämpligt, att förut omförmälda stadgande i förslagets 4 §, som avser att angiva, på vad sätt inskrivning kommer till stånd, flyttas ned och infogas såsom ett första stycke i den sista paragrafen i förevarande kap. Den förutvarande 5 §, i vilken tillika företagits en mindre redaktionell ändring, kommer därigenom att erhålla ordningsnumret 4. I enlighet med hemställan av lagrådet har *4 kap. 6 §*, vilken numera blir 5 §, undergått någon omarbetning. Slutligen har, med beaktande av lagrådets anmärkning, *4 kap. 7 §* uteslutits. Det sålunda uteslutna stadgandet hade särskild betydelse för utmärkande av det felaktiga i den av de flesta underrätter tillämpade praxis att meddela särskilt förordnande även för den, som enligt lag är förmyndare. Även utan ifrågavarande stadgande torde dock skillnaden mellan legal och förordnad förmyndare vara i förslaget så tydligt framhävd, att ett vidhållande av nämnda praxis icke torde vara att befara.

5 kap. Vad inom lagrådet vid *5 kap. 3 §* erinrats har föranlett paragrafens förtydligande i angivet hänseende.

Beträffande *5 kap. 4 §* hava vid 2 kap. 3 § två av lagrådets ledamöter ifrågasatt, att för tillämpning av andra stycket första punkten borde, då vårdnaden av minderårig tillkommer annan än förmyndaren, fordras, att yrkande om omhändertagande av den minderåriges arbetsförtjänst framställts hos förmyndaren av vårdnadshavaren, eller åtminstone att denne bleve i ärendet hörd. Vid bedömande av frågan, huruvida minderårig, som nått därför stadgad ålder, bör äga själv råda över sin arbetsförtjänst eller förmyndaren bör omhändertaga densamma, äro visserligen främst att beakta uppfostringssynpunkter. Men att, då vårdnaden tillkommer annan än förmyndaren, inrymma vårdnadshavaren initiativrätt i förevarande hänseende eller, då vårdnaden tillkommer fader och moder i förening, tillerkänna antingen dem gemensamt eller vardera av dem sådan rätt, synes mig dock icke lämpligt. Det stora antalet fall, då vårdnad och förmynderskap ej äro helt förenade hos samma person, äro de, då vårdnaden om barn i äktenskap tillkommer fadern och modern gemensamt, medan förmynderskapet tillkommer fadern ensam. Att härvid tillerkänna även modern initiativrätt, med vilken måste vara förenad klagorätt, då fadern icke ansett sig böra i överensstämmelse med hennes yrkande omhändertaga barnets arbetsförtjänst, skulle innebära, att lagstiftningen i denna fråga tilläte tvist mellan fader och moder, ehuru eljest tvist mellan föräldrar — i överensstämmelse med den ståndpunkt, som intogs av riksdagen vid behandlingen av den föreslagna 6 § i förslaget till lag om barn i äktenskap — ej må förekomma i vårdnadsfrågor. Att i denna ordning åter upptaga spörsmålet om rätt för endera av föräldrarna att i händelse av meningsskiljaktighet vända sig till myndighet synes mig ej böra ifrågakomma. Då jag av praktiska hänsyn ej heller anser åtgärd, som i 4 § andra stycket avses, böra i de fall, då vårdnaden till-

kommer föräldrarna i förening, vara beroende av samverkan mellan dem, har jag för nämnda fall ansett skäl ej föreligga till avvikelse från lagberedningens förslag. Det återstår alltså de — särskilt inom de befolkningslager, där frågan om minderårigs arbetsförtjänst är av betydelse — sällsynta fall, då förmyndare förordnats för minderårig, medan vårdnaden om honom fortfarande tillkommer föräldrarna eller en av dem. Att för dessa fall uppställa särskilda regler torde ej vara erforderligt. Anser vårdnadshavaren, att förmyndaren genom underlåtenhet att omhändertaga myndlingens arbetsförtjänst försummar sina plikter som förmyndare, äger vårdnadshavaren hos domstol söka förmyndarens entledigande.

Nu anförda skäl tala ock mot en föreskrift om skyldighet för överförmyndaren att, då tillstånd av förmyndaren sökes till arbetsförtjänstens omhändertagande, föranstalta om hörande av den, som jämte förmyndaren eller ensam har vårdnaden om den omyndige. En meningsskiljaktighet mellan vårdnadshavaren och förmyndaren lärer väl dessutom sällan hava den innebörd, att vårdnadshavaren motsätter sig ett ingripande, som förmyndaren anser påkallat.

Anledning har därför ej synts mig föreligga att frångå lagberedningens förslag.

I fråga om *5 kap. 5 §* hava två av lagrådets ledamöter anmärkt, att omyndig icke bör äga avgöra, huruvida en gåva, som för honom ej medför ekonomiska förpliktelser, skall mottagas eller icke, utan bestämmanderätten härutinnan bör tillkomma vårdnadshavaren eller förmyndaren. Enligt den uppfattning, som ligger till grund för lagberedningens förslag, kan en sådan gåva med laga verkan mottagas av omyndig, såframt han besitter de psykiska egenskaper, som erfordras för att han skall kunna uppfatta innebörden av den rättshandling, varom är fråga. Riktigheten av denna uppfattning, som överensstämmer med hävdvunnen åskådning och som jämväl kommit till uttryck i främmande lagstiftning, anser jag mig icke kunna ifrågasätta. Har en omyndig icke de psykiska egenskaper, som erfordras för att han skall kunna med laga verkan mottaga en viss gåva, ankommer åter dess mottagande på förmyndaren. Då så är förhållandet, är förmyndaren otvivelaktigt behörig att avvisa gåvan. Han är ej härvid beroende av de regler, som gälla i fråga om ett benefikt förfogande över omyndig tillhörig egendom. Men uppenbart är, att förmyndaren bör avvisa en gåva till den omyndige allenast om gåvans avvisande kan anses verkligen vara i den omyndiges intresse påkallat. Även då en gåva mottagits av den omyndige själv, hör den emellertid, när vid gåvan ej fästs förbehåll att den omyndige skall äga råda däröver, under förmyndarens förvaltning och kan omedelbart omhändertagas av honom, och lärer väl även i sådant fall få anses gälla vad nyss är sagt om förmyndares rätt att avvisa gåva, vars mottagande ankommer på förmyndaren. Var åter gåvan given med förbehåll om rätt för den omyndige att råda däröver, äger den omyndige enligt förslaget, utan hänsyn till om han uppnått sexton års ålder eller icke, själv råda över gåvan, såframt ej förmyndaren erhåller

överförmyndarens tillstånd att omhändertaga denna. Rätt för förmyndaren att avvisa gåvan föreligger icke. Visserligen torde gåvor med sådant förbehåll icke i avsevärdare omfattning förekomma, innan omyndig fyllt sexton år, men då behov av överförmyndarens prövning i fall, då omyndig ej uppnått nämnda ålder, knappast torde föreligga, har jag enligt yrkande av nämnda två ledamöter av lagrådet vidtagit den ändring i 5 kap. 5 §, att överförmyndarens tillstånd till gåvans omhändertagande kräves endast när den omyndige fyllt sexton år. Dessförinnan kan således, även när sådant förbehåll skett, gåvan omhändertagas av förmyndaren, och lärer han i dylikt fall, efter vad ovan sagts, jämväl äga återlämna gåvan.

Jag vill vidare framhålla, att det ifråga om gåvor till minderårig, vilka ej äga avsevärd ekonomisk betydelse, får anses gälla, att den, som har vårdnaden om den minderårige och således äger av honom kräva lydnad, kan, då mottagandet av en viss gåva får anses skadlig för den minderårige från uppfostringssynpunkt, ålägga denne såväl att ej emottaga gåvan som att återlämna densamma.

I bestämmelsen om fångesmannens eller hans arvingars hörande, då överförmyndarens tillstånd till gåvans omhändertagande sökes, har jag allenast gjort den jämkning, att — i överensstämmelse med vad som stadgas exempelvis i 8 kap. 14 och 15 §§ — överförmyndaren ålägges att bereda fångesmannen eller hans arvingar tillfälle att yttra sig, allenast om det utan märklig omgång eller tidsutdräkt kan ske.

Med anledning av den erinran, som av lagrådet framställts mot avfattningen av *5 kap. 8 §* första stycket första punkten, har jämkning i första styckets lydelse vidtagits.

Då i lagen om barn i äktenskap vårdnaden om barnet tillades föräldrarna i förening, avsågs därmed främst att tillerkänna dem båda bestämmanderätten i fråga om barnets uppfostran. Med hänsyn till den betydelse särskilt det första arbetsavtalet måste anses äga från uppfostringssynpunkt, hänfördes också bestämmanderätten i fråga om minderårigs arbetsavtal till vårdnaden och upptogos i nämnda lag jämväl regler om minderårigs rätt att efter uppnådd högre ålder själv i viss omfattning sluta arbetsavtal. I förevarande kap. har därför i fråga om minderårigs rätt att sluta arbetsavtal i 2 § hänvisats till lagen om barn i äktenskap. De i 5 kap. 8 och 9 §§ givna bestämmelser om verkan därav, att omyndig slutit avtal utan erforderligt samtycke, hava däremot avseende såväl på de fall, då samtycke av förmyndaren erfordrats enligt bestämmelserna i detta kap., som på de fall, då samtycke av minderårigs föräldrar erfordrats enligt lagen om barn i äktenskap. Att i sistnämnda lag upptaga särskilda bestämmelser motsvarande dem, som givits i 5 kap. 8 och 9 §§, skulle hava medfört en onödig vidlyftighet. Vad två av lagrådets ledamöter vid 2 kap. 3 § anmärkt i fråga om 5 kap. 8 § har jag därför ansett ej böra föranleda annan åtgärd, än att i 5 § av lagen om barn i äktenskap intagits hänvisning till bestämmelserna i 5 kap. 8 och 9 §§.

Såvitt angår *5 kap. 9 §* andra stycket — där bestämmelser givits om omyndigs skadeståndsskyldighet för det fall, att han vid avtals ingående vilselett medkontrahenten i fråga om sin behörighet — har i överensstämmelse med anmärkning, som framställts inom lagrådet, stadgandet i sista punkten, avseende det fall att den omyndiges förfarande var straffbart, undergått föreslagen jämkning. För det fall, att förfarandet ej var straffbart, har i andra stycket första punkten skadeståndsskyldighet förklarats åvila den omyndige, allenast såframt han genom falska uppgifter om sin behörighet vilselett medkontrahenten. Att härmed avses ett uppsåtligt vilseledande genom veterligen oriktiga uppgifter synes mig uppenbart framgå av ordalagen. Skadeståndsskyldighet åvilar således icke den omyndige, om han vilselett medkontrahenten allenast genom förtigande av den bristande behörigheten, även om vilseledandet med hänsyn till omständigheterna framstår såsom uppsåtligt. En skadeståndsplikt i sådant fall skulle enligt min mening kunna lända till allt för betydande minskning av omyndighetsskyddet. Då av andra styckets avfattning tydligt framgår, att därmed avses att uttömmande reglera den skadeståndsskyldighet, som kan åvila omyndig på den grund, att han vid avtals slutande vilselett medkontrahenten i fråga om sin behörighet, är det uppenbart, att de i 6 kap. 6 § strafflagen upptagna allmänna skadeståndsreglerna ej äga tillämpning i avseende å skada till följd av sådant vilseledande. Jag anser mig därför ej hava anledning vidtaga annan ändring i förevarande stadgande än ovan angivits.

Förslaget gör ingen annan inskränkning i förmyndarens befogenhet att företräda den omyndige än såvitt rör rättshandlingar mellan myndlingen samt förmyndaren själv eller någon, som han jämväl företräder, t. ex. en annan myndling. Därest man med hänsyn till de intressekonflikter, som kunna uppstå för förmyndaren i anledning av myndlingens rättsförhållanden till förmyndarens anförvanter, vill ytterligare begränsa förmyndarens befogenhet att företräda myndlingen, uppstå givetvis svårigheter att draga gränsen på ett ur principiell synpunkt tillfredsställande sätt. Uppenbarligen kan man härvid icke inskränka förmyndarens befogenhet så långt, som skett genom rättegångsbalkens regler om domare- och vittnesjäv. Två ledamöter av lagrådet hava nu hemställt om sådan ändring i *6 kap. 2 §* första stycket, att förmyndarens rätt att företräda myndlingen uteslutes, jämväl när fråga är om rättshandling mellan myndlingen och förmyndarens make. Med hänsyn till den giftorättsgemenskap, som enligt nya giftermålsbalken i regel består mellan makarna, kan det icke förnekas, att förmyndaren i avseende å en angelägenhet, som direkt rör hans make, blir intresserad i vida högre grad än som är fallet även i fråga om angelägenheter, vilka röra hans skyldemän i rätt upp- och nedstigande led. Jag har därför ansett mig böra uti ifrågavarande paragraf vidtaga den ändring, varom sålunda hemställan gjorts inom lagrådet. *6 kap.*

Med anledning av lagrådets anmärkning mot *6 kap. 7 §* i avseende å sättet för den ställda säkerhetens förvaring och förvaltning har stadgandets avfatt-

ning något jämkats. Att säkerheten förklarats avse den omyndiges egendom torde icke, på sätt två ledamöter i lagrådet gjort gällande, innebära en oegentlighet. Om förmyndaren skulle slå under sig den omyndiges egendom, uppkommer för den omyndige en fordran på ersättning för egendomens fulla värde, och säkerheten kan på grund härav sägas avse den omyndiges egendom. Uppenbart är emellertid, att, där säkerhet anses erforderlig, densamma kan bestämmas till vilket belopp som helst, allt efter omständigheterna i det särskilda fallet.

I *6 kap. 8 §* andra stycket har av anledning, för vilken jag redogjort under 2 kap. 3 §, vidtagits den ändringen, att rätten beretts möjlighet att anförtro vårdnaden om minderårig åt en av flera förordnade förmyndare, utan att han samtidigt skall hava del jämväl i de ekonomiska angelägenheterna.

Stadgandet i *6 kap. 9 §* första stycket avser att reglera förmyndarens ersättningsskyldighet i förhållande till den omyndige, oavsett om förmyndaren gjort sig skyldig till brottsligt förfarande eller icke. På sätt en ledamot i lagrådet anmärkt innehåller stadgandet, såvitt angår det brottsliga förfarandet, icke annat än som skulle gälla redan enligt 6 kap. strafflagen. Det måste emellertid anses fullt tillåtligt att på ett speciellt lagstiftningsområde uttömmande reglera frågan om ersättningsskyldigheten i dess helhet. Till den del strafflagens regler ersättas av speciella bestämmelser, bliva de senare gällande. Sådan specialreglering gives ock på andra områden, t. ex. i aktiebolagslagen. Vad nu sagts har tillämpning även beträffande första punkten i andra stycket. Större anledning till tvekan kunde föreligga beträffande den i fortsättningen av andra stycket upptagna regeln, varigenom flera var för sig ersättningsskyldiga tillerkänts regressrätt mot varandra. Som bekant råda olika meningar beträffande frågan, huruvida de, som genom brottsligt förfarande ådragit sig skadeståndsskyldighet, enligt svensk rätt äga regress mot varandra, men enligt den åsikt, som hittills varit rådande i rättstillämpningen, förefinnes icke regressrätt. Genom förslagets regel skulle således å ifrågavarande specialområde för jämväl det brottsliga förfarandet införas en regel, som skulle sakna motsvarighet vid andra brottsliga förfaranden. Det bör emellertid uppmärksammas, att det rättsförhållande, varom här är fråga, är av obligatorisk natur, varför det också ligger nära till hands att använda regler likartade med dem, som gälla för förpliktelser grundade på avtal. Att den reglering, som i gällande rätt i 23 kap. 5 § ärvdabalken givits rörande flera förmyndares ansvar gent emot den omyndige och i förhållande till varandra, rönt stark påverkan av rättsförhållandets obligatoriska natur, torde vara otvivelaktigt. Med hänsyn till nu berörda förhållande lärer icke heller den omständigheten, att här upptages en regel om regress, kunna anses binda lagstiftaren i fråga om den ståndpunkt, som en gång framdeles kan behöva intagas till spörsmålet om regress för skadestånd i utomobligatoriska förhållanden. Att regeln på nu förevarande rättsområde icke kan undvaras, torde vara otvivelaktigt

med hänsyn därtill, att, på grund av förmyndarnas skyldighet att övervaka varandra, ersättningsskyldighet för skada, som genom den ene förmyndarens åtgärd tillskyndats den omyndige, åvilar jämväl förmyndare, som allenast genom sin underlåtenhet att övervaka den andre medverkat till skadan.

Även om jag sålunda anser, att förslagets huvudregel om regress bör bibehållas, har jag likväl ansett mig böra följa den av tre ledamöter i lagrådet gjorda hemställan om uteslutande av den särskilda regeln, att den, som handlat uppsåtligen, alltid skall i förhållande till den, som endast gjort sig skyldig till vårdslöshet, svara för ersättningens hela belopp. Då man här för ett specialfall upptar en regel på ett eljest av lagstiftningen föga behandlat område, synes det tillrådligt att framgå med en viss försiktighet. Även med en tillämpning av huvudregeln kan full rättvisa skipas mellan de skadeståndsskyldiga inbördes, ty om domstolen finner den, som endast gjort sig skyldig till vårdslöshet, hava försvinnande liten skuld i jämförelse med den, som handlat uppsåtligen, kan domstolen också låta den förre av skadeståndet vidkännas huru obetydligt belopp som helst.

Då den i *6 kap. 10 §* upptagna bestämmelsen om ett-årig preskription, på sätt i motiven framhållits, icke bör äga tillämpning för det fall, att fordringen hos den avgående förmyndaren uppkommit i följd av dennes brottsliga förfarande, utan i sådant fall allmänna preskriptionsregler böra gälla, har, i enlighet med hemställan inom lagrådet, ett förtydligande tillägg härom gjorts till nämnda paragraf.

Vad angår den av vissa ledamöter av lagrådet berörda frågan om en senare förmyndares ansvar för den föregåendes förvaltning, torde den uppfattning rörande förslagets ståndpunkt härutinnan, som kommit till uttryck inom lagrådet, i huvudsak vara riktig. Oavsett vad den hittillsvarande rättstillämpningen kan anses innebära, är det otvivelaktigt, att enligt förslaget den senare förmyndaren icke genom underlåtet klander av den förutvarandes förvaltning blir ansvarig för denna såsom för sin egen. Har den avgående förmyndaren i sin förvaltning visat vårdslöshet, som medfört en ersättningsfordran för den omyndige, och har den tillträdande förmyndaren genom underlåtet klander av förvaltningen föranlett, att denna fordran blivit preskriberad, kan emellertid detta ådraga den nye förmyndaren ersättningsskyldighet jämlikt 9 §, om underlåtenheten att klandra kan anses hava inneburit vårdslöshet i hans egen förvaltning. Vid bedömandet härav skall naturligtvis hänsyn tagas till alla föreliggande omständigheter, bland annat också till sådana omständigheter, som komma underlåtenheten att anställa rättegång att framstå såsom försvarlig, t. ex. berättigade tvivelsmål rörande den förutvarande förmyndarens solvens. Något förtydligande av förslaget i denna del anser jag icke erforderligt.

Under *7 kap. 1 §* har lagrådet anmärkt, att i förslaget ej bör saknas erinran om förmyndarens skyldighet att vid behov genom urarvagörelse iakttaga myndlingens rätt till befrielse från boets gäld. Då stadgandet i 1 § avser icke blott dödsbo utan även makars bo, medan däremot *7 kap. 2 §* av- *7 kap.*

ser uteslutande dödsbo, har erinran i det av lagrådet angivna syfte intagits i sistnämnda paragraf.

Med anledning av lagrådets anmärkningar hava i *7 kap. 3 och 5 §§* de punkter uteslutits, vilka innehålla föreskrift, att överförmyndarens samtycke till avtal, varom där är fråga, icke må meddelas, utan att avtalet finnes lända till den omyndiges nytta. På sätt lagrådet framhållit, ligger det i sakens natur, att överförmyndaren skall tillse, att den omyndiges intresse blir iakttaget.

I *7 kap. 8 §* har tillfogats ett tredje stycke, däri enligt hemställan av två ledamöter av lagrådet upptagits medgivande att vid avskrift av bouppteckning utesluta sådant, som kan anses sakna betydelse.

Lagrådets ledamöter hava beträffande *7 kap. 9 §* enat sig om att förorda ett förslag till omläggning av anordningarna för kontroll över det oskiftade boet. Detta förslag anser jag innebära avsevärda fördelar, och paragrafen har med hänsyn härtill omarbetats. Första stycket i det omarbetade förslaget avser det fall, att avtal icke träffats om sammanlevnad i oskiftat bo. I detta fall skall, om skifte icke skett inom viss tid efter det bouppteckning förrättades, redogörelse lämnas till överförmyndaren för hinder, som mött för skifte. Det har synts mig vara av vikt, att den tid, som får förflyta innan redogörelse behöver lämnas, blir så lång, att skifte kan antagas i de flesta fall medhinnas inom tiden. På grund härav har denna föreslagits till sex månader från bouppteckningens förrättande. Med den sålunda föreslagna redogörelsen kan man dock icke låta sig nöja. För att kontrollen icke skall bliva avbruten, har det måst åläggas förmyndaren att även framdeles periodiskt avlämna liknande redogörelse, ända till dess skifte sker. Då en redogörelse måste avgivas, även när det hinder, som mött för skifte, består däri, att efter skuldernas betalning behållen egendom ej finnes, har stadgandet om särskild anmälan för detta fall ansetts kunna uteslutas. Det bör i övrigt framhållas, att om skifte skett före utgången av den för avgivande av redogörelse bestämda tiden, förmyndaren icke heller inom tiden behöver till överförmyndaren redogöra för skiftet. Enligt 9 kap. 2 § tredje stycket och 8 § första stycket har nämligen förmyndaren, efter det skifte skett, en månads anstånd för ingivande av arvskifte och därå grundad förteckning över den egendom, som tillskiftats den omyndige. Om överförmyndaren — efter det tiden för redogörelsen gått till ända men innan förteckning och arvskifte ingivits — uppmanar förmyndaren att ingiva redogörelse, måste emellertid förmyndaren kunna visa, att arvskifte verkligen skett.

Andra stycket i den omarbetade paragrafen avser det fall, att avtal träffats om sammanlevnad i oskiftat bo. För detta fall skall årsuppgift angående boet avgivas. Med anledning av anmärkningar inom lagrådet hava föreskrifterna om årsuppgiften något jämkats, särskilt för att göra tydligt, att för årsuppgiften icke erfordras samma fullständighet som för en årsräkning enligt 9 kap. Därjämte har tillagts en bestämmelse om anstånd med ingivande av årsuppgift.

På grund av lagrådets anmärkning har *7 kap. 10 §* omarbetats. Samma ändring har genomförts jämväl i fråga om övriga av lagrådet angivna stadganden. Då det vid lagens tillämpning av överförmyndarne torde vara av praktisk betydelse, att stadgande om föreläggande alltid kan återfinnas i omedelbart samband med de föreskrifter, vilkas efterlevnad skall framtvingas genom föreläggandet, har jag icke ansett mig böra företaga den sammanarbetning av samtliga ifrågavarande stadganden, som lagrådet ifrågasatt.

Med anledning av omarbetningen av 7 kap. 9 § har en ändring blivit nödvändig jämväl i *7 kap. 11 §* första stycket. Beträffande en vidtagen ändring i andra stycket av samma paragraf får jag hänvisa till vad jag kommer att anföra vid 8 kap. 18 §.

Beträffande *8 kap. 3 §* första stycket hava två av lagrådets ledamöter hemställt om sådan ändring av det där upptagna stadgandet, att förmyndaren ålägges försälja omyndigs aktier och andra värdepapper, endast därest omständigheterna giva vid handen, att försäljning är för myndlingens trygghet erforderlig. I tveksamma fall borde således försäljning ej äga rum. Med åtskilliga bestämmelser i detta kap. har avsetts att inskärpa, att i fråga om placering av omyndigs medel kravet på trygghet för den omyndige främst bör tillgodoses. Omyndig tillhöriga penningmedel skola sålunda i första hand placeras i viss såsom betryggande angiven ordning. För avvikelse därifrån fordras samtycke av överförmyndaren. Förpliktelse för förmyndaren att realisera omyndigs tillgångar och övergå till av lagen anvisade placeringsformer har däremot ej stadgats. Men förmyndaren är skyldig att vid förmynderskapets övertagande granska den placering av den omyndiges tillgångar, som då föreligger, och, om han finner placeringen icke kunna med trygghet och till den omyndiges fördel bibehållas, föranstalta om försäljning för övergång till mera betryggande placering. I tveksamma fall skall således enligt förslaget försäljning ske och placering äga rum i av lagen anvisad eller av överförmyndaren godkänd ordning. Det i 3 § första stycket upptagna stadgandet är ett uttryck för denna princip. Då jag anser riktigt att i fråga om placering av omyndigs medel trygghetskravet sålunda betonas, har jag icke funnit omarbetning av nämnda stadgande påkallad. Om i visst fall — på sätt i yttrandet jämväl framhållits — särskilda omständigheter föreligga, som måste anses tala emot en eljest påkallad omplacering, böra dessa, även utan att i paragrafen erinran därom intages, kunna vinna beaktande, i den mån det får anses överensstämma med hänsynen till den omyndiges bästa. *8 kap.*

Enligt lagrådets hemställan har 3 § andra stycket sista punkten underkastats den jämkning, som är påkallad av vidtagen ändring i 7 kap. 2 §.

Bland placeringsformer, som utan särskilt samtycke av överförmyndaren äro tillåtna vid placering av förmyndarmedel, har i enlighet med lagrådets hemställan i *8 kap. 4 §* upptagits jämväl i statsskuldboken inskriven fordran hos svenska staten. Sådan fordran kan enligt §§ 1, 3 och 12 av det den 4 februari 1918 av fullmäktige i riksgäldskontoret fastställda reglementet för

den svenska statsskuldboken förvärvas dels därigenom, att fordran hos svenska staten på grund av obligationer, tillhörande svenska statsräntelån, förändras till en i statsskuldboken för viss ägare inskriven fordran, dels efter kontant inbetalning, dels ock genom överlåtelse, tecknad å det certifikat, som utfärdas vid inskrivning av fordran i statsskuldboken. I överensstämmelse med lagrådets förslag har vidare 4 § andra stycket erhållit en utförligare avfattning och sammanförts med första stycket.

Med anledning av den ändring i grunderna för beräkningen av taxeringsvärdet å jordbruksfastighet, som ägt rum sedan lagberedningens förslag utarbetades, anser jag det kunna ifrågasättas, huruvida i de särskilda bestämmelser, som skola av Kungl. Maj:t meddelas angående bl. a. beskaffenheten av den inteckningssäkerhet, varemot utlåning av omyndigs medel må ske, olika belåningsvärden böra — på sätt lagberedningen i motiven föreslagit — fastställas i fråga om fast egendom på landet och i stad och huruvida icke jämväl beträffande jordbruksfastighet ett belåningsvärde, motsvarande halva taxeringsvärdet, får anses lämpligt. Vidare anser jag vad fullmäktige i riksbanken och styrelsen för svenska bankföreningen i avgivna yttranden framhållit i fråga om det växlande värdet å olika slag av fastigheter böra föranleda, att rätten att utan överförmyndarens tillstånd utlåna medel mot säkerhet av inteckning inskränkes till att avse allenast inteckning i jordbruksfastighet och i fastighet i stad, vilken huvudsakligen innehåller vanliga bostadslägenheter. Om i de särskilda bestämmelser, som enligt 4 § sista punkten komma att meddelas av Kungl. Maj:t, placering av omyndigs medel enligt nämnda paragraf medgives allenast mot inteckning inom halva taxeringsvärdet i jordbruksfastighet och fastighet i stad, som huvudsakligen innehåller vanliga bostadslägenheter, kommer således överförmyndarens tillstånd att erfordras för placering av omyndigs medel dels i inteckningar i dylika fastigheter, som ej ligga inom nämnda värde, och dels i inteckningar, meddelade i fastigheter av annat slag, såsom villor på landet, byggnader för affärsändamål o. s. v.

Vid *8 kap. 8 §* har lagrådet hemställt, att den värdegräns, som föreslagits såsom avgörande för frågan, huruvida omyndigs värdehandlingar skola nedsättas i bank eller icke, måtte bestämmas till 2,000 eller 3,000 kronor. Den av lagberedningen föreslagna värdegränsen 5,000 kronor motsvarar det värde, vid vilket efter en avgift av en krona för tusen den av bankerna för närvarande fordrade minimiavgiften för deposition i öppet förvar 5 kronor kommer att utgå. Sedan lagberedningens förslag utarbetades, har penningvärdet inom landet väsentligen ökats och samtidigt värdet särskilt å aktier avsevärt nedgått. Redan denna omständighet påkallar en sänkning av den föreslagna värdegränsen, för att ej den i 8 § upptagna nedsättningsregeln skall få ett vida mindre tillämpningsområde än som avsetts. Då det vidare synes mig önskvärt, att den kontroll, som med den föreslagna depositionen åsyftas, i största möjliga utsträckning kommer även omyndiga i blygsammare ekono-

miska villkor till del, har jag ansett mig böra föreslå, att den i förevarande paragraf upptagna värdegränsen bestämmes till 2,000 kr. Från riksbankens sida möter häremot intet hinder. Och jag har anledning att antaga, att de till svenska bankföreningen anslutna banker i allmänhet ej skola vägra att godtaga två kronor såsom minimiavgift vid mottagande av omyndigs värdehandlingar i öppet förvar enligt förevarande lagstiftning. Närmare meddelande härom torde inom kort vara att förvänta.

Av lagrådet har framhållits, att enligt § 7 i reglementet för den svenska statsskuldboken inskrivning av fordran må efter fullmäktiges medgivande ske med angivande av vissa inskränkningar i ägarens dispositionsrätt. Och sådan inskränkning kan ock enligt § 19 stadgas, då obligationer, tillhörande av svenska staten utgivna eller övertagna amorteringslån, enligt § 18 för förvaring överlämnas till riksgäldskontoret och inskrivas i statsskuldboken såsom tillhöriga viss uppgiven ägare. På av mig framställd förfrågan hava fullmäktige i riksgäldskontoret förklarat hinder ej möta vare sig mot inskrivning i statsskuldboken av omyndigs fordran med förbehåll, att fordringens kapitalbelopp ej finge av förmyndaren lyftas utan överförmyndarens tillstånd, eller mot nedsättning i riksgäldskontoret och inskrivning i statsskuldboken av omyndigs obligationer med förbehåll, att obligationerna ej finge uttagas eller å dem belöpande kapitalbelopp lyftas utan överförmyndarens samtycke. Förbehåll, att kapitalbelopp å inskriven fordran ej må lyftas utan överförmyndarens tillstånd, bör gälla ej blott vid kapitalskuldens återbetalning. Även för utbekommande, enligt 12 § av reglementet för statsskuldboken, av obligation i stället för inskriven fordran, bör fordras sådant tillstånd. Då förbehåll av ovannämnda innehåll gjorts vid inskrivning av fordran i statsskuldboken eller vid nedsättning och inskrivning av statsobligationer, vinnes genom förbehållet samma kontroll som genom den föreslagna spärrningen av omyndigs tillgodohavande hos bank och depositionen i bank av omyndigs värdehandlingar. Deposition i bank enligt de för andra värdehandlingar gällande bestämmelser och de därmed förbundna kostnader skulle således kunna undvikas i fråga om såväl statsobligationer som de rörande inskrivning i statsskuldboken utfärdade certifikat. Då sådant certifikat kan överlåtas, bör dock för frihet från skyldighet att nedsätta detsamma krävas, att anteckning om förbehållet skett i certifikatet. Tillika bör i 8 kap. 9 § av förslaget förbud stadgas mot överlåtelse eller pantsättning av certifikat, å vilket anteckning om sådant förbehåll finnes. Även Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer kunna — såsom jämväl omnämnts av lagrådet — nedsättas hos hypoteksbanken och inskrivas i den skuldbok, som föres hos banken. Enligt vad jag inhämtat, kommer hinder ej att möta mot att vid inskrivning i hypoteksbankens skuldbok stadga förbehåll, varom ovan nämnts. I enlighet med lagrådets hemställan har jag därför i förevarande paragraf föreslagit upptagande av ett andra stycke, vari stadgas, att nedsättningsskyldighet ej skall föreligga i avseende å bevis (certifikat), som utfärdats om inskrivning i statsskuldboken eller Sve-

riges allmänna hypoteksbanks skuldbok, såframt å beviset finnes antecknat, att inskrivningen skett med förbehåll, att kapitalbelopp å inskriven fordran eller ock inskriven obligation eller å sådan obligation belöpande kapitalbelopp ej må lyftas utan överförmyndarens tillstånd. Jag har vidare ansett lämpligt, att i sammanhang med nämnda stadgande ett uttryckligt uttalande upptages därom, att nedsättningsskyldighet ej föreligger i fråga om bevis eller motbok rörande tillgodohavande å räkning i bank.

Bland omyndigs värdehandlingar måste räknas i myndlingens egen fastighet eller tomträtt intecknade skuldebrev, som finnas hos myndlingen (s. k. ägarhypotek). Även i fråga om dem föreligger således nedsättningsskyldighet. För möjliggörande av kontroll häröver har i 9 kap. 7 § införts bestämmelse om skyldighet för förmyndaren att i förteckning eller räkning, som av honom avgives, upptaga sådan handling.

På hemställan av lagrådet har stadgandet i 8 kap. 8 § sista stycket förtydligats i det av lagrådet anmärkta hänseendet.

Med anledning av det i 8 kap. 8 § införda stadgandet om frihet från nedsättningsskyldighet beträffande bevis (certifikat) om inskrivning i statsskuldboken eller Sveriges allmänna hypoteksbanks skuldbok, såframt å beviset finnes antecknat, att inskrivningen skett med förbehåll, varom i 8 § andra stycket omförmäles, har jag — såsom jag redan vid 8 kap. 8 § anfört — ansett i *8 kap. 9 §* av beredningens förslag böra upptagas förbud mot överlåtelse eller pantsättning av sådant bevis, om därå finnes anteckning efter vad nyss är sagt. I samband därmed har jag ansett enahanda förbud böra uttryckligen stadgas i fråga om bevis eller motbok rörande tillgodohavande å räkning hos bank, såframt å beviset eller motboken finnes tecknat förbehåll, varom stadgas i 8 kap. 10 § av förslaget. Med hänsyn härtill har jag ansett de i 9 § av lagberedningens förslag upptagna stadganden böra nedflyttas efter bestämmelserna i 10 §, varav omnumrering av dessa paragrafer blivit en följd.

I fråga om *8 kap. 10 §* i lagberedningens förslag, vilken paragraf numera erhållit ordningsnumret 9, föreslår lagrådet en sådan ändring, att däri stadgas: att omyndigs medel, som insättas eller innestå hos bank, ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd; att vad nu sagts dock ej skall gälla gottskriven ränta, som innestått kortare tid än ett år, ej heller andra medel, i fråga om vilka förmyndaren gjort förbehåll, att de må uttagas utan överförmyndarens tillstånd; samt att sådant förbehåll må av förmyndaren göras beträffande ett sammanlagt belopp av 1,000 kr. ävensom beträffande vad därutöver bör hållas tillgängligt för bestridande av utgifter, som i 6 § avses. Lagrådet framhåller, att det förefölle mindre egentligt att, såsom lagberedningen föreslagit, ålägga förmyndaren att till skydd mot missbruk från hans egen sida göra förbehåll till inskränkning i hans handlingsfrihet, samt att anordningens effektivitet torde i väsentlig mån minskas därigenom, att den s. k. spärrningen av den omyndiges medel sålunda skulle bero av förmyndarens egen åtgärd. Då emel-

lertid lagrådet icke anser sig kunna ifrågasätta att ålägga bankerna kontroll över, att förbehåll om fri uttagningsrätt ej göres i vidsträcktare omfattning än lag medgiver, kommer det även med lagrådets förslag ytterst att bero av en efterföljande kontroll från överförmyndarens sida, huruvida förmyndarens uttagsrätt blir i den omfattning, som i lagberedningens förslag avses, beroende av överförmyndarens tillstånd eller icke. Lagrådets förslag erbjuder endast så till vida en fördel, som det måste medgivas, att frestelsen för förmyndare att underlåta att göra förbehåll om spärrning av en bankräkning, då spärrning bör ske, får anses större än frestelsen att göra ett förbehåll om frihet från spärr, då sådan frihet ej lagligen må åtnjutas.

En ändring av förslaget i överensstämmelse med lagrådets hemställan skulle emellertid medföra betydande olägenheter. Det kan med säkerhet antagas, att såväl vid lagens ikraftträdande som under åtskilliga år därefter förmyndare ävensom gode män, som förordnats för sjuka och bortovarande, skulle komma att i stor utsträckning av förbiseende underlåta att göra förbehåll om fri uttagningsrätt, där sådant förbehåll vore medgivet. Ett utomordentligt stort antal bankräkningar, i flertalet fall avseende endast små belopp, skulle bliva föremål för spärrning. Härvid är att beakta, att det antal förmynderskap och godmanskap 57,059, för vilka enligt den föreliggande statistiken såsom huvudsaklig tillgång uppgivits tillgodohavande å bankräkning, icke på långt när kan antagas motsvara antalet bankräkningar, å vilka medel innestå för omyndig eller bortovarande. Sålunda måste det i fråga om en mängd av de 54,108 förmynderskap och godmanskap, för vilka uppgivits annan tillgång såsom huvudsaklig placering eller blandad placering eller för vilka uppgift om placering ej lämnats, antagas, att bland tillgångarna ingå tillgodohavande hos bank å en eller flera räkningar. I nämnda statistik ingår ej uppgift om ett stort antal bankböcker, å vilka för omyndigs räkning år från år insatts smärre belopp och över vilka den omyndige efter uppnådd mognare ålder ofta själv disponerar med legal förmyndares samtycke. Även dessa räkningar skulle automatiskt bliva föremål för spärrning. Genom spärrning av omyndigs tillgodohavanden hos bank i sådan omfattning skulle stort besvär utan motsvarande nytta komma att vållas såväl förordnade som legala förmyndare och överförmyndarinstitutionen skulle omedelbart belastas i en omfattning, som icke är avsedd.

Jag måste vidare framhålla, att en ändring av förslaget i den riktning, som antytts av lagrådet, skulle innebära, att alla de banker, hos vilka insättning skett eller komme att ske för omyndig, komme att åläggas en medverkan i fråga om förmyndarkontrollens genomförande, som knappast billigtvis bör åläggas bankerna. Enligt beredningens förslag ankommer spärrningens genomförande på förmyndarna och överförmyndarna. Endast då spärrning av en bankräkning ägt rum åligger det banken att tillse, att uttag ej sker utan överförmyndarens samtycke. Risk för misstag från bankens sida är så gott som utesluten. Med lagrådets förslag åter skulle bankerna nödgas att, så snart en person önskade i egenskap av förmyndare verkställa uttagning av medel,

tillse, att överförmyndarens samtycke förelåge, såframt förbehåll ej funnes antecknat om fri uttagningsrätt för förmyndaren. Att detta ej sällan skulle komma att försummas, särskilt av en del smärre bankinrättningar, är uppenbart. Främst måste detta befaras i fråga om det mycket stora antal bankböcker, å vilka insättning skett för minderårigas räkning och över vilka dessa själva efter uppnådd mognare ålder disponera med de legala förmyndarnas samtycke.

Med hänsyn till det anförda har jag ej ansett mig böra frångå lagberedningens förslag, och till stöd för min ståndpunkt härutinnan vill jag ytterligare åberopa, att en ändring av förslaget i den av lagrådet angivna riktningen skulle medföra, att i fråga om omyndigs tillgodohavande hos bank kontroll bleve hos oss genomförd i en omfattning, som — såvitt jag har mig bekant — överhuvud ej förekommer i någon främmande lagstiftning på detta område.

Beträffande *8 kap. 12 §* sista stycket har lagrådet ifrågasatt, huruvida ovillkorlig rätt att återkalla givet tillstånd till drivande av näring bör tillkomma förmyndaren och överförmyndaren. Med hänsyn till den emancipation, som tillstånd för omyndig att idka näring medför för honom, innebär återkallelse av tillståndet ett synnerligen kännbart ingripande mot den omyndige. Ett sådant ingripande bör ej ske utan att skäl därtill föreligga. Frågan om förmyndaren det oaktat bör tillerkännas en ovillkorlig återkallelserätt synes mig främst vara beroende av, om kravet på förmyndarens personliga ansvarighet för de förbindelser, som den omyndige ingår i och för rörelsen, bör upprätthållas eller icke. Så länge detta krav upprätthålles, måste enligt min mening ovillkorlig återkallelserätt billigtvis tillerkännas förmyndaren. Då jag emellertid av skäl, som närmare angivas vid förslaget till lag om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, ansett mig böra följa lagrådets förslag att låta bestämmelserna i nämnda paragraf om förmyndarens personliga ansvarighet utgå, har jag ock ansett en inskränkning i förmyndarens återkallelserätt kunna tagas under övervägande. Att, på sätt lagrådet föreslagit, kräva rättens tillstånd till återkallelse, när den omyndige fyllt aderton år, synes mig dock ej erforderligt. Tillräckligt skydd för den omyndige torde vinnas, om förmyndarens rätt att återkalla honom givet tillstånd att driva näring göres, sedan den omyndige fyllt aderton år, beroende av överförmyndarens samtycke. Innan sådant samtycke gives, bör tillfälle beredas den omyndige att yttra sig. Detsamma bör gälla, om överförmyndaren själv vill återkalla sitt eget samtycke till idkande av näring, som avses i 12 § andra stycket. Jag har vidare ansett omyndig böra tillerkännas rätt att klaga över såväl överförmyndarens samtycke till förmyndarens återkallelse av tillstånd till närings drivande som överförmyndarens återkallelse av eget samtycke till drivande av näring, som i 12 § andra stycket avses. I enlighet med vad sålunda anförts har omarbetning skett av 12 § tredje stycket och ändring gjorts i 12 kap. 17 §.

I enlighet med lagrådets anmärkning har i *8 kap. 13 §* första stycket intagits uttryckligt uttalande därom, att intecknat skuldebrev må belånas utan tillstånd av överförmyndaren, allenast såframt vid lånets upptagande eftergift av förmyndaren ej göres i fråga om de villkor, som äro angivna i det skuldebrev, därför inteckning meddelats, och som således prövats av rätten enligt 8 kap. 15 §. Vill förmyndaren exempelvis medgiva högre ränta, måste överförmyndarens tillstånd inhämtas.

Om ock den tid, som föreslagits för intecknings sökande och det intecknade skuldebrevets belånande på grund av rättens tillstånd till inteckningen, synes mig tillräcklig, är det måhända ägnat att förekomma misstag, om tiden för det intecknade skuldebrevets belånande, såsom lagrådet föreslagit, räknas från inteckningens meddelande. Jag föreslår därför i berörda hänseende en tid av tre månader från det inteckningen meddelades.

Vid *8 kap. 14 §* har lagrådet anmärkt, att i nämnda paragraf upptagna bestämmelser icke lämpligen böra äga tillämpning, då fråga är om upplåtelse av rätt, som där avses, till samfällighet, vari omyndig äger del, i enlighet med bestämmelserna i lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter. I det förslag till lag om ändrad lydelse av bl. a. 6 och 7 §§ i ovannämnda lag, som redan antagits av innevarande års riksdag, föreslås, att beslut såväl om samfälld ägas utlegning för längre tid än fem år som ock om sådan ägas försäljning skall underställas rättens prövning. Finner härvid rätten, att beslutet icke är i laga ordning tillkommet eller att det strider mot allmän lag eller länder till märkligt förfång för delägare, som ej lämnat sitt medgivande till åtgärden, skall beslutet av rätten undanröjas. I annat fall skall det fastställas. Då fråga är om försäljning av samfällighet, vari omyndig äger del, skall enligt bestämmelse i 7 § andra stycket vad i 22 kap. 3 § ärvdabalken och 4 kap. 8 § jordabalken stadgas ej äga tillämpning, men beslutet om försäljningen skall, oavsett om det biträtts å den omyndiges vägnar, ej fastställas av den domstol, vars prövning beslutet underställes, med mindre domstolen finner skäl tillåta försäljningen, såvitt den omyndiges rätt rörer. Försäljningen skall således, såvitt den omyndiges rätt rörer, alltid prövas av den domstol, där underställningen sker. Däremot fordras till försäljningen ej tillstånd av vederbörande förmynderskapsdomstol. Att, då fråga är om upplåtelse av rätt, som i 8 kap. 14 § avses, till samfällighet, vari omyndig äger del, ej heller kravet på tillstånd av vederbörande överförmyndare bör upprätthållas, synes mig uppenbart. Den omyndiges intressen böra erhålla tillräckligt skydd, om den domstol, där underställning jämlikt 6 § 2 mom. äger rum, ålägges att pröva beslut, som där avses, såvitt den omyndiges rätt rörer, även om beslutet biträtts av förmyndaren. I fråga om upplåtelse av annan rätt till samfällighet än som avses i 6 § 2 mom. synes förmyndaren kunna tillåtas ensam företräda den omyndige.

Då utan den omyndiges röst erforderlig majoritet finnes för beslut, som i

6 § 2 mom. eller 7 § avses, bör den omyndige icke åtnjuta vidsträcktare skydd än en myndig delägare, som ej lämnat sitt medgivande till upplåtelsen eller försäljningen. I sådant fall torde fastställelse ej kunna vägras, såframt ej beslutet får anses lända till märkligt förfång för den omyndige. Att fastställa särskilda grunder för det fall, då beslut, varom i 6 § 2 mom. eller 7 § sägs, oavsett den röst, som avgivits för den omyndige, fattats med erforderligt röstetal, synes mig emellertid medföra onödigt invecklade lagbestämmelser. I förevarande fall, då den omyndige i allmänhet endast är en av ett större antal delägare, synes det mig tillräckligt att — på sätt av två ledamöter av lagrådet föreslogs vid granskning av ovanberörda förslag till lag om ändrad lydelse av bl. a. 6 och 7 §§ i bysamfällighetslagen — ålägga domstol att, när omyndig delägare finnes, oavsett om förmyndaren biträtt beslutet eller ej, underkasta detta, såvitt den omyndiges rätt rörer, samma prövning, som i fråga om myndig delägare, vilken icke biträtt beslutet.

Vad här sagts om det fall, då omyndig äger del i samfällighet, som i bysamfällighetslagen avses, bör jämväl gälla, när sjuk eller bortovarande, för vilken god man förordnats enligt 11 kap. 3 eller 4 § i lagen om förmynderskap, äger del i sådan samfällighet.

Skulle samtliga delägare i samfällighet, som avses i lagen om förvaltning av bysamfälligheter, ena sig om upplåtelse eller försäljning och frågan sålunda ej upptagas och avgöras i den ordning, varom stadgas i nämnda lag, skola naturligen de regler äga tillämpning, som i allmänhet gälla i fråga om upplåtelse av rätt till fast egendom, däri omyndig äger del, eller i fråga om försäljning av sådan egendom. Överförmyndarens eller rättens tillstånd måste således inhämtas i den omfattning, som följer av 8 kap. 14 och 15 §§ i lagen om förmynderskap.

I anslutning till vad jag nu anfört har jag låtit utarbeta förslag dels till ett nytt mom. 3 i 6 § och dels till ändrad lydelse av 7 § andra stycket.

Vid *8 kap. 18 §* hava tre av lagrådets ledamöter hemställt, att då avgiften för depositionen i bank av omyndigs värdehandlingar uppgår till mer än viss del, exempelvis två procent av inkomsten av nämnda värdehandlingar, avdrag ej må göras för överskjutande del av avgiften från det av lagen utan särskild prövning medgivna maximiarvodet. Med hänsyn till de skäl, som åberopats för en sådan begränsning av avdraget, har jag i 18 § första stycket infört ett stadgande av det innehåll, som sålunda föreslagits.

Två av lagrådets ledamöter hava ansett, att fader och moder såsom legala förmyndare böra i arvodeshänseende jämställas med förordnade. Då jag i likhet med lagberedningen anser ombesörjandet av de till förmynderskapet hörande åligganden, när det på grund av lag utövas av fader eller moder, vanligen framstå såsom en naturlig, i föräldraskapet grundad förpliktelse, anser jag mig böra såsom huvudregel bibehålla den av lagberedningen föreslagna bestämmelsen. Däremot har jag, med hänsyn till de visserligen sällsynta fall, då en mindre bemedlad fader eller moder är förmyndare för ett barn med

en betydande förmögenhet, vars förvaltning tager i anspråk en väsentlig del av förmyndarens tid, ansett mig böra biträda det av övriga två ledamöter av lagrådet framställda yrkandet, att arvode må utgå, då rätten med hänsyn till särskilda omständigheter lämnar tillstånd därtill.

Vad lagrådet anmärkt i fråga om *9 kap. 1 §* har iakttagits. *9 kap.*

Med hänsyn till den terminologi, som använts i förslaget, torde det tredje stycket i *9 kap. 2 §* icke kunna utgå, på sätt en ledamot i lagrådet hemställt. På grund av den ändring, som vidtagits i 7 kap. 9 §, har jag däremot ansett, att den uti ifrågavarande stycke intagna hänvisningen till 7 kap. icke bör bibehållas.

I *9 kap. 7 §* första stycket har tillagts en punkt avseende skyldighet att lämna uppgift angående s. k. ägarhypotek. Härom får jag hänvisa till vad jag yttrat vid 8 kap. 8 §. Vidare har med anledning av lagrådets hemställan sista punkten i samma stycke omarbetats. Av den nya lydelsen torde tydligt framgå, att hänvisning till tidigare förteckning eller årsräkning endast får ske för undvikande av längre samt i och för sig onödig specifikation å föremål, som ingå under en huvudpost, t. ex. lösören eller aktier i visst bolag. En mera utsträckt befogenhet att göra hänvisningar skulle lätt föranleda, att vederbörande räkning komme att sakna överskådlighet.

Inom lagrådet hava två ledamöter hemställt, att ur 9 kap. 7 § måtte utgå det där upptagna stadgandet om skyldighet för förmyndaren att lämna uppgift jämväl om tillgångar, som stå under den omyndiges eller annans särskilda förvaltning. Samtidigt har lagrådet beträffande förslaget till förordning om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet hemställt, att stadgandena om personligt ansvar för förmyndaren i fråga om förbindelse, som den omyndige ikläder sig under utövande av näring, ävenledes måtte utgå. Av anledningar, som jag skall närmare utveckla vid nämnda författningsförslag, torde bifall till lagrådets sistberörda hemställan böra förordas. Om förmyndarens personliga ansvar för den omyndiges förbindelser upphör, kommer förmyndarens intresse för effektiv kontroll över det sätt, varpå den omyndige utövar näringen, att i hög grad minskas, och betydelsen av överförmyndarens tillsyn blir därigenom så mycket större. Därest det icke ålägges förmyndaren att uppgiva jämväl de tillgångar, vilka i och för rörelsen stå under den omyndiges egen förvaltning, skulle emellertid tillräckligt underlag komma att saknas för överförmyndarens tillsyn. På grund härav och då kännedom om den omyndiges samtliga tillgångar även eljest är av betydelse för överförmyndaren för att han skall kunna bilda sig en uppfattning om den omyndiges förmögenhetsställning, synes någon ändring i förslaget i nu ifrågavarande avseende icke böra göras.

Beträffande den inom lagrådet berörda frågan angående överflyttning på överförmyndarne av den för närvarande granskningsgodemännen åliggande skyldigheten att till taxeringsmyndigheterna lämna uppgift angående omyndigas inkomst och förmögenhet, synes det böra tagas under övervägande, huruvida

icke överförmyndarne utan olägenhet för det allmänna skulle kunna fritagas från denna skyldighet eller densamma i varje fall begränsas.

I *9 kap. 8 §* har till första stycket fogats ett tillägg överensstämmande med det nya tredje stycket i 7 kap. 8 §.

Då överförmyndaren fullgjort vad honom enligt *9 kap. 12 §* åligger i fråga om översändande av vissa handlingar till den myndigblivne eller till ny förmyndare, börjar enligt 6 kap. 10 § ett-årig preskriptionstid att löpa beträffande fordran, som den omyndige kan hava erhållit hos den förutvarande förmyndaren i anledning av dennes förvaltning. I lagrådet hava två ledamöter ifrågasatt, att vissa ändringar skulle göras i förslaget för att förhindra framskjutande av preskriptionstidens begynnelse, därest någon av de handlingar, som överförmyndaren har i sitt förvar och bör överlämna, likväl skulle hava blivit bortglömd. Då överförmyndaren handlar under ämbetsmannaansvar synes man icke behöva i större utsträckning räkna med en sådan glömska från hans sida. Dessutom har den förutvarande förmyndaren det största intresse i att själv övervaka, att fullständiga handlingar överlämnas. Jag har därför icke ansett ändring i förslaget erforderlig på denna punkt. Ej heller torde ändring uti ifrågavarande paragraf böra göras i anledning av de anmärkningar, samma ledamöter i övrigt framställt. Däremot har på grund av erinran inom lagrådet till paragrafens andra stycke fogats ett tillägg, varigenom det ålagts överförmyndaren att vid handlingarnas överlämnande erinra den, som mottager handlingarna, om hans skyldighet att återställa dem till överförmyndaren.

Den av lagrådet berörda frågan om behandlingen av arkivalier, som samlas hos överförmyndaren, torde lämpligen böra upptagas till lösning, först sedan någon erfarenhet hunnit vinnas rörande överförmyndarens verksamhet över huvud.

Den ändring, som vidtagits i 9 kap. 1 §, har föranlett jämkning jämväl i *9 kap. 13 §*.

Vad inom lagrådet anmärkts i fråga om *9 kap. 14 §* har föranlett en mindre jämkning i nämnda paragraf.

10 kap. Vad lagrådet erinrat vid *10 kap. 1 §* synes icke böra föranleda ändring i nämnda paragraf, varemot en bestämmelse i avsett syfte lämpligen bör inflyta i den instruktion, som skall utfärdas för överförmyndaren.

Med anledning av lagrådets anmärkningar hava smärre ändringar vitagits i *10 kap. 2 och 4 §§*.

Vid *10 kap. 6 §* har såväl lagberedningen som lagrådet berört frågan, huruvida de hos överförmyndaren förvarade handlingarna rörande visst förmynderskap skola anses vara offentliga handlingar i tryckfrihetsförordningens mening eller ej. Visserligen finner jag det önskvärt, att icke vem som helst skall äga taga del av handlingar av denna beskaffenhet, men då behov av frågans snara lösning icke kan anses föreligga, har jag ansett framläggande av förslag till ändring i tryckfrihetsförordningen böra undvikas. Det torde således få ankomma på rättstillämpningen att taga ståndpunkt till frågan. Vilken

uppfattning man än har angående själva principfrågan, synes av praktiska hänsyn stadgandet i förevarande paragraf böra bibehållas.

Den uppgift, som överförmyndaren enligt *10 kap. 7 §* årligen skall avgiva, är avsedd att läggas till grund för det övervakande av överförmyndarens verksamhet, som enligt 4 kap. 1 § åligger rätten. Med hänsyn härtill har jag icke ansett skäl föreligga att, på sätt inom lagrådet blivit ifrågasatt, låta stadgandet i förevarande paragraf utgå, men torde närmare föreskrift om de åtgärder rätten eller domaren skall vidtaga med anledning av inkomna uppgifter böra intagas i den särskilda författning, som skall utfärdas enligt stadgandet i 4 kap. 6 §.

I anledning av anmärkning, som av lagrådet framställts vid *11 kap. 2 §*, har jämkning i avfattningen av första stycket första punkten vidtagits. Tillika har i överensstämmelse med den ändring, som ägt rum i 6 kap. 2 §, såsom anledning till förordnande av god man upptagits, att rätts- eller intressekollision föreligger mellan den omyndige och förmyndarens make. *11 kap.*

Till följd av erinran, som två av lagrådets ledamöter framställt beträffande *11 kap. 5 §* tredje stycket, har det däri upptagna stadgandet så till vida förtydligats, att vad i 2 kap. 4, 8, 9 och 10 §§ stadgas om hinder att vara förmyndare, skyldighet att övertaga förmynderskap, förmyndares entledigande och skyldighet att anmäla förmyndares död förklarats skola äga motsvarande tillämpning i fråga om god man eller godmanskap. Då sålunda en god man enligt detta stadgande äger såsom ursäkt åberopa godmanskap, som förut innehaves, och en förmyndare enligt 2 kap. 8 § förmynderskap, synes av en sammanställning mellan dessa bestämmelser böra utan särskilt stadgande följa, att, då fråga är om skyldighet att övertaga godmanskap, innehav av förmynderskap och, då fråga är om skydighet att övertaga förmynderskap, innehav av godmanskap eller, i båda dessa fall, innehav av såväl förmynderskap som godmanskap bör kunna åberopas såsom ursäkt.

Vid *11 kap. 8 §* har en av lagrådets ledamöter framhållit, att den förpliktelse, vilken enligt förslaget ålåge god man, som avses i 1 §, att omhändertaga och förvalta all den omyndiges egendom och i fråga om förvaltningen fullgöra samma redovisningsskyldighet, som åvilar en förmyndare, ofta måste med hänsyn till bl. a. egendomens beskaffenhet och den tid, godmanskapet kan beräknas vara, framstå såsom opåkallad. Institutet skulle erhålla större praktisk betydelse, om gode mannen ålades avgiva förteckning och räkning allenast rörande den egendom, som han med anledning av godmanskapet fått om händer. Och vid 11 kap. 1 § har en annan av lagrådets ledamöter hemställt, att, då en enligt 1 § förordnad god man i flertalet fall ej torde behöva övertaga alla en förmyndares funktioner och således icke heller träda i dennes ställe, orden »i förmyndarens ställe» borde utbytas mot orden »i den omfattning rätten bestämmer». Då god man enligt 1 § skall förordnas allenast vid hinder för förmyndaren att utöva sin befattning, bör gode mannen äga att i förmyndarens ställe representera den omyndige. I

den mån det visar sig, att den omyndiges intresse kräver åtgärd från gode mannens sida, bör denne äga såväl skyldighet som befogenhet att vidtaga åtgärden. En begränsning av gode mannens representationsrätt till vissa på förhand bestämda angelägenheter bör därför ej ifrågakomma. Är hindret för förmyndaren av sådan natur, att det endast gäller viss angelägenhet, bör denne kunna använda ombud och god man över huvud ej förordnas. Däremot anser jag en viss begränsning i gode mannens redovisningsskyldighet kunna utan olägenhet medgivas. Sålunda bör det vara tillräckligt, om den förteckning, som skall av gode mannen avgivas vid tillträdet till sin befattning, upptager allenast den lösa egendom, gode mannen tar om händer. Det torde ej vara erforderligt, att i förteckningen upptages fast egendom eller värdehandlingar, som äro nedsatta hos bank, ej heller lös egendom, som kvarlämnas i förmyndarens förvar. Vidare synes mig den skyldiget att avgiva räkning, som enligt hänvisningen till 9 kap. åligger gode mannen, kunna i visst fall inskränkas. Faller ett godmanskap till tiden helt inom en redovisningsperiod, bör den sluträkning, som det åligger gode mannen att avgiva, kunna begränsas till en redogörelse allenast för de åtgärder, som vidtagits av honom, och skyldighet att i övrigt avgiva redogörelse för förvaltningen av den omyndiges egendom jämväl under den tid, godmanskapet varat, bör kunna åläggas förmyndaren. Inträder, medan gode mannens uppdrag varar, skyldighet att avgiva årsräkning rörande förmynderskapet, synes mig däremot knappast tillrådligt att eftergiva kravet på en fullständig årsräkning. Gode mannen bör då vara skyldig att avgiva en sådan räkning upprättad med den fullständighet, som under föreliggande förhållanden är möjlig. Detsamma gäller, om under godmanskapet tid för avgivande av sluträkning rörande förmynderskapet inträder. Gode mannen har därvid jämväl att till den myndigblivne överlämna egendomen. I överensstämmelse med vad nu anförts har förslag till stadgande upprättats och införts i 11 kap. 9 §.

Enligt lagrådets hemställan har i *11 kap. 10 §* upptagits föreskrift om skyldighet för god man att, sedan hans uppdrag slutförts, ofördröjligen hos rätten göra anmälan därom.

12 kap. Med anledning av erinran, som en ledamot av lagrådet gjort vid *12 kap. 4 §*, samt på grund av lagrådets samfällda anmärkningar mot *12 kap. 6 §* hava dessa paragrafer jämkats.

I fråga om *12 kap. 7 §* hava två ledamöter av lagrådet hemställt, att stadgandet måtte uteslutas. I de nya lagarna på familjerättens område har liknande stadgande upptagits. I ett rättsförfarande, där enligt sakens natur högst personliga förhållanden måste framdragas, har man velat bespara de inblandade det ytterligare lidandet att behöva offentligen förhandla härom inför en sensationslysten allmänhet. Då behovet av skydd i detta avseende icke är mindre i mål om omyndighetsförklaring än vid andra tvister av familjerättslig natur, synes anledning saknas att utesluta det föreslagna stadgandet.

Vid *12 kap. 11 §* har lagrådet hemställt, att bestämmelserna om ett särskilt centralregister över omyndigförklarade måtte uteslutas ur förslaget. Det synes även mig tvivelaktigt, huruvida den nytta allmänheten kan beräknas hava av ett dylikt register motsvarar de kostnader, som det allmänna skulle få ikläda sig för registret. Om registret skulle inrättas, anser jag vidare, i likhet med lagrådet, att däri måste intagas uppgifter även angående dem, som vid lagens ikraftträdande äro omyndigförklarade. Därigenom skulle emellertid redan för registrets första uppläggande krävas ganska dryga kostnader. Registret kan icke heller tjäna till upplysning rörande de personer, som icke råda över sin egendom, med mindre däri intagas uppgifter, förutom angående omyndigförklarade, jämväl rörande personer, som äro försatta i konkurstillstånd. I samband med den nya konkurslagens genomförande ansågs det dock icke erforderligt att inrätta ett centralregister över konkursgäldenärer. Jag har således ansett frågan om ett centralregister icke böra nu upptagas, varför ifrågavarande paragraf undergått omarbetning.

Inom lagrådet hava tre ledamöter hemställt, att den bestämmelse angående omyndighetsförklarings kungörande i tidning inom orten, som föreslagits av lagberedningen men uteslutits vid förslagets remitterande till lagrådet, åter måtte däri införas. De skäl, som av dåvarande chefen för justitiedepartementet anfördes för bestämmelsens uteslutande, synas mig likväl vara så vägande, att jag saknar anledning tillstyrka återgång till det ursprungliga förslaget.

Med anledning av erinran från lagrådets sida har avfattningen av *12 kap. 15 §* första stycket undergått en mindre jämkning.

I fråga om *12 kap. 16 §* har den anmärkning, som två ledamöter av lagrådet framställt, föranlett den ändringen, att i paragrafens första stycke intagits ett uttryckligt stadgande om rättens behörighet och skyldighet att även utan ansökan upptaga frågor, som i paragrafen avses. Uppenbart är, att härmed följer möjlighet för rätten att upptaga dylika frågor även i anledning av påpekanden till rätten av personer, som icke höra till de i paragrafen såsom behöriga sökande särskilt angivna personerna. Då på grund av den vidtagna ändringen andra punkten i andra stycket icke längre är behövlig, har nämnda punkt utgått.

Beträffande den ändring, som vidtagits i *12 kap. 17 §*, får jag hänvisa till vad jag redan anfört under 8 kap. 12 §.

Med anledning av anmärkningar vid *12 kap. 20 och 21 §§* hava i dessa paragrafer gjorts smärre ändringar.

Lagrådet har hemställt, att tredje stycket i *12 kap. 22 §* måtte uteslutas. Ifrågavarande stadgande, som har motsvarighet i främmande lagstiftning rörande förfarandet vid omyndighetsförklaring, torde emellertid icke kunna anses alldeles överflödigt såsom en erinran till domstolarna, och jag har därför ansett stadgandet böra bibehållas.

På grund av lagrådets erinran har i *12 kap. 23 §* tillagts ett nytt stycke,

däri överförmyndaren förklarats äga rätt att anlita fullmäktig. Även utan särskilt stadgande torde det vara tydligt, att överförmyndaren icke på den grund, att han anlitat fullmäktig, äger av allmänna medel tillgodonjuta högre ersättning än han skulle ägt uppbära, om han uppträtt personligen.

Förslaget till promulgationslag.

Vad angår förslaget till *lag om införande av lagen om förmynderskap* hava med anledning av lagrådets erinringar tillägg gjorts till *2 och 4 §§*, varjämte den i *6 §* upptagna hänvisningen till bestämmelser i 9 kap. jämkats.

Likaledes har på grund av lagrådets anmärkningar andra stycket i *7 §* omarbetats. Med avseende härå torde böra erinras, att om en förmyndare frånträtt sin befattning under året närmast före lagens ikraftträdande och efterträtts av en annan förmyndare, årsräkning för nämnda år i enlighet med den nya lagens bestämmelser endast skall avgivas i fråga om den del av året, som faller efter ombytet av förmyndare. För den tidigare delen av året avlägges räkenskap allenast genom den slutredovisning, som den avgående förmyndaren har att avgiva enligt äldre lag. Det är därför också tidpunkten för detta ombyte av förmyndare, som vid blivande slutredovisningar blir avgörande för, i vilken omfattning redovisning skall lämnas genom överförmyndaren enligt ny lag eller genom avgående förmyndare enligt äldre lag.

Den omarbetning, som verkställts av 7 kap. 9 § i förslaget till lag om förmynderskap, har i *9 §* av förevarande lag nödvändiggjort ett tillägg angående den tidpunkt, då skyldighet inträder att redogöra för hinder, som mött för skifte av äldre dödsbo. Av samma anledning har stadgandet i 9 § om skyldighet att avgiva årsuppgift för år 1924 undergått jämkning.

Jag har vidare ansett det vara lämpligt, att avfattningen av andra stycket i *10 §* jämkas till närmare överensstämmelse med den nya lydelsen av 7 kap. 10 § m. fl. lagrum i lagen om förmynderskap.

I anslutning till den ståndpunkt, som vid förslagens remitterande till lagrådet intogs av dåvarande chefen för justitiedepartementet och som sedermera intagits av lagrådets flesta ledamöter, anser jag, att Stockholms förmyndarkammare icke bör bibehållas. Den av förmyndarkammaren utövade penningförvaltningen synes mig uppenbarligen icke fylla ett verkligt behov. Utan tvivel erbjuder också förslaget lika stor säkerhet för värdehandlingarna, om deposition sker i bank, som om den sker i förmyndarkammaren. Det lärer vidare vara tydligt, att förmyndarna genom deposition i bank erhålla en högst avsevärd lättnad i fråga om hjälp vid handhavandet av förvaltningsuppgifter i jämförelse med vad i detta avseende erbjudes vid deposition i förmyndarkammaren. På sätt i lagrådet framhållits är det i nu berörda hänseenden av stor betydelse, att gränsen för depositionsskyldighetens inträde nedsättes. I yttranden, som avgivits över förslaget, har såsom skäl för förmyndarkammarens bibehållande särskilt framhållits den fördel, som det skulle innebära för förmyndarna att på ett och samma ställe hava såväl rätten och överförmyndaren som även den anstalt, där deposition av värdehandlingarna skulle äga rum. Farhågan att särskilt besvär skall förorsakas förmyndarna

genom att de nödgas på olika håll uppsöka rätten, överförmyndaren och banken, synes mig dock vara i någon mån överdriven. För att den nu berörda fördelen skall kunna vinnas, måste emellertid förmyndarkammaren i varje fall underkastas en synnerligen genomgripande omorganisation, i ändamål att den skall kunna fylla samma uppgifter som en bank. Enligt mitt förmenande skulle en sådan omorganisation vara förenad med så betydande svårigheter och till resultatet vara så tvivelaktig, att jag anser denna utväg icke böra försökas.

Mot lagberedningens förslag, att förmyndarkammaren skall under en avvecklingsperiod tjänstgöra såsom överförmyndare, har i lagrådet framställts den anmärkningen, att överförmyndarfunktionerna icke lämpa sig för ett kollegialt handhavande samt att följaktligen särskilda överförmyndare borde tillsättas även för Stockholm i och med förmynderskapslagens ikraftträdande. Jag anser denna anmärkning vara synnerligen tungt vägande. Om särskilda överförmyndare skulle utses, medan förmyndarkammaren står under avveckling, skulle det emellertid icke kunna undvikas, att man å ena sidan finge en överförmyndarinstitution, som med hänsyn till behovet av kanslipersonal skulle draga avsevärda kostnader, och å andra sidan hade den gamla förmyndarkammaren med dess talrika personal, som icke kunde tillbörligen sysselsättas enbart med avvecklingen av penningförvaltningen men som dock skulle uppbära full avlöning i enlighet med de för förmyndarkammarens tjänstemän gällande bestämmelser. Ur såväl praktiska som ekonomiska synpunkter synes det mig därför erforderligt att under övergångsperioden undvika en fullständig skillnad mellan överförmyndarinstitutionen och förmyndarkammaren. Vad i lagrådet anförts mot ett kollegialt handhavande av överförmyndarens åligganden har jag dock ansett böra föranleda vissa ändringar i promulgationslagens *13 §*. Man synes nämligen böra hålla möjligheten öppen att överlämna åt en eller flera personer att var för sig avgöra sådana frågor, där ett kollegialt avgörande, med hänsyn till frågornas brådskande natur, framstår såsom särskilt olämpligt. En sådan uppgift kan givetvis anförtros åt viss ledamot av förmyndarkammaren eller åt någon dess tjänsteman men bör också kunna lämnas åt utomstående person, vilken då till sin hjälp skulle äga anlita förmyndarkammarens personal och vilken skulle äga åtnjuta arvode på förmyndarkammarens stat. I överensstämmelse härmed har jag låtit införa ett tillägg i 13 §.

På sätt en ledamot i lagrådet anfört, erfordras också särskilda bestämmelser, huru beslut, som förmyndarkammaren in pleno meddelar, skola överklagas. Uppenbarligen kan det icke vara lämpligt, att talan mot sådana beslut fullföljes till rådstuvurättens första avdelning, vilken i huvudsak har samma sammansättning som förmyndarkammaren. Jag har därför ansett erforderligt att i förslaget intaga bestämmelse därom, att talan mot förmyndarkammarens beslut skall fullföljas i samma ordning, som gäller för överklagande av rättens beslut. Talan kommer således att fullföljas direkt till

Svea hovrätt. I den mån viss person skulle komma att fullgöra överförmyndarfunktioner, skola däremot av honom meddelade beslut överklagas hos rådstuvurätten.

Förslaget till lag om vård av omyndigs värdehandlingar.

I anledning av lagrådets erinran vid *1 §* av förslaget till *lag om vård av omyndigs värdehandlingar* har upptagits uttryckligt uttalande därom, att bestämmelserna i 2—7 §§ äro av tvingande natur, i den mån ej annorlunda stadgas.

Lagrådets anmärkningar beträffande *2 § 1, 4, 5, 6* och *7* hava iakttagits, ävensom vad en av lagrådets ledamöter erinrat i fråga om *2 § 1.*

Såvitt angår lagrådets anmärkning rörande *2 § 2* finner jag väl icke bankens skyldighet att lyfta utdelning å aktie eller annat därmed jämförligt värdepapper böra inskränkas till de fall, då tid och ort för utdelning kungjorts i allmänna tidningarna. Men å andra sidan synes mig icke skyldighet att lyfta utdelning lämpligen böra utan all begränsning åläggas banken. Såsom lagrådet framhållit, erhålla för närvarande bankerna i stor utsträckning uppgift om tid och ort för vinstutdelningar genom en av svenska bankföreningen utgiven publikation, och med säkerhet torde en publikation, innehållande sådana uppgifter, kunna beräknas vara att tillgå även i framtiden. Förpliktas banken att lyfta vinstutdelning, när uppgift om tid och ort därför kan inhämtas utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt d. v. s. av tillgängliga publikationer, lär i allmänhet vinstutdelning komma att utan besvär för förmyndaren lyftas av banken. I övriga fall bör banken vara skyldig att hos förmyndaren framställa förfrågan om tid och ort för utdelning och, om uppgift därå lämnas, lyfta denna. Stadgandet i 2 § 2 har omarbetats i överensstämmelse med vad sålunda anförts.

I fråga om *3 §* har lagrådet föreslagit, att ett stadgande där upptages av innehåll, att kapitalbelopp, som uppburits av banken, skall insättas med förbehåll, att beloppet ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd. Med ett sådant stadgande i 3 § kunde såväl den i 2 § 6 upptagna bestämmelsen om skyldighet för banken att om uppburet kapitalbelopp underrätta överförmyndaren som ock bestämmelserna i 12 § utgå. Om det av lagrådet föreslagna stadgandet upptages i 3 §, bleve förmodligen lämpligast för banken att i anslutning till depositionen upplägga två giroräkningar, en spärrad för insättning av uppburna kapitalbelopp och en ospärrad för insättning av uppburen ränta och vinstutdelning, såframt ej i fråga om sådan inkomst annan föreskrift givits av förmyndaren, såsom insättning å annan räkning eller i annan bank översändande med posten o. s. v. Den föreslagna anordningen innebär, att å nedsatt värdehandling influtet kapitalbelopp kommer att innestå under samma förbehåll, som gällt i fråga om värdehandlingen. Såtillvida innebär anordningen en konsekvent tillämpning av spärrningsreglerna. Emellertid är att märka, att när ett kapitalbelopp influtit å en värdehandling, förmyndaren är skyldig att utan dröjsmål verkställa placering av de influtna medlen. Det har därför synts obehövligt att ålägga förmyndaren att begära tillstånd till medlens uttagande för placering. Beredningen har ansett lämpligare, att med-

len omedelbart ställas till hans förfogande samt att samtidigt underrättelse ingår till överförmyndaren, för vilken förmyndaren har att inom en månad därefter avgiva redogörelse för placeringen. Härigenom vinnes samma ändamål, som huvudsakligen åsyftas med spärrningsreglerna, nämligen en kontroll inom så kort tid, att frestelsen till missbruk får anses väsentligen undanröjd. Då dylik kontroll synes mig vara tillräckligt betryggande, har jag ej ansett mig böra vidtaga den föreslagna ändringen, som skulle komma att medföra behov av ett stort antal ansökningar till överförmyndaren, vilka alltid måste bifallas och därför synas mig överflödiga. Jag har därför ansett mig böra bibehålla av lagberedningen i 3 § föreslagna bestämmelser.

Vid *8 §* har lagrådet anmärkt, att då skyldighet att hos bank nedsätta omyndigs värdehandlingar skall vara stadgad i lag, torde ock i lag böra angivas den gräns, vartill avgiften till banken för förvaringen och förvaltningen av dessa värdehandlingar högst må stiga. Även om det får antagas, att Kungl. Maj:t, vilken enligt lagberedningens förslag skulle, såvitt angår andra banker än riksbanken, äga meddela erforderliga bestämmelser om avgiftens beräkning, därvid skulle på ett fullt tillfredsställande sätt bevaka de omyndigas intresse, kan det dock ej förnekas, att en bestämmelse i det av lagrådet angivna hänseendet skulle för dem medföra ökad trygghet. Jag har därför ansett mig böra föreslå, att i 8 § första stycket upptages en bestämmelse av innehåll, att bank, hos vilken nedsättning av omyndigs värdehandlingar äger rum, må för den vård av dessa handlingar, som enligt förevarande lag åligger banken, betinga sig en avgift, icke överstigande i fråga om inhemska värdehandlingar en krona och utländska värdehandlingar 50 öre för varje påbörjat tusental av handlingarnas värde. Härvid skola, när minderåriga syskon hava gemensam förmyndare, syskonens värdehandlingar sammanräknas. Närmare bestämmelser om avgiftens beräkning böra kunna, såvitt angår andra banker än riksbanken, meddelas av Kungl. Maj:t.

I fråga om *9 §* andra stycket hava tre av lagrådets ledamöter hemställt, att den i sista punkten upptagna bestämmelsen måtte utgå. Med hänsyn till stadgandet i första punkten av samma stycke anser jag dock nämnda bestämmelse böra i klarhetens intresse kvarstå. Dess avfattning synes mig ej heller giva anledning befara, att den skall av överförmyndaren brukas såsom medel till obehörigt intrång i förmyndarnas förvaltningsrätt.

Lagrådet har vidare föreslagit, att genom särskilt stadgande i 9 § andra stycket befogenhet skulle inrymmas överförmyndaren att, då förmyndaren vill sälja en nedsatt värdehandling för att med de influtna medlen inköpa en annan, föreskriva, att banken skall allenast mot likvid utlämna den nedsatta värdehandlingen och tillhandahålla betalning för den värdehandling, som inköpes, först då den mottages i deposition. Sådan föreskrift borde enligt lagrådets mening meddelas, så snart förfarandet utan olägenhet kunde användas. Såsom lagberedningen i sina motiv anför, har beredningen haft under övervägande en ordning, enligt vilken såväl realisationen av en nedsatt värde-

handling, dess utlämnande till köparen och köpeskillingens uppbärande som ock köpeskillingens placering skulle enligt tvingande föreskrift ske genom banken efter förmyndarens anvisningar. Beredningen framhåller emellertid, att det visserligen mången gång komme att te sig naturligast och bekvämast för förmyndaren, särskilt vid försäljning eller köp av värdepapper, som förekomme i den allmänna marknaden, att använda banken såsom mellanhand såväl vid försäljningen som köpet, utan att förmyndaren personligen toge befattning med likvidernas verkställande. Men en regel, som utan hänsyn till kontrahenternas bekvämlighet förlade fullgörandet av alla avtal rörande omyndigs värdehandlingar till bankerna, skulle enligt beredningens mening i många fall te sig som ett besvärande band och som ett ej sällan stötande misstroende mot förmyndaren. De praktiska olägenheter, som i många fall bleve en följd av en ovillkorlig föreskrift om likvids verkställande genom banken vid köp och försäljning av värdehandlingar, skulle visserligen kunna undvikas med den av lagrådet föreslagna regeln, enligt vilken det ankomme på överförmyndaren att meddela sådan föreskrift i de fall, då enligt hans uppfattning likvid i nämnda ordning utan olägenhet kunde ske. Då jag icke dess mindre tvekar att i 9 § upptaga den av lagrådet föreslagna regeln, är det främst därför, att jag anser de i lagberedningens förslag upptagna bestämmelserna erbjuda tillfredsställande trygghet. Enligt dessa bestämmelser skall förmyndaren inom en månad efter depositionens brytande till överförmyndaren inkomma med redogörelse för verkställd omplacering, åtföljd av verifikationer. Härigenom vinnes — såsom jag framhållit vid 3 § — kontroll över förmyndaren inom så kort tid, att frestelsen till missbruk får anses vara väsentligen undanröjd. Att bereda skydd mot en person, som trots utsikten av omedelbar upptäckt planlägger ett tillgrepp, synes knappast vara förmynderskapslagstiftningens uppgift. Därtill kommer, att med lagrådets förslag vinnes skärpt kontroll allenast på en enstaka punkt i det enligt lagberedningens förslag enhetliga kontrollsystem, som föreligger i fråga om deponerade värdehandlingar och spärrade tillgodohavanden å räkning hos bank. Ty då fråga är om tillstånd att uttaga medel från spärrad räkning hos bank för inköp av värdehandling, som skall nedsättas, kan föreskrift ej meddelas om skyldighet för banken att utbetala medlen först i samband med den inköpta värdehandlingens nedsättning i annat fall, än då uttagning skall ske av medel från spärrad räkning hos den bank, där den omyndiges värdehandlingar äro deponerade. Att giva särskilda regler i fråga om rätten till uttagning av medel från spärrad räkning hos den bank, där den omyndiges värdehandlingar äro nedsatta, och om rätten till uttagning från spärrad räkning hos annan bank synes mig möta betänkligheter. Och skall trygghet vinnas mot ett sådant tillgrepp, som ovan omförmälts, skulle regler ytterligare erfordras till förhindrande av att spärrad räkning i annan bank än den, där den omyndiges värdehandlingar äro nedsatta, anlitades i större omfattning än som vore erforderligt. Ett system av regler skulle erfordras, som skulle medföra en besvärande

ofrihet för förmyndarna. Vid sådant förhållande och då den kontroll, som vinnes genom lagberedningens förslag, synes mig erbjuda hög grad av trygghet, har jag ej ansett mig böra föreslå avvikelse från lagberedningens förslag.

I *11 §* har jämkning skett med anledning av den erinran, som vid nämnda paragraf framställts av tre av lagrådets ledamöter.

Övriga lagförslag.

Lagrådets erinran i fråga om avfattningen av 13 § i förslaget till *lag om ändrad lydelse av 5 kap. 12 och 13 §§ giftermålsbalken* har iakttagits.

Såsom redan vid 5 kap. 8 § i förslaget till lag om förmynderskap omförmälts, har jag med anledning av anmärkning, som där framställts inom lagrådet, i förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap* infört en hänvisning till de i 5 kap. 8 och 9 §§ i förslaget till lag om förmynderskap givna bestämmelser.

Med anledning av erinran, som lagrådet gjort vid förslaget till *lag angående ändring i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap*, har till tredje stycket i 2 § gjorts ett tillägg angående provisoriska beslut om vårdnadsöverflyttning. Därjämte har den erinran, som två av lagrådets ledamöter gjort rörande behovet av vissa ändringar jämväl i 1 §, blivit iakttagen. Härav har föranletts en jämkning i ingressen till lagförslaget.

Då på anmärkning av lagrådet i 4 § av lagen angående införande av lagen om förmynderskap upptagits bestämmelse av innehåll, att den, som före nya lagens ikraftträdande fyllt femton men ej sexton år, skall, utan hinder av vad i nya lagen stadgas, äga själv råda över vad han förvärvat efter det han fyllt femton år, har i förslaget till *lag om ändrad lydelse av 12 kap. 4 § och 16 kap. 2 § ärvdabalken* övergångsbestämmelsen undergått på grund härav erforderlig jämkning.

Jämväl förslaget till *lag om ändrad lydelse av 17 kap. 10 § handelsbalken* har i anledning av lagrådets anmärkning undergått jämkning.

Vid förslaget till *lag om ändrad lydelse av 6 kap. 6 § och 22 kap. 14 § strafflagen* har en ledamot av lagrådet avstyrkt förslaget, såvitt angår 6 kap. 6 §, under åberopande bl. a. därav, att de skäl, som av lagberedningen anförts till stöd för den föreslagna jämkningsregeln, i viss mån kunde åberopas såsom grund för jämkning även av en straffbar persons skadeståndsskyldighet och att den tilltänkta ändringen därför borde anstå, till dess frågan kunde göras till föremål för en mera allmän reglering. Det är visserligen sannt, att befogenhet för domstol att i allmänhet vid prövning av skadeståndsskyldighet på grund av rättsstridig handling bestämma skadeståndet med hänsyn till föreliggande omständigheter, särskilt gärningsmannens skuld, icke är okänd i främmande lagstiftning. Och frågan, om en sådan befogenhet bör inrymmas domstol, kommer för visso att bliva föremål för uppmärksamhet i samband med ett upptagande i lag av de allmänna reglerna om skadeståndsskyldighet på grund av rättsstridig handling. När en lagstiftning i detta ämne kan komma till stånd är emellertid synnerligen ovisst. Och enligt min uppfattning bör, även om jämkningsrätt ej föreligger, då fråga är om skada av en för sina

handlingar fullt ansvarig person, en sådan rätt dock erkännas, då fråga är om skada av en person, som på grund av minderårighet eller själslig rubbning ej är ansvarig för sina handlingar. Här föreliggande fråga kan således enligt mitt förmenande — såsom ock skett inom flera främmande rättssystem — behandlas utan samband med ovanberörda, synnerligen svårlösta spörsmål. I fråga om de skäl, som kunna åberopas till förmån för den föreslagna regeln, har jag i sak intet att tillägga utöver vad som anförts av lagberedningen och en ledamot av lagrådet.

Såvitt angår det i 6 kap. 6 § föreslagna stadgandets tillämplighetsområde, anser jag, såsom ock inom lagrådet framhållits, uppenbart, att — även om nämnda stadgande kan anses omedelbart tillämpligt allenast såframt den handling, varigenom skada orsakats, skulle, om den handlande ägt kriminell tillräknelighet, varit att betrakta såsom ett brott — enahanda jämkning av skadeståndet, som i 6 kap. 6 § föreskrives, på grund av analogi bör komma till användning, då skadeståndsskyldighet enligt allmänna grundsatser om skadeståndsskyldighet på grund av rättsstridig men ej brottslig handling åvilar person, som i 6 kap. 6 § avses.

Jämlikt erinran, som framställts av två av lagrådets ledamöter, har jag av hänsyn till vikten av att tydligt utmärka innebörden av den i 6 kap. 6 § strafflagen upptagna jämkningsregeln utbytt ordet »såvitt» mot »om och i den mån».

Beträffande förslaget till *förordning om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet* har lagrådet föreslagit, att stadgandena om förmyndares personliga ansvarighet för förbindelser, vilka ingås i och för rörelse, som drives av den omyndige eller för hans räkning, måtte uteslutas ur förslaget. Den för närvarande i denna paragraf upptagna bestämmelsen, att omyndig kan vinna rättighet att driva näring, allenast såframt förmyndaren ikläder sig ansvarighet för de förbindelser, den omyndige kan komma att ingå i och för rörelsen, har visserligen uppenbarligen tillkommit för betryggande av deras rätt, som sluta avtal med den omyndige. Men bestämmelsen har i våra dagar otvivelaktigt haft betydelse främst därigenom, att den såtillvida länt till skydd för den omyndige, som den medfört, att det legat jämväl i förmyndarens eget intresse att övervaka näringsdriften och omfattningen av den omyndiges gäldsstiftelse. Bestämmelsen har vidare varit ägnad att motverka det ofta överklagade missbruket, att legal förmyndare i omyndigs namn fortsätter en näring i eget intresse, exempelvis efter konkurs. Möjlighet till ett sådant missbruk bör med lagberedningens förslag, enligt vilket överförmyndarens samtycke fordras till drivande av näring, som här avses, knappast föreligga. Däremot lärer överförmyndaren i regel icke kunna utöva någon verklig kontroll över en rörelse, vare sig den drives av den omyndige själv eller av förmyndaren å den omyndiges vägnar. Den garanti, förmyndarens ansvarighet i dessa fall innebär mot bristande vaksamhet och försiktighet från dennes sida, kan därför enligt min mening ej

vinnas genom överförmyndarkontrollen. Emellertid måste jag medgiva att, då hänsynen till den omyndiges intresse kräver en närings drivande, det — på sätt lagrådet framhållit — är att hårt tynga förmyndaren, att denne uteslutande för att iakttaga sin myndlings bästa nödgas ikläda sig direkt ekonomisk risk, och att det naturligtvis kan befaras, att en förmyndare understundom för att slippa personligt ansvar avvecklar en gammal affär, ehuru det legat i myndlingens intresse, att affären fortsatts. Då det vidare får antagas, att tillstånd till drivande av näring, som här avses, vare sig genom den omyndige eller förmyndaren, ej kommer att givas av överförmyndaren, såframt icke dels rörelsens bedrivande är av avsevärt intresse för den omyndige och dels förmyndaren får anses äga den erfarenhet och insikt, som erfordras för rörelsens drivande eller övervakande, har jag ansett mig böra biträda lagrådets förslag och i det av lagrådet angivna hänseendet omarbetat förevarande paragraf.

Uppenbart är, att då omyndig, innan nu föreslagna ändring av § 6 näringsfrihetsförordningen trätt i kraft, vunnit rätt att idka näring, denna lagändring ej har någon verkan i avseende å förmyndarens skyldighet att svara för de förbindelser, den omyndige ingått eller kan komma att ingå i och för rörelsen.

Med anledning av lagrådets anmärkning har rubriken till förevarande förslag ändrats till förslag till *lag* om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

Med anledning av lagrådets anmärkning vid 2 § av förslaget till *lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden* har tillägg gjorts i 2 § rörande renovation av protokollet även i vad angår ärenden, som röra tillstånd till åtgärd beträffande fast egendom. Då 4 kap. 7 § i huvudförslaget uteslutits, har nämnda paragraf jämväl i övrigt måst jämkas.

Vad lagrådet anmärkt vid 3 och 113 §§ i förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 3, 52, 113 och 168 §§ i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse* har iakttagits. Tillika har uppmärksammats, att 52 och 168 §§ erhållit ny lydelse genom lagen den 1 september 1923 om vissa ändringar i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Inom lagrådet har hemställts, att bestämmelser, motsvarande dem, som av mig föreslås i 24 § sparbankslagen första och tredje styckena, måtte införas i lagen om bankrörelse. Även om det ej synes mig oundgängligen erforderligt, att sådana bestämmelser införas i nämnda lag, skulle dock därigenom säkerhet vinnas för en enhetlig tillämpning av de principer, som kommit till uttryck i stadgandena i 24 § första och tredje styckena sparbankslagen. Skola bestämmelser, motsvarande nämnda stadganden, upptagas i lagen om bankrörelse, synes det mig emellertid lämpligt, att särskilda paragrafer, motsvarande hela 24 § sparbankslagen i dess föreslagna lydelse, där införas och de av lagberedningen föreslagna nya styckena i 52 och 168 §§ utgå. Jag föreslår därför införande i banklagen av 52 c och 168 c §§ till innehållet i

huvudsak motsvarande 24 § i sparbankslagen i dess föreslagna lydelse samt ändrad lydelse allenast av 3 och 113 §§. Med anledning härav har lagförslagets rubrik ändrats till förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Tillika har övergångsbestämmelse, motsvarande den, som av mig föreslås beträffande sparbankslagen, upptagits.

Med anledning därav, att 7 § i 4 kap. av förslaget till lag om förmynderskap uteslutits, har förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden* måst undergå jämkning.

Med anledning av anmärkning, som lagrådet framställt vid 12 kap. 3 § i förslaget till lag om förmynderskap, har jag ansett erforderligt, att ändring i det av lagrådet angivna syfte företages i 77 § tredje stycket i 1918 års lag om fattigvården.

Stadgandet i 77 § första stycket om fattigvårdsstyrelses målsmansrätt över minderårig, som på dess bekostnad vårdas utom hemmet, står ej väl tillsamman med den nya familjerättsliga lagstiftningen. På sätt en ledamot i lagrådet påpekat vid 2 § i förslaget till lag angående införande av lagen om förmynderskap har också den s. k. fattigvårdslagstiftningskommittén i samband med sitt förslag till lag om den offentliga barnavården hemställt om sådan ändring i lagen om fattigvården, att denna målsmansrätt skulle helt upphävas. Visserligen torde förslag till lag om den offentliga barnavården jämte förslag till ändringar i fattigvårdslagstiftningen komma att föreläggas detta års riksdag, men då förslaget till lag om förmynderskap lärer komma att framläggas tidigare, har jag ansett det lämpligt att redan i detta samband föreslå upphävande av första stycket i 77 § av lagen om fattigvården.

På grund härav framlägger jag förslag till *lag angående ändrad lydelse av 77 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården.*

Av skäl, som anförts vid 8 kap. 14 § av förslaget till lag om förmynderskap, har jag låtit utarbeta förslag dels till ett nytt mom. 3 i 6 § och dels till ändrad lydelse av 7 § andra stycket av lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter. Tillika har jag ansett ändring böra ske av den i 3 § andra stycket av nämnda lag upptagna hänvisning. Jag framlägger därför förslag till *lag angående ändrad lydelse av 3, 6 och 7 §§ i lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga ägor och rättigheter.*

Såsom av lagrådet erinrats har, sedan ifrågavarande lagförslag remitterats till lagrådet, den 29 juni 1923 utfärdats ny *lag om sparbanker.* De till införande i 23, 24 och 26 §§ av lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker föreslagna bestämmelser måste således införas i den nya lagen. I likhet med lagrådet anser jag dessa bestämmelser lämpligen kunna få sin plats i 24 § och framlägger således härmed förslag till *lag om ändrad lydelse av 24 § i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker.*

I 4 § av lagen angående införande av lagen om förmynderskap har jag i enlighet med lagrådets hemställan upptagit stadgande av innehåll, att den, som före den nya lagens ikraftträdande uppnått femton men ej sexton års ålder, fortfarande skall vara bibehållen vid rätten att råda över vad han kan förvärva. Dock skall jämväl i avseende å honom gälla vad i 5 kap. 4 § andra stycket nya lagen sägs. Med hänsyn härtill har jag ansett mig böra i förevarande lag föreslå en övergångsbestämmelse av innehåll, att omyndig, som före den 1 januari 1925 fyllt femton men ej sexton år, skall äga utan tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som han, efter det han fyllt femton år, själv å motbok insatt, såframt ej förmyndaren enligt bevis, som företetts hos sparbanken, erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen.

I fråga om 4 kap. 1 § av förslaget till *lag angående ändring i lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap* har en ledamot av lagrådet anmärkt, att andra stycket borde så omformuleras, att Konungen erhölle rätt att meddela däri avsedda särskilda bestämmelser ej endast generellt för samtliga förmynderskap för minderåriga undersåtar i viss främmande stat, utan även speciellt beträffande visst förmynderskap i främmande stat. Då enligt det föreslagna stadgandets avfattning Konungens förordnande skall avse förmynderskap för minderåriga svenska undersåtar, som hava hemvist i viss främmande stat, synes därav framgå, att stadgandet närmast avsett ett gemensamt förordnande beträffande alla i viss främmande stat bosatta minderåriga svenska undersåtar. Emellertid måste det onekligen anses från praktisk synpunkt påkallat — särskilt med hänsyn till de olikartade förhållandena å skilda platser inom de till vissa främmande länder hörande kolonialområden — att understundom särskild föreskrift kan givas rörande förmynderskapet för en viss minderårig. I detta syfte har stadgandets avfattning undergått jämkning. Motsvarande jämkning har ock vidtagits i 5 kap. 1 § andra stycket.

Jämlikt lagrådets anmärkning har i 5 kap. 9 § första stycket bland de lagrum, från vilka avvikelser må efter konvention stadgas av Konungen, upptagits 5 kap. 4 §. Lagrådet har ock ansett motsvarande komplettering lämpligen böra ske i 4 kap. 7 § första stycket, där således 3 § i samma kap. borde införas bland lagrum, från vilka avvikelser må stadgas. Ehuru 1902 års Haag-konvention angående förmynderskap för minderåriga icke innehåller bestämmelser, stridande mot stadgandena i 4 kap. 3 §, och det vid sådant förhållande ej är av hänsyn till nämnda konvention erforderligt, att nämnda paragraf upptages bland de i 4 kap. 7 § första stycket uppräknade, har jag dock ansett mig böra iakttaga lagrådets erinran, då det ej är uteslutet, att vid en ny behandling av de frågor, som reglerats i 1902 års konvention, bestämmelser kunna bliva antagna, motsvarande vissa av de i 3 art. av 1905 års konvention angående omyndighetsförklaring och därmed likartade åtgärder upptagna.

Då med stadgandet i 5 kap. 9 § andra stycket avsetts att bemyndiga Ko-

nungen ej blott att i fråga om stat, i vilken domicilprincipen tillämpas beträffande omyndighetsförklaring och förmynderskap för omyndigförklarade, giva bestämmelser rörande anordnande av förmynderskap för undersåtar i den staten, som hava hemvist här i riket, och för svenska undersåtar, som hava hemvist i nämnda stat, utan även att föreskriva, att omyndighetsförklaring enligt svensk lag skall kunna äga rum av undersåtar i den främmande staten, som hava hemvist här i riket, samt att omyndighetsförklaring i nämnda stat enligt dess lag må med laga verkan ske av svensk undersåte, som där har hemvist, har jag i enlighet med lagrådets erinran delvis omarbetat 5 kap. 9 § andra stycket.

I fråga om förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion* har lagrådets erinran iakttagits.

Då bestämmelser, motsvarande dem, som av mig föreslagits till införande i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker, böra upptagas jämväl i *förordningen den 21 juni 1922 angående postsparbanken*, har jag låtit utarbeta förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, 3 och 4, § 3 mom. 2 och § 4 i sistnämnda förordning.

Utöver vad jag förut anfört hava vissa smärre redaktionella jämkningar företagits i de upprättade förslagen.

Slutligen får jag erinra därom, att för vinnande av riksbankens medverkan till den nya lagstiftningens genomförande torde erfordras, att i § 20 mom. 2 av reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning införes en bestämmelse av innehåll, att då värdehandlingar bliva hos riksbanken i öppet förvar nedsatta efter vad i lagen om förmynderskap är stadgat, skall i avseende å de nedsatta värdehandlingarnas förvaring och förvaltning gälla de i lagen om vård av omyndigs värdehandlingar givna bestämmelser. Tillika torde i § 20 mom. 3 böra upptagas ett stadgande därom, att i sådant fall avgift för handlingarnas förvaring och förvaltning skall utgå efter vad fullmäktige därom bestämma, därvid avgiften dock ej må bestämmas till högre belopp än som fastställts i lagen om vård av omyndigs värdehandlingar. För det fall, att ifrågavarande lagförslag upphöjas till lag, hava vidare fullmäktige i riksgäldskontoret förklarat hinder icke möta mot vidtagande av de ändringar i reglementet för den svenska statsskuldboken, som kunna vara erforderliga.

Av de nu ifrågavarande lagförslagen har jag förehaft vissa i gemensam beredning med cheferna för andra departement, nämligen förslaget till lag om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet med chefen för handelsdepartementet, förslagen till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse och lag angående ändrad lydelse av 24 § i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker med chefen för finansdepartementet, förslaget till förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, 3 och 4, § 3 mom. 2 och § 4 i förordningen den 21 juni 1922 angående postsparbanken med chefen för kommunikationsdepartementet, förslaget till lag angående ändrad lydelse av 77 § i lagen den 14 juni

1918 om fattigvården med chefen för socialdepartementet, förslaget till lag angående ändrad lydelse av 3, 6 och 7 §§ i lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter med chefen för jordbruksdepartementet samt förslaget till lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion med chefen för utrikesdepartementet.»

Föredragande departementschefen uppläser härefter i enlighet med förestående anförande avfattade förslag till

1) lag om förmynderskap,

2) lag angående införande av lagen om förmynderskap,

3) lag om vård av omyndigs värdehandlingar,

4) lag om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet,

5) lag om ändrad lydelse av 5 kap. 12 och 13 §§ giftermålsbalken,

6) lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap,

7) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption,

8) lag angående ändring i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap,

9) lag om ändrad lydelse av 12 kap. 4 § och 16 kap. 2 § ärvdabalken,

10) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 10 § handelsbalken,

11) lag om ändrad lydelse av 6 kap. 6 § och 22 kap. 14 § strafflagen,

12) lag om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo,

13) lag om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet,

14) lag om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom,

15) lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden,

16) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse,

17) lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden,

18) lag angående ändrad lydelse av 77 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården,

19) lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1921 med vissa bestämmelser om förmynderskap för omyndig medlem av det kungliga huset,

20) lag angående ändrad lydelse av 3, 6 och 7 §§ i lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter,

21) lag angående ändrad lydelse av 24 § i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker,

22) lag angående ändring i lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap,

23) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion samt

24) förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, 3 och 4, § 3 mom. 2 och § 4 i förordningen den 21 juni 1922 angående postsparbanken,

och hemställer departementschefen, att de under 1)—23) angivna förslagen måtte, jämlikt 87 § regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande ävensom att det under 24) angivna förslaget måtte i samband därmed föreläggas riksdagen till godkännande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Oskar Adelsohn.

Stockholm 1924. P. Palmquists Aktiebolag